

**STRATEGIA DE DEZVOLTARE
LOCALĂ DURABILĂ
A
COMUNEI CUPȘENI**

pentru perioada

2025 - 2027

- noiembrie 2025 -

**PREZENTUL DOCUMENT
CONSTITUIE PROPRIETATEA EXCLUSIVĂ
A
U.A.T.
COMUNA CUPȘENI
JUDEȚUL MARAMUREȘ**

Beneficiar:
U.A.T. COMUNA CUPȘENI

Elaborator:
SC ETOLIA SRL Baia Mare

Primar
Nicolae Bude

Administrator,
ec. Claudia Cocoșilă

Elaborator: **SC ETOLIA SRL**
Baia Mare

Administrator
Claudia Cocoșilă

Colectivul de elaborare:

Șef proiect: ing. Dan Cocoșilă – expert planificare strategică

Claudia Cocoșilă – expert dezvoltare strategică

Diana Petra Cocoșilă - c. arh. BA

Contract nr. 5.049 / 19.11.2025

”Avem nevoie de curaj, de implicare, de colaborare! Avem nevoie de proiecte bine gândite și corect implementate pentru a deveni ceea ce ne dorim cu toții: o comunitate puternică, bine încheagată care împărtășește aceleași valori!”

VIZIUNEA DE DEZVOLTARE A COMUNEI CUPȘENI 2025 - 2027

“Cupșeni – Orizont 2027”

Comuna Cupșeni devine o comunitate rurală modernă, echilibrată și atractivă, care își valorifică potențialul natural, agricol și turistic prin dezvoltare durabilă, infrastructură modernă și o administrație eficientă, în slujba oamenilor.

Prin protejarea mediului, sprijinirea inițiativei locale și promovarea identității Țării Lăpușului, Cupșeni își consolidează statutul de pol de dezvoltare rurală integrată în zona de sud a județului Maramureș.

*Comuna Cupșeni a fost și rămâne
o comunitate profund legată de natură, tradiție și oameni.*

Așezată în inima Țării Lăpușului, pe un teritoriu de o frumusețe rară, comuna noastră este rezultatul unei istorii împletite cu muncă, credință și solidaritate. Fiecare sat al comunei – Cupșeni, Libotin, Costeni și Ungureni – poartă o parte din această identitate, iar împreună formează o comunitate care privește spre viitor fără a-și pierde rădăcinile.

Într-o lume în continuă schimbare, provocările mediului rural sunt tot mai complexe: scăderea populației active, nevoia de servicii moderne, accesul la infrastructură de calitate, adaptarea la schimbările climatice, păstrarea patrimoniului natural și cultural.

Aceste realități ne obligă să planificăm cu înțelepciune, să acționăm cu responsabilitate și să construim împreună o viziune de dezvoltare durabilă pentru Cupșeni.

Strategia de dezvoltare a comunei Cupșeni 2025–2035 este un document esențial pentru viitorul nostru. Ea nu este doar o formalitate administrativă, ci un angajament ferm al administrației locale de a orienta resursele, proiectele și energiile comunității către obiective clare: îmbunătățirea calității vieții locuitorilor, modernizarea infrastructurii, dezvoltarea economică sustenabilă, protejarea mediului și consolidarea coeziunii sociale. Este o strategie care îmbină valorile tradiției cu inovația, spiritul comunitar cu deschiderea către parteneriate și cooperare.

Cupșeniul are un potențial extraordinar – oameni harnici, un cadru natural de excepție, o poziție geografică favorabilă și apartenența la microregiunea Mara-Natur, care oferă oportunități suplimentare de finanțare și dezvoltare integrată. Direcțiile strategice stabilite prin acest document vor ghida acțiunile administrației și vor constitui o bază solidă pentru atragerea investițiilor publice și private în anii ce vin.

Mulțumesc tuturor celor care au contribuit la elaborarea acestei strategii – colegilor din primărie, consilierilor locali, reprezentanților comunității, tinerilor, antreprenorilor și partenerilor din mediul asociativ. Prin implicarea fiecăruia, transformăm această strategie într-un instrument viu, capabil să aducă beneficii reale oamenilor din Cupșeni.

Sunt convins că împreună vom reuși să facem din comuna noastră un exemplu de dezvoltare rurală durabilă, un loc unde merită să trăiești, să muncești și să te întorci.

Primarul comunei Cupșeni

Nicolae Bude

CUPRINS:

CAP. 1. CONSIDERAȚII DE ORDIN GENERAL	8
CAP. 2. METODOLOGIE. TERMENI DE REFERINȚĂ.	199
2.1. Metodologie	199
2.2. Termeni de referință	22
CAP. 3. PREZENTARE GENERALĂ A ZONEI CUPȘENI	26
3.1. Prezentare fizico-geografică	26
3.2. Scurt istoric în contextul dezvoltării locale.	49
CAP. 4. ANALIZA DE POTENȚIAL	511
4.1. Analiza mediului extern: analiza STEP + M (a factorilor sociali, tehnologici, economici, politico-geografici și de mediu).	511
4.2. Analiza mediului intern.	59
4.2.1 Analiza mediului fizico-geografic și a protecției acestuia	59
4.2.2. Analiza spațiului teritorial de operare – Infrastructura	677
4.2.3. Analiza mediului economic și de afaceri	800
4.2.4. Analiza mediului social - cultural	89
4.2.5. Analiza dezvoltării urbane și a managementului terenurilor	107
4.2.6. Analiza turismului	113
4.2.7. Analiza implicării administrației publice în dezvoltarea socio-economică locală și antrenarea comunității	116
4.3. Analiza pe bază de chestionare aplicate locuitorilor Comunei Cupșeni: Percepția populației Comunei Cupșeni privind dezvoltarea socio-economică	129
4.3.1. Aspecte metodologice	129
4.3.2. Analiza răspunsurilor la chestionare	136
CAP 5. INVENTARIEREA STRATEGIILOR/PLANURILOR EXISTENTE, SURSE DE INFORMAȚII STRATEGICE	161
CAP. 6. Misiune, viziune și valori	180
6.1. Viziune	180
6.2. Misiune și Valori. Obiective strategice. Direcții strategice de dezvoltare	181
6.3. Politici de dezvoltare, Programe, Proiecte	186
6.4. Plan de Dezvoltare Integrat	197
Cap. 7. Mecanisme de Implementare, monitorizare și evaluare strategică	205
Bibliografie:	210

CAP. 1. CONSIDERAȚII DE ORDIN GENERAL

Capitolul 1. Introducere

Strategia de dezvoltare durabilă a comunei Cupșeni, județul Maramureș reprezintă un demers complex de planificare strategică locală, fundamentat pe principiile dezvoltării sustenabile și pe nevoia de echilibru între progresul economic, protecția mediului și coeziunea socială. Documentul stabilește direcțiile strategice de acțiune (nivel strategic), obiectivele și măsurile de implementare (nivel tactic), precum și prioritățile de dezvoltare (nivel operațional – portofoliul de proiecte prioritare) ale comunei Cupșeni, pentru orizontul de prognoză 2025–2027.

În procesul de elaborare a strategiei s-a avut în vedere valorificarea rațională a resurselor disponibile – umane, financiare, naturale, culturale și informaționale – precum și utilizarea acestora într-un mod responsabil, în spiritul conservării valorilor locale pentru generațiile viitoare. Strategia își propune să integreze rezultatele și experiențele pozitive ale proiectelor implementate în perioada anterioară, continuând în același timp inițiativele nefinalizate și deschizând noi direcții de dezvoltare compatibile cu contextul actual.

Documentul este armonizat cu strategiile și planurile de dezvoltare de la nivel superior – Strategia de Dezvoltare Durabilă a Județului Maramureș 2021–2027, Planul de Dezvoltare Regională Nord-Vest 2021–2027, precum și cu documentele de planificare ale microregiunii Mara-Natur, din care comuna Cupșeni face parte. În acest fel, strategia asigură coerența între prioritățile locale și cele regionale, naționale și europene, urmărind valorificarea fondurilor structurale și investiționale europene, precum și a altor instrumente financiare disponibile pentru perioada actuală de programare.

Elaborarea strategiei s-a realizat printr-un proces participativ, care a implicat administrația publică locală, consiliul local, instituțiile publice, mediul de afaceri, organizațiile non-guvernamentale și cetățenii comunei. Consultarea publică și implicarea comunității au fost principii de bază în definirea obiectivelor, întrucât deciziile care privesc viitorul comunei trebuie luate cât mai aproape de oameni, prin consens și responsabilitate comună.

Strategia de dezvoltare a comunei Cupșeni 2025–2027 este un document de orientare, dar și un instrument operațional, care va sta la baza elaborării și finanțării proiectelor locale. Ea urmărește dezvoltarea echilibrată și coerentă a comunei în toate domeniile de interes – infrastructură, economie locală, agricultură, educație, sănătate, servicii sociale, turism, cultură, protecția mediului și digitalizare – prin identificarea nevoilor reale ale comunității și a soluțiilor adaptate la specificul local.

Acest document strategic își propune să răspundă nevoii de coordonare și planificare integrată a procesului de dezvoltare la nivel local, oferind un cadru clar pentru prioritizarea investițiilor și pentru utilizarea eficientă a resurselor. Strategia are rolul de a stimula cooperarea între administrația locală, comunitate și partenerii externi, contribuind la consolidarea capacității instituționale și la creșterea atractivității comunei.

În perspectivă, Strategia de dezvoltare durabilă a comunei Cupșeni va constitui baza de fundamentare pentru Planul de acțiune 2025–2027, care va include etapele de implementare, sursele de finanțare și prioritizarea proiectelor în funcție de relevanța lor economică, socială și de mediu. Totodată, strategia va sta la baza elaborării documentațiilor tehnico-economice, a studiilor și a cererilor de finanțare din programele naționale și europene, precum:

Programul Regional Nord-Vest 2021–2027
Programul Național de Dezvoltare Rurală (PNDR)
Planul Strategic PAC 2023–2027
Programul Operațional Sănătate (POS)
Programul Operațional Educație și Ocupare (POEO)
Programul Operațional Incluziune și Demnitate Socială (POIDS)

Programele de Cooperare Teritorială Europeană, în special Interreg NEXT România-Ucraina și România-Ucraina

Prin implementarea acestor programe și a proiectelor rezultate din strategia locală, comuna Cupșeni va putea susține dezvoltarea infrastructurii de bază, va îmbunătăți calitatea serviciilor publice, va crea condiții pentru dezvoltarea economică locală, va proteja mediul natural și va valorifica patrimoniul cultural specific zonei Lăpușului.

Strategia este, astfel, expresia unei viziuni comune de dezvoltare – aceea de a transforma Cupșeniul într-o comunitate rurală modernă, echilibrată, sustenabilă și atractivă, unde oamenii trăiesc în siguranță, se bucură de servicii publice de calitate și contribuie activ la progresul local.

1.1.Contextul strategic de programare 2021-2027

1.1.1. Contextul de reformă și dezvoltare pe care UE și-l propune prin Strategia Europa 2030.

❖ Context european actual:

Europa trece printr-o perioadă de majore transformări, generate în mare parte de criza sanitară care a anulat ani de progrese economice și sociale și a pus în evidență deficiențele structurale ale economiei europene. Între timp, lumea evoluează rapid, iar provocările pe termen lung (globalizarea, presiunea exercitată asupra resurselor, îmbătrânirea) se intensifică. UE trebuie să se ocupe acum de propriul viitor. Europa poate reuși dacă acționează în mod colectiv, ca o adevărată „Uniune”. Avem nevoie de o strategie care să ne permită să ieșim din criză mai puternici și care să transforme UE într-o economie inteligentă, durabilă și favorabilă incluziunii, caracterizată prin niveluri ridicate de ocupare a forței de muncă, productivitate și coeziune socială. Europa 2020 oferă o imagine de ansamblu a economiei sociale de piață a Europei pentru secolul al XXI-lea.

Context european actual

Uniunea Europeană operează în cadrul financiar multianual 2021–2027, cu politici orientate spre tranziția verde și digitală și spre coeziune teritorială. Reperele principale sunt Agenda 2030 a ONU (ODD), Busola digitală 2030 și pachetul politicilor de coeziune reglementate prin Regulamentul „Common Provisions” (CPR), care structurează intervențiile în jurul a cinci Obiective de Politică: o Europă mai inteligentă, mai verde, mai conectată, mai socială și mai aproape de cetățeni. Acest cadru încurajează proiecte locale integrate, centrate pe inovare, climă, reziliență, incluziune și servicii publice de calitate. [EUR-Lex](#)

Agenda 2030 – Obiectivele de Dezvoltare Durabilă (ODD)

Strategia locală a comunei Cupșeni se aliniează celor 17 ODD, care echilibrează dimensiunile economică, socială și de mediu. ODD-urile ghidează prioritățile privind reducerea sărăciei, educația de calitate, sănătatea, egalitatea de șanse, apă-energie-climă, economie circulară, conservarea biodiversității, instituții eficiente și parteneriate. [Public Health](#)

Politica agricolă comună și mediul rural

În perioada 2023–2027, intervențiile PAC se aplică prin Planul Strategic național, cu accent pe agricultură competitivă și rezilientă, acțiuni pentru mediu și climă și dezvoltare rurală – esențiale pentru comunități rurale precum Cupșeni. [European Commission](#)

Politica de coeziune 2021–2027 – instrumente relevante

- **Programul Regional Nord-Vest 2021–2027** – investiții în infrastructură locală, servicii publice, spații verzi, mobilitate, digitalizare și cultură.

- **Programul Operațional Dezvoltare Durabilă, Programul Operațional Transport, POEO, POIDS** – mediu, apă-canal, eficiență energetică, transport, educație, incluziune.
- **Planul Strategic PAC 2023–2027** – agricultură, lanțuri scurte, procesare, mediu.
- **Interreg NEXT RO–UA și RO–HU** – cooperare transfrontalieră.
- **Horizon Europe, Digital Europe (~7,5–8,1 mld €), InvestEU (mobilizare ≥372 mld €), Single Market Programme** – sprijin pentru digitalizare, inovare, IMM-uri și investiții. [European Commission+3Digital Strategy EU+3Digital Strategy EU+3](#)

Instrumente finalizate/temporare:

- **REACT-EU** a suplimentat fondurile 2014–2020 și s-a executat până la final de 2023.
- **NextGenerationEU** este instrumentul temporar de redresare cu emisiuni de obligațiuni până în 2026; rămâne relevant ca lecții și sinergii cu PNRR, nu ca program nou pentru 2025–2027. [European Commission+1](#)

Alte programe tematice

- **EU4Health** – cel mai mare program de sănătate al UE, cu buget inițial peste 5 mld €, ajustat ulterior în urma revizuirii MFF.
- **Connecting Europe Facility (CEF 2)** – infrastructuri de transport, energie și digital, buget total ~33,71 mld € în 2021–2027. [European Commission+2Public Health+2](#)

Prin urmare, Strategia 2025–2027 a comunei Cupșeni se aliniază la aceste politici și instrumente, punând accent pe proiecte care îmbină tranziția verde cu digitalizarea serviciilor, pe coeziune socială și pe modernizarea infrastructurii rurale, în logica celor cinci Obiective de Politică ale coeziunii. [European Commission](#)

❖ Context național

Acordul de Parteneriat 2021–2027 România–Comisia Europeană

Acordul de Parteneriat pentru perioada 2021–2027, aprobat de Comisia Europeană la 25 iulie 2022, stabilește modul în care România utilizează fondurile europene structurale și de investiții (FEDR, FSE+, FC), Fondul pentru o Tranziție Justă (JTF) și Fondul European pentru Pescuit și Afaceri Maritime (EMFAF). Documentul urmărește implementarea celor **cinci Obiective de Politică (OP)** stabilite de Uniunea Europeană:

1. **O Europă mai inteligentă (OP1)** – promovarea unei transformări economice inovatoare și digitale, prin:

- consolidarea cercetării, dezvoltării și inovării (CDI);
- creșterea cooperării între organizațiile de cercetare și mediul de afaceri;
- digitalizarea serviciilor publice, inclusiv în administrația locală (Smart City / Smart Village);
- susținerea antreprenoriatului și a IMM-urilor prin programe precum **Single Market Programme (SMP), InvestEU și Horizon Europe**.

2. **O Europă mai verde (OP2)** – tranziția către o economie sustenabilă și rezilientă, prin:

- adaptarea la schimbările climatice și reducerea riscurilor naturale;
- creșterea eficienței energetice a clădirilor publice și rezidențiale;
- promovarea energiei din surse regenerabile;
- modernizarea infrastructurii de apă, canalizare și gestionare a deșeurilor;
- conservarea biodiversității, a calității aerului și regenerarea terenurilor afectate;
- implementarea principiilor economiei circulare.

3. **O Europă mai conectată (OP3)** – dezvoltarea mobilității durabile și a conectivității, prin:

- îmbunătățirea rețelelor de transport TEN-T și a infrastructurii rutiere regionale;
- asigurarea mobilității multimodale;
- dezvoltarea rețelelor digitale de bandă largă și a conectivității TIC în mediul rural.

4. **O Europă mai socială (OP4)** – crearea de oportunități egale pentru toți, prin:

- educație de calitate, formare profesională și competențe digitale;
- ocupare echitabilă și incluziune socială;
- combaterea sărăciei și sprijinirea grupurilor vulnerabile;
- servicii de sănătate moderne, accesibile și reziliente.

Principalele instrumente: **Programul Educație și Ocupare (POEO)**, **Programul Incluziune și Demnitate Socială (POIDS)**, **Programul Operațional Sănătate (POS)** și **EU4Health**.

5. **O Europă mai aproape de cetățeni (OP5)** – dezvoltare teritorială integrată, prin:

- implicarea autorităților locale și a comunităților în planificare;
- promovarea strategiilor teritoriale și a proiectelor locale participative;
- reducerea disparităților între regiuni și consolidarea coeziunii teritoriale.

Strategia națională urmărește armonizarea politicilor publice la nivel central și local, consolidând capacitatea de implementare a programelor europene și orientând investițiile spre nevoile comunităților locale, în spiritul dezvoltării sustenabile și al coeziunii economice, sociale și teritoriale.

Agende și strategii naționale de referință

- **Strategia Națională pentru Dezvoltare Durabilă a României 2030** (HG nr. 877/2018) – stabilește cadrul pentru implementarea Agendei 2030 și a celor 17 Obiective de Dezvoltare Durabilă, vizând reducerea sărăciei, combaterea inegalităților, justiție socială și protejarea mediului.
- **Planul Național Integrat Energie și Schimbări Climatice (PNIESC 2021–2030)** – actualizat în 2024, definește obiectivele energetice și climatice naționale în linie cu Pactul verde european, privind mixul energetic, eficiența, decarbonizarea și reziliența sistemului energetic.
- **Strategia Energetică a României 2019–2030 (perspectiva 2050)** – stabilește ținte pentru securitatea energetică, utilizarea surselor regenerabile și reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră.
- **Strategia Națională de Renovare pe Termen Lung** – document de implementare a condiției favorizante pentru eficiența energetică a clădirilor, vizând reducerea consumului de energie, combaterea sărăciei energetice și creșterea confortului locuințelor până în 2050.
- **Conceptul Strategic de Dezvoltare Teritorială a României 2035** – promovează dezvoltarea policentrică a țării, valorificarea rolului de conector teritorial, echilibrul urban-rural și dezvoltarea coerentă a rețelei de localități.

Politici sectoriale relevante pentru comunele rurale

- **Strategia pentru dezvoltarea sectorului agroalimentar 2020–2030** – susține agricultura inteligentă și durabilă, diversificarea economiei rurale și lanțurile scurte de aprovizionare.
- **Master Planul pentru Dezvoltarea Turismului Național al României 2007–2026** – oferă repere pentru dezvoltarea infrastructurii turistice și valorificarea patrimoniului natural și cultural.
- **Strategia României pentru Dezvoltarea Turismului 2019–2030** – promovează transformarea României într-o destinație turistică competitivă, bazată pe calitate, autenticitate și sustenabilitate.
- **Strategia Națională de Dezvoltare a Ecoturismului 2018–2027** – promovează turismul responsabil și valorificarea ariilor naturale protejate, oferind oportunități de dezvoltare economică pentru comunitățile rurale.
- **Strategia Națională a Locuirii 2030** – asigură accesul la locuințe adecvate și servicii publice de bază pentru toate categoriile de populație, inclusiv în mediul rural.

Instrumente financiare și programe complementare

- **Programul Regional Nord-Vest 2021–2027** – principalul cadru de finanțare pentru infrastructura locală, mobilitate, servicii publice, mediu și digitalizare în județul Maramureș.
- **Programul Operațional Dezvoltare Durabilă (PODD)** – sprijină investițiile în apă-canal, managementul deșeurilor, protecția biodiversității și adaptarea la schimbările climatice.

- **Programul Operațional Transport (POT)** – dezvoltă infrastructura rutieră, feroviară și de mobilitate durabilă.
- **Planul Strategic PAC 2023–2027** – instrumentul principal pentru dezvoltarea agriculturii și a spațiului rural.
- **Interreg NEXT România–Ucraina / România–Ungaria** – programe de cooperare transfrontalieră dedicate zonelor de frontieră.
- **Connecting Europe Facility (CEF 2)** – sprijină infrastructura inteligentă și sigură în transport, energie și digital, cu un buget total de aproximativ **33,7 miliarde euro**.
- **Digital Europe Programme (DEP)** – consolidează capacitățile Europei în domeniile calculului de înaltă performanță, inteligenței artificiale și securității cibernetice (buget ~8 miliarde euro).
- **InvestEU** – instrument financiar care mobilizează investiții de cel puțin **372 miliarde euro** în economie, inovare, tranziție verde și digitală.
- **Single Market Programme (SMP)** – program european de sprijin pentru competitivitatea întreprinderilor și a IMM-urilor, înlocuind vechiul program COSME.
- **EU4Health** – consolidează reziliența sistemelor de sănătate publică la nivel european (buget peste 5 miliarde euro).

Instrumentele **REACT-EU** și **NextGenerationEU (PNRR)** au avut rol temporar în perioada post-criză COVID-19 (2020–2023), iar lecțiile învățate din aceste programe sunt valorificate în actuala perioadă de programare, prin măsuri de reziliență și tranziție verde-digitală.

Prin urmare, strategia locală a **comunei Cupșeni 2025–2027** se aliniază direcțiilor și obiectivelor asumate de România la nivel național și european, valorificând complementaritatea dintre programele de coeziune, politica agricolă comună, programele de cooperare teritorială și instrumentele dedicate tranziției verzi și digitale, în vederea unei dezvoltări locale durabile, echilibrate și incluzive.

❖ Context regional - la nivelul RD NV

Sursa: Plan de dezvoltare regională pentru perioada 2021 2027

Strategia de Specializare Inteligentă RIS3 Nord-Vest 2021–2027

Specializarea inteligentă pornește de la ideea că nicio regiune nu poate fi competitivă în toate domeniile, iar succesul depinde de capacitatea de a identifica acele arii în care are avantaje competitive și potențial de inovare. **Strategia de specializare inteligentă a Regiunii Nord-Vest (RIS3 NV)** are ca scop **transformarea economică prin inovare**, bazându-se pe domeniile cu potențial ridicat și pe colaborarea între mediul economic, cel academic și administrație.

În urma procesului de descoperire antreprenorială (Entrepreneurial Discovery Process – EDP), au fost identificate trei **pilonii principali** și domeniile aferente:

Pilonul I – Inovare pentru sănătate și bunăstare

- a) Domeniul agroalimentar – agricultură sustenabilă, produse locale și lanțuri scurte de aprovizionare.
- b) Domeniul sănătate și bioeconomie – servicii medicale integrate, tehnologii medicale, farmacologie, wellness.
- c) Domeniul cosmetice și suplimente alimentare – valorificarea resurselor naturale și a cercetării biochimice.

Pilonul II – Dezvoltarea sectoarelor emergente

- a) Domeniul materiale noi – biocompozite, materiale avansate, reciclare și eco-design.
- b) Domeniul tehnologii avansate de producție – automatizare, robotică, imprimare 3D, industrie 4.0.

Pilonul III – Transformare digitală

- a) Domeniul tehnologia informației și comunicațiilor (TIC) – digitalizare, securitate cibernetică, orașe și comunități inteligente.

Strategia RIS3 NV este un **document dinamic**, actualizabil pe baza procesului continuu de descoperire antreprenorială, pentru a rămâne aliniată la evoluțiile cercetării, inovării și pieței regionale.

Planul Regional de Acțiune pentru Învățământ Profesional și Tehnic (PRAI NV 2016–2025)

PRAI NV urmărește **corelarea ofertei de învățământ profesional și tehnic cu nevoile pieței muncii regionale**, consolidarea formării duale și stimularea colaborării între unitățile de învățământ, companii și administrația locală.

Documentul oferă cadrul de referință pentru planificarea educațională la nivel județean și local, contribuind la dezvoltarea capitalului uman și la adaptarea competențelor tinerilor la economia digitală și industria 4.0.

Strategia regională de mobilitate urbană durabilă și orașe inteligente (2021–2027)

Strategia abordează mobilitatea în Regiunea Nord-Vest într-un mod integrat, vizând transportul public și privat, rutier, feroviar, aerian, nemotorizat (velo și pietonal) și infrastructura aferentă.

Obiectivele principale sunt:

1. **Reorientarea planificării urbane spre oameni**, prin prioritizarea transportului public și a modurilor cu emisii reduse.
2. **Conectarea regiunii la rețeaua europeană TEN-T**, pentru o mai bună accesibilitate și conectivitate externă.
3. **Modernizarea infrastructurii rutiere și feroviare** la nivel regional și național, pentru eficientizarea transportului de mărfuri și pasageri.
4. **Dezvoltarea soluțiilor inteligente (smart mobility)** pentru managementul traficului, transport public digitalizat și informare în timp real.
5. **Promovarea mobilității active** – transport velo și pietonal – și dezvoltarea infrastructurii aferente, ca alternativă durabilă la utilizarea automobilului personal.

Studiul regional privind resursele turistice ale Regiunii Nord-Vest

Studiul privind **inventarierea, evaluarea și prioritizarea resurselor turistice** din Regiunea Nord-Vest reprezintă un instrument de planificare strategică pentru dezvoltarea turismului.

El oferă baza pentru valorificarea patrimoniului natural și cultural, pentru crearea de produse turistice integrate și pentru consolidarea competitivității regiunii pe piața internă și internațională.

În urma evaluărilor, turismul cultural, turismul montan, ecoturismul și turismul rural-gastronomic au fost identificate drept direcții de specializare regională cu potențial ridicat.

Viziunea de dezvoltare a Regiunii Nord-Vest – orizont 2034

„Comunitățile din Regiunea Nord-Vest (Transilvania de Nord) valorifică împreună, cu respectarea principiilor dezvoltării durabile, resursele naturale, materiale și umane, tradițiile istorice și interculturale, în scopul unei dezvoltări susținute, echilibrate și competitive, care face din Transilvania de Nord una dintre cele mai dinamice regiuni europene.”

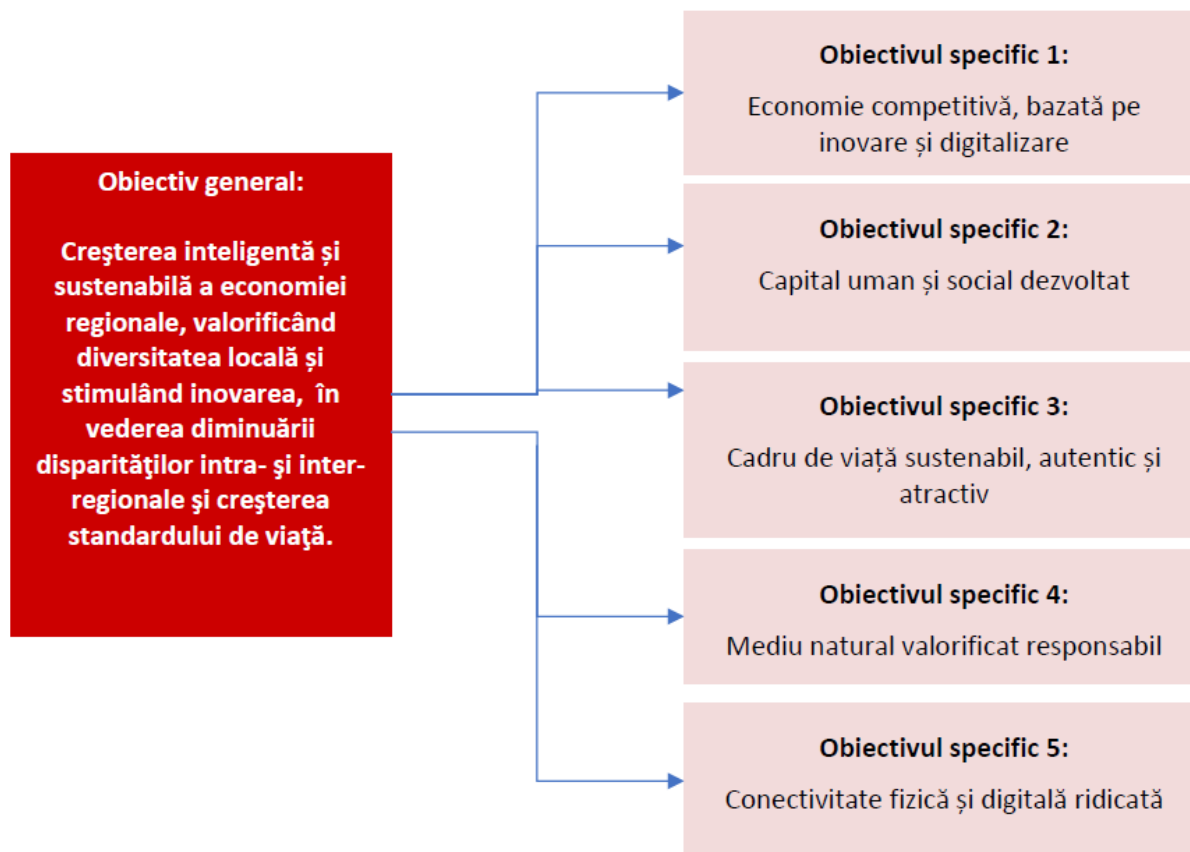
Obiective strategice pe termen lung (orizont 2034)

- Valorificarea avantajelor competitive prin investiții în domeniile de **specializare inteligentă** ale regiunii.
- Racordarea Regiunii la **fluxurile europene de mărfuri, turiști, investiții și informații**.
- Creșterea investițiilor în **capitalul uman**, formare duală și competențe digitale.
- Creșterea eficienței **economiei rurale**, conservând mediul și patrimoniul etnofolcloric.
- Transformarea centrelor urbane în **poli de influență regională** și suport pentru teritoriile rurale.
- Promovarea **includerii sociale** și combaterea sărăciei în comunitățile vulnerabile.
- Tranziția către **surse de energie regenerabilă** și management responsabil al resurselor.

Primăria și Consiliul local al Comunei Cupșeni Strategia de dezvoltare locală durabilă a Comunei Cupșeni pentru perioada 2025-2027

- Valorificarea **spiritului civic și cooperării** în procesele de planificare locală.
- Dezvoltarea sistemelor de **transport cu emisii reduse** și a mobilității active.
- Crearea și utilizarea **bazărilor de date integrate** la nivel local, județean și regional, pentru planificare urbană și teritorială bazată pe dovezi.

Au fost identificate cinci obiective specifice, care vor contribui la realizarea obiectivului general, astfel:

❖ Principii generale și abordare strategică

Context strategic local și fundamentarea actualizării strategiei

Strategia de Dezvoltare Locală Durabilă a Comunei Cupșeni pentru perioada 2025–2027 este concepută ca **un nou document strategic**, rezultat al unui proces amplu de analiză, consultare publică și fundamentare tehnică. Ea nu reprezintă o simplă revizuire a strategiei 2014–2020/2022, ci o **reconfigurare completă a direcțiilor de dezvoltare**, determinată de schimbările structurale apărute în ultimii ani la nivel local, județean, regional, național și european.

Documentele strategice anterioare – Strategia Locală 2014–2020/2022, Planul Urbanistic General al comunei Cupșeni

Baza logică a actualei strategii este reprezentată de **Strategia de Dezvoltare Locală Durabilă pentru perioada 2014–2020/2022**, document care a orientat investițiile și politicile publice la nivelul comunei Cupșeni în etapa anterioară. Ea a contribuit la modernizarea infrastructurii rutiere, extinderea utilităților, investiții educaționale și

sociale, precum și la consolidarea serviciilor publice locale, exemplificat prin proiectele FEADR 2007–2013 și FEADR 2014–2020 menționate în Raportul asupra utilizării programelor de finanțare nerambursabilă.

Totodată, actualul proces strategic se bazează și pe documentele de planificare spațială existente, în special **Planul Urbanistic General al Comunei Cupșeni (PUG 2009)**, care oferă informații fundamentale privind evoluția intravilanului, caracteristicile teritoriale, riscurile naturale și direcțiile de dezvoltare spațială cum sunt delimitarea intravilanului, rețeaua hidrografică, structura localităților Cupșeni, Ungureni, Costeni și Libotin, etc..

Schimbări relevante survenite în perioada 2020–2025

În raport cu strategia precedentă, contextul general s-a modificat semnificativ:

1. Schimbări statistice majore la nivel național

- **Recensământul Populației și Locuințelor 2021** a adus date actualizate privind populația, structura demografică, migrația și forța de muncă. Aceste modificări sunt esențiale pentru recalibrarea politicilor publice, inclusiv a serviciilor educaționale, sociale și medicale.
- Tendințele demografice negative – migrația externă, îmbătrânirea populației, scăderea numărului de persoane active – afectează direct comunele rurale și justifică un accent sporit pe incluziune socială, educație și revitalizare comunitară.

2. Schimbări la nivel regional și județean

Planificarea regională și județeană s-a actualizat prin:

- **Strategia de Dezvoltare Durabilă a Județului Maramureș 2021–2027**, revizuită în 2022, care pune accent pe o Europă mai inteligentă, mai verde, mai conectată și mai aproape de cetățeni ;
- **Planul de Dezvoltare Regională Nord-Vest 2021–2027**,
- **Programul Regional Nord-Vest (PR 2021–2027)** cu management regional, fapt ce schimbă modul de accesare a fondurilor;
- Strategiile sectoriale elaborate la nivelul județului privind turismul, mobilitatea, managementul riscurilor, digitalizarea, protecția mediului și dezvoltarea rurală.

Aceste documente stabilesc un context mult mai complex pentru proiectele locale, dar și oportunități extinse de finanțare și cooperare teritorială.

3. Schimbări instituționale și de programare europeană

În perioada 2021–2027, România implementează:

- Politică de Coeziune cu cele cinci obiective de politică (o Europă mai inteligentă, verde, conectată, socială și aproape de cetățeni);
- Planul Național de Redresare și Reziliență (PNRR);
- Programele naționale (PNIAS, PNRR, programe agricole și de dezvoltare rurală).

Acestea influențează în mod direct direcțiile strategiei locale.

Justificarea elaborării noii strategii

Noul document strategic este necesar pentru:

- **integrarea noilor date statistice** generate de Recensământul 2021;
- **alinarea la strategiile județene, regionale și naționale** actualizate;

Primăria și Consiliul local al Comunei Cupșeni

Strategia de dezvoltare locală durabilă a Comunei Cupșeni pentru perioada 2025-2027

- **răspunsul la noi provocări:** depopulare, schimbări climatice, riscuri naturale (conform Planului de Analiză și Acoperire a Riscurilor 2025), acces la servicii publice, educație și ocupare;
- **valorificarea oportunităților de finanțare** din perioada de programare 2021–2027 și PNRR;
- **necesitatea modernizării infrastructurii publice** conform normelor actuale privind serviciile, eficiența energetică, incluziunea socială și digitalizarea administrației locale.

Principii directoare ale strategiei (adaptate la nivel local)

Principiile strategiei se aliniază cu cele ale documentelor județene și europene, adaptate specificului comunei Cupșeni:

1. **Continuitate strategică** – menținerea obiectivelor valide din strategia 2014–2020/2022 și adaptarea lor la noile realități.
2. **Dezvoltare durabilă** – echilibru între dezvoltarea economică, protecția mediului, coeziunea socială și gestionarea resurselor naturale.
3. **Abordare integrată** – corelarea investițiilor în infrastructură, servicii publice, economie locală și patrimoniu cultural.
4. **Participare comunitară** – strategia este construită pe baza consultării publice și implicării cetățenilor, mediului economic și instituțiilor locale.
5. **Egalitate de șanse și incluziune socială** – asigurarea accesului egal la servicii și integrarea grupurilor vulnerabile.
6. **Reziliență la riscuri și adaptare la schimbările climatice** – integrarea măsurilor din PAAR și din strategiile naționale privind riscurile naturale și antropice.
7. **Digitalizare și inovație** – adoptarea soluțiilor digitale în administrație, educație și servicii publice.

Abordarea strategică propusă pentru perioada 2025–2027

Strategia se bazează pe:

- evaluarea implementării investițiilor publice anterioare (inclusiv lista proiectelor FEADR, PNDR, PNIAȘ) ;
- analiza situației existente (demografie, infrastructură, servicii publice, vulnerabilități, riscuri);
- analiza cadrului teritorial din PUG (relief, rețele, riscuri naturale, funcțiuni ale localităților) ;
- identificarea nevoilor actuale prin consultare publică.

Prin această abordare, strategia urmărește:

- creșterea calității vieții în toate cele patru sate ale comunei;
- întărirea funcțiilor rurale tradiționale (agricultură, gospodării, pășuni, peisaj);
- dezvoltarea infrastructurii moderne și a serviciilor esențiale;
- stimularea economiei locale și a antreprenoriatului;
- protejarea patrimoniului natural și cultural;
- consolidarea capacității administrative și comunitare pentru dezvoltare.

❖ Context local – Comuna Cupșeni

Comuna Cupșeni este o **unitate administrativ-teritorială de rang IV**, conform **Planului de Amenajare a Teritoriului Național – Secțiunea IV „Rețeaua de localități”**, aprobat prin **Legea nr. 351/2001**.

Localitatea este situată în **partea central-sudică a județului Maramureș**, în extremitatea **nord-vestică a Țării Lăpușului**, făcând parte din zona colinară de tranziție între Depresiunea Lăpușului și masivele deluroase ale Munților Lăpuș.

Poziția geografică a centrului de comună este definită aproximativ de **paralela de 47°31' latitudine nordică și meridianul de 23°57' longitudine estică**, care marchează **centrul geografic al comunei Cupșeni**.

Comuna este alcătuită din **patru localități**:

Primăria și Consiliul local al Comunei Cupșeni

Strategia de dezvoltare locală durabilă a Comunei Cupșeni pentru perioada 2025-2027

- satul **Cupșeni** – reședința de comună;
- satul **Costeni**;
- satul **Libotin**;
- satul **Ungureni**.

Orașul cel mai apropiat este **Târgu Lăpuș**, situat la o distanță de aproximativ **20 km** spre sud, în timp ce **reședința de județ – municipiul Baia Mare** se află la circa **68 km**.

Legătura rutieră cu județul Cluj se realizează pe direcția **Cupșeni – Gâlgău – Dej**, pe o distanță de aproximativ **115 km**.

Această poziționare geografică oferă comunei Cupșeni **acces direct la axa de dezvoltare Lăpuș – Baia Mare – Cluj**, facilitând conexiunile economice, culturale și turistice atât la nivel regional, cât și interjudețean.

În conformitate cu principiul subsidiarității promovat de **Uniunea Europeană**, **autoritățile publice locale** dețin un rol esențial în asigurarea **dezvoltării durabile**, prin exercitarea funcțiilor lor statutare și prin responsabilitatea directă față de implementarea politicilor publice la nivel local.

Primăria și **Consiliul Local al comunei Cupșeni** promovează o **abordare participativă și proactivă**, bazată pe implicarea membrilor comunității, a societății civile și a actorilor locali în procesul de elaborare și implementare a strategiei. Se consideră că deciziile trebuie adoptate la **cel mai adecvat nivel de guvernare**, cât mai aproape posibil de cetățenii pe care îi afectează, pentru a reflecta nevoile și aspirațiile reale ale comunității.

Strategia locală respectă **Conceptul de dezvoltare durabilă**, formulat la **Conferința Națiunilor Unite privind Mediul și Dezvoltarea – Rio de Janeiro, 1992**, reflectă o abordare integrată a dimensiunilor economice, sociale și de mediu ale dezvoltării, sub principiul responsabilității generației actuale față de cele viitoare.

În acest sens, **Strategia de dezvoltare locală durabilă a comunei Cupșeni** reprezintă un instrument de planificare locală orientat spre echilibru și sustenabilitate. Ea urmărește satisfacerea nevoilor actuale ale comunității **fără diminuarea iresponsabilă a resurselor naturale și cu grija de a le proteja în beneficiul generațiilor următoare prin stoparea/incetinirea graduală a degradării capitalului natural existent**, valorificând resursele economice, potențialul uman și patrimoniul natural și cultural.

În procesul de fundamentare a strategiei s-a avut în vedere armonizarea strategiei locale cu strategia locală din exercițiul financiar European anterior, perioada 2014-2020, cu strategiile de nivel ierarhic superior, respectiv cu viziunea, necesitățile și prioritățile de dezvoltare ale județului Maramureș, Regiunii de Dezvoltare Nord-Vest, dar și nivel național și european/euroatlantic prevăzute în tratatele internaționale în care România este parte, proiectând obiective realiste pentru punerea în aplicare a viziunii și misiunii Primăriei și Consiliului Local Cupșeni, pe orizontul de prognoză proiectat.

De asemenea, având în vedere faptul că au apărut modificări importante în structurile de gestionare a programelor și fondurilor europene și naționale, legislație nouă și modificări/completări ale legislației preexistente în dezvoltarea strategică și documentele programatice privind strategiile și programele la nivel național/regional/local, se impune elaborarea unui nou document programatic, **“STRATEGIA DE DEZVOLTARE LOCALĂ DURABILĂ A COMUNEI CUPȘENI 2025-2027”**, care să **corespundă cerințelor, contextului și situației actuale**.

Acest document programatic vine în continuarea firească a proiectelor de dezvoltare strategică anterioare (pentru orizontul 2007-2013, respectiv 2014-2020, 2021-2025), având rolul de a evidenția realizările obținute, dar și de a continua proiectele inițiate în trecut, nefinalizate din diverse motive, respectiv de a iniția noi proiecte de dezvoltare, adecvate temporal și financiar necesităților identificate în partea de analiză strategică. Corelarea la nivel de viziune – obiective s-a fundamentat pe analiza-diagnostic a situației actuale, precum și pe analiza nevoilor de dezvoltare locală, pornind de la analiza documentelor oficiale relevante pentru fiecare domeniu identificat **ca fiind de interes** în cadrul strategiei, precum și de la necesitățile identificate în cadrul studiului sociologic privind calitatea vieții, realizat prin analiza pe bază de chestionar.

Documentul strategic a fost elaborat **prin consultarea directă a cetățenilor**, a instituțiilor locale și a reprezentanților mediului economic, confirmând principiul că **dezvoltarea durabilă este un proces comun, construit prin cooperare, dialog și responsabilitate partajată**, iar *Primăria Cupșeni și respectiv Consiliul Local Cupșeni reprezintă factorul proactiv de angrenare a comunității locale în trasarea și gestionarea propriului viitor.*

Rezultatul practic al acestui concept se identifică prin elaborarea unor strategii de dezvoltare durabilă a comunităților în care nevoile firești ale membrilor acestora sunt satisfăcute fără diminuarea resurselor naturale și degradarea capitalului natural existent. Strategia de dezvoltare durabilă a comunității depinde de resursele economice existente, situația socială și resursele naturale disponibile dar și de cerințele membrilor comunității, care pot determina formularea unei strategii specifice. *Este motivul pentru care această strategie se elaborează cu concursul larg și consultarea permanentă a cetățenilor.*

CAP. 2. METODOLOGIE. TERMENI DE REFERINȚĂ.

2.1. Metodologie

Strategia de Dezvoltare Locală Durabilă a Comunei Cupșeni pentru perioada 2025-2027 este elaborată de S.C. ETOLIA SRL cu sprijinul UAT Comuna Cupșeni.

Documentul programatic Strategia de Dezvoltare Locală Durabilă a Comunei Cupșeni pentru perioada 2025-2027 este rezultatul unui proces participativ, prin consultarea publică pe bază de Chestionar a comunității Comunei Cupșeni, începând de la identificarea și cuantificarea problemelor și nevoilor locale până la stabilirea priorităților și măsurilor de intervenție. A fost demarată o campanie de informare a cetățenilor din Comuna Cupșeni, în vederea acoperirii cât mai largi a cât mai multor categorii socio-profesionale, populaționale, social-culturale – agenți economici, ONG-uri, administrație publică, pensionari, tineri, cetățeni ai orașului de ambele sexe, situații sociale, profesionale, naționalitate, religie, etc, în absența oricăror discriminări. Au răspuns consultării publice locuitori ai Comunei Cupșeni care și-au manifestat disponibilitatea de a participa la acest exercițiu de implicare comunitară proactivă, care au statutul de cetățeni din comunitate, persoane casnice, persoane angajate în diverse sectoare de activitate – lucrători din agricultură, industrie, afaceri, intelectuali (medici, profesori, preoți, juriști, funcționari publici), lideri de opinie în comunitate, personalități locale recunoscute.

Din punct de vedere metodologic; pentru elaborarea strategiei s-au parcurs următoarele etape principale:
Etapa 1 - Etapa pregătitoare în care au avut loc două întâlniri la sediul autorității locale între echipa de experți consultanți și factorii de decizie din primărie, etapă în care s-au definitivat grupul de lucru și instrumentarul de lucru care s-a utilizat în demersul de elaborare a Strategiei. Etapa a vizat:

- stabilirea indicatorilor de pornire, având în vedere faptul că obiectul demersului strategic este elaborarea prezentei STRATEGII DE DEZVOLTARE, document programatic adoptat de către Consiliul Local al Comunei Cupșeni, pe orizontul de prognoză 2027.
- definirea problemelor supuse analizei și a obiectivelor de urmărit prin strategie;
- alocarea atribuțiilor echipei de experți și a reprezentanților Comunei Cupșeni privind punerea la dispoziție a documentațiilor și documentelor necesare analizei strategice;
- stabilirea metodologiei, a metodelor de abordare, a necesarului de materiale auxiliare (chestionare, etc.), pentru colectarea de date primare.
- stabilirea planului concret de acțiune;
- acțiuni preliminare pentru stabilirea necesarului de date.

Această primă etapă s-a încheiat cu stabilirea în comun cu reprezentanții Beneficiarului a modului de lucru, stabilirea unui Cadru-conținut minimal al documentului programatic, desemnarea dintre angajații Primăriei Cupșeni a persoanelor cheie care să participe în interfața directă cu Prestatorul în elaborarea Strategiei, etc.

Etapa a 2-a: de analiză - evaluarea a vizat o serie de investigații analitice finalizate printr-o Analiză ex-post a Strategiei de Dezvoltare Durabilă a Comunei Cupșeni pe perioadele anterioare, și elaborarea subcapitolelor strategiei de dezvoltare locală ce conțin analiza situației pentru fiecare domeniu în parte.

Realizarea acestei etape a presupus culegerea datelor, verificarea, sistematizarea și gruparea datelor prin diferite tehnici statistice, inclusiv prin reprezentări grafice, interpretarea datelor, analiza critică a rezultatelor, discutarea punctelor critice cu beneficiarul în vederea punerii de acord cu rezultatele obținute din analiza datelor, valorificarea analizelor pentru elaborarea strategiei.

Strategia de Dezvoltare Locală Durabilă a Comunei Cupșeni urmărește pe tot parcursul său concentrarea tematică în jurul obiectivelor majore stabilite la nivel european în cadrul Noii Politici de Coeziune pentru perioada actuală până în 2027: inovare, digitalizare, transformare economică, reducerea emisiilor de carbon și combaterea schimbărilor climatice, creșterea gradului de conectare prin dezvoltarea rețelelor de transport și de internet, incluziune socială prin creșterea accesului la educație, ocupare și la servicii de sănătate de calitate și, nu în ultimul rând aprierea de nevoile concrete ale comunităților.

2.1.2. Metodele de lucru:

*Abordarea pe niveluri ierarhice/strategice:
nivel strategic, nivel tactic, nivel operațional:*

Strategia de dezvoltare durabilă a Comunei Cupșeni, județul Maramureș reprezintă un demers complex, în cadrul căruia se fundamentează principiile/direcțiile strategice de acțiune (nivel strategic), obiectivele/măsurile (nivel tactic), precum și prioritățile de dezvoltare ale Comunei Cupșeni (nivel operațional - nivel proiecte prioritare), pentru orizontul de prognoză 2025 - 2027.

✓ **Nivel strategic: Stabilirea domeniilor strategice – componente strategice de dezvoltare economico-socială:**

În elaborarea proiectului de planificare strategică, am considerat oportună selectarea unor **domenii strategice de dezvoltare economico-socială**, care acoperă din punctul nostru de vedere întreaga gamă a realităților economico-sociale locale, astfel:

Nr. crt.	Domenii strategice
1.	Infrastructură, regenerare urbană, dezvoltare spațială
2.	Protecția mediului
3.	Competitivitate, dezvoltare economică
4.	Agricultură/Silvicultură
5.	Dezvoltarea Resurselor Umane și promovarea incluziunii sociale
	Sănătate publică
	Asistență socială
6.	Turism
7.	Creșterea capacității administrative și implicare comunitară proactivă
8.	Mediu/schimbări climatice/Situații de urgență

Suportul de susținere și implementare a Strategiei de dezvoltare va fi asigurat de o componentă specifică “Tehnologia Informației și Comunicării, IT/C”, instrument de lucru în toate fazele de construcție, planificare strategică și decizie administrativă, de la elaborarea până la implementarea, menținerea și monitorizarea acesteia.

De asemenea, în proiectul de planificare strategică a Comunei Cupșeni, componenta dezvoltării economice reprezintă o prioritate deosebită, condiționând în mare măsură tendințele de evoluție ale celorlalte componente.

✓ **Nivel tactic: Abordarea pe nivel tactic: Analiza interdisciplinară pe domenii /componente strategice de dezvoltare economico-socială**

Are ca scop identificarea și stabilirea măsurilor și submăsurilor – nivel tactic;

Presupune o abordare interdisciplinară și complexă a fiecărui domeniu de activitate, aplicând un set de instrumente standard, larg acceptate:

- Analiza logică de ansamblu pe problemele identificate, ALA .
- Analiza SMART bazată pe evaluarea mediului socio-economic și de potențial, utilizând datele statistice din ultimii 3 – 5 ani ca bază pentru analiza de potențial pe termen scurt -mediu și lung
- Analiza factorilor de influență STEP-M, Analiza SWOT pentru fiecare capitol inclus în analiză și identificarea obiectivelor conform tendințelor de dezvoltare durabilă naționale și internaționale, Analize multicriteriale, Analize de risc, Analize pe bază de chestionare, alte tipuri de analize, după caz.

Ca mod de lucru, cuprinde:

- utilizarea instrumentelor specifice de colectare și prelucrare a datelor; stabilirea formatului și tipului de instrumente de colectare a datelor, gen: chestionare, anchete socio-economice, sondaje de opinie, interviuri, date statistice, date de interes public din domenii de specialitate, precum și a formatului și tipurilor de documente de ieșire, ex: centralizatoare, tabele, documente specifice de statistică, grafice, etc.

- coordonarea și supervizarea analizelor (de tip ALA, STEP-M, SWOT, analize multicriteriale alte - analize de risc, analize pe bază de chestionare, alte tipuri de analize, după caz,) la nivelul Comunei Cupșeni, analize specifice pe domenii strategice;
- interpretarea rezultatelor.

✓ **Nivel operațional: Abordarea pe nivel operațional:** stabilirea priorităților de dezvoltare ale Comunei Cupșeni (nivel proiecte prioritare), pentru orizontul de prognoză 2025 - 2027

2.1.3. Interpretarea informațiilor și elaborarea Planului local de acțiune și a planurilor strategice de dezvoltare pentru perioada 2025 - 2027

Are ca scop elaborarea Planului local de acțiune și a planurilor strategice de dezvoltare pentru perioada 2025 - 2027- nivel operațional/nivel proiecte, pe componente:

Componenta de consultare publică și validare comunitară:

În elaborarea unei sinteze privind Dezvoltarea Economică Durabilă se urmărește ca detalierea sa se facă în urma consultării cu factori de decizie, cu toate persoanele fizice și juridice interesate. Supunerea acestei sinteze dezbaterii publice în vederea dezvoltării sale și a identificării proiectelor sau acțiunilor majore care să asigure aplicarea conceptului de dezvoltare durabilă.

Completarea documentului de strategie privind Dezvoltarea economică locală durabilă cu propunerile rezultate din dezbateri publică și **aprobarea sa ca document programatic și strategic de referință de către administrația publică locală – Consiliul Local al Comunei Cupșeni.**

Monitorizare și evaluare:

Elaborarea planurilor de acțiune specifice și monitorizarea continuă a implementării lor reprezintă aplicarea concretă la nivelul Comunei Cupșeni a Strategiei de dezvoltare durabilă, ca document programatic. Acest document urmează o procedură de monitorizare și evaluare continuă, care face obiectul unui capitol separat, necesitând **actualizare periodică** la intervalele stabilite:

- ACTUALIZARE ANUALĂ - începând cu anul al doilea - 2026 și apoi anul 2027,
- REVIZUIRE/ ACTUALIZARE/ REEDITARE: Revizuire și actualizare prin armonizare cu noile documente de programare UE și naționale și reeditarea documentului pentru perioada 2028-2032.
- ACTUALIZARE ANUALĂ - începând cu anul 2026 și fiecare din următorii.

2.2. Termeni de referință

Agenție de Dezvoltare Regională. Organism neguvernamental, nonprofit, de utilitate publică, cu personalitate juridică, care funcționează în domeniul dezvoltării regionale și care se organizează și funcționează în condițiile Legii nr. 315/2004 privind dezvoltarea regională în România, cu modificările și completările ulterioare.

Amenajarea teritoriului. Ansamblul acțiunilor de pregătire a unui teritoriu, prin executarea unor lucrări de echipare, asanare, nivelare, plantare, defrișare etc., pentru a-l face corespunzător unor destinații și funcțiuni stabilite prin studiile de sistematizare a teritoriului respectiv. (Erdeli, G., 1999, *Dicționar de geografie umană*, Edit. Corint, București, p. 21)

Asociație de dezvoltare intercomunitară. Conform art. 89, din OUG 57 / 2019 privind Codul administrativ, cu modificările și completările ulterioare, asociațiile de dezvoltare intercomunitară sunt structurile de cooperare cu personalitate juridică, de drept privat și de utilitate publică, înființate, în condițiile legii, de unitățile administrativ - teritoriale pentru realizarea în comun a unor proiecte de dezvoltare de interes zonal sau regional ori pentru furnizarea în comun a unor servicii publice. Asociația de dezvoltare intercomunitară reprezintă o structură de cooperare cu personalitate juridică, de drept privat, înființată, în condițiile legii, de unitățile administrativ-teritoriale, pentru realizarea în comun a unor proiecte de dezvoltare de interes zonal sau regional ori furnizarea în comun a unor servicii publice.

Autoritate a administrației publice locale. Consiliile locale ale comunelor, orașelor, municipiilor, sectoarelor municipiului București, consiliile județene și Consiliul General al Municipiului București, ca autorități deliberative, primarii ca autorități executive (Codul Administrativ).

Beneficiar. Persoana juridică sau asociația de persoane juridice care beneficiază de asistența financiară nerambursabilă și cu care Autoritatea Contractantă încheie contractul de finanțare.

Coeziunea economică și socială. Principiu care exprimă solidaritatea între Statele Membre și între diferitele regiuni ale Uniunii Europene. A devenit obiectiv al Uniunii, la fel ca Piața Internă, odată cu adoptarea, în 1986, a Actului Unic European (Prin Tratatul de la Maastricht, această politică a fost inclusă în Tratatul de constituire a Comunității Europene). Principiul favorizează dezvoltarea echilibrată durabilă, reducerea diferențelor structurale dintre regiuni și dintre țări și promovarea șanselor egale. Se realizează prin instrumente financiare și Fonduri Structurale.

Comisia Europeană. Organ cu atribuții de inițiativă, implementare, gestionare și control al politicilor comunitare, numită pentru un mandat de cinci ani, cu acordul statelor membre, după aprobare din partea Parlamentului European, în fața căruia răspunde.

Dezvoltarea durabilă. Cea mai cunoscută definiție a dezvoltării durabile este cu siguranță cea dată de Comisia Mondială pentru Mediu și Dezvoltare (WCED) în raportul "Viitorul nostru comun", cunoscut și sub numele de Raportul Brundtland: "dezvoltarea durabilă este dezvoltarea care urmărește satisfacerea nevoilor prezentului, fără a compromite posibilitatea generațiilor viitoare de a-și satisface propriile nevoi".

Dezvoltare regională. Ansamblu de norme, politici și strategii aplicate unei regiuni geografice prin pârghii politico-administrative dar și prin inițiative obștești sau private în vederea afirmării economice și a optimizării nivelului de trai al locuitorilor spațiului dat.

Disparități. Lipsă de legătură, de armonie, de potrivire între elemente. (Dicționarul explicativ al limbii române, 1996, ediția a II-a, Edit. Univers Enciclopedic, București, p. 308).

Extravilan. Caracteristic teritoriului aflat în afara spațiului construit sau pe cale de construire al unei localități. (*Dicționarul explicativ al limbii române*, 1996, ediția a II-a, Edit. Univers Enciclopedic, București, p. 362).

Finanțare publică. Finanțare din fonduri publice.

Fondurile publice reprezintă sumele alocate de la bugetul de stat, bugetul asigurărilor sociale de stat, bugetele fondurilor speciale, bugetul trezoreriei statului, bugetele instituțiilor publice autonome, bugetele instituțiilor publice finanțate integral sau parțial din bugetul de stat, bugetul asigurărilor sociale de stat și bugetele fondurilor

speciale, după caz, bugetele instituțiilor publice finanțate integral din venituri proprii, bugetul fondurilor provenite din credite externe contractate sau garantate de stat și ale căror rambursare, dobânzi și alte costuri se asigură din fonduri publice; bugetul fondurilor externe nerambursabile.

Fonduri Structurale și de Coeziune. Fondurile structurale și Fondul de coeziune sunt instrumentele financiare ale politicii de coeziune economică și socială comunitare, prin care se sprijină reducerea decalajului dintre nivelurile de dezvoltare ale diferitelor regiuni din statele membre ale Uniunii Europene și promovarea, în acest mod, a coeziunii economice și sociale.

Intravilan. Zonă care cuprinde suprafața construită a unui oraș sau a unui sat. (Dicționarul explicativ al limbii române, 1996, ediția a II-a, Edit. Univers Enciclopedic, București, p. 503).

Mediu urban. Localități de rang 0, I, II și III (capitala, municipii, orașe), conform Legii nr. 351/2001 privind aprobarea Planului de amenajare a teritoriului național¹, cu modificările și completările ulterioare

Mediu rural. Localități de rang IV și V (sate reședință de comună, sate componente ale comunelor și sate aparținând municipiilor sau orașelor), conform Legii nr. 351/2001 privind aprobarea Planului de amenajare a teritoriului național, cu modificările și completările ulterioare.

Managementul urban. Proces de dezvoltare, execuție, coordonare și evaluare a strategiilor integrate, în conformitate cu politicile urbane formulate, cu ajutorul actorilor urbani relevanți, reprezentând practic faza de implementare a deciziei în dezvoltarea urbană. (IHS, România - Stabilirea sistemului de indicatori de analiză diagnostic, Martie 2002).

Ministerul Investițiilor și Proiectelor Europene. Este organ de specialitate al administrației publice centrale, cu personalitate juridică, în subordinea Guvernului, înființat prin reorganizarea Ministerului Dezvoltării Regionale și Administrației Publice și prin preluarea activității, atribuțiilor și personalului de la Ministerul Fondurilor Europene. MFE este autoritate pentru: coordonarea instrumentelor structurale 2021-2027, coordonarea fondurilor europene structurale și de investiții 2021-2027, coordonarea fondurilor alocate prin mecanismele financiare ale Spațiului Economic European și norvegian 2021-2027, mecanismele financiare ale Spațiului Economic European și norvegian 2021-2027 și pentru programele pe care le gestionează.

Obiectivele strategice. Ținte de dezvoltare ale unei localități de importanță majoră pentru societate, în termeni de beneficii pe termen lung pentru beneficiarii finali. Definierea obiectivelor generale ajută la demonstrarea încadrării Strategiei în politicile regionale/ sectoriale, ale guvernului/ organizațiilor naționale și internaționale. Obiectivele generale nu pot fi atinse doar prin derularea unui singur proiect sau program (ele vor contribui doar la atingerea lor și va necesita contribuția altor programe și proiecte.

Programul Regional. Program care implementează elemente importante ale Strategiei Naționale de Dezvoltare Regională a Planului Național de Dezvoltare, contribuind, alături de celelalte programe operaționale, la realizarea obiectivului Strategiei Naționale de Dezvoltare Regională.

Plan Urbanistic General. Document care face parte din programul de amenajare a teritoriului și de dezvoltare a localităților care cuprinde analiza, reglementările și regulamentele locale de urbanism pentru întreg teritoriul administrativ (suprafețe din intravilan, cât și din extravilan) și care stabilește norme generale, pe baza cărora se elaborează mai apoi în detaliu, la scara mai mică, PUZ-urile și apoi PUD-urile.

Plan strategic. Produs al metodei de lucru în implementarea politicilor locale, metoda ce stabilește obiective de dezvoltare, priorități, evaluează șansele de implementare a acestora, trasează acțiuni și asigură, în permanență, corelarea dezvoltării spațiale cu mecanismele de finanțare și cu cele instituționale. (IHS, România - Stabilirea sistemului de indicatori de analiză diagnostic, Martie 2002).

Politici urbane. Direcții de acțiune, formulate de Consiliul local pe baza programului electoral, privind modul de rezolvare a unor categorii identificabile de probleme. Direcțiile de acțiune se realizează pe următoarele domenii: politica de terenuri, politica de locuințe, dezvoltarea economică, îmbunătățirea serviciilor publice,

protecția mediului, revitalizarea urbană. (IHS - Stabilirea sistemului de indicatori de analiză diagnostic, Martie 2002).

Programe urbane. Expunere scrisă a planului de activitate în care sunt stabilite în ordinea desfășurării lor scopurile, principiile și activitățile propuse pentru o perioadă determinată.

Proiect. Consecutivitate de acțiuni și activități delimitate în timp, implementate conform termenilor specificați în program, asigurate cu un buget, aflate în responsabilitatea unui coordonator.

Plan de acțiune. Componentă a planului strategic, ce ghidează implementarea proiectelor prin propunere de acțiuni, resurse, responsabili, eșalonare în timp. (IHS, România – Stabilirea sistemului de indicatori de analiză diagnostic, Martie 2002).

Managementul urban. Proces de dezvoltare, execuție, coordonare și evaluare a strategiilor integrate, în conformitate cu politicile urbane formulate, cu ajutorul actorilor urbani relevanți, reprezentând practic faza de implementare a deciziei în dezvoltarea urbană. (IHS, România - Stabilirea sistemului de indicatori de analiză diagnostic, Martie 2002).

Plan Urbanistic Zonal. Proiect care are caracter de reglementare specifică detaliată a dezvoltării urbanistice a unei zone din localitate (acoperind toate funcțiile: locuire, servicii, producție, circulație, spații verzi, instituții publice, etc.) și asigură corelarea dezvoltării urbanistice complexe a zonei cu prevederile PUG-ului localității din care face parte. Prin PUZ se stabilesc obiectivele, acțiunile, prioritățile, reglementările de urbanism (permisiuni și restricții) necesar a fi aplicate în utilizarea terenurilor și conformarea construcțiilor din zona studiată.

Plan Urbanistic de Detaliu. Documentația aferentă Planului Urbanistic General (PUG) și Planului Urbanistic Zonal (PUZ), explicând și detaliind conținutul acestor planuri, sub forma de prescripții și recomandări, corelate cu condiționările din Certificatul de Urbanism, în vederea urmăririi și aplicării lor. PUD reprezintă documentația prin care se asigură condițiile de amplasare, dimensionare, conformare și servire edilitară, a unui sau mai multor obiective, în corelare cu funcțiunea predominantă și vecinătățile imediate (se studiază mai multe amplasamente, opțiunea pentru realizarea unei construcții compatibile cu funcțiile urbane). Este de fapt documentul consultat de comisia de urbanism atunci când este cerut un Certificat de Urbanism sau o Autorizație de Construire; dacă nu există PUD pentru terenul respectiv, Primăria cere mai întâi întocmirea lui, pe baza PUG-ului și PUZ-ului.

Regulament local de urbanism. Documentație aferentă Planului Urbanistic General (PUG) și Planului Urbanistic Zonal (PUZ), care explică și detaliază conținutul acestor planuri, sub formă de prescripții și recomandări, în vederea urmăririi și aplicării lor.

Strategie de dezvoltare. Direcționarea globală sau pe domenii de activitate, pe termen scurt, mediu și lung, a acțiunilor menite să determine dezvoltare urbană în general și pe sectoare de activitate. (Materiale documentare IHS România).

Urbanizare: Proces de dezvoltare a orașelor existente, prin creșterea numărului orașelor și a locuitorilor acestora. Dinamica sa actuală este extrem de accelerată, înmulțirea numărului de orașe și creșterea, extinderea celor existente fiind procese larg răspândite. Concomitent însă cresc și problemele generate de evoluția anarhică, necontrolată a unor orașe (poluare, insuficiența infrastructurilor, a locurilor de muncă, delincvență etc). (Erdeli, G., 1999, *Dicționar de geografie umană*, Edit. Corint, București, p. 339)

Utilități publice (servicii comunitare de utilități publice / infrastructura de utilități publice). Totalitatea activităților de utilitate și interes public general, desfășurate la nivelul comunelor, orașelor, municipiilor sau județelor sub conducerea, coordonarea și responsabilitatea autorităților administrației publice locale, în scopul satisfacerii cerințelor comunităților locale, prin care se asigură următoarele utilități: alimentarea cu apă; canalizarea și epurarea apelor uzate; colectarea, canalizarea și evacuarea apelor pluviale; producția, transportul, distribuția și furnizarea de energie termică în sistem centralizat; salubritatea localităților; iluminatul public; administrarea domeniului public și privat al unităților administrativ - teritoriale, precum și altele asemenea; transportul public local.

Zonă de influență. Un spațiu aflat sub incidența acțiunii polarizante a unei localități urbane (în anumite situații chiar a unor așezări rurale). Extensiunea și configurația spațială a zonei este dictată de potențialul de atracție al centrului, de poziția geografică, de talia orașului, de modul de desfășurare a liniilor de forță ale teritoriului sau de competiția regională a centrelor atrătoare. (Erdeli, G., 1999, Dicționar de geografie umană, Edit. Corint, București, p. 353).

CAP. 3. PREZENTARE GENERALĂ A ZONEI CUPȘENI

3.1. Prezentare fizico-geografică

❖ Așezare, poziție geografică

Comuna **Cupșeni** este situată în partea **centrală a județului Maramureș**, în zona **nord-vestică a Țării Lăpușului**, la intersecția paralelei de **47°31' latitudine nordică** cu meridianul de **23°57' longitudine estică**, care definesc centrul geografic al teritoriului administrativ.

Localitatea se află la aproximativ **17 km nord de orașul Târgu Lăpuș** și la circa **60 km de municipiul Baia Mare**, fiind alcătuită din patru sate componente:

- **Cupșeni** – reședința de comună;
- **Ungureni**;
- **Costeni**;
- **Libotin**.

Satele **Costeni, Cupșeni și Ungureni** se dezvoltă paralel pe direcția **nord-vest – sud-est**, fără legături rutiere directe între ele. Conectivitatea acestora este asigurată la sud, prin intersecțiile **DJ 171C cu DC 54 și DJ 171C cu DJ 171E**.

Satul **Libotin** este situat la sud de celelalte trei localități, pe drumul care leagă **Rogoz – Târgu Lăpuș – Cupșeni**, constituind poarta de acces rutier în comună pentru cei care sosesc dinspre Târgu Lăpuș.

Vecinii comunei Cupșeni sunt:

- la **nord-est** – comuna **Băiuț**;
- la **est** – comuna **Lăpuș**;
- la **sud și parțial vest** – orașul **Târgu Lăpuș**;
- la **nord-vest** – comuna **Cernești**.

❖ Cadrul geomorfologic

Din punct de vedere morfostructural, teritoriul comunei Cupșeni se înscrie în unitățile de **ordin I – Carpații Maramureșului și Bucovinei și Podișul Transilvaniei**, fiind situat la contactul dintre **Munții Lăpușului și Depresiunea Lăpușului**, parte a **Subcarpaților Transilvaniei**.

Munții Lăpușului

Aceștia ocupă partea **nord-estică** a comunei, reprezentând extremitatea sud-vestică a lanțului vulcanic al **Munților Vulcanici de Nord**. Au o altitudine medie între **600 și 900 m**, iar în limitele administrative ale comunei se regăsesc circa **3 850 ha** din totalul de aproximativ **40 000 ha** al masivului.

Printre cele mai importante vârfuri de pe teritoriul Cupșeniului se numără:

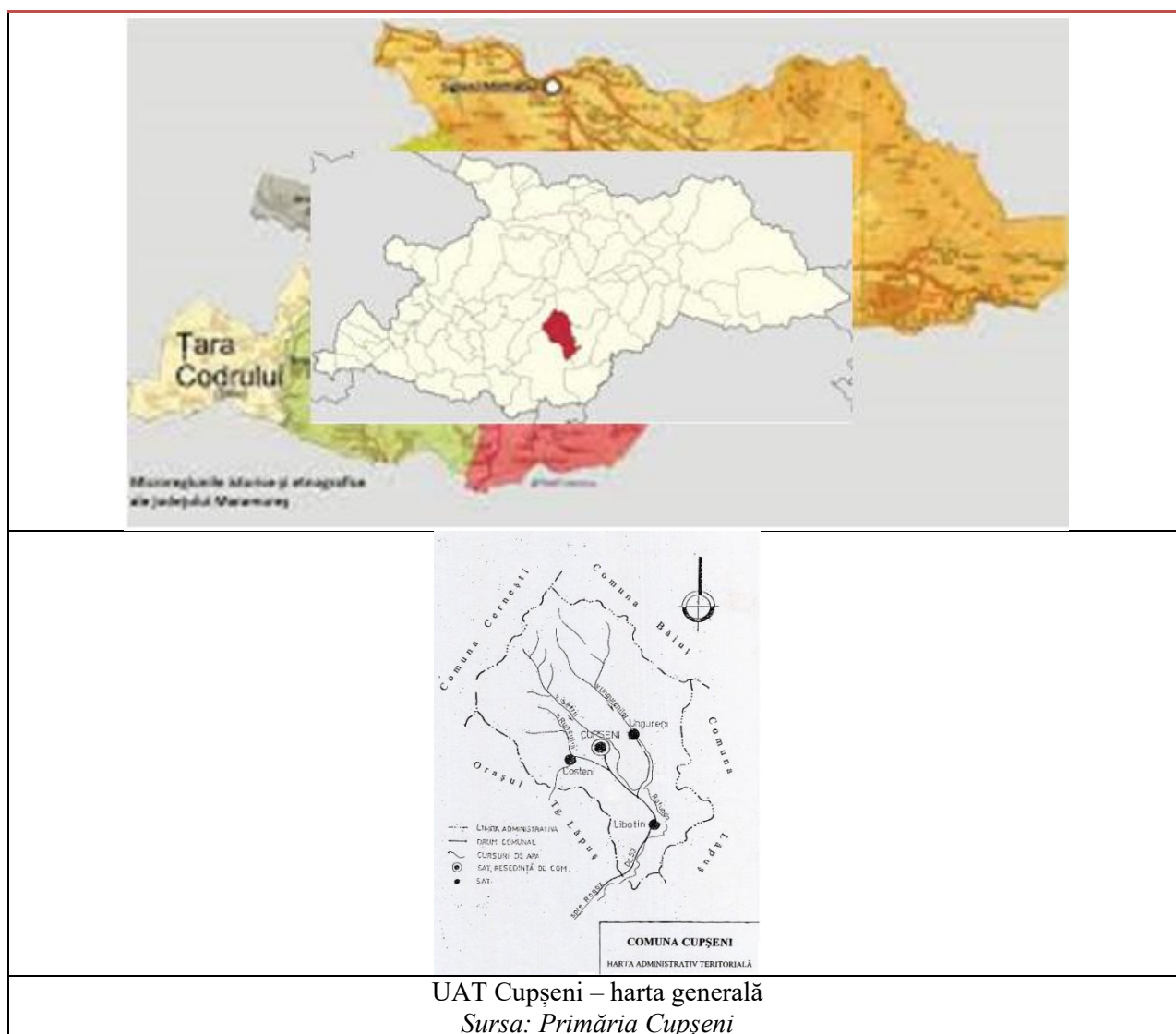
Vârful Șatra (1 040 m), **Vârful Cornu Șetrei** (776 m), **Vârful Arșița** (1 001 m), **Vârful Fântâna Tâlharilor** (873 m) și **Vârful Râpelor** (777 m).

Relieful montan prezintă **caractere de tranziție** între Munții Gutâului și Munții Țibleșului, fiind alcătuit din **roci sedimentare** și modelat de o rețea de văi adânci orientate predominant pe direcțiile **nord-sud și vest-est**, corespunzător afluenților râului Lăpuș.

Depresiunea Lăpușului

Partea **centrală și sudică** a comunei Cupșeni aparține **Depresiunii Lăpușului**, formată în bazinul mijlociu al râului Lăpuș, în amonte de defileul său. Aceasta este dezvoltată pe formațiuni sedimentare paleogene – marne, argile și gresii – care dau reliefului un aspect **ondulat, colinar**, cu culmi prelungi și văi paralele.

În zonele de lărgire ale afluenților principali – **pârâurile Costeni, Cupșeni (Șătrii) și Ungureni** – se dezvoltă **terase fluviale fragmentate**, cu înălțimi relative de **90–110 m**, pe care s-au așezat satele actuale. Astfel, relieful comunei combină **elemente depresionare, colinare și montane**, care imprimă peisajului o mare varietate și un potențial natural ridicat pentru **turism și activități agro-pastorale**.

Rețeaua rutieră a comunei **Cupșeni** asigură legătura cu principalele localități ale **Țării Lăpușului** și cu rețeaua de drumuri județene și naționale ale **județului Maramureș**.

Comuna este traversată de mai multe drumuri de interes județean și local, care asigură conexiunea internă între satele componente, precum și legătura externă cu orașul **Târgu Lăpuș** și localitățile învecinate.

1. Căi rutiere clasificate (drumuri județene)

Cod drum	Denumire / traseu principal	Lungime totală (km)	Traseu pe teritoriul comunei Cupșeni (km)	Observații
DJ 171	Rogoz (DJ 109F) – Libotin – Cupșeni	11,60	10,42	Cale principală de acces, traversează satele Libotin și Cupșeni
DJ 171E	Târgu Lăpuș (DJ 182) – Stoiceni – Dumbrava – Costeni – Cupșeni (DJ 171)	14,00	3,70	Asigură legătura între partea sudică a orașului Târgu Lăpuș și localitatea Costeni
DJ 108F	Limită județ Sălaj – Rogoz – Lăpuș – Drăghia – Ungureni – Coroieni – Băiuț	90,21	2,85	Tranzitează comuna Cupșeni la limita sa central-estică, în zona satului Ungureni

2. Căi rutiere forestiere

Pe teritoriul comunei **Cupșeni** există mai multe drumuri forestiere care asigură accesul spre trupurile de pădure și zonele de exploatare silvică, cu o lungime totală de aproximativ **9,1 km**.

Nr. crt.	Localizare / denumire tronson	Lungime pe teritoriul UAT Cupșeni (km)
1	Valea Cupșenilor – trupul „Pârâul Peștilor”	2,6
2	Valea Ungurenilor – trupul „Izvorul Coșului”	3,0
3	Valea Bârloagelor – trupul „Izvorul Bârlogului”	1,0
4	Trupul „Izvorul Șetrii”	2,5
Total		9,1 km

- **Cadrul natural ca valoare economică și de mediu. Caracterizare generală:**

Relieful

Relieful comunei **Cupșeni** se remarcă printr-o mare diversitate a formelor de teren, organizate în trei unități geomorfologice principale:

1. **zona luncilor și teraselor joase,**
2. **zona deluroasă centrală,**
3. **zona montană înaltă,** cu altitudini ce depășesc 1 000 m.

Zona luncilor și teraselor

Luncile se dezvoltă în imediata apropiere a văilor **Ungureni, Șatra, Runcu și Rotunda**, reprezentând cea mai joasă parte a comunei. Acestea cuprind terenuri fertile, favorabile culturilor de cereale și mai ales plantelor furajere – leguminoase și graminee perene. Suprafețele de luncă sunt restrânse în satele **Ungureni, Cupșeni și Costeni**, ocupând în principal intravilanul și micile albiile majore din vecinătate. În schimb, în satul **Libotin**, zona de luncă are o extindere mai mare (peste 120 ha), urmărind cursul râului **Libotin/Rotunda**, în perimetrele cunoscute local sub denumirile *Între Râuri, Râul Sătrii, Grădina, Pâmpeni, Lăbuț și Rotunda*.

Zona deluroasă

Zona colinară se întinde în partea central-sudică a comunei și include **Dealurile Libotinului, Ungureniului, Cupșeniului și Costeniului**.

- **Dealurile Libotinului** (Vârful Săcăturii, Dealul Miercii, Vârful Dosu Bozghii, Dealul Corbului, Dealul Mănesii etc.) sunt situate între râurile **Lăpuș** și **Dobric**, având altitudini medii de aproximativ **500–600 m** și un caracter interfluvial, cu forme arcuite ce urmează coturile râurilor Lăpuș, Rotunda (Libotin) și Dobric.
- **Dealurile Ungureniului, Cupșeniului și Costeniului** se dezvoltă în partea nordică, de o parte și de alta a văilor omonime, având culmi domoale orientate nord–sud, cu altitudini cuprinse între **500 și 800 m**.

Printre punctele de relief reprezentative se numără: *Arșița, Vârful Zdârcii Mari, Vârful Mesteacămului, Vârful Izvorului Mare, Vârful Măgurii, Vârful Șesurilor (Ungureni), Vârful Ulmilor, Obcina lui Vasalie, Vârful Cireșului (Cupșeni), Vârful Prihodului, Măgura, Colnice (Costeni).*

Zona montană

Un element dominant al peisajului este **Masivul Șatra** (1 041 m), cunoscut de localnici sub denumirea „**Șatra lui Pinte**”. Masivul are origine vulcanică și aspect de con trunchiat, nivelat la partea superioară, fiind înconjurat de un piemont larg acoperit de păduri. Alternanța văilor cu culmile, paralelismul reliefului și blândețea formelor conferă comunei un **peisaj pitoresc și echilibrat**, caracteristic zonei montane a Țării Lăpușului.

Datorită amplasării la poalele Masivului Șatra, a pădurilor întinse și a stabilității geologice, în istorie nu s-au semnalat fenomene naturale majore. Totuși, **zona deluroasă înaltă** prezintă **riscuri punctuale de alunecări de teren**, iar diferențele de nivel dintre albia râului **Rotunda** și afluenții săi principali – **Valea Cupșeniului și Valea Ungureniului** – pot genera, în perioade de ploi abundente, **inundații locale în aval de satul Libotin**.

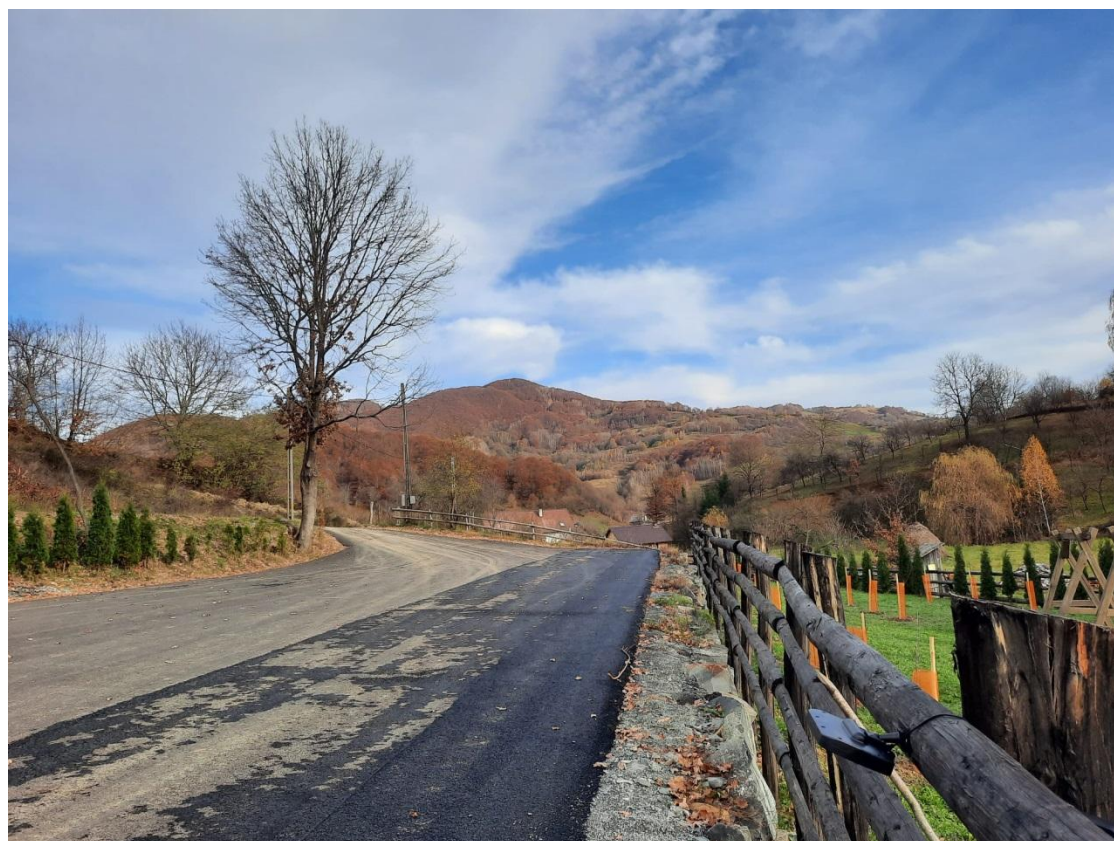

FOTO: Relieful Comunei Cupșeni –
Sursa: arhiva foto SC ETOLIA SRL

Comuna Cupșeni se caracterizează printr-un climat temperat-continental moderat, cu influențe montane evidente datorate poziției sale la contactul dintre Depresiunea Lăpușului și versanții nordici ai Munților Țibleș.

Comuna **Cupșeni** se află integral în cadrul **Depresiunii Lăpușului**, cu excepția gospodăriilor dispersate din partea estică a satului **Ungureni**, situate pe versanții care urcă spre **Munții Lăpușului**, în zona **Izvorul Rece**.

Regiunea are un **climat temperat-continental de tranziție**, cu influențe montane și subpolare în est, datorită proximității de masivele Lăpușului. În general, clima este **răcoroasă și umedă**, cu variații moderate de temperatură între anotimpuri și cu veri scurte, fără arșiță excesivă.

Datorită poziției adăpostite a depresiunii față de curenții atlantici, se resimt efectele **anticicloului Azoric**, care aduce aer umed și relativ cald iarna, respectiv aer umed și răcoros vara. Primăverile și toamnele sunt de regulă blânde, cu precipitații frecvente în perioadele în care anticicloul avansează spre centrul Europei, și mai uscate atunci când acesta se retrage spre vest.

Regimul termic:

- temperatura medie multianuală – **6–8°C**;
 - media lunii ianuarie – **–4 până la –3°C**;
 - media lunii iulie – **18–20°C**.
- Amplitudinea termică anuală este moderată, iar perioadele cu temperaturi extreme sunt scurte.

Nebulozitatea are o valoare medie de **6,3 zecimi** (din 10 posibile), iar **umiditatea relativă a aerului** este ridicată, cu o medie multianuală de **aproximativ 84%**, specifică zonelor de depresionare montane.

Precipitațiile sunt abundente, cu valori de **700–800 mm/an în zona depresionară** și **800–1 000 mm/an în zona deluroasă**. Numărul anual al zilelor cu precipitații variază între **130 și 170**, iar ploile sunt mai frecvente în lunile mai–iulie.

Ninsorile se manifestă, în medie, pe o durată de **50–75 de zile/an**, iar stratul de zăpadă persistă între **80 și 120 de zile**, în special în satele situate la altitudini mai mari (Costeni și Libotin).

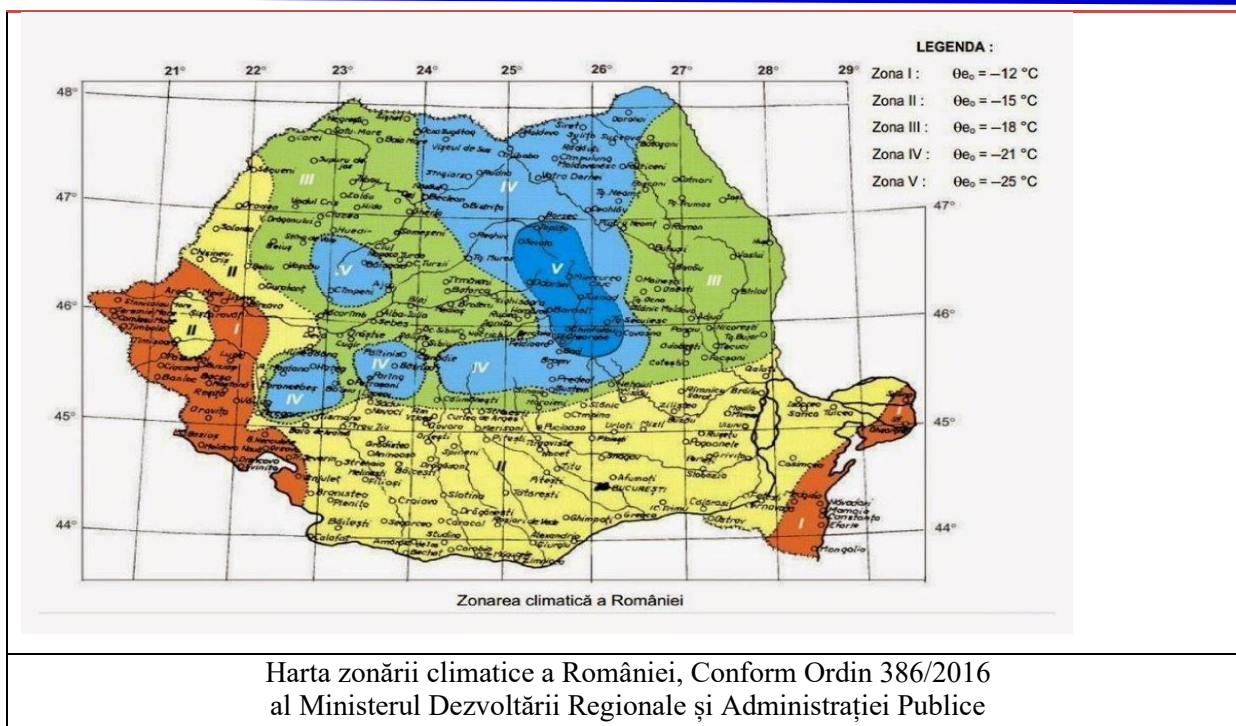
Regimul vânturilor este dominat de circulația din direcția **nord-vest**, cu o frecvență medie anuală de **circa 11%**. Viteza medie a vântului este de **3–4 m/s** în lunile martie–aprilie și scade sub **3 m/s** în septembrie, în special în zonele mai joase ale comunei.

Fenomene meteorologice caracteristice:

- **ceață** – 24–46 zile/an (mai frecventă toamna și iarna);
- **grindină** – 1–2 zile/an;
- **polei** – 2–8 zile/an (în special în decembrie–ianuarie);
- **chiciură** – 1–7 zile/an;
- **îngheț** – perioada medie a primului îngheț: **11 noiembrie**, iar a ultimului îngheț: **21 aprilie**.

Prin ansamblul său climatic, zona comunei Cupșeni beneficiază de un **climat montan-depresionar răcoros și umed**, favorabil pădurilor de foioase, fânețelor naturale și pășunilor, dar mai puțin prielnic culturilor termofile. Caracterul moderat al regimului termic și precipitațional conferă localității un **cadru natural sănătos și stabil**, fără fenomene climatice extreme de intensitate ridicată.

Primăria și Consiliul local al Comunei Cupșeni
Strategia de dezvoltare locală durabilă a Comunei Cupșeni pentru perioada 2025-2027

O sursă importantă de date extrem de fidele privind tendințele meteorologice tipice și la condițiile previzionate (temperatură, precipitații, radiații solare și vânt) sunt Diagramele meteorologice Meteoblue, care se bazează pe 30 de ani de simulări orare ale modelelor meteo și sunt disponibile pentru fiecare loc de pe glob. Datele meteo simulate au o rezoluție spațială de aproximativ 30 km și nu pot reproduce toate efectele meteorologice locale cum ar fi furtunile, vânturile locale sau tornadele.

FOTO: Iarnă la Cupșeni
Sursa: Primăria Cupșeni

Temperatura: Temperatura și precipitațiile medii pentru zona Cupșeni:
Temperatura medie anuală pentru zona Cupșeni:

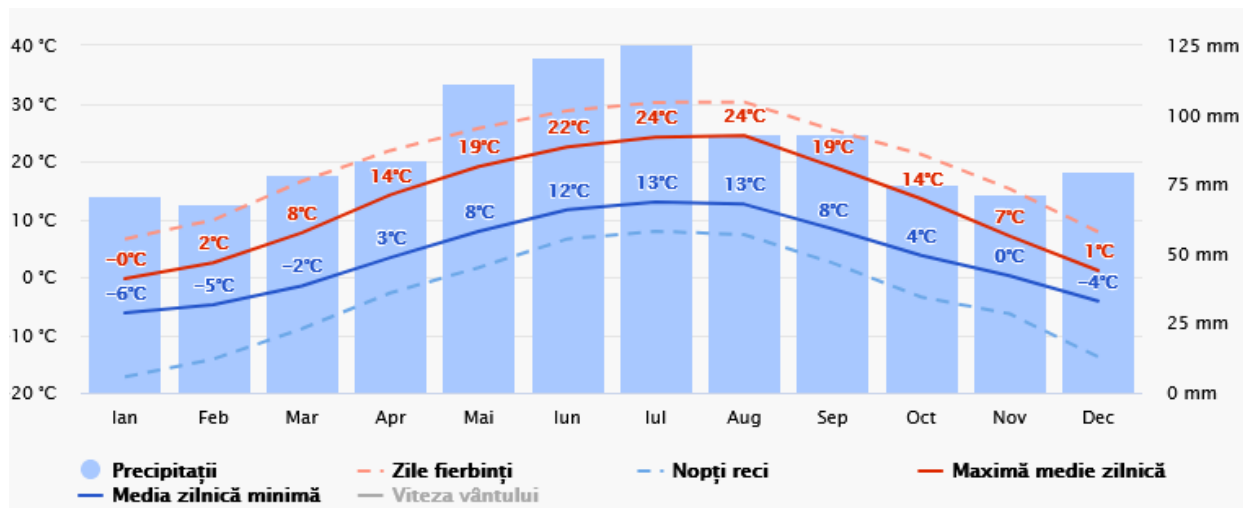
Primăria și Consiliul local al Comunei Cupșeni Strategia de dezvoltare locală durabilă a Comunei Cupșeni pentru perioada 2025-2027

Temperatura medie anuală este cuprinsă între 6,5 și 8°C, în funcție de altitudine.

În lunile de iarnă, valorile medii ale temperaturii scad frecvent sub -4°C în ianuarie, cu minime absolute care pot ajunge la -20°C în zonele înalte.

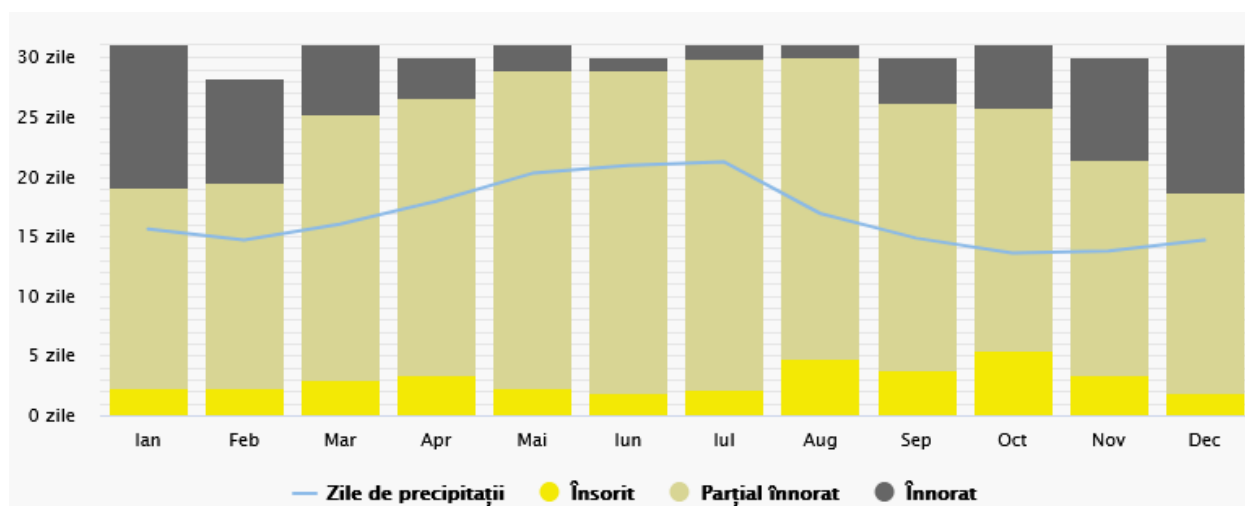
Vara este moderat caldă, cu temperaturi medii de 17-18°C în iulie, iar maximele absolute pot depăși ocazional 30°C în zonele joase ale comunei.

Durata medie a perioadei fără îngheț este de 180-190 de zile/an, iar stratul de zăpadă persistă, în medie, 70-90 de zile, mai ales în satele situate la altitudini superioare (Costeni și Libotin).

"Maxima medie zilnică" (linia roșie continuă) arată temperatura maximă medie a unei zile pentru fiecare lună pentru Cupșeni. De asemenea, "minima medie zilnică" (linia albastră continuă) arată media temperaturii minime. Zilele calde și nopțile reci (liniile punctate albastre și roșii) arată media celei mai calde zile și a celei mai reci nopți ale fiecărei luni din ultimii 30 de ani.

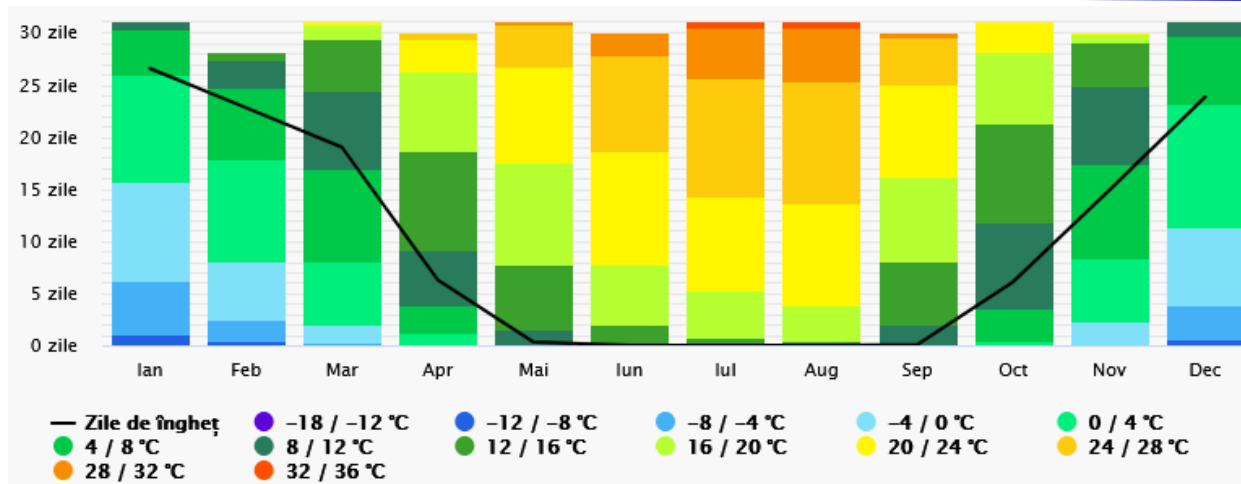
Din diagrama următoare reiese numărul lunar de zile de soare, parțial înnorate, înnorate și cu precipitații pentru zona Cupșeni:

Graficul arată numărul lunar de zile de soare, parțial înnorate, înnorate și cu precipitații. Zilele cu mai puțin de 20% acoperire cu nori sunt considerate însorite, cele cu 20-80% acoperire ca parțial înnorate iar cele cu peste 80% ca înnorate.

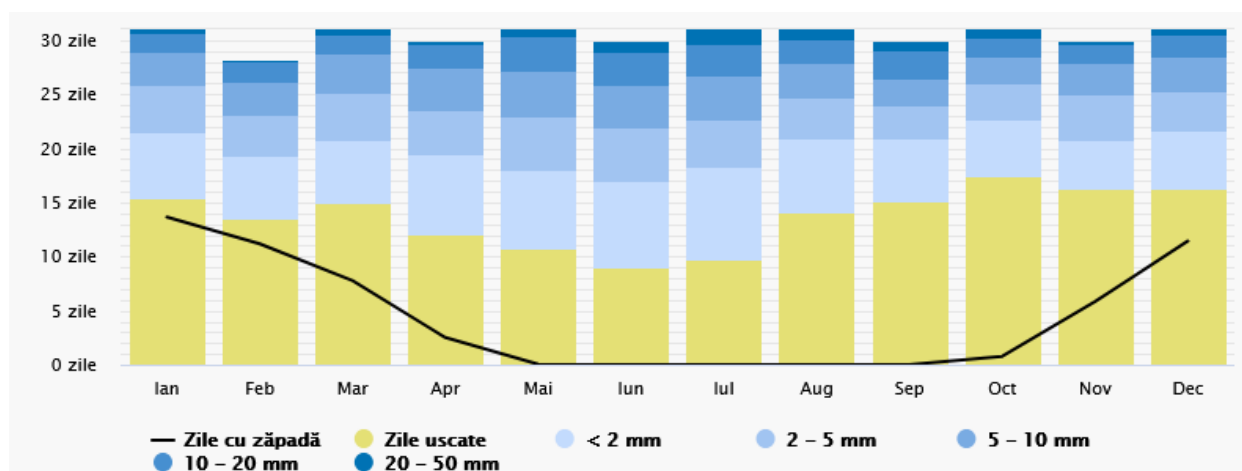
Temperaturi maxime:

Diagrama temperaturii maxime pentru Cupșeni afișează câte zile pe lună ating anumite limite de temperatură.

Precipitațiile atmosferice :

Diversitatea mare a formelor de relief determină și o mare diferențiere climatică sub aspectul precipitațiilor, care constituie una din verigile principale ale circulației apei în natură. Valoarea practică a precipitațiilor constă mai mult în caracterul decât în cantitatea lor. Când au o intensitate moderată, apa se infiltrează în sol până la mari adâncimi, iar când cad sub forma de averse, o bună parte din apă nu apucă să se infiltreze, scurgându-se la suprafață. În general, precipitațiile medii anuale se situează peste 800 ml, cuprinse între 940 și 1410 ml, mai frecvent 1000-1200 mm în zona montană .

Tabel: precipitațiile medii anuale în zona Cupșeni

Cantitatea medie anuală de precipitații este estimată la 850–1.000 mm/an, cu valori mai ridicate în zona montană (peste 1.100 mm). Precipitațiile sunt repartizate neuniform, cu un maxim în lunile mai–iulie și un minim în februarie–martie. În anotimpurile de tranziție (primăvară și toamnă) sunt frecvente ploile de scurtă durată, iar în sezonul rece pot apărea fenomene de polei și ninsori abundente.

Viteza vântului: Diagrama pentru Cupșeni arată în câte zile dintr-o anumită lună pot fi atinse anumite viteze ale vântului.

Primăria și Consiliul local al Comunei Cupșeni
Strategia de dezvoltare locală durabilă a Comunei Cupșeni pentru perioada 2025-2027

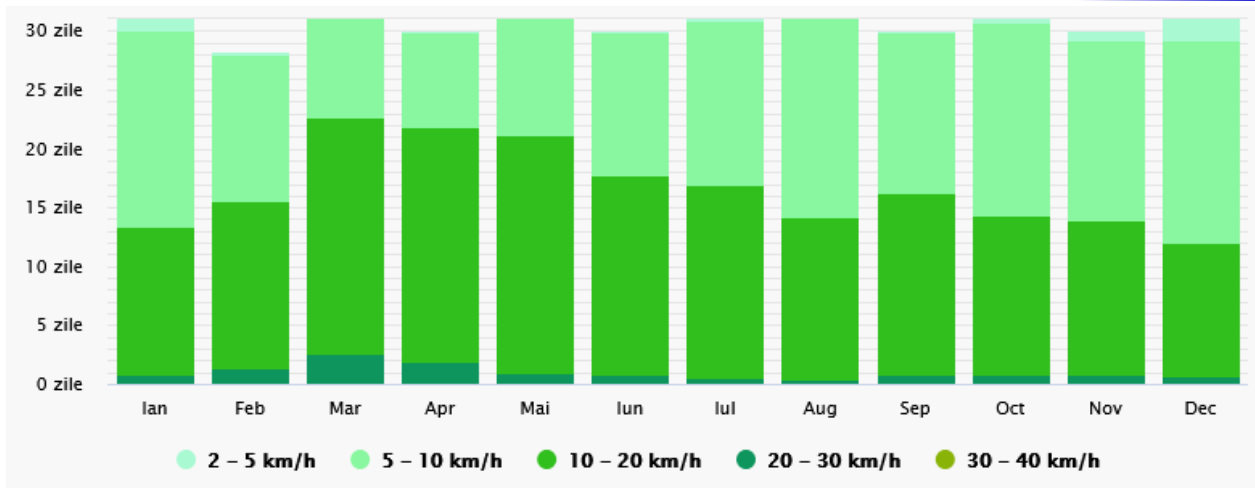
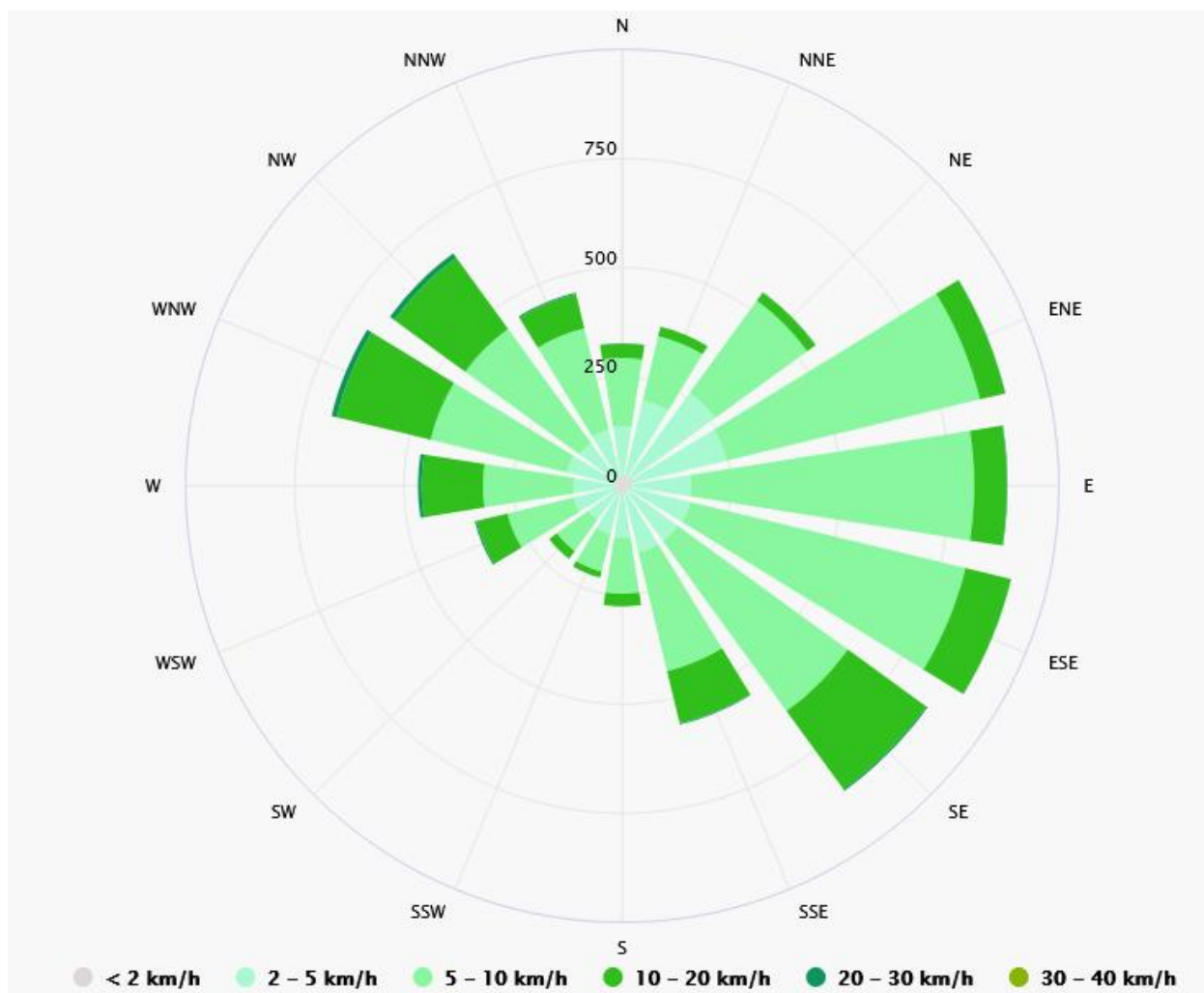

FOTO: Toamnă, la Cupșeni
Sursa: arhiva foto SC ETOLIA SRL

Roza vânturilor: pentru Cupșeni:
arată câte ore pe an bate vântul din direcția indicată

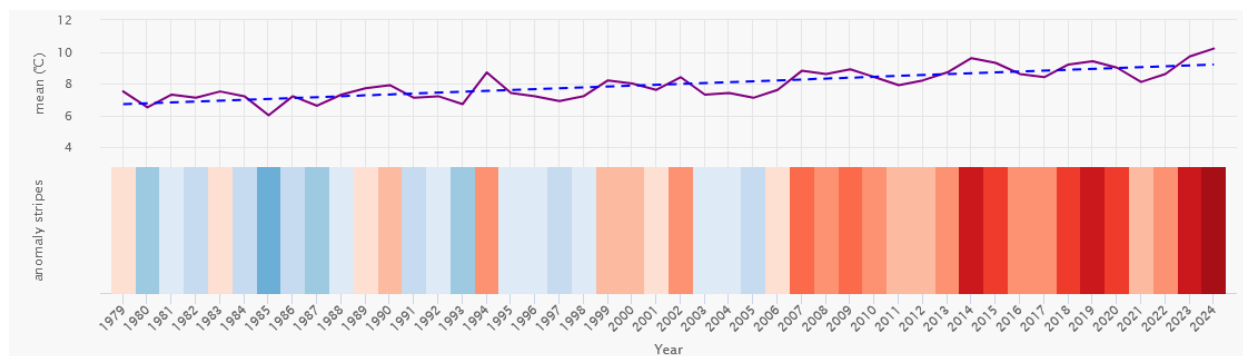
Vânturile dominante au direcția vest-nord-vest, însă circulația aerului este local influențată de culoarele văilor și de orientarea versanților. În zonele depresionare se manifestă frecvent inversiuni termice și brume târzii de primăvară sau timpurii de toamnă, care pot afecta vegetația și culturile agricole.

Acordul de la Paris din 2015 stabilește o inițiativă globală pentru a limita încălzirea globală la sub 2°C, de preferință la 1,5°C (grade Celsius), comparativ cu nivelurile preindustriale. Pentru a atinge acest obiectiv, țările urmăresc reducerea creșterii emisiilor de gaze cu efect de seră cât mai curând posibil și ulterior, reduceri mai rapide bazate pe cele mai bune date științifice disponibile și a fezabilității economice și sociale.

Efectele schimbărilor climatice sunt deja bine vizibile prin creșterea temperaturii aerului, topirea ghețarilor și diminuarea calotei glaciare polare, creșterea nivelului mării, deșertificarea în creștere, precum și prin fenomene meteorologice extreme mai frecvente, cum ar fi valurile de căldură, seceta, inundațiile și furtunile. Schimbările climatice nu sunt uniforme la nivel global și afectează unele regiuni mai mult decât altele. În diagramele următoare, puteți vedea modul în care schimbările climatice au afectat deja regiunea Cupșeni în ultimii 40 de ani. Sursa de date utilizată este ERA5, a cincea generație a reanalizei atmosferice ECMWF a climei globale, care acoperă intervalul de timp 1979 - 2024, cu o rezoluție spațială de 30 km.

Datele nu vor arăta condițiile dintr-o locație exactă. Microclimatele și diferențele locale nu vor apărea. Prin urmare, temperaturile vor fi adesea mai ridicate decât cele afișate, în special în orașe, iar precipitațiile pot varia local, în funcție de topografie.

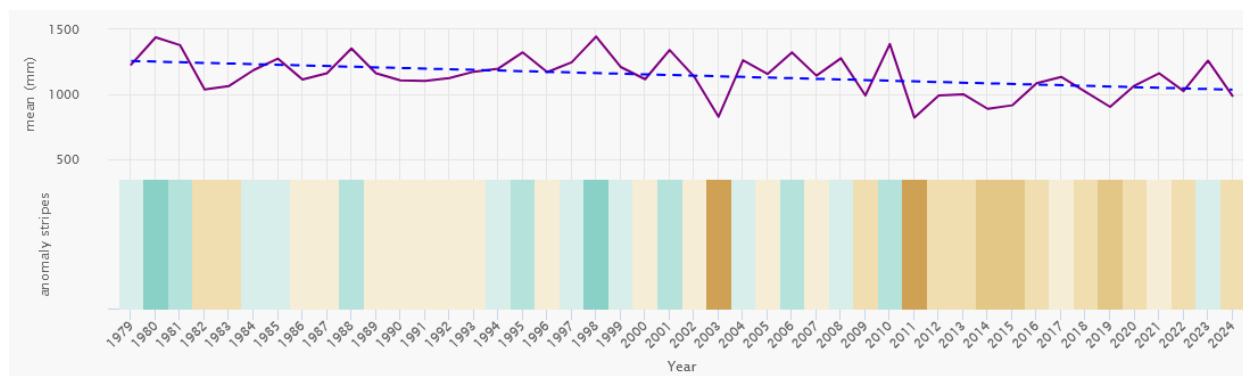
Variația anuală a temperaturii Cupșeni

Graficul de sus arată o estimare a temperaturii medii anuale pentru regiunea Cupșeni. Linia albastră punctată reprezintă tendința liniară a schimbărilor climatice. Dacă linia de tendință este ascendentă de la stânga la dreapta, tendința temperaturii este pozitivă și se încălzește în Cupșeni din cauza schimbărilor climatice. Dacă este orizontală, nu se observă nicio tendință clară, iar dacă este descendentă, condițiile din Cupșeni se răcesc în timp.

În partea de jos, graficul arată așa-numitele dungi de încălzire. Fiecare bandă colorată reprezintă temperatura medie pentru un an - albastru pentru anii mai reci și roșu pentru anii mai calzi.

Variația anuală a precipitațiilor - Cupșeni

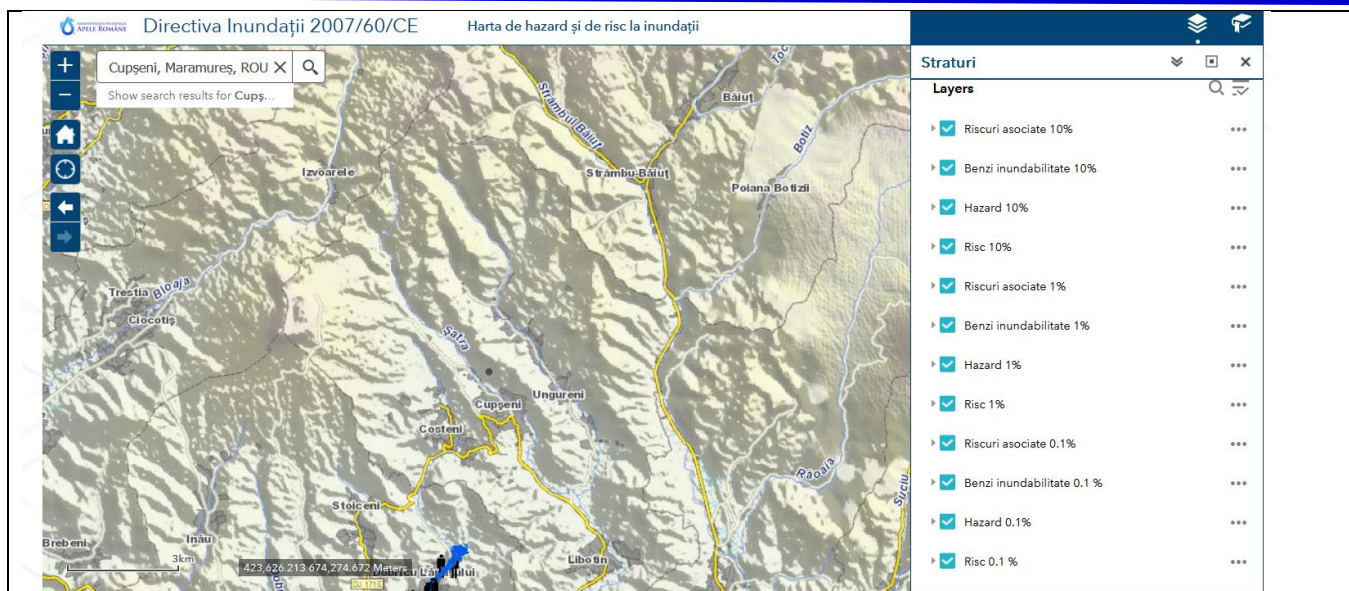
Graficul de sus arată o estimare a precipitațiilor totale medii pentru regiunea Cupșeni. Linia albastră punctată reprezintă tendința liniară a schimbărilor climatice. Dacă linia de tendință este ascendentă de la stânga la dreapta, tendința precipitațiilor este pozitivă și umiditatea crește din ce în ce mai mult în Cupșeni din cauza schimbărilor climatice. Dacă linia este orizontală, nu se observă nicio tendință clară, iar dacă este descendentă, condițiile devin mai uscate în Cupșeni de-a lungul timpului.

În partea de jos, graficul arată așa-numitele benzi de precipitații. Fiecare bandă colorată reprezintă precipitațiile totale ale unui an - verde pentru anii cu precipitații ridicate și maro pentru anii mai secetoși.

Riscurile climatice.

Dintre riscurile climatice care nu trebuie trecute cu vederea sunt: grindina, seceta, înghețul timpuriu și dezghețul târziu, dar și înghețurile târzii, poleiul, stratul de zăpadă, inundațiile și viiturile. Toate acestea sunt susceptibile să producă pagube și disfuncții în agricultura, transporturi, funcționalitatea economică etc.

Conform Hărților de hazard și risc la inundații conform Directivei 2007/60/CE zona Cupșeni nu este expusă riscurilor de inundație.

Harta de hazard și risc la inundații conform Directivei 2007/60/CE –
zona Cupșeni

Sursa: <https://rowater.ro/activitatea-institutiei/departamente/managementul-situatiilor-de-urgenta/directiva-inundatii-2007-60-ce/>

FOTO: peisaj de iarnă la Cupșeni
Sursa: Arhiva foto Primăria Cupșeni

Solul. Subsolul.

Caracteristici geotehnice

Solul, ca element de sinteză în cadrul peisajului, aflat în strânsă corelație cu celelalte componente naturale (substrat geologic, climat, vegetație), joacă un rol deosebit în ecuația -geoproductivă, deoarece contribuie la

menținerea echilibrului geosistemic și condiționează valorificarea complexă a teritoriului (culturi agricole, viticultură, activități silvo-pastorale, turism, etc.).

Conform studiilor geotehnice realizate pe teritoriul comunei **Cupșeni**, structura terenului prezintă o succesiune de formațiuni cu compoziție variată, caracteristice zonei colinar-montane din Depresiunea Lăpușului. În alcătuirea stratigrafică se disting următoarele niveluri:

- **strat superficial de sol vegetal sau umpluturi recente necompactate**, cu grosimi cuprinse între **0,3 și 1,0 m**;
- **lentile și straturi de argile prăfoase și nisipoase**, cu grosimi de **1,0–3,0 m**;
- **depozite grosiere de pietrișuri și bolovănișuri**, cu interspații umplute cu nisipuri, având grosimi variabile între **1,0 și 5,0 m**;
- **bază de argile maronii-cenușii compacte de vârstă panoniană**, cu grosimi mai mari de **30 m**.

Din punct de vedere mecanic, capacitatea portantă a terenului se încadrează în limitele uzuale pentru zona colinară, valorile presiunii convenționale (conform STAS 3300/2-85) fiind:

- **110 kPa** pentru argilă prăfoasă nisipoasă;
- **160 kPa** pentru argilă nisipoasă;
- **250 kPa** pentru nisip argilos și pietriș.

Nivelul maxim al **pânzei freatice** se situează la adâncimi de **1,0–1,5 m** față de cota terenului natural, cu variații sezoniere determinate de regimul precipitațiilor.

Din punct de vedere seismic, potrivit *Normativului P.100/1-2008* – „Normativ pentru proiectarea antiseismică a construcțiilor de locuințe, social-culturale, agrozootehnice și industriale”, comuna **Cupșeni** se încadrează în **zona seismică de calcul F**, caracterizată prin:

- **coeficient de seismicitate $K_s = 0,08$** ,
- **perioada de colț $T_c = 0,7$ s.**
Conform *STAS 11100/1-1993*, localitatea se situează în **zona de macroseismicitate cu gradul VI** pe scara MSK.

Adâncimea maximă de îngheț, conform *STAS 6054/77* – „*Teren de fundare. Adâncimi maxime de îngheț*”, este cuprinsă între **0,90 și 1,00 m** sub cota terenului natural.

Această configurație geologică și geotehnică oferă condiții favorabile pentru construcții civile și agricole de mică și medie anvergură, cu respectarea prevederilor tehnice privind fundarea directă și drenajul apelor. Totodată, terenurile din zonele colinare înalte pot prezenta **riscuri punctuale de instabilitate (alunecări de teren)**, fiind recomandată o atență gestionare a lucrărilor edilitare și a exploatărilor de suprafață.

Hidrografia.

Apele de suprafață – sursa Primăria comunei Cupșeni.

Cea mai importantă arteră hidrografică a comunei o formează Râul Rotunda (sau Râul Libotin), afluent al Râului Lăpuș, care confluează cu acesta în satul Rogoz. Râul Libotin izvorăște din Munții Lăpușului și se formează prin unirea a două pâraie: Valea Ungurenilor și Valea Fundăturii care pornesc de sub Vârful Sdârcea mare (1064 m). În drumul său spre Râul Lăpuș, prin hotarul satului Libotin, Râul Rotunda primește apele văilor : Valea Poienii, Valea Rusului, Valea Fericiei, Valea lui Balog, Valea Lespezilor, Valea Lazului Lung, Valea Zăvoiuului lui Blaznic, Valea Petrii, Valea Rotunzii Mici, Valea Rotunzii Mari, Valea Răchișilor, Valea Merilor, Valea Fundăturilor, Valea Prisăcii, Valea Marii Principalul afluent al Râului Rotunda este Șatra, (sau Râul Cupșenilor) care izvorăște din Masivul Șatra (1041 m).

În drumul său prin hotarul satului Ungureni, Valea Ungurenilor, cu un bazin hidrografic foarte mare, cu un curs foarte iute și tumultuos în perioadele ploioase adună în albia sa apele a numeroase pâraie (denumite localnic văi — Izv. Rece, Izv. Coșului, Libotinel, Izv. Mare, Valea

lui Cureu, Valea Măgurii, Valea Săcăturii, Valea Pietrelor, VI. Ghețarului, VI. Pălăguțanului, Valea Frasinilor). Râul Șatra (sau Râul Cupșenilor) străbate partea centrală a comunei până la confluența sa cu Râul Ungurenilor cu care împreună formează Râul Libotin, adunând în drumul sau apele pâraielor din teritoriul localității Cupșeni (Izv. Zdărcii, VI. Peștilor, Valea Glimeului, Valea

Pripoarelor, Valea poieților, Valea Cremenii, Valea Rușorului din hotarul satului Cupșeni și Valea lui Maldău, Valea Dănesii și Valea Zimbrilor din hotarul satului Libotin).

În hotarul satului Costeni curge Valea Runcu (sau local Râul Costeni) care se varsă în Râul Dobric după ce în drumul său adună apele văilor din hotarul satului Costeni (Izvorul Mlăștinuții, Valea Mare, Izvorul Poienilor, Valea Dezuina, Valea Dimătuului).

În general debitele râurilor și a văilor mai sus amintite nu sunt prea mari dar în perioadele cu multe ploi, ploi torențiale sau în perioada topirii zăpezilor, toate acestea se pun în mișcare iar apele lor repezi determină eroziunea malurilor, distrug poduri și fac ca Râul Libotin să iasă sistematic din matcă inundând mari suprafețe de teren agricol.

Flora și fauna:

Comuna **Cupșeni** este situată în partea sudică a **Munților Lăpuș**, în bazinetul văii **Rotunda**, afluent de dreapta al râului **Lăpuș**, care își adună izvoarele din piemontul masivului **Șatra**. Cadrul natural, dominat de păduri, pajiști și terenuri colinare, oferă condiții favorabile pentru o floră și faună variată, caracteristică zonelor de tranziție dintre deal și munte.

Flora

Vegetația comunei Cupșeni prezintă o **mare diversitate și valoare ecologică**, fiind specifică etajului colinar-montan. Pădurile acoperă o proporție semnificativă din teritoriul comunei, fiind dominate de **fag (Fagus sylvatica)**, **carpen (Carpinus betulus)**, **mesteacăn (Betula pendula)** și **gorun (Quercus petraea)**, iar în zonele înalte apar **molidul (Picea abies)** și **bradul (Abies alba)**.

Etajele inferioare și versanții însoriți sunt ocupați de **pajiști secundare și fânețe**, cu o floră ierboasă bogată în **specii furajere**: graminee perene, trifoi, lucernă, păiuș roșu. Vegetația spontană cuprinde, de asemenea, numeroase **plante medicinale, culinare și industriale**, dintre care:

- **Specii alimentare și fructe de pădure:** fragi (*Fragaria vesca*), zmeur (*Rubus idaeus*), mur (*Rubus fruticosus*), soc (*Sambucus nigra*), cireș sălbatic (*Prunus avium*), ciuperci comestibile.
- **Plante medicinale:** sunătoare (*Hypericum perforatum*), brândușă de primăvară (*Crocus vernus*), leurdă (*Allium ursinum*), coada-șoricelului (*Achillea millefolium*), mentă (*Mentha longifolia*), gălbenele (*Calendula officinalis*).
- **Specii cu valoare decorativă și ecologică:** viorele, brebenei, toporași, garofiță de munte.

Această bogăție floristică are atât **valoare ecologică**, contribuind la menținerea biodiversității, cât și **valoare economică**, prin potențialul de colectare și valorificare a plantelor medicinale, a fructelor de pădure și a ciupercilor.

Fauna

Fauna sălbatică este specifică zonelor colinare și montane ale **Țării Lăpușului**, fiind diversă și reprezentativă pentru ecosistemele forestiere din nordul Transilvaniei.

Printre **mamiferele mari de interes cinegetic** se întâlnesc:

- **ursul brun** (*Ursus arctos*),
- **cerbul comun** (*Cervus elaphus*),
- **căpriorul** (*Capreolus capreolus*),
- **mistrețul** (*Sus scrofa*).

Dintre **carnivorele mari și medii**, sunt prezente:

- **lupul** (*Canis lupus*),
 - **vulpea** (*Vulpes vulpes*),
 - **pisica sălbatică** (*Felis silvestris*),
- unele dintre aceste specii având **regim special de protecție** conform legislației de mediu.

Herpetofauna este reprezentată de șopârla de câmp (*Lacerta agilis*), șopârla de munte (*Lacerta vivipara*), salamandra (*Salamandra salamandra*), vipera comună (*Vipera berus*), precum și diferite specii de tritoni și broaște verzi.

Avifauna este bogată și variată, cu specii caracteristice zonelor de deal și munte. Cele mai frecvente sunt:

- **cinteza** (*Fringilla coelebs*),
- **cucul** (*Cuculus canorus*),
- **porumbelul gulerat** (*Columba palumbus*),
- **ciocănitoarea de munte** (*Picoides tridactylus*),
- **fâsa de munte** (*Anthus spinoletta*),
- **codroșul de munte** (*Phoenicurus ochruros*),
- **corbul** (*Corvus corax*).

Pe cursurile de apă apar **mierla de apă** (*Cinclus cinclus*) și **codobatura de munte** (*Motacilla cinerea*), specii indicatoare ale calității bune a habitatelor acvatice.

Ihtiofauna din valea **Rotunda** și din afluenții săi principali (Valea Șătrii, Valea Ungurenilor) este relativ săracă, ca urmare a debitelor reduse în sezonul cald. În perioada de reproducere, din râul Lăpuș urcă specii migratoare precum **scobarul** (*Chondrostoma nasus*), iar ocazional se semnalează cleanul (*Squalius cephalus*) și păstrăvul indigen (*Salmo trutta fario*).

Flora și fauna comunei Cupșeni reprezintă o **componentă esențială a patrimoniului natural local**, contribuind la menținerea echilibrului ecologic și oferind oportunități pentru dezvoltarea durabilă – prin ecoturism, educație de mediu și activități economice bazate pe resurse naturale regenerabile.

Agricultura:

Agricultura reprezintă una dintre principalele activități economice ale comunei **Cupșeni**, având un rol major în asigurarea mijloacelor de subsistență pentru populație și în valorificarea resurselor naturale locale.

Majoritatea gospodăriilor sunt **preponderent agricole**, activitatea economică fiind orientată către **autoconsum** și producție de mici dimensiuni. Gospodăriile neagricole sunt foarte puține, iar agricultura de tip asociativ sau cooperativ nu este încă dezvoltată. Lipsa structurilor asociative este explicată prin **reticența față de formele colective de exploatare a terenurilor**, moștenită din perioada anterioară anului 1989, dar și prin **fragmentarea accentuată a proprietății** survenită în perioada postrevoluționară.

După aplicarea **Legii nr. 18/1991**, terenurile agricole au revenit proprietarilor de drept sau moștenitorilor acestora, însă repunerea lor în posesie pe vechile amplasamente a generat o **parcelare excesivă a suprafețelor**. În satul **Libotin**, de exemplu, există parcele de sub **100 m²**, iar majoritatea terenurilor agricole din comună au între **500 și 3 000 m²**. Această fragmentare a redus eficiența economică a exploatarii agricole, limitând posibilitățile de mecanizare și aplicare a tehnologiilor moderne.

Agricultura practică în prezent are un **caracter tradițional**, bazat în principal pe muncă manuală și mijloace mecanice rudimentare. Producția vegetală este orientată către **culturile de cereale și plante furajere**, adaptate condițiilor climatice locale. În ceea ce privește **legumicultura, pomicultura și viticultura**, acestea sunt prezente doar la nivel gospodăresc, pentru consum propriu, fiind limitate de perioada scurtă de vegetație și de înghețurile târzii de primăvară.

FOTO: Fânul pentru iernatul oilor, Sursa: Primăria Cupșeni

Zootehnia are un rol dominant în economia agricolă locală, reprezentând principala sursă de venit pentru majoritatea gospodăriilor. Se cresc în special **bovine pentru lapte și carne**, dar și **ovine, porcine și păsări de curte**, în sistem gospodăresc tradițional. În comună funcționează **opt puncte de colectare a laptelui**, însă **nu există unități locale de procesare**, produsele lactate fiind valorificate în centrele urbane din **Baia Mare, Târgu Lăpuș și Dej**.

Agricultura comunei Cupșeni se află într-un proces lent de modernizare, dar dispune de **potențial semnificativ de dezvoltare** prin:

- încurajarea **asocierii producătorilor** în cooperative agricole;
- introducerea unor **forme moderne de cultivare și mecanizare** adaptate reliefului colinar;
- valorificarea superioară a produselor zootehnice și a plantelor furajere;
- dezvoltarea unor **microferme integrate** în rețele de aprovizionare locală și agro-turism.

Prin stimularea cooperării și prin sprijinirea investițiilor în sectorul agro-zootehnic, agricultura Cupșeniului poate evolua de la un sistem de **subzistență** la unul **competitiv și durabil**, capabil să contribuie la creșterea veniturilor populației și la consolidarea economiei locale.

Structura suprafețelor agricole (situația la 31 decembrie 2022)

La nivelul comunei **Cupșeni**, suprafața totală agricolă însumată este de **5 665 ha**, distribuită între cele trei categorii principale de folosință – arabil, pășuni și fânețe. Situația detaliată este următoarea:

Categoria de proprietar / folosință	Arabil (ha)	%	Pășuni (ha)	%	Fânețe (ha)	%	Total (ha)	%
Primăria Cupșeni	–	–	10	0,55	–	–	10	0,16

Primăria și Consiliul local al Comunei Cupșeni
Strategia de dezvoltare locală durabilă a Comunei Cupșeni pentru perioada 2025-2027

Categoria de proprietar / folosință	Arabil (ha)	%	Pășuni (ha)	%	Fânețe (ha)	%	Total (ha)	%
Romsilva	—	—	—	—	—	—	—	—
Culte religioase	3	0,18	25	1,38	27	1,09	55	0,90
Proprietari privați	1 523	99,82	1 650	98,62	2 427	99,01	5 600	99,10
TOTAL	1 526	100,00	1 685	100,00	2 454	100,00	5 665	100,00

Conform datelor disponibile, **locuitorii comunei Cupșeni dețin în proprietate 99,10% din totalul suprafeței agricole**, ceea ce confirmă caracterul profund rural și tradițional al localității. În afara suprafețelor agricole situate în intravilanul și extravilanul comunei, numeroși cetățeni dețin terenuri și în hotarele localităților învecinate — **Lăpușul Românesc, Cernești și orașul Târgu Lăpuș** — cele mai mari suprafețe aparținând locuitorilor satului **Ungureni**.

Gruparea gospodăriilor în funcție de suprafața agricolă deținută

Analiza distribuției terenurilor arată o fragmentare accentuată a proprietății, majoritatea gospodăriilor având dimensiuni mici sau medii.

Structura proprietăților agricole este următoarea:

Categoria de gospodărie Număr de gospodării Pondere (%)

Sub 1 ha	131	8,60%
Între 1 – 3 ha	425	27,88%
Între 3 – 5 ha	764	50,13%
Între 5 – 10 ha	201	13,19%
Peste 10 ha	3	0,20%
Total	1.524	100,00%

Structura proprietății și potențialul agricol

Se remarcă **numărul redus al persoanelor care dețin suprafețe agricole mari**, respectiv doar **3 proprietari** cu terenuri peste **10 hectare**. Această structură fragmentată limitează aplicarea tehnologiilor moderne și reduce perspectivele de **asociere voluntară** în exploatații agricole de tip cooperativ sau în ferme de familie performante.

◆ Încadrarea terenurilor agricole pe clase de favorabilitate

Cartarea terenurilor agricole a fost realizată anterior anului 1989, însă datele disponibile permit o imagine generală asupra **fertilității solurilor** și a **potențialului de producție agricolă** al comunei.

Conform acestei clasificări, terenurile agricole ale comunei **Cupșeni** (cu o suprafață totală de **5 665 ha**) sunt încadrate în **clasele de fertilitate IV și V**, ceea ce indică **soluri cu fertilitate medie spre redusă**, specifice zonelor colinare.

a) Terenuri arabile – 1 526 ha

Clasa de fertilitate Suprafață (ha) Pondere (%)

Clasa a IV-a	596	46,9%
Clasa a V-a	930	63,1%
Total	1 526	100,0%

Dotări și mecanizare agricolă

În comuna **Cupșeni**, gradul de mecanizare a agriculturii este redus, ceea ce limitează eficiența lucrărilor agricole și posibilitățile de modernizare a sectorului primar. În prezent, **dotarea tehnică a gospodăriilor agricole este modestă**, neacoperind necesarul pentru exploatarea eficientă a suprafețelor arabile disponibile.

Principalele cauze ale acestei situații sunt:

- **fragmentarea excesivă a terenurilor**, care împiedică utilizarea utilajelor de capacitate mare;
- **dispersia ridicată a parcelelor**, ce determină costuri suplimentare cu transportul și consumul de combustibil;
- **puterea redusă de cumpărare** a micilor fermieri și **prețurile ridicate ale echipamentelor agricole moderne**;
- **lipsa formelor asociative** capabile să susțină investiții comune în mecanizare și servicii agricole.

Pe fondul creșterii veniturilor provenite din **munca în străinătate a locuitorilor comunei**, se constată totuși o **tendință pozitivă de mecanizare**. În ultimii ani au fost achiziționate **tractoare, remorci și utilaje de mică putere**, care deservesc gospodării individuale sau grupuri restrânse de fermieri. Aceste dotări, deși nu sunt de ultimă generație, contribuie la **ușurarea muncii agricole** și la creșterea productivității activităților tradiționale, în special în sectorul **furajer și zootehnic**.

Totuși, pentru atingerea unui nivel competitiv, este necesară:

- **crearea de asociații agricole locale** capabile să utilizeze utilaje comune și să acceseze finanțări europene;
- **reînnoirea parcului de utilaje** prin programe de sprijin (AFIR, PNDR, Fonduri Interreg sau PNS 2023–2027);
- **promovarea mecanizării adaptate terenurilor colinare** – utilaje compacte, multifuncționale, cu consum redus.

Prin aceste direcții, comuna Cupșeni poate evolua de la o agricultură tradițională, de subzistență, spre o **agricultură semi-intensivă modernizată**, capabilă să valorifice durabil resursele locale.

Silvicultură și resurse forestiere

Comuna **Cupșeni** dispune de **aproximativ 2 100 ha de terenuri cu vegetație forestieră**, aflate în gestiunea **Ocolului Silvic Târgu Lăpuș**, în cadrul unității de producție **UP II – Șatra**.

Compoziția forestieră este dominată de:

- **fag (Fagus sylvatica)** – 78%;
- **carpen (Carpinus betulus)** – 12%;
- **molid (Picea abies)** – 4%;
- **alte specii (stejar, mesteacăn, paltin, salcie, arin)** – 6%.

Aceste păduri au o **valoare ecologică și economică ridicată**, contribuind la stabilitatea climatică, protecția solurilor și asigurarea resurselor de lemn pentru comunitate.

Din punct de vedere al **regimului silvic**, comuna Cupșeni se remarcă printr-o **gestionare responsabilă a fondului forestier**, spre deosebire de alte zone afectate de exploatare necontrolate. Exploatarea masei lemnoase s-a realizat în limitele prevăzute de **amenajamentele silvice** aprobate, cu respectarea normelor privind regenerarea și paza pădurilor.

Toate suprafețele forestiere se află **sub paza Ocolului Silvic Târgu Lăpuș**, iar **proprietarii privați și instituțiile publice** dețin **contracte de pază și administrare** conform legislației în vigoare. Colaborarea constantă dintre autoritatea locală și reprezentanții ocolului asigură o bună monitorizare a stării vegetației forestiere și intervenții eficiente în cazurile de doborâturi de vânt sau calamități.

O parte a trupurilor de pădure are **vârste înaintate de exploatabilitate**, necesitând lucrări de **rarefiere și regenerare controlată** pentru menținerea echilibrului ecologic și a valorii economice a arboretelor.

Finalizarea procesului de **clarificare a dreptului de proprietate și punere în posesie a terenurilor forestiere** rămâne o prioritate a administrației locale, urmând ca după această etapă să se actualizeze **amenajamentul silvic** la nivelul întregii unități administrativ-teritoriale, conform normelor actuale din domeniu (OM nr. 766/2018 – privind conținutul amenajamentelor silvice).

Pădurile din Cupșeni constituie un **important factor de protecție a mediului**, contribuind la reglarea regimului hidrologic al văilor locale, la prevenirea eroziunii solului și la conservarea biodiversității. Ele oferă, totodată, **posibilități de dezvoltare a ecoturismului** și a activităților economice conexe (prelucrarea lemnului, apicultură, cules de fructe de pădure și plante medicinale).

Spații verzi și locuri publice: agrement și sport

Comuna **Cupșeni** dispune în prezent de **spații verzi limitate**, neamenajate sub forma unor parcuri publice cu destinație de agrement. Vegetația urbană este prezentă punctual, în curțile instituțiilor publice, în jurul bisericilor și de-a lungul drumurilor comunale. Lipsa unor spații publice dedicate recreerii reduce posibilitățile de socializare și petrecere a timpului liber, în special pentru copii și persoane vârstnice.

În ceea ce privește **infrastructura sportivă**, situația s-a îmbunătățit în ultimii ani. Pe lângă **terenurile sportive școlare**, utilizate ocazional și de comunitate, în satul **Ungureni** a fost amenajat un **teren sportiv multifuncțional** în cadrul complexului „Podina Resort Hotel & Spa”, dotat cu toate utilitățile necesare și echipat pentru practicarea mai multor sporturi – **baschet, handbal, minifotbal și tenis de câmp**. Acest spațiu reprezintă un exemplu de **inițiativă privată cu impact comunitar**, fiind utilizat atât de turiști, cât și de locuitorii comunei.

FOTO: Complexul de sport, turism și agrement „Podina Resort Hotel & Spa”, Ungureni

Dezvoltarea acestor facilități contribuie la creșterea **accesului populației la activități sportive și recreative**, la promovarea unui stil de viață activ și la diversificarea ofertei de agrement local.

Comuna **Cupșeni** dispune de **resurse hidrografice naturale importante**, asigurate de rețeaua de văi și izvoare din zona de deal și munte, afluențe ale râului **Lăpuș**.

Apa pentru consumul populației

Sursa principală de alimentare cu apă potabilă este reprezentată de **izvoarele de coastă** situate în zona nordică a unității administrativ-teritoriale, la contactul dintre versanții masivului **Șatra** și bazinul depresionar al văii **Rotunda**.

Aceste izvoare au un **debit constant și o calitate naturală bună**, fiind potrivite pentru consum după captare și tratare minimă. Ele constituie baza actuală și potențială a sistemului local de alimentare cu apă pentru satele **Cupșeni, Libotin, Costeni și Ungureni**.

În prezent, rețeaua de alimentare cu apă acoperă parțial localitățile comunei, iar extinderea acesteia către gospodăriile izolate din zona deluroasă și către obiectivele turistice rămâne o prioritate pentru perioada 2025–2027.

Apa pentru activități economice și industriale

Pentru etapele viitoare de dezvoltare economică, **sursele de apă potențiale pentru industrie și servicii** sunt reprezentate de **apele curgătoare existente** – în principal **râul Rotunda** și afluenții săi (*Valea Șătrii, Valea Ungurenilor*).

Aceste resurse pot fi valorificate prin **sisteme de captare și stocare controlată**, destinate activităților nealimentare (procesări agroalimentare, spații turistice și unități de producție de mică amploare).

Monitorizarea calității apelor de suprafață și a izvoarelor va fi realizată în colaborare cu **Sistemul de Gospodărire a Apelor Maramureș**, pentru a asigura utilizarea durabilă a resurselor și protejarea lor împotriva poluării.

Zone protejate. Puncte de atracție/interes în arealul Comunei Cupșeni

Nu au fost semnalate în zonă monumente ale naturii sau situri Natura 2000.

*Obiective turistice, monumente, zone de agrement,
zone pitorești cu potențial turistic, altele.*

Monumente de patrimoniu pe teritoriul Comunei Cupșeni și semnificația lor istorică **Lista monumentelor de patrimoniu cf. Legii 5 din 1990:** **actualizate prin Ordinul ministrului culturii nr. 2.828/2015**

51	MM-I-s-B-04393	Așezare	sat LIBOTIN; comuna CUPȘENI	"Dâmbul Crucii"	Epoca bronzului, Cultura Suciului de Sus și grupul Lăpuș
52	MM-I-s-B-04394	Așezare	sat LIBOTIN; comuna CUPȘENI	"Podoroiiul Mare"	Epoca bronzului, Cultura Suciului de Sus
263	MM-II-m-B-04554	Biserica de lemn "Sf. Nicolae"	sat COSTENI; comuna CUPȘENI	25	1870
264	MM-II-m-B-04555	Biserica de lemn "Sf. Apostoli Petru și Pavel"	sat COSTENI; comuna CUPȘENI	141	1885
271	MM-II-m-A-04562	Biserica de lemn "Sf. Ilie Proorocul"	sat CUPȘENI; comuna CUPȘENI	212	sec. XVIII
272	MM-II-m-B-04563	Biserica de lemn "Sf. Arhangheli Mihail și Gavril"	sat CUPȘENI; comuna CUPȘENI	273, "În hat"	sec. XVIII
308	MM-II-m-A-04596	Biserica de lemn "Sf. Arhangheli Mihail și	sat LIBOTIN; comuna CUPȘENI	65	1671
527	MM-II-m-A-04788	Biserica de lemn "Sf. Arhangheli"	sat UNGURENI; comuna CUPȘENI	417A, "În Dâmb"	sec. XVIII

Primăria și Consiliul local al Comunei Cupșeni
Strategia de dezvoltare locală durabilă a Comunei Cupșeni pentru perioada 2025-2027

Teritoriul Cupșeniului este relativ bogat în vestigii arheologice.

Siturile arheologice de pe teritoriul Cupșeniului nu au fost delimitate, iar cercetările s-au făcut doar sporadic.

MM-I-s-B-04393 Așezare, Sat Libotin, Dâmbul Crucii, epoca bronzului, Cultura Suciu de Sus și grupul Lăpuș

MM-I-s-B-04394 Așezare, Sat Libotin, Podoroiiul Mare, epoca bronzului, Cultura Suciu de Sus

Pe teritoriul comunei **Cupșeni**, sat **Libotin**, sunt înregistrate următoarele situri arheologice de interes istoric, conform Repertoriului Arheologic Național (actualizare 26.03.2012) și Listei Monumentelor Istorice 2015:

Cod RAN	Denumire completă	Localizare	Tip / categorie	Cronologie	Observații
107957.03	Așezarea Suciu de Sus de la Libotin – Podoroiiul Mare , la aproximativ 2 km nord de localitate, în stânga drumului spre Ungureni, pe terasa relativ înaltă din dreapta râului Rotunda	Libotin, com. Cupșeni	Locuire – așezare	Epoca bronzului	Verificată (26.03.2012)
107957.02	Așezarea Suciu de Sus de la Libotin – Dâmbul Crucii II , la aproximativ 200 m nord de localitate, în apropierea drumului Rogoz–Cupșeni, pe terasa înaltă din dreapta râului Rotunda (Libotin), în afara complexului „Dâmbul Crucii I”	Libotin, com. Cupșeni	Locuire – așezare	Epoca bronzului	Creată (26.03.2012)
107957.01	Așezarea Lăpuș de la Libotin – Dâmbul Crucii I , la aproximativ 200 m nord de localitate, în imediata apropiere a drumului Rogoz–Cupșeni, pe terasa înaltă din dreapta râului Rotunda (Libotin)	Libotin, com. Cupșeni	Locuire și descoperire funerară – așezare și necropolă	Epoca bronzului	Verificată (26.03.2012)

Nr.	Monument	Cod LMI
1	Biserica de lemn «Sf. Ilie Proorocul» din Cupșeni (sat Cupșeni, nr. 212)	MM-II-m-A-04562.
2	Biserica de lemn «Sfinții Arhangheli Mihail și Gavril» din Cupșeni (sat Cupșeni, nr. 273)	MM-II-m-B-04563.
3	Biserica de lemn «Sfinții Arhangheli Mihail și Gavril» din Libotin (sat Libotin, nr. 65)	MM-II-m-A-04596
4	Biserica de lemn «Sfinții Arhangheli» din Ungureni (sat Ungureni, nr. 417A „În Dâmb”)	MM-II-m-A-04788
5	Biserica de lemn «Sfântul Nicolae» din Costeni (sat Costeni, nr. 25)	MM-II-m-B-04554
6	Biserica de lemn «Sfinții Apostoli Petru și Pavel» din Costeni (sat Costeni, nr. 141)	MM-II-m-B-04555

FOTO: Comuna Cupșeni – resurse turistice de excepție: bisericile de lemn

Sursa: Primăria Cupșeni

Conform **Ordonanței de Urgență nr. 142 din 28 octombrie 2008** privind aprobarea **Planului de Amenajare a Teritoriului Național – Secțiunea a VIII-a „Zone cu resurse turistice”**, **Anexa 1**, comuna **Cupșeni** figurează între **localitățile cu resurse turistice mari**.

Această încadrare recunoaște existența unui **potențial turistic natural și antropoc** ridicat, care îmbină:

resurse naturale (peisaje montane și colinare, păduri, văi pitorești, aer curat, climă montană blândă, izvoare de coastă, fauna și flora bogată, oportunități pentru drumeție și ecoturism);

- **resurse antropice** (tradiții păstrate, gospodării rurale autentice, biserici de lemn, meșteșuguri, arhitectură vernaculară, ospitalitate locală și gastronomie tradițională).

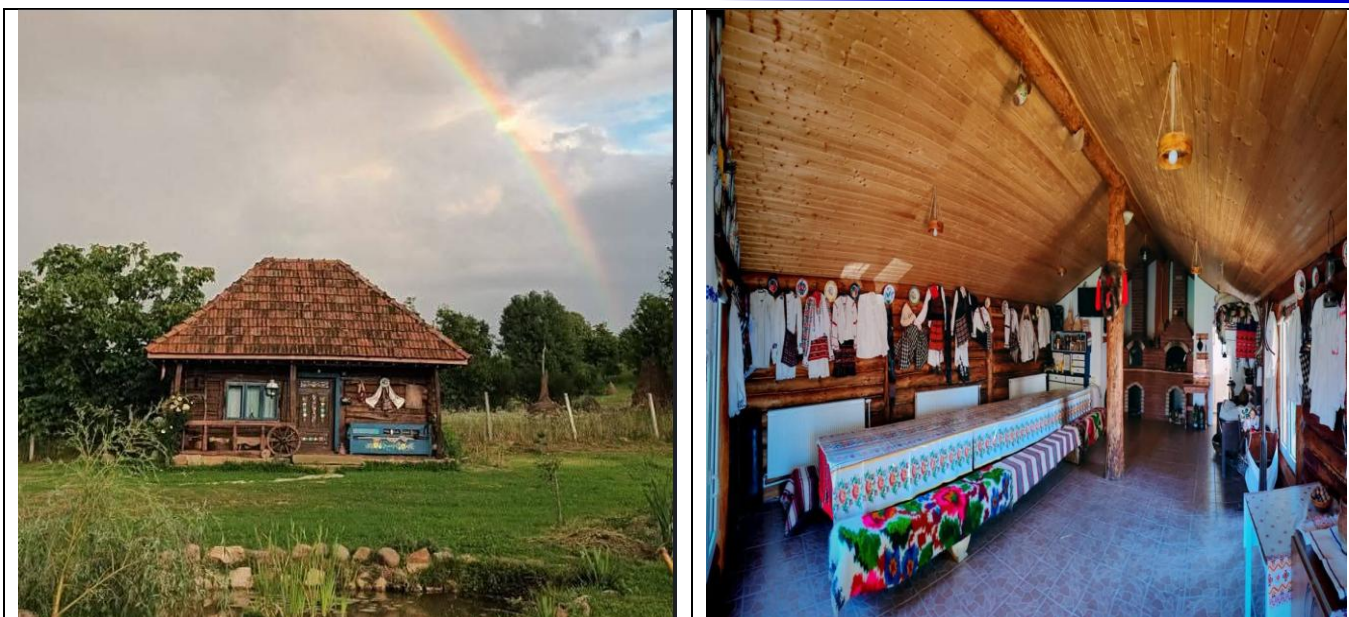

FOTO: Artă populară și tradiție lăpușeană, în Comuna Cupșeni, Sursa: Primăria Cupșeni

Recunoașterea prin PATN plasează comuna **Cupșeni** în categoria localităților cu **importanță turistică națională și regională**, cu premise pentru dezvoltarea unor forme moderne de turism rural, ecoturism, turism cultural și recreativ.

FOTO: Mâncăruri tradiționale de iarnă, în Comuna Cupșeni Sursa: foto Primăria Cupșeni

Această poziționare strategică oferă **avantaje clare în atragerea investițiilor turistice**, în integrarea în rețele de trasee ecoturistice și în promovarea identității locale în cadrul destinațiilor din **Țara Lăpușului**.

3.2. Scurt istoric în contextul dezvoltării locale.

Istoric și identitate locală

Comuna **Cupșeni** este alcătuită din patru sate: **Cupșeni** (reședința de comună), **Costeni**, **Libotin** și **Ungureni**, fiecare având o istorie proprie, strâns legată de evoluția Țării Lăpușului.

Satul Libotin

Este considerat cea mai veche așezare din comună, fiind menționat documentar încă din anul **1488**.

Numele localității provine din termenul german „**lieb-boden**”, care se traduce prin „țară dragă” sau „pământ iubit”.

Pe teritoriul satului, în zonele cunoscute sub denumirile „**Dâmbul Crucii**” și „**Podireiul Mare**”, au fost identificate urme arheologice importante — **așezări din epoca bronzului**, aparținând **Culturii Suciului de Sus și grupului Lăpuș**, care atestă o locuire veche și continuă a acestor meleaguri.

Satul Costeni

Se presupune că a fost întemeiat între anii **1584 și 1603**, fiind atestat documentar pentru prima dată în anul **1603**.

Denumirea sa derivă de la **cneazul Costea**, considerat întemeietorul satului. În apropierea localității se ridică **Muntele Șatra Pintii** (alt. 1041 m), o fortăreață naturală în care locuitorii din împrejurimi se adăposteau în vremuri de primejdie. Tradiția locală leagă acest loc de numele legendarului **haiduc Pinteza Viteazul**, care ar fi trăit și luptat în această zonă.

Satul Cupșeni

Reprezintă **centrul istoric și administrativ** al comunei.

Numele satului provine de la **frații Cupșa**, întemeietorii așezării, și se presupune că a fost întemeiat între anii **1553 și 1584**, fiind menționat documentar pentru prima dată în anul **1584**. De-a lungul secolelor, Cupșeniul a fost un **nucleu rural de rezistență culturală și spirituală**, cu biserici de lemn și gospodării tradiționale care păstrează și astăzi specificul zonei lăpușene.

Satul Ungureni

Este cunoscut documentar din anul **1584**.

Denumirea sa derivă de la cei doi cneji întemeietori, **Ungur** și **Buda**, fiind atestat pentru prima dată ca „sat aparținând Lăpușului Unguresc” (actualul Târgu Lăpuș). Satul a păstrat de-a lungul timpului o **identitate comunitară puternică**, bazată pe tradițiile maramureșene și pe viața spirituală legată de biserica de lemn „Sfinții Arhangheli”.

Evoluție și continuitate

De la începuturile sale, populația din Cupșeni a fost **majoritar românească**, ocupându-se în principal cu **agricultura, creșterea animalelor, exploatarea lemnului** și meșteșugurile tradiționale. Structura etnică omogenă, atașamentul față de credință și valorile comunitare au asigurat continuitatea acestei zone rurale, care păstrează până astăzi **un autentic spirit al Țării Lăpușului** — un spațiu al muncii, credinței și identității locale.

FOTO: Sursa: Arhiva foto a SC ETOLIA SRL

Primăria Cupșeni

FOTO: Sursa: <https://www.facebook.com/primaria.cupseni/>

CAP. 4. ANALIZA DE POTENȚIAL

4.1. Analiza mediului extern: analiza STEP + M (a factorilor sociali, tehnologici, economici, politico-geografici și de mediu).

În contextul analizei strategice, prin mediul extern înțelegem totalitatea elementelor din afara UAT comuna Cupșeni, care o afectează într-un fel sau altul. Problema fundamentală a analizei mediului extern este de a înțelege modul în care acesta influențează UAT-ul și modul în care o va afecta în perspectiva perioadei de programare 2025-2027.

Analiza mediului înconjurător se va axa pe trei direcții principale:

- analiza mediului extern general;
- analiza mediului extern competițional;
- analiza contextului de dezvoltare a strategiei.

Analiza mediului extern general

Cuprinde elementele externe (tendențe și condiționări) care afectează în mod relativ uniform un număr mare de unități administrativ - teritoriale de planificare și au o influență indirectă asupra UAT de referință,

Comuna Cupșeni, în timp ce influența inversă este nesemnificativă.

Factorii cauzali care influențează UAT de referință sunt clasificați în următoarele categorii, fiind constituiți ca medii specifice:

- factorii Socio – culturali „S” ce formează mediul socio – cultural;
- factorii Tehnologici „T” ce formează mediul tehnologic.
- factorii Economici „E” ce formează mediul economic;
- factori Politico – legali „P”, ce formează mediul politico – legal.
- **la aceștia se adaugă factorii de Mediu „M” sau environmentali** care condiționează și potențează influența primilor factori enumerați, prin prisma constrângerilor dezvoltării durabile.

Analiza din perspectiva integrată a realității teritoriale actuale la nivelul zonei Cupșeni este o necesitate stringentă, întrucât între soluționarea dezechilibrelor de mediu, sociale și economice există o strânsă interdependență. În condițiile în care declinul economic este o realitate, reconstrucția mediului ambiant și descoperirea de noi alternative economice sunt principalele căi prin care pot fi soluționate eventualele disfuncții de ordin social.

Reevaluarea informațiilor existente este puternic influențată de rezultatele analizei corelative a variabilelor, în special a celor care își pun amprenta în mod decisiv asupra funcționalității teritoriului: fenomenele de risc natural, social, tehnologic, efectul intervențiilor antropice în teritoriu, condițiile reabilitării ecologice a zonelor miniere și alte aspecte esențiale pentru asigurarea dezvoltării durabile.

Considerăm aceste obiective ca fiind definitorii în raport cu circumstanțele actuale, acestea reclamând o reconversie substanțială îndeosebi în ceea ce privește fondul de resurse utilizate, gradul de utilizare a forței de muncă și starea mediului, cuprinse în strategie ca model de planificare teritorială pe baza diverselor criterii : fizic, demografic, tehnologic, de habitat, environmental s.a. Acestea își vor dovedi utilitatea în procesul de gestionare a teritoriului de către factorii de decizie existenți la nivel local, Consiliul Local al Comunei Cupșeni și Primăria Cupșeni, prin angrenarea comunității locale într-un proces strategic participativ complex., ca o necesitate stringentă în soluționarea dezechilibrelor de mediu, sociale și economice între care trebuie să existe un echilibru, o strânsă interdependentă.

În condițiile în care declinul activităților economice din zonă este o realitate, descoperirea de noi alternative economice sunt principalele cai prin care pot fi soluționate gravele disfuncții de ordin social.

Reevaluarea informațiilor existente este puternic influențată de rezultatele analizei corelative a variabilelor, în special a celor care își pun amprenta în mod decisiv asupra funcționalității teritoriului: fenomenele de risc natural, social, tehnologic, efectul intervențiilor antropice în teritoriu și alte aspecte esențiale pentru asigurarea dezvoltării durabile.

Possibilitatea proiectării teritoriale - ca șansă de dezvoltare strategică:

Având în vedere și numeroasele mutații survenite în perioada de programare anterioară, în arealul județului Maramureș, inclusiv în zona Cupșeni (economice, legislative, funciare ș.a.), multe dintre acestea având impact major la nivel social, economic și environmental, cercetarea întreprinsă a fost realizată de pe pozițiile dezvoltării spațiale și planificării teritoriale, asigurării convergenței și conectivității zonale/microregionale/județene/regionale, urmărindu-se o gama largă de elemente și relații inedite între factorii fizici și cei socio-economici.

Aplicarea concluziilor desprinse din analiza obiectivelor menționate conduc la *posibilitatea proiectării reconversiei teritoriale* ca principala formă de declanșare a sinergiei unui sistem teritorial, ca bază a Strategiei de dezvoltare durabilă a zonei Cupșeni. Aceasta reprezintă, din punct de vedere strategic, șansa unei comunități, ca răspuns la declinul pilonului economic, în special industrial zonal, mineritul din Zona Băiuț, Răzoare, etc și adiacentă, care a susținut dezvoltarea, care acum impune schimbarea paradigmei și valorificarea și revalorizarea potențialului natural și uman local.

Considerăm aceste obiective ca fiind definatorii în raport cu circumstanțele actuale, aceste reclamând o reconversie substanțială îndeosebi în ceea ce privește fondul de resurse utilizate, gradul de utilizare a forței de munca și starea mediului, cuprinse în strategie ca model de planificare teritorială pe baza diverselor criterii : fizic, demografic, tehnologic, de habitat, environmental s.a. Acestea își vor dovedi utilitatea în procesul de gestionare a teritoriului de către factorii de decizie existenți la nivel local, Consiliul Local al Comunei Cupșeni și Primăria Cupșeni, autorități publice care de altfel și-au declarat interesul și sprijinul în acest sens, prin implementarea Strategiei de dezvoltare și angrenarea comunității locale într-un proces strategic participativ complex.

SOCIAL (S)

Mediul socio – cultural este constituit din modelele comportamentului individual și de grup ce reflectă atitudini, valori, obiceiuri.

Factorii socio – culturali luați în considerare în cadrul analizei sunt :

- atitudinea populației față de afaceri;
- atitudinea față de muncă;
- nivelul educațional;
- migrarea internă;
- problemele de religie;
- problemele etnice.

Nevoile populației, poziționarea geografică și segmentarea structurală a populației, generează, prin nevoile și cerințele ei, piețele către care se orientează acțiunile producătorilor de bunuri și servicii, piețe care evoluează în strânsă legătură cu factorii demografici, concretizați în mărimea, densitatea, localizarea, vârsta, sexul populației:

✓ **La nivel național**, statisticile arată un fenomen de îmbătrânire a populației în condițiile în care ponderea populației tinere se reduce. Schimbările în structura de vârstă a populației influențează puternic piața muncii și cererea pentru bunuri și servicii. Aceste schimbări se resimt și în cererea de bunuri și servicii de turism și adiacente turismului.

✓ **La nivel regional, Regiunea de Dezvoltare Nord-Vest** este totuși, încă, una dintre cele 4 regiuni cu migrație netă pozitivă din țară. Nici din punct de vedere al accesului la educație, sănătate, piața muncii, nu se înregistrează diferențe notabile față de media națională. Veniturile salariale rămân foarte mici (regiunea Nord-Vest se află pe penultimul loc din România în privința nivelului de salarizare). Îngrijorătoare rămâne evoluția natalității corelată cu tendințele de emigrare care rămân practic la un nivel constant. Ponderea romilor în totalul populației regiunii a crescut la 4,4%, regiunea Nord-Vest fiind a doua după ponderea populației romilor din România.

Pentru prezentul document strategic, în analiza influenței factorului social ne raportăm la un orizont de prognoză negativ de 7 ani, ca bază de comparație, respectiv analiza perioadei de programare 2014-2020, cu referința Recensământul populației și locuințelor din 2011.

Datele finale ale Recensământului din 2011 indică o scădere în timp a populației la nivel regional, cifrele din 2011 indicând un total de 94,9% din populația declarată la recensământul anului 2002. Procentual, cea mai drastică scădere se înregistrează în județul Sălaj, de 9,5%, în timp ce în județul Cluj populația a scăzut cu doar 1,7%. Densitatea populației la nivel regional în 2011 era de 76,1 loc/km², județul cu cea mai mică densitate fiind Bistrița-Năsăud (53,5 loc/km²), în timp ce densitatea cea mai mare se înregistra în județul Cluj (103,6 loc/km²). Raportat la nivel național (84,4 loc/km²), regiunea Nord-Vest este o regiune mai slab populată datorită morfologiei puțin favorabile așezărilor omenești în unele zone muntoase ale regiunii. Cea mai slab populată comună este Valea Ierii (județul Cluj), cu 6,11 loc/km², în timp ce municipiul Oradea are cea mai ridicată densitate a populației, de 1.170,73 loc/km². Pe medii de rezidență, densitatea medie a populației în

Primăria și Consiliul local al Comunei Cupșeni Strategia de dezvoltare locală durabilă a Comunei Cupșeni pentru perioada 2025-2027

mediul rural este de 50,9 loc/km², iar în mediul urban de 353,2 loc/km². Județul Cluj prezintă cea mai mare densitate în mediul urban, în timp ce județul Satu Mare are cea mai mare densitate în mediul rural. (Sursa: PLANUL DE DEZVOLTARE REGIONALĂ NORD-VEST 2021-2027).

✓ *La nivelul Comunei Cupșeni:*

Pentru comuna Cupșeni, în analiza influenței factorului social ne raportăm, ca bază de analiză, la Recensământul populației și locuințelor finalizat în anul 2021, comparativ cu Recensământul populației și locuințelor din 2011:

Analiza Conform recensământului efectuat în 2022, populația Comunei Cupșeni **inregistrează** 3205 locuitori, în scădere față de recensământul anterior din 2011 când se înregistraseră 3.581 locuitori. Majoritatea locuitorilor sunt români (97,50%) iar pentru restul de 2,50% din populație nu este cunoscută apartenența etnică. Din punct de vedere confesional majoritatea locuitorilor sunt ortodocși (97,23%), greco-catolici (0,01%). Pentru 2,49% din populație nu este cunoscută apartenența confesională.

<i>Localitate</i>	<i>Populație</i>
Costeni	408
Cupșeni	770
Libotin	1089
Ungureni	1252

Sursa: Recensământul populației și locuințelor 2011

Tabel: Evoluția elementelor demografice ale Comunei Cupșeni:1992-2025

Anul	Numărul de locuitori				
	1992	2002	2012	2022	2025
Populația după domiciliu	4555	4043	3608	3202	3095

Sursa - INSSE tempo on line

❖ *Privind influența factorilor educaționali:*

Pentru anul 2025, analiza educațională a **comunei Cupșeni** reflectă o rețea școlară redusă, dar funcțională, concentrată în jurul **Școlii Gimnaziale Cupșeni**, care deservește elevii din toate cele patru sate componente (Cupșeni, Ungureni, Libotin și Costeni).

Conform datelor statistice disponibile în bazele INS-TEMPO, situația educațională la nivelul comunei Cupșeni se prezintă astfel:

❖ **Situația unităților de învățământ (2025)**

Indicator	Valoare / Situație 2025
Număr total de unități școlare	1 unitate cu personalitate juridică – Școala Gimnazială Cupșeni
Niveluri de învățământ	Preșcolar, primar și gimnazial
Număr total de elevi	151 elevi
Număr total de cadre didactice	17 cadre didactice
Număr săli de clasă	16 săli de clasă
Laboratoare școlare	1 laborator de informatică
Ateliere școlare	0
Număr calculatoare funcționale (PC-uri)	31
Rată elev/cadru didactic	~8 elevi/profesor
Număr absolvenți (2025)	12 elevi – ciclul gimnazial
Unități preșcolare (grădinițe cu program normal)	4 grupe – în localitățile componente

○ **Privind influența factorului sănătatea populației:**

Serviciile de sănătate din comuna **Cupșeni** sunt asigurate în principal prin rețeaua medicală locală, formată din:

- **un medic de familie** (medic de medicină generală);
- **personal mediu sanitar** – asistente medicale;
- **o farmacie privată**, deservită de un farmacist și personal de specialitate, care asigură aprovizionarea cu medicamente, produse igienico-sanitare și alte materiale medicale curente.

Accesul la servicii medicale specializate este limitat la nivel local, populația apelând frecvent la unitățile spitalicești din **Târgu Lăpuș** sau **Baia Mare**, situate la distanțe de 20–70 km.

○ **Privind dimensiunea socio-economică a ocupării locuitorilor Comunei Cupșeni:**

Structura economică a comunei Cupșeni reflectă un profil rural predominant tradițional, în care activitățile de bază sunt orientate spre **agricultură și creșterea animalelor**, completate de activități meșteșugărești, servicii locale și lucrări de construcții.

Principalele **domenii economice active** identificate sunt:

- **creșterea animalelor și agricultura de subzistență**, practicate în gospodării familiale;
- **construcțiile**, domeniu în care o parte semnificativă a populației active lucrează sezonier, inclusiv în afara comunei;
- **comerțul**, reprezentat prin magazine mixte, unități alimentare și servicii de bază;
- **turismul**, aflat într-o etapă incipientă de dezvoltare, susținut de existența unor unități de cazare și a complexului „Podina Resort Hotel & Spa” din satul Ungureni;
- **industria alimentară**, reprezentată prin mici unități de procesare și activități conexe zootehniei.

Majoritatea locuitorilor activi desfășoară **muncă individuală, familială sau sezonieră**, iar o parte importantă a populației este implicată în activități din sectorul privat, în special în construcții și servicii, inclusiv în străinătate.

Pe plan local, ocuparea forței de muncă este influențată de **structura demografică îmbătrânită**, de **nivelul redus de diversificare economică** și de **dependența de activitățile agricole și silvice**, care au o pondere ridicată în economia gospodăriilor din Cupșeni.

✓ **Privind factorul social „inclusiunea socială a grupurilor dezavantajate”**

În cadrul **Primăriei Cupșeni** funcționează **Compartimentul de Asistență Socială**, care are rolul de a identifica, evalua și sprijini persoanele și familiile aflate în situații de vulnerabilitate. Activitatea compartimentului vizează, în principal:

- efectuarea anchetelor sociale privind persoanele singure fără surse de venit;
- monitorizarea și sprijinirea **persoanelor vârstnice**, a **persoanelor cu dizabilități** și a **famiilor aflate în dificultate**;
- gestionarea măsurilor de **protecție socială și incluziune** la nivelul comunității.

În ultimii ani se constată o **creștere numerică a grupurilor dezavantajate**, ca urmare a scăderii nivelului de trai și a accesului tot mai restrâns la piața muncii, pe fondul crizelor economice succesive și al migrației populației active.

Aceste fenomene au generat vulnerabilități sociale multiple, afectând accesul egal la educație, cultură, sănătate și servicii publice.

În acest context, **autoritățile locale** au responsabilitatea de a asigura **accesul liber, echitabil și suportabil** la servicii și activități culturale, educaționale și de sănătate, cu o atenție specială pentru persoanele și grupurile defavorizate, evitând orice formă de discriminare socială sau economică.

Comunitatea din Cupșeni se caracterizează printr-un **puternic sentiment religios și moral**, exprimat prin prezența numeroaselor **lăcașuri de cult** aparținând diferitelor confesiuni creștine. Această diversitate spirituală reflectă **toleranța, solidaritatea și capacitatea de conviețuire pașnică** a unei comunități tradiționale, conservatoare, dar profund echilibrate din punct de vedere social.

TEHNOLOGIC (T)

Dezvoltarea tehnică-tehnologică: reprezintă un factor de influență puternic, element care favorizează sau, din contră, poate frâna desfășurarea unei activități generatoare de dezvoltare.

Există mai mulți factori tehnologici care pot influența dezvoltarea durabilă a Comunei Cupșeni, cum ar fi finanțarea investițiilor în infrastructură, nivelul de dotare tehnologică, tehnologia societății informaționale și de comunicare, etc.. Dezvoltarea foarte rapidă a sistemului de comunicare și a tehnologiilor informaționale (informatica) vine, însă, în ușurarea muncii prestatorilor, agenților economici, dar având în vedere ca echipamentele necesare sunt relativ scumpe, utilizarea lor poate reprezenta un avantaj/ dezavantaj concurențial. Criza pandemică a anului 2020 a dovedit dependența de soluții tehnologice viabile care să asigure protecție sanitară și să permită continuarea activităților educaționale și telemunca.

Infrastructura căilor de comunicație este reprezentată prin drumuri naționale și județene, restul drumurilor fiind rețele stradale, drumuri vicinale, drumuri forestiere, acestea din urmă fiind impracticabile pe timp umed, mai cu seamă de către mijloacele de transport auto.

Orar curse autobuz Baia Mare – Cupșeni

plecare 13:00	 2h 10m	sosire 15:10	LOURDES TRANS
plecare 05:25	 2h 10m	sosire 07:35	LOURDES TRANS

Comuna Cupșeni are acces la centrală telefonică digitală și de acoperire cu telefonie mobilă GSM, acoperire 4G.

❖ Rolul tehnologiei informaționale în turism

În comuna **Cupșeni**, dezvoltarea tehnică și tehnologică în domeniul turismului reprezintă o direcție prioritară de modernizare și valorificare a potențialului natural și antropic existent.

Proiectele aflate în perspectivă vizează **transformarea localității într-un centru turistic competitiv**, prin valorificarea resurselor naturale locale, în special a **apelor hipertermale**, a peisajului montan și a **infrastructurii de agrement existente** – în special complexul „**Podina Resort Hotel & Spa**” din satul Ungureni.

Investițiile planificate se concentrează pe:

- dezvoltarea infrastructurii de utilități și acces către zonele de interes turistic;
- crearea de facilități pentru turism balnear, de agrement și ecoturism;
- încurajarea mediului de afaceri pentru investitori privați în turism și servicii conexe;
- promovarea Cupșeniului ca destinație integrată în rețeaua turistică a **Țării Lăpușului**.

◆ Rolul tehnologiei informaționale în turism

Inovația tehnologică a revoluționat industria turismului la nivel global, iar impactul său se resimte tot mai clar și la nivel local.

Tehnologiile moderne de **informare, rezervare, promovare și gestionare digitală a serviciilor turistice** devin esențiale pentru competitivitatea unei destinații. În contextul Cupșeniului, acestea pot susține:

- **crearea unei platforme online** de promovare turistică integrată a comunei și a ofertelor locale (cazare, gastronomie, trasee, meșteșuguri);
- **digitalizarea serviciilor de cazare și rezervare** la nivelul unităților turistice existente;
- **implementarea soluțiilor inteligente** pentru orientare, ghidaj și marketing digital (coduri QR, aplicații mobile, tururi virtuale);
- **monitorizarea fluxurilor turistice** și colectarea datelor relevante pentru planificare.

◆ Dimensiunea tehnologică a industriei turistice

Tehnologia informațională influențează direct patru zone majore ale industriei turismului:

1. **Ofertarea serviciilor turistice** – digitalizarea ofertelor și integrarea lor pe platforme online naționale și internaționale;
2. **Managementul turistic** – utilizarea bazelor de date, a sistemelor informatice de rezervare și a instrumentelor de analiză a cererii și preferințelor turiștilor;
3. **Marketingul turistic** – promovarea vizuală și interactivă a destinațiilor, utilizarea rețelelor sociale și a canalelor multimedia pentru atragerea vizitatorilor;
4. **Relațiile între producători și consumatori** – conectarea directă a turiștilor cu prestatorii de servicii, eliminând intermediarul și reducând costurile de distribuție.

◆ Adaptarea la noile tehnologii și perspective locale

Într-o economie turistică modernă, **informația devine elementul central al succesului.**

Pentru Cupșeni, integrarea tehnologiei în turism nu înseamnă doar digitalizare, ci și **crearea unui sistem interconectat** între producători, agenții de turism, unități de cazare și vizitatori.

Prin tehnologia informațională, prestatorii locali pot:

- coopera eficient cu parteneri regionali (agenții, transportatori, operatori turistici);
- monitoriza prețurile și concurența pentru adaptarea rapidă a ofertelor;
- reduce costurile prin distribuția electronică și rezervările online.

ECONOMIC (E)

Declinul environmental și economic al activităților economice a amplificat considerabil dificultățile de ordin economic: astfel, la problemele anterioare ale morbidității, disconfortului fizic și psihic, determinate de poluare, degradării terenurilor etc. s-au adăugat altele mai noi la fel de grave; cea mai importantă, reducerea locurilor de muncă în orașe și sate, care se asociază cu sărăcia, lipsa alternativelor profesionale, șomaj, insecuritate socială etc. Practic, declinul activităților economice se resimte acut asupra majorității sferelor social-economice dată fiind dependența covârșitoare a forței de muncă față de acest sector, în condițiile absenței oricărui program de dezvoltare economică alternativă. De aceea, în cadrul analizei strategice se vor identifica posibile soluții de acompaniere socio-economică, alături de selectarea unor motoare de avangardă în domeniul competitivității economice, capabile să inducă dezvoltare, să creeze locuri de muncă și să dea o nouă orientare nivelului de trai al locuitorilor, pe termen mediu.

Declinul economic manifestat în ultimele decenii la nivel regional și local a avut consecințe directe asupra calității vieții și a stabilității socio-economice a comunității din comuna **Cupșeni**.

Scăderea activităților economice tradiționale, lipsa alternativelor de angajare și migrația forței de muncă active

spre centrele urbane sau în străinătate au generat un **deficit structural de locuri de muncă** și un **nivel scăzut al veniturilor gospodăriilor**.

În lipsa unei baze industriale locale și a unui sector privat diversificat, economia comunei se bazează preponderent pe **activități agricole, silvice și de prestări servicii**, completate de un **turism emergent** cu potențial semnificativ de dezvoltare.

POLITIC (P)

Incertitudinile privind viitorul acestei zone din perspectiva raporturilor dintre interesele regionale și politicile guvernamentale pe termen mediu și lung ce vor trebui să adopte rigorile standardelor europene în ceea ce privește subvenționarea activităților economice și protecția ambientală, sunt factori de natură a afecta evoluția viitoare a dezvoltării socio-economice locale, în procesul de gestionare a teritoriului de către factorii de decizie existenți la nivel local, respectiv Consiliul Local al Comunei Cupșeni și Primăria Cupșeni, autorități publice care de altfel și-au declarat interesul și sprijinul în acest sens, prin implementarea Strategiei de dezvoltare și angrenarea comunității locale într-un proces strategic participativ complex.

Nivel european:

La elaborarea strategiei de dezvoltare socio-economică trebuie să se țină seama de principiile europene de planificare spațială așa cum au fost ele enunțate în documentele Consiliului Europei și ale UE: Principiile directe pentru dezvoltarea durabilă a teritoriului Europei, adoptată de miniștrii responsabili cu amenajarea teritoriului din Consiliul Europei, la Hanovra în anul 2000.

Conform acestui document, măsurile specifice recomandate sunt pentru o dezvoltare economică diversificată prin: regenerarea mediului afectat de activitățile industriale; regenerarea orașelor din regiunile industriale, prin dezvoltarea serviciilor, valorificarea zonelor industriale abandonate, ameliorarea mediului urban; recalificarea și formarea continuă a persoanelor care și-au pierdut locul de muncă; dezvoltarea de centre tehnologice care să favorizeze transferul de tehnologie și crearea de întreprinderi din care utilizează tehnologii avansate; ameliorarea accesibilității și dezvoltării tehnologiilor de informații și telecomunicații; organizarea cooperării interregionale și transnaționale pentru reducerea izolării și generarea de noi inițiative și impulsuri de dezvoltare

MEDIU (M)

Evaluarea ambientală sau de mediu, realizată atât pe baza datelor furnizate de monitorizările de specialitate, cât și prin funcția diagnostică a mutațiilor peisagistice surprinse prin cercetări zonale, conduce în mod concret la delimitarea teoretică, prin combinări de criterii, a unor arii specifice ambientale: fragile, degradate, puternic degradate, în reconstrucție, diferențiate la rândul lor în unități ambientale: geosituri (spot point), fațete, arii ambientale, operațiune necesară pentru determinarea variabilelor care impun tendința și implicit pentru stabilirea măsurilor de planning ambiental și teritorial.

Impactele asupra componentelor de mediu fac parte din prețul pe care societatea umană și mediul înconjurător sunt nevoite să-l plătească pentru beneficiile consumului de resurse naturale în general și al resurselor de subsol în special. Chiar dacă impactul unei singure activități este un fenomen local, multiplicarea lor în spațiu și timp vor provoca serioase probleme ambientale, cu generarea unor impacte semnificative. Mai mult decât atât, degradarea ambientală tinde să se extindă dincolo de suprafața arealului exploatat la suprafață sau în adâncime.

Tot mai mult în desfășurarea unei activități se au în vedere calitatea mediului, precum și consecințele pe care activitățile economice le exercită asupra acestora. Activitățile economice sunt legate și direct influențate de mediul natural. Legătura mediul natural /mediul economic se manifesta direct, în măsura în care resursele naturale intervin ca input-uri în procesele de producție controlate de agenții economici.

A fost sistată activitatea de depozitare pe toate depozitele neconforme, inclusiv în Comuna Cupșeni.

În Cupșeni există sistem de colectare prin aport voluntar a deșeurilor menajere reziduale, respectiv puncte de colectare.

La nivelul Comunei Cupșeni este dezvoltată rețea de canalizare în lungime de 27,4 km și stație de epurare.

Pentru deșeurile din construcții, opțiunea propusă în ceea ce privește deșeurile inerte este:

▪ Înființarea unor centre de colectare a deșeurilor nepericuloase din deșeurile de construcții și demolări provenite de la agenți economici, în unele din locațiile în care sunt aduse și DEEE-urile/ deșeurile voluminoase/ deșeurile periculoase menajere (cele înființate în localitățile urbane) și dotarea cu echipamente de concasare și stocare temporară

Un alt aspect influențat de factorii de mediu sunt alunecările de teren.

În UAT Cupșeni sunt prezente două zone riscuri:

1, în partea muntoasă punctuală dinspre nord-vest, la limită cu Comuna Cemești și în partea muntoasă nord-estică, înspre Comuna Băiuț, sunt prezente suprafețe modelate în roci vulcanice și cristaline cu risc redus de producere a deplasărilor în masă (alunecări de teren, prăbușiri), în condițiile menținerii învelișului forestier.

2. în partea de dealuri care se întind în restul UAT și în care s-au format localitățile — de-a lungul cursurilor de apă, sunt prezente suprafețe cu risc mediu de producere a deplasărilor în masă (alunecări de teren)

Concluziile analizei factorilor de influență STEP+M:

Prelucrarea datelor statistice furnizate de recensămintele populației din 1992, 2002 și 2012 precum și compararea lor cu realitățile consemnate în analizele de specialitate în cadrul prezentei analize strategice, au pus în evidență tendințe îngrijorătoare privind evoluția componentei geodemografice în Comuna Cupșeni, ca de altfel în toate localitățile montane sau situate periurban: sporul natural negativ, sporul migratoriu negativ, rate anuale de creștere negative, reducerea drastică a numărului persoanelor ocupate în sectoarele economice, valorile deosebit de mari ale șomajului, cu mult peste media pe țară ș.a.

Este necesară **elaborarea unei strategii noi și adecvate de dezvoltare socio-economică, centrată pe dezvoltarea și valorificarea potențialului local prin TURISM, cu accent pe atragerea de noi investiții și în activitățile economice cu valoarea adăugată mare, utilizând tehnologii prietenoase cu mediul și compatibile cu dezvoltarea turistică.**

4.2. Analiza mediului intern.

4.2.1 Analiza mediului fizico-geografic și a protecției acestuia

4.2.1.1. Analiza mediului fizico-geografic

- **Date generale : Unitatea administrativ-teritorială: Comuna Cupșeni**

Suprafața întregii comune **Cupșeni** este de **8.956 hectare**, fiind situată în partea central-sudică a județului **Maramureș**, în zona de nord-vest a **Țării Lăpușului**.

Localizarea geografică este dată de următoarele repere:

- **Cupșeni** – 47° 32' 29" N, 23° 56' 3" E (47.541389, 23.934167)
- **Costeni** – 47° 32' 13" N, 23° 54' 52" E (47.536944, 23.914444)
- **Libotin** – 47° 30' 19" N, 23° 58' 5" E (47.505278, 23.968056)
- **Ungureni** – 47° 32' 46" N, 23° 57' 8" E (47.546111, 23.952222)

Comuna este alcătuită din **patru sate componente**:

Cupșeni – reședința de comună, **Ungureni**, **Costeni** și **Libotin**.

Orașul cel mai apropiat este **Târgu Lăpuș**, aflat la o distanță de **20 km**, iar **municipiul Baia Mare** se află la **68 km**.

Legătura cu județul **Cluj** se realizează pe direcția **Cupșeni – Gâlgău – Dej**, pe o distanță de aproximativ **69 km**.

Localitățile Costeni, Cupșeni și Ungureni se desfășoară paralel, pe direcția nord-vest – sud-est, fără legături directe între ele, fiind conectate prin **drumurile județene DJ171C, DJ171E și DC54**.

Satul **Libotin**, situat mai la sud, asigură legătura principală cu rețeaua rutieră a județului, fiind traversat de drumul județean **DJ171C**, care conectează localitățile Rogoz și Cupșeni.

Comuna Cupșeni este o unitate administrativ-teritorială de **rang IV**, conform **Legii nr. 351/2001** privind Planul de amenajare a teritoriului național – Secțiunea a IV-a „Rețeaua de localități”.

Relieful comunei este unul variat, specific zonei colinare și montane de contact dintre **Munții Lăpușului** și **Depresiunea Lăpușului**, fiind alcătuit din trei mari unități:

- zona de **luncă și terase**, situată de-a lungul văilor Rotunda, Șetrii și Ungureni, unde sunt amplasate satele comunei;
- zona **deluroasă**, cu altitudini medii de 500–600 m, care înconjoară depresiunile;
- zona **montană**, dominată de **Masivul Șatra**, cu altitudinea maximă de **1041 m**, cunoscut local sub denumirea „Șatra lui Pintea”.

Această diversitate de relief conferă comunei un **peisaj natural pitoresc**, un potențial agricol și turistic ridicat și condiții favorabile pentru dezvoltarea activităților recreative și ecoturistice.

▪ **Analiza capitalului natural: Relieful; Solul; Clima; Hidrografia; Vegetația; Fauna.**

➤ **Analiza potențialului fizico-geografic :**

- **Analiza factorului fizico-geografic: Relieful**

Așa cum reiese din CAP. 3. PREZENTARE GENERALĂ A ZONEI CUPȘENI, arealul Comunei Cupșeni dispune de valențe deosebite naturale și antropice care îi conferă o unicitate aparte.

Relieful comunei **Cupșeni** se caracterizează printr-o **mare diversitate morfologică**, specifică zonei de contact dintre **Munții Lăpușului** și **Depresiunea Lăpușului**. Această varietate permite delimitarea a trei unități principale de relief:

1. **Zona luncilor și teraselor** – se întinde de-a lungul văilor **Ungurenilor, Șetrierii (Cupșenilor), Runcului și Rotundeii (Libotin)**.
Reprezintă cea mai joasă parte a teritoriului, unde sunt amplasate și localitățile componente ale comunei.
Solurile fertile și pantele reduse favorizează culturile agricole, în special **plantele furajere perene și gramineele**.
Luncile sunt restrânse în satele Ungureni, Cupșeni și Costeni, unde acoperă în principal intravilanul localităților, extinzându-se mai semnificativ în sudul comunei – în hotarul satului **Libotin**, de-a lungul râului omonim, pe o suprafață de aproximativ **120 ha** (zonele „Între Râuri”, „Râul Șetrierii”, „Grădina”, „Pâmpeni”, „Lăbuț”, „Rotunda” etc.).
2. **Zona deluroasă** – domină partea central-sudică a comunei și include **Dealurile Libotinului, Dealurile Ungurenilor, Dealurile Cupșeniului și Dealurile Costeniului**.
Altitudinile variază între **500 și 800 m**, iar interfluviiile largi sunt separate de văi adânci, orientate predominant pe direcția nord-sud.
 - o **Dealurile Libotinului** (Vârful Săcăturii, Dealul Miercii, Dealul Corbului, Dealul Mănesii) sunt situate între râurile **Lăpuș și Dobric**, având altitudini de aproximativ **500 m** și forme arcuite, însoțind coturile râurilor principale.
 - o **Dealurile Ungurenilor, Cupșeniului și Costeniului** se ridică între **500–800 m**, străjuind văile paralele ale satelor. Printre culmile reprezentative se numără: **Arșița, Vârful Zdârcii Mari, Vârful Mesteacăn, Vârful Izvorului Mare, Vârful Măgurii, Vârful Ulmilor, Obcina lui Vasalie, Vârful Cireșului, Vârful Prihodului, Măgura și Colnice**.
3. **Zona montană** – este reprezentată de **Masivul Șatra (1.041 m)**, situat în partea nord-vestică a comunei, cunoscut sub denumirea locală „**Șatra lui Pinte**”.
Este un masiv de **origine vulcanică**, cu forma unui con nivelat la partea superioară, înconjurat de un **piemont larg**. Relieful are o valoare peisagistică ridicată și contribuie la identitatea naturală și turistică a comunei.

Alternanța dintre văi, culmi și interfluvii, alături de pantele line și fragmentarea moderată a terenului, conferă teritoriului comunei un **peisaj echilibrat și atractiv**, potrivit pentru activități agricole, silvice și turistice.

Relieful variat, dominat de prezența Masivului Șatra și a văilor Rotunda și Șetrierii, constituie un **factor esențial în potențialul de dezvoltare durabilă** al comunei Cupșeni, oferind condiții favorabile pentru agricultură, silvicultură, locuire și turism.

Concluzie:

Comuna **Cupșeni** dispune de un **potențial natural remarcabil**, rezultat din diversitatea formelor de relief, climatul favorabil, peisajele echilibrate și resursele naturale locale.

Aceste elemente constituie **fundamentul dezvoltării durabile** și oferă premise clare pentru orientarea strategică a localității spre **dezvoltarea turismului**, în special a celui **balnear, recreativ și de petrecere a timpului liber**.

În acest context, este necesară **continuarea eforturilor autorității publice locale** pentru consolidarea sustenabilității domeniului turismului, ca **vector principal de valorificare și valorizare a potențialului fizico-geografic** al comunei.

Prin integrarea acestui domeniu în politicile locale de dezvoltare, Cupșeniul își poate afirma identitatea și competitivitatea la nivel județean și regional.

- o *Analiza factorilor fizico-geografici - Solul și subsolul*

Teritoriul comunei **Cupșeni** se află în zona solurilor **brune podzolite**, moderat sau puternic erodate, local slab gleizate, care ocupă cea mai mare parte a suprafeței, precum și a solurilor **aluvionare** situate în luncile văilor principale ce străbat comuna.

În luncile râurilor și pe terasele acestora s-au format soluri **aluviale și aluvio-coluviale**, unele cu strat freatic situat la mică adâncime, prezentând **orizonturi gleice** specifice solurilor hidromorfe. Acestea sunt solurile cu **cea mai bună fertilitate naturală** din comună, adecvate culturilor agricole și plantelor furajere.

Pe versanți și interfluvii predomină **solurile brune argiloiluviale și luvice**, caracteristice zonei colinare și submontane. Aceste soluri, cu grosimi de 1,2–2,0 m și textură predominant argiloasă, au culori variabile de la cenușiu la suprafață până la roșu-gălbui în profunzime. Fertilitatea lor este **medie pentru culturi agricole și ridicată pentru păduri de foioase și livezi**, ceea ce explică și ponderea mare a terenurilor silvice și a fânețelor în structura folosinței terenurilor.

În zona montană, în special pe versanții Masivului Șatra, se dezvoltă soluri aparținând claselor **cambisolurilor, spodosolurilor și umbrisolurilor**, cu fertilitate redusă pentru culturi. Datorită climatului umed și răcoros, a rocilor sărace în baze și a vegetației acidofile, procesul de humificare este slab, iar alterarea mineralelor primare este accentuată, conducând la formarea unor soluri cu reacție **acidă până la puternic acidă (pH 4,8–5,8)** și conținut redus de humus.

Conform celor mai recente **cartări agrochimice** realizate pe teritoriul satului **Libotin**, structura reacției solului se prezintă astfel:

- 13% din suprafața arabilă are pH sub 5,0 (soluri **puternic acide**);
- 71% are pH între 5,1 și 5,8 (soluri **acide**);
- 16% are pH între 5,8 și 6,8 (soluri **slab acide**).

Pentru pășuni și fânețe, datele arată:

- 9% terenuri **puternic acide**;
- 59% **acide**;
- 25% **slab acide**.

În privința **aprovizionării cu elemente nutritive**, aproximativ **86% din suprafață** este slab aprovizionată cu **fosfor**, iar 44% din terenuri sunt bine și foarte bine aprovizionate cu **potasiu**, restul fiind mediu aprovizionate.

În satele situate la altitudini mai mari, proporția terenurilor acide și foarte acide crește semnificativ. În nordul comunei predomină pajiștile și fânețele cu **nardete (Nardus stricta)** – specie caracteristică solurilor acide și sărace în baze.

Pentru **ameliorarea compoziției floristice și reducerea acidității**, localnicii aplică practici tradiționale precum **târlirea și gunoarea terenurilor**, iar în unele cazuri se utilizează **marnarea (aplicarea de polochim)**, care contribuie la îmbunătățirea structurii solului, creșterea permeabilității și activarea microorganismelor benefice.

Suprafața arabilă a comunei este potrivită în special pentru **culturi de cartof, porumb, cereale păioase și plante furajere** (lucernă, ghizdei, trifoi). Fânețele prezintă în general o **compoziție floristică bună**, excepție făcând pajiștile aflate pe terenurile mai înalte și mai acide, unde predomină nardetele.

În ansamblu, structura pedologică a comunei Cupșeni se caracterizează printr-un **potențial agricol mediu**, cu posibilități reale de îmbunătățire a fertilității prin măsuri agrochimice și agrotehnice, în paralel cu o **valoare ecologică ridicată** a solurilor pentru vegetația forestieră și pajiștile montane.

Subsolul comunei **Cupșeni** este alcătuit preponderent din **roci sedimentare paleogene** (gresii, marne, argile), cu intercalații vulcanice în zona nordică, specifice **Munților Lăpușului**. În partea sudică și centrală predomină **depozitele deluviale și coluviale**, rezultate din procesele de eroziune și acumulare.

În zona Masivului Șatra, structura geologică include formațiuni **vulcanogene**, în special andezite și tufuri vulcanice, ce constituie un potențial **rezervor hidrogeotermal** de mică adâncime, cu posibile aplicații pentru dezvoltarea **turismului balnear și de agrement**.

Resursele minerale identificate sunt de tip **neenergetic**, reprezentate de **nisipuri, pietrișuri și argile**, utilizabile local în lucrări de construcții. Nu există zăcăminte metalifere sau resurse exploatabile industrial.

În ansamblu, structura geologică și resursele subsolului comunei oferă **condiții favorabile pentru construcții**, stabilitate geotehnică bună și un **potențial geotermal modest, dar valorificabil** în contextul dezvoltării turismului local.

Concluzie:

Din punct de vedere al solului, respectiv subsolului, zona Cupșeni este o zonă relativ stabilă, cu risc de deplasare-alunecare a terenului în zonele identificate prin analiza strategică, aceste zone necesitând monitorizare și stabilizare, după caz.

○ *Analiza factorilor fizico-geografici – Hidrografia*

Rețeaua hidrografică a comunei **Cupșeni** este densă și bine reprezentată, fiind tributară **râului Lăpuș**, în bazinul căruia se desfășoară toate cursurile de apă de pe teritoriul administrativ.

Cea mai importantă arteră hidrografică este **râul Rotunda** (cunoscut și ca **râul Libotin**), afluent de dreapta al Lăpușului, care își adună apele din **Munții Lăpușului** și se varsă în Lăpuș în dreptul satului **Rogoz**. Râul Rotunda se formează prin unirea **Văii Ungurenilor** și a **Văii Fundăturii**, care izvorăsc de sub **Vârful Zdârcea Mare** (800–900 m altitudine).

De-a lungul cursului său prin hotarul satului **Libotin**, râul primește un număr semnificativ de afluenți, printre care: **Valea Poienii, Valea Rusului, Valea Fericii, Valea Lespezilor, Valea Rotunzii Mari și Mici, Valea Răchișilor, Valea Merilor, Valea Prisăcii și Valea Mare**.

Principalul afluent al Rotundei este **râul Șatra** (denumit local și **râul Cupșenilor**), care izvorăște din **Masivul Șatra** (1041 m) și străbate partea centrală a comunei. În drumul său, adună apele pâraielor **Izvorul Zdârcii, Valea Peștilor, Valea Glimeului, Valea Poieților, Valea Cremenii și Valea Rușorului**, la care se adaugă afluenți din zona Libotinului – **Valea lui Maldău, Valea Dănesii și Valea Zimbrilor**.

Valea Ungurenilor, situată în partea nordică a comunei, are un bazin hidrografic extins și un curs rapid, adunând în perioadele ploioase volume mari de apă. Printre afluenții săi principali se numără **Izvorul Rece, Izvorul Coșului, Libotinel, Izvorul Mare, Valea Cureului, Valea Măgurii, Valea Pietrelor, Valea Ghețarului și Valea Frasinilor**.

În partea sudică, teritoriul satului **Costeni** este drenat de **Valea Runcu** (sau **râul Costeni**), afluent al **râului Dobric**, care colectează apele **Izvorului Mlăștinuții, Văii Mari, Izvorului Poienilor, Văii Dezuina și Văii Dimătuului**.

Debitele râurilor și pâraielor din comună sunt în general **mici și neregulate**, dependente de regimul precipitațiilor și de topirea zăpezilor. În perioadele de ploi abundente sau primăvara, se produc **creșteri rapide de nivel și viituri torențiale**, care provoacă **eroiunea malurilor**, afectează podurile și drumurile locale și pot genera **inundarea terenurilor agricole** situate în luncile joase, în special în aval de satul **Libotin**.

Rețeaua hidrografică asigură, totodată, un **potențial valoros pentru dezvoltarea durabilă**, prin posibilitățile de:

- captare a **izvoarelor de coastă** pentru alimentarea cu apă potabilă a localităților,
- **valorificare peisagistică și recreativă** a văilor,

- protecție împotriva riscurilor hidrologice prin lucrări de **regularizare și întreținere a albiilor**.

Concluzie:

Din perspectiva hidrografică, comuna **Cupșeni** se află într-o zonă cu **densitate ridicată a rețelei de văi și cursuri de apă**, aflate integral în bazinul râului **Lăpuș**. Această particularitate oferă multiple **avantaje funcționale** (aprovizionare cu apă, menținerea biodiversității, atractivitate peisagistică), dar și **vulnerabilități hidrologice** care impun o gestionare atentă.

Conform **Planului de analiză și acoperire a riscurilor al județului Maramureș (PAAR)**, comuna Cupșeni se confruntă periodic cu **riscuri de inundații locale**, generate în principal de creșterea bruscă a debitelor pe **râul Rotunda (Libotin)** și pe văile **Șatra (Cupșenilor)** și **Ungurenilor**, în perioadele de ploi abundente sau topirea zăpezilor.

În astfel de situații, s-au înregistrat:

- **eroziuni accentuate ale malurilor** și ale versanților;
- **afectarea podurilor și podețelor**, unele fiind **subsapate de apă** în zona localităților Libotin și Cupșeni;
- **degradarea platformelor de drumuri comunale** din cauza torenților formați pe versanți;
- **colmatări** și blocaje temporare ale albiilor, care cresc riscul de revarsare.

Pe lângă măsurile de întreținere curentă a lucrărilor hidrotehnice, se impune realizarea unor **intervenții de consolidare și regularizare** pe sectoarele vulnerabile ale râurilor și pâraielor, precum și **amenajarea de podețe și maluri protejate**, adaptate la noile condiții climatice.

Totodată, rețeaua hidrografică oferă **oportunități semnificative pentru dezvoltarea durabilă**, prin:

- valorificarea **izvoarelor de coastă** din zona de deal și munte ca **sursă potențială de alimentare cu apă** pentru localități și infrastructuri turistice;
- **integrarea văilor și a malurilor împădurite** în amenajări de tip **eco-turistic și recreativ**;
- crearea unor **micro-obiective de agrement** pe cursurile de apă cu regim stabil (iazuri, zone de picnic, trasee tematice).

Astfel, managementul rețelei hidrografice trebuie privit unitar, din perspectiva **reducerii riscurilor naturale** și a **valorificării potențialului natural** pentru turism, mediu și calitatea vieții, fiind una dintre direcțiile majore de acțiune pentru o **dezvoltare locală sustenabilă** a comunei Cupșeni

➤ **Analiza factorilor ecologici abiotici:**

Factorii ecologici abiotici prezintă un ansamblu de elemente fizice care influențează asupra organismelor vii. Primul factor abiotic se consideră clima, care influențează prin temperatură, umiditate, presiune, prezența luminii. Clima este un factor ce depinde de latitudinea geografică, relief, de zonele climatice unde se dezvoltă organismele.

○ ***Analiza factorului abiotic - potențialul climatic***

Tipul de climă în care se încadrează spațiul comunei **Cupșeni** este **temperat continental de tranziție**, moderat de influențele maselor de aer vestice și nordice, cu particularități locale determinate de **relieful colinar și montan**. Pe versanții sudici și estici ai depresiunii, în special la **poalele Masivului Șatra**, se resimt influențele locale ale masivelor învecinate, care determină variații microclimatice ușoare – temperaturi mai scăzute și un regim mai umed.

Temperatura medie anuală se situează între **6 și 8°C**, cu valori mai ridicate în zona depresionară și mai scăzute pe versanții înalți.

- Temperatura medie a lunii **ianuarie** este de **-4°C...-3°C**, iar a lunii **iulie** de **18-20°C**.
- Amplitudinea termică anuală este moderată, specifică zonelor de deal, iar regimul termic asigură o **perioadă de vegetație de 170-180 de zile**.

Precipitațiile atmosferice sunt bogate, cu **valori anuale între 700-1000 mm**, în funcție de altitudine, iar numărul mediu al zilelor cu precipitații se situează între **130 și 170**. Regimul pluviometric ridicat asigură o **bună alimentare a rețelei hidrografice** și un nivel constant de umiditate a solurilor, favorabil pentru pășuni și culturi furajere.

Vânturile dominante bat din **direcția nord-vest**, cu o frecvență medie anuală de **10-11%**, iar ceața se manifestă frecvent în sezonul rece, cu **24-40 de zile/an**. În perioada iernii, stratul de zăpadă persistă între **80 și 120 de zile**, în funcție de altitudine.

Din punct de vedere bioclimatic, teritoriul comunei Cupșeni se caracterizează prin **bioclimat sedativ-indiferent (de cruțare)**, specific zonelor colinare, asociat local, în zona Masivului Șatra, cu **bioclimatul excitant-solicitant** propriu etajului montan inferior. Această asociere conferă comunei **un climat tonic și echilibrat**, benefic pentru activități de recreere, odihnă și turism balnear sau montan.

Prin ansamblul condițiilor sale climatice — temperaturi moderate, umiditate atmosferică ridicată, aer curat și lipsa poluării — **Cupșeniul dispune de un potențial bioclimatic favorabil pentru turismul de sănătate, ecoturism și activități de petrecere a timpului liber**.

Concluzie:

Regimul climatic al Cupșeniului este prietenos și favorizează activitatea turistică, pe o lungă perioadă a anului. Sunt necesare măsuri de acompaniere și prevenire/gestionare/administrare a riscurilor, atât a celor individuale, dar și mai ales, a celor asociate între factorii climatici fizici și factorii generatori de poluare, considerați a avea un coeficient ridicat de risc.

○ **Analiza factorilor abiotici – factorii hidrologici:**

Factorii hidrologici determină condițiile fizico-chimice pentru viața plantelor și a animalelor în apă. Cantitatea de precipitații care cad sub formă de ploaie sau zăpadă în zona Cupșeni influențează major calitatea bioclimatului, a vegetației și sezonalitatea activităților în zonă.

Umiditatea relativă a aerului este mare cu o valoare multianuală de 84%. Precipitațiile atmosferice sunt la valori destul de ridicate: în depresiune 700-800 mm, iar pe dealuri 800-1000 mm. Numărul anual al zilelor cu precipitații oscilează între 150-170. Durata medie a intervalului cu ninsori posibile este de 50-75 zile. Numărul mediu al zilelor cu strat de zăpadă în depresiunile intramontane este de 80-120 zile..

➤ **Analiza factorilor biotici:**

Factorii biotici reprezintă forme de acțiune ale ființelor vii, una asupra alteia. Fiecare organism simte permanent asupra sa acțiunea directă sau indirectă a altor ființe, intră în relații directe cu reprezentanți ai speciei (de plante/animale), cu microorganismele, depinde de ele, și el însuși exercită acțiune asupra lor. Lumea organică ce înconjoară orice ființă vie reprezintă o parte a mediului ei de viață. Factorii biotici duc la schimbarea dinamicii speciei, la schimbarea fertilității, a felului de comportare a organismelor (sub aspect psihologic) privind influența lor asupra mediului ambiant. Un indice biotic este indicele demografic sau numărul populației speciei de organisme (ce are capacitatea de a se înmulți). Elementul demografic (populația) este invers proporțional și diferit după cum este percepută duritatea vieții pentru specia în cauză.

○ **Analiza factorului biotic- Vegetația**

Variatatea reliefului și diferențierile geologice și climatice între zona mai joasă a luncilor și dealurilor din centrul și sudul comunei și zona montană din partea de nord a comunei și zona montană din partea de nord a comunei se reflectă în existența unui înveliș vegetal complex în care fauna este încă destul de bine reprezentată. Pe zonele ceva mai înalte și pe terase se întâlnesc arbuști dintre care se amintesc aici zmeurul, murul, măceșul, porumbarul, alunul, sângerul, socul negru iar în zonele mai înalte se poate găsi chiar afinul. Pe fânețele din locurile mai joase sau pe terenurile arabile din zona de deal cultivate cu plante furajere, alături de plante furajere valoroase din flora spontană sau cele cultivate (trifoi, raigras, lucernă, ghizdei etc.) se găsesc și plante cu o valoare nutritivă mai scăzută lanceolata, clocotici, traista ciobanului etc.

Concluzie:

Variatatea reliefului, compoziția geologică diversă și diferențele climatice dintre zona de luncă, cea deluroasă și cea montană determină în comuna **Cupșeni o structură ecologică echilibrată**, caracterizată printr-un **înveliș vegetal complex și o faună încă bine conservată**.

Prezența unor specii valoroase din flora spontană, alături de culturile agricole și pajiștile naturale, conferă spațiului rural o **valoare ecologică și economică ridicată**. Vegetația variată – de la arbuști fructiferi și specii de foioase, până la pășuni cu compoziție floristică mixtă – contribuie la menținerea echilibrului biologic, la protecția solurilor și la diversitatea peisajului rural.

Această bogăție naturală reprezintă o **resursă strategică pentru dezvoltarea durabilă**, prin valorificarea rațională a resurselor vegetale și faunistice, extinderea **turismului ecologic și de cunoaștere a naturii** și consolidarea măsurilor de **protecție a habitatelor naturale**.

Prin urmare, conservarea biodiversității și menținerea echilibrului ecologic sunt **obiective de interes major** pentru comuna Cupșeni, contribuind direct la sustenabilitatea mediului natural și la creșterea atractivității teritoriale în contextul dezvoltării turismului verde și a economiei rurale.

● ***Analiza factorului biotic : Fauna și flora-ocrotite***

Variatatea reliefului și diferențierile geologice și climatice între zona mai joasă a luncilor și dealurilor din centrul și sudul comunei și zona montană din partea de nord a comunei și zona montană din partea de nord a comunei se reflectă în existența unui înveliș vegetal complex în care fauna este încă destul de bine reprezentată.

Pe zonele ceva mai înalte și pe terase se întâlnesc arbuști dintre care se amintesc aici zmeurul, murul, măceșul, porumbarul, alunul, sângerul, socul negru iar în zonele mai înalte se poate găsi chiar afinul.

Pe fânețele din locurile mai joase sau pe terenurile arabile din zona de deal cultivate cu plante furajere, alături de plante furajere valoroase din flora spontană sau cele cultivate (trifoi, raigras, lucernă, ghizdei etc.) se găsesc și plante cu o valoare nutritivă mai scăzută lanceolata, clocotici, traista ciobanului etc.

Notă aparte în suprafața de fânețe naturale face părul porcului care se găsește și ocupă mari suprafețe de teren situate la altitudini mai mari, în nordul comunei, în hotarele satelor Ungureni, Cupșeni și Costeni.

Dintre plantele de cultură ponderea o deține cartoful și porumbul urmate apoi de ovăz și de grâul de toamnă a cărui loc este luat din ce în ce mai mult de triticeale.

Dintre pomii fructiferi se cresc în grădini, mărul, părul, prunul, și mai rar nucul și cireșul. Mai rar își face apariția vița de vie.

În ce privește fauna, prezența animalelor sălbatice este destul de numeroasă și diversificată: vulpea, mai rar lupul, căprioara, ursul, mistrețul, iepurele iar dintre păsări trebuie amintite ciocănitoarea, uliul, coțofana, cioara, pițigoiu, turtureaua, cucul, buha, corbul, vrabia etc. Pe sol trăiesc diferite reptile (șopârle, șerpi, salamandra etc). În zona mai înaltă s-a semnalat sporadic prezenta viperei comune.

Din punct de vedere turistic rolul faunei se rezumă la două aspecte, primul, cel de animare și înnobilare a peisajului, incluzând toate speciile de animale terestre, aeriene sau acvatice prezente în zona respectivă, ce pot fi văzute și admirate de vizitatori iar al doilea, cu conotații mult mai precise, interesând doar o parte din fondul faunistic, importantă sub aspect cinegetic.

4.2.1.2. Analiza protecției mediului

Protecția mediului reprezintă una din prioritățile administrației publice locale.

Nerespectarea normelor de mediu poate fi urmată, la un interval scurt de timp, de modificarea comportamentului erozional al cursurilor permanente de apă, remodelarea profilului versanților, ca și consecință a fenomenelor naturale necontrolate precum și a exploatărilor nedirijate, de afectarea calității **aerului, apei, solului**.

Mai mult decât atât, degradarea environmentală tinde să se extindă dincolo de suprafața arealului exploatat la suprafață sau în adâncime. S-au manifestat o serie de semnale privind alte surse de poluare care își multiplică efectele alături de cele analizate prin prezentul studiu, cum ar fi: gurile de mină neprotejate și abandonate, iazurile de decantare închise dar neîntreținute, unde degradarea vegetației permite să se împrăștie în aer pulberile de steril poluând atmosfera și solul, vandalizarea gurilor de mină închise, fapt care face inutilă întreaga operațiune de protejare efectuată anterior, creându-se astfel o sursa de poluare nesupravegheată.

❖ **Aerul și zgomotul**

● ***Aerul***

Poluarea aerului în zona Cupșeni este determinată de emisiile de poluanți, proveniți de la unități economice, la care se adaugă emisiile provenite din arderile de combustibili în procesele tehnologice, de la centralele termice și din traficul rutier.

În absența factorilor poluatori, Cupșeniul este o zonă cu aer foarte curat.

◇ **Surse de poluare a atmosferei**

Principalele surse responsabile de poluare atmosferei sunt:

- sobele de încălzire a locuințelor individuale sunt în general cu lemne, astfel că atmosfera se încarcă în perioada rece a anului cu substanțe nocive (particule de SO (SO₂), CO, hidrocarburi, NO (NO₂). Calculul emisiilor rezultate pe o gospodărie:

- monoxid de carbon (CO) $Q_{CO} = 64,8 \text{ kg/an}$

- particule de cenușă, cantitate de particule la emisie $C = 207,30 \text{ kg/an}$, cantitatea de cenușă. $C_c = 28,8 \text{ kg/an}$

- traficul auto poate fi o altă sursă potențială de poluare a aerului în localități. Autovehiculele evacuează în atmosferă un complex de poluanți gazoși și solizi, de natura organică și anorganică: monoxizi de carbon, oxizi de azot, pulberi cu conținut de plumb, hidrocarburi și alți compuși organici volatili.

Traficul rutier este sursa cu cea mai mare pondere în poluarea cu CO₂ și practic singura responsabilă cu poluarea cu plumb.

● ***Zgomotul***

Nivelul zgomotului poate constitui un factor de poluare fonică, în varianta în care acesta depășește limita maximă admisă

- Pe străzi de categoria tehnică I – limita maximă admisă de 85 dB(A);
- Pe străzi de categoria tehnică II – valoarea maximă admisă de 70dB(A);
- Pe străzi de categoria tehnică III – valoarea maximă admisă de 65 dB(A).

Poluarea fonică este preponderentă în lungul căilor rutiere, datorată traficului auto și poluarea prin vibrații generată de traficul auto de mare tonaj. Aceasta afectează cu precădere zonele rezidențiale, atât ca impact sonor, cât și ca producere de pagube materiale, datorită vibrațiilor.

Măsurătorile respectă prevederile STAS 10009-88, STAS 6161/1-89, STAS 6161/3-82.

În scopul protejării comunității de efectele nocive ale poluării fonice în Cupșeni administrația publică locală are în vedere optimizarea transportului rutier greu care să evite zonele centrale circulate/aglomerate și să reducă nivelul factorilor poluatori, inclusiv a zgomotului, asupra cetățenilor.

❖ **Apele de suprafață și subterane**

● **Apele de suprafață**

Calitatea apelor de suprafață:

Pentru ape - în zonele rurale și în unele zone ale orașului unde nu există rețea de canalizare

- ape uzate fecaloide, menajere care provin de la:
 - instalațiile igienico-sanitare
 - ape de spălare din bucătărie
 - igienizarea spațiilor interioare și exterioare
- ape pluviale impurificate cu:
 - dejecții animaliere
 - îngrășăminte și substanțe fitosanitare din agricultură

Concluzie:

Calitatea apelor de suprafață, precum și a apelor subterane este puternic afectată de agenții poluatori și în principal de activitatea umană.

Viiturile – ca manifestare a hazardelor naturale provocate de apă în perioadele excedentare, reprezintă un fenomen hidrologic prezent din totdeauna pe teritoriul analizat. Cauze ale frecvenței acestor manifestări sunt abundența deosebită a precipitațiilor îndeosebi în perioada de iarnă în zona deluroasă/montană și reducerea suprafețelor împădurite prin exploatare intensive.

❖ **Solul și subsolul**

Structura solului este în general stabilă, fiind încadrată în următoarele categorii (S.R.T.S.-2003): brune podzolite, moderat sau puternic erodate, slab gleizate, care ocupă cea mai mare parte de suprafață și a solurilor aluvionare situate în luncile văilor care străbat comuna.

Surse de poluare a solului și subsolului

În zona intravilanelor localităților există o sursă posibilă de poluare a solului cu nitrați, rezultată în urma fertilizării excesive a terenurilor agricole, nitrați ce se regăsesc în partea comestibilă a legumelor.

▪ **Managementul deșeurilor**

Pe raza comunei se generează diferite tipuri de deșeuri care sunt gestionate, parțial de către producători sau de primărie prin servicii specializate.

Colectarea și evacuarea deșeurilor este operată de SC Glod Sal SRL din Bârsana (categoria de deșeuri: deșeuri menajere și similare, deșeuri din piețe, deșeuri din parcuri și grădini, deșeuri stradale)

4.2.2. Analiza spațiului teritorial de operare – Infrastructura

4.2.2.1 Dotări edilitare

Comuna Cupșeni este o unitate administrativ - teritorială cu caracter rural alcătuită din 4 localități organizate ca sate, care cuprinde dotări edilitare speciale cu diverse funcțiuni, cum sunt clădiri grupate în patrimoniu fizic arhitectural / monumental: ansambluri arhitectonice, organizări în zone cu utilizări bine definite, funcțiuni politico - administrative, industriale, comerciale, social-cultural-sportive, locuire, etc.

◆ ***Patrimoniul fizic arhitectural-monumental***

➤ **Monumente istorice, clădiri de patrimoniu**

Monumentele de patrimoniu pe teritoriul Comunei Cupșeni sunt evidențiate în Lista monumentelor de patrimoniu cf. Legii 5 din 1990: MINISTERU CULTURII ȘI CULTELOR, INSTITUTUL NAȚIONAL AL MONUMENTELOR ISTORICE:

Lista monumentelor istorice din Cupșeni, actualizare 2015:

MM-I-s-B-04393 Așezare, Sat Libotin, Dâmbul Crucii, epoca bronzului, Cultura Suciu de Sus și grupul Lăpuș

MM-I-s-B-04394 Așezare, Sat Libotin, Podoroiful Mare, epoca bronzului, Cultura Suciu de Sus

✓ **Monumente istorice și de arhitectură religioasă**

În ceea ce privește monumentele de arhitectură din Comuna Cupșeni, semnală prezența următoarelor monumente

Biserica de lemn „Sfinții Apostoli Petru și Pavel” din Costeni, comuna Cupșeni, județul Maramureș a fost ridicată în anul **1885**, fiind inclusă pe **Lista Monumentelor Istorice** cu codul **LMI MM-II-m-B-04555**.

Istoric și trăsături

Edificiul, construit integral din lemn, prezintă o structură tradițională specifică zonei, ulterior tencuită atât la exterior, cât și la interior. Coiful bisericii este acoperit cu tablă și decorat cu patru turnulețe, simbol al existenței în trecut a unui sfat al bătrânilor în comunitate. Fiecare turnuleț este prevăzut cu un mic foisor, detaliu arhitectural caracteristic bisericilor maramureșene din secolul al XIX-lea.

Pictura parietală originală, de epocă, a fost înlocuită în timp cu o decorație modernă, fără valoare artistică deosebită. Pereții interiori sunt tencuiți și văruiți în nuanțe de albastru deschis, iar bolta naosului, pictată pe întreaga suprafață în albastru cu stele aurii, evocă imaginea boltei cerești.

Pe bolta naosului sunt aplicate picturi pe pânză reprezentând scene religioase și portrete: Iisus Pantocrator, Maica Domnului, Iisus cu cununa de spini și cei patru evangheliști. Pictura din altar urmează același registru iconografic și cromatic, completând atmosfera de simplitate și solemnitate a lăcașului.

Biserica Sfinții Apostoli Petru și Pavel” din Costeni

Biserica de lemn „Sfinții Arhangheli Mihail și Gavril” din Cupșeni

Biserica de lemn „Sfinții Arhangheli Mihail și Gavril” din satul Cupșeni, județul Maramureș, este un monument reprezentativ al arhitecturii ecleziastice tradiționale din secolul al XVIII-lea.

Ridicată, potrivit tradiției, în jurul anului 1778, biserica a fost transferată în anul 1847 din satul Peteritea (comuna Vima Mică), fiind reconstruită și pictată în 1848. Lăcașul este înscris pe Lista Monumentelor Istorice cu codul LMI MM-II-m-B-04563.

Istoric și trăsături arhitecturale

Așezată la marginea drumului principal din localitate, biserica se remarcă prin dimensiunile sale reduse și prin simplitatea planimetrică, fără pridvor, cu intrarea situată la sud și absida altarului poligonală, de aceeași lățime cu naosul. Construcția, integral din lemn, reflectă sobrietatea și proporțiile armonioase ale arhitecturii rurale maramureșene.

Decorul interior este dominat de pictura murală bine conservată, caracterizată prin o iconografie apropiată de cea a bisericii „Sfântul Ilie” din Cupșeni, dar tratată într-un stil mai naiv, cu o cromatică bogată și un accent decorativ ce amintește de icoanele pe sticlă.

În colțul de sud-vest al edificiului se păstrează o inscripție datată 19 iulie 1848, care consemnează momentul pictării bisericii și amintește pe Vasilie Gavriș, paroh unit, și pe Pavel și Filimon Gavriș, ctitorii lăcașului.

De o valoare artistică aparte sunt ușile împărătești, datând probabil din secolul al XVII-lea, care adaugă monumentului o notă distinctivă și o punte între tradiția iconografică veche și arta religioasă rurală din secolul al XIX-lea.

Biserica de lemn „Sfinții Arhangheli Mihail și Gavril” din Cupșeni

Biserica de lemn „Sfântul Ilie” din Cupșeni

Primăria și Consiliul local al Comunei Cupșeni

Strategia de dezvoltare locală durabilă a Comunei Cupșeni pentru perioada 2025-2027

Biserica de lemn „Sfântul Ilie” din satul Cupșeni, județul Maramureș, este unul dintre cele mai vechi lăcașuri de cult ale comunei, datând, potrivit surselor istorice, cel târziu din secolul al XVIII-lea, fiind posibil chiar mai veche. Lăcașul figurează pe Lista Monumentelor Istorice cu codul LMI MM-II-m-A-04562.

Istoric și trăsături arhitecturale

Conform monografiei comitatului, biserica ar data din jurul anului 1600, iar din conscripția din 1733 reiese că edificiul exista deja anterior acestei date. Inițial amplasată în centrul vechi al satului, biserica a fost mutată ulterior pe o poziție mai înaltă, ca urmare a extinderii așezării.

Construcția este realizată din lemn de brad, așezată pe o temelie de piatră, și are plan de navă, specific bisericilor de lemn din Țara Lăpușului. Acoperișul din șindrilă și turnul zvelt, decorat cu patru turnulețe la baza coifului, îi conferă o siluetă armonioasă și o deosebită valoare arhitecturală.

Biserica este amplasată în mijlocul cimitirului, loc ce îi accentuează rolul spiritual și simbolic în viața comunității.

Pictura murală interioară, realizată probabil în 1823, se mai păstrează parțial, deși numeroase zone sunt deteriorate. În altar, pe boltă, se disting încă cete îngerești, iar iconostasul impresionează prin compoziția amplă și echilibrată a scenelor tradiționale.

Biserica de lemn „Sfântul Ilie” din satul Cupșeni

Biserica de lemn „Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil” din Libotin

Biserica de lemn „Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil” din satul Libotin, comuna Cupșeni, județul Maramureș, este una dintre cele mai vechi biserici de lemn din Țara Lăpușului, datată 1671, conform inscripției de pe portalul de la intrare. Lăcașul figurează pe Lista Monumentelor Istorice cu codul LMI MM-II-m-A-04596.

Istoric și trăsături arhitecturale

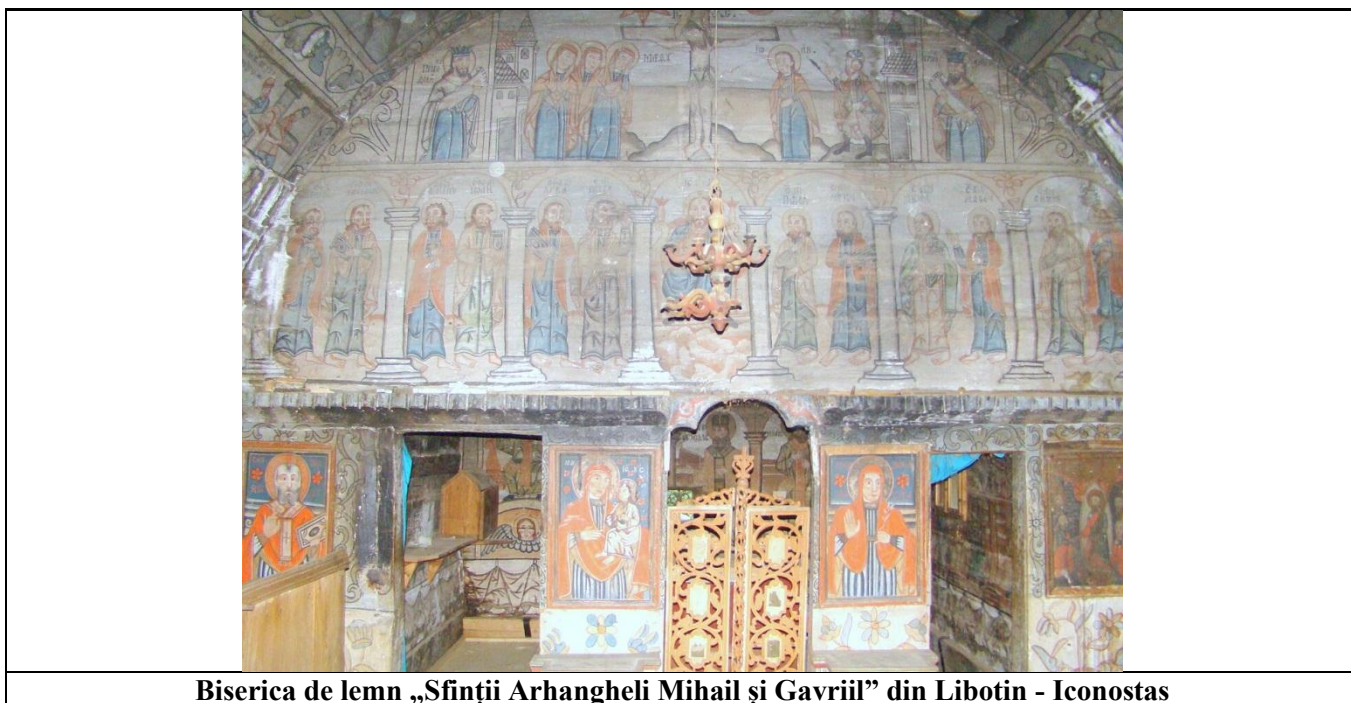
Potrivit tradiției locale, biserica ar fi fost construită inițial în Remetea Chioarului, fiind mutată și reconstruită în Libotin în jurul anului 1810, pentru a deservi o comunitate greco-catolică desprinsă de cea ortodoxă, într-o perioadă de intensă mobilitate confesională în Maramureșul istoric.

După relocare, edificiul a fost înzestrat cu icoane și pictură parietală, iar în naos se păstrează o inscripție datată 1811, care consemnează lucrările de pictură și numele ctitorilor:

„Această sfântă biserică s-au zugrăvit în zilele împăratului Franțisc, întâiu arhieru fiind Ioan Bobb, paroh fiind satului Părhaițe Pinte și Părhaițe popa Todor, care au și plătit de o au zugrăvit împreună cu maică-sa Ioană și cu soțul său Ioană, anii de la Hristos 1811.”

Biserica se remarcă prin volumetria echilibrată, acoperișul înalt din șindrilă și turnul zvelt cu coif ascuțit, tipice bisericilor de lemn din Maramureș. În ultimii ani, acoperișul a fost refăcut, iar pictura murală urmează a fi restaurată, lucrările fiind coordonate de specialiști în conservarea patrimoniului.

În vecinătatea acestei biserici a existat odinioară o altă biserică de lemn, la fel de veche, care a ars în anul 1976. Pe locul ei a fost construită ulterior o biserică de zid cu hramul „Cuvioasa Paraschiva”, continuând tradiția religioasă a satului Libotin.

Biserica de lemn „Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil” din Libotin - Iconostas

Biserica de lemn „Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil” din Ungureni

Biserica de lemn „Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil” din satul Ungureni, comuna Cupșeni, județul Maramureș, este un monument istoric de o deosebită valoare arhitecturală și artistică, reprezentativ pentru secolul al XVIII-lea.

Lăcașul figurează pe Lista Monumentelor Istorice cu codul LMI MM-II-m-A-04788.

Istoric și trăsături arhitecturale

Data exactă a ridicării bisericii nu este cunoscută, însă existența acesteia este atestată documentar în conscripția din anul 1733, ceea ce confirmă că edificiul fusese construit anterior acestei date.

Construcția, din bărne masive de lemn, impresionează prin simplitatea formelor și armonia proporțiilor. Planul este alcătuit din pronaos, naos și un altar dreptunghiular, ușor îngustat față de restul edificiului. Pereții sunt

formați din cinci grinzi robuste, iar ultimele două grinzi superioare se prelungesc în console sculptate cu măiestrie, element specific arhitecturii tradiționale maramureșene. De asemenea, un brâu în torsadă (frânghie răsucită) decorează marginea acoperișului, conferind eleganță siluetei construcției.

Interiorul bisericii este în întregime pictat, iar urme de pictură se păstrează și pe peretele sudic, vestic și pe ușa de intrare. O inscripție din pronaos, datată 1782, menționează lucrările de pictură și contribuția „nemeșilor” din sat, fără a preciza numele meșterului. Analiza stilistică arată însă similitudini evidente cu lucrările zugravului Radu Munteanu, activ în regiune în a doua jumătate a secolului al XVIII-lea.

Pictura pronaosului se remarcă prin bogăția tematicii — scene ale Judecării de Apoi, episoade din viața Sfântului Ioan Botezătorul, viața regelui David, parabole și reprezentarea Fecioarei Maria înconjurată de prooroci, într-un registru rar întâlnit în alte biserici.

Această pictură, deși afectată de trecerea timpului, este considerată o lucrare de tinerețe a lui Radu Munteanu, datorită asemănărilor cu icoana „Sfânta Treime”, semnată de același artist în 1767.

Iconostasul și pictura altarului, mai bine conservate, par a fi executate de un alt meșter, fapt sugerat de diferențele de cromatică și de compoziție ornamentală..

Biserica de lemn „Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil” din Ungureni

Primăria și Consiliul local al Comunei Cupșeni Strategia de dezvoltare locală durabilă a Comunei Cupșeni pentru perioada 2025-2027

Comuna Cupșeni face parte dintre Unitățile administrativ-teritoriale cu concentrare mare de resurse turistice naturale și antropice, conform ORDONANȚEI DE URGENȚĂ nr. 142 din 28 octombrie 2008 privind aprobarea Planului de amenajare a teritoriului național Secțiunea a VIII - a - zone cu resurse turistice, Anexa 1, fiind o localitate cu concentrare mare de resurse antropice și naturale.

◆ Funcțiuni cultural-sportive

➤ Baze sportive

Comuna Cupșeni dispune de un teren multifuncțional în cadrul „Podina Resort Hotel & Spa”, dotat cu toate utilitățile necesare și echipat pentru practicarea mai multor sporturi – baschet, handbal, minifotbal și tenis de câmp.

◆ Patrimoniul instituțional - rețeaua instituțiilor publice:

Sunt cuprinse sedii ale instituțiilor publice: sediul Primăriei, clădirile din rețeaua de învățământ preuniversitar, Grădinițe, căminele culturale și alte dotări social-culturale, Sediul Postului de Poliție Locală, clădirile în care funcționează dispensarul medical, alte instituții publice.

➤ **Rețeaua de infrastructură educațională: unități de învățământ:**

Rețeaua unităților de învățământ de pe raza Comunei Cupșeni este reprezentată de infrastructura specifică pentru formele de învățământ preșcolar și școlar-gimnazial.

Structura învățământului preșcolar este stratificată pe două niveluri și grădiniță.

În comună există un număr de 5 unități de învățământ din care 1 în Cupșeni, 1 în Costeni, 2 în Libotin și 1 în Ungureni, deservite de un număr de 4 educatoare, 4 învățători, 12 profesori și 3 membrii ai personalului didactic auxiliar, 8 nedidactic.

Grădinițe

	Grădinița (în incinta școlii) Cupșeni	Grădinița Libotin	Grădinița Ungureni	Grădinița Costeni
Adresa	Nr.255	Nr.262	Nr.450	Nr.30
Nr preșcolari	15	15	11	12
Nr Săli clasă	1	1	1	1
S.incinte/S.clădire/	2732/350/-	1755*/244/140	1800/150/30	3000/500 /100

Primăria și Consiliul local al Comunei Cupșeni
Strategia de dezvoltare locală durabilă a Comunei Cupșeni pentru perioada 2025-2027

S.teren joc-sport				
Sistem încălzire	C.T comb. solid	C.T comb. solid	C.T comb. solid	soba comb. solid
Grup sanitar	da	da	da	da
An constr	1962	2016	1959	1962
Nr.nivele/stare clădire	P / buna	P+1 /buna	P/rea	P /rea
Stare clădire anexa	Buna	F buna	Rea	Buna
Gard da-nu/stare gard	Da/buna	Da/buna	Da/buna	Da/rea
1755*incinta comună a 3 obiective de utilitate publică: școala, gradinița, cămin cultural				

Sursa: primăria comunei Cupșeni

Școli

	Școala Gimnaziala Cupșeni	Scoala primară Libotin
Cu clasele	V-VIII	0-IV
Adresa	Nr.255	Nr.215
Număr elevi	38	59
Nr săli cl/ lab/ sport	4/1/-	5/-/-
Ore simultane	Da	Da
S incinta/ S clăd/ S teren joc-sport (mp)	2732 /350 /1250-neechipat	1755*/ 244 /
Sistem încălzire	C.T comb. solid	C.T. comb. solid
Grup sanitar	da	da
An constr /nr nivele/stare cl.sc./cl anexe	1962/P/ buna/buna	1986/P+1 /buna /buna
Gard da-nu/stare	Da/buna	Da/buna

Sursa: primăria comunei Cupșeni

➤ **Rețeaua instituțiilor de cultură și artă:**

Rețeaua de dotări culturale constă în dotări de nivel cămin cultural precum și o bibliotecă.

Căminele culturale sunt situate:

CĂMIN CULTURAL LIBOTIN NR. 343

CĂMIN CULTURAL CUPȘENI NR. 254

Biblioteca deține în 2024 un număr de 7263 de volume.

➤ **Rețeaua infrastructurii de ocrotire a sănătății:**

Rețeaua sanitară, indică în Comuna Cupșeni următoarea structură:

1. medici de medicină generală – medic de familie precum și asistente medicale personal mediu sanitar.
2. 1 farmacie privată, asigurate cu farmacist și personal mediu de specialitate, care asigură aprovizionarea populației cu medicamente și materiale igienico-sanitare.

➤ **Rețeaua instituțiilor de ordine publică:**

- **Sediul Poliției Locale Cupșeni:** funcționează în centru satului Cupșeni.

FOTO: sediul Poliției, sat Cupșeni.
Sursa: Arhiva foto SC Etolia SRL

○ **Centrul SVSU**

În cadrul primăriei funcționează un compartiment Serviciul voluntar pentru situații de urgență.

Centrul SVSU este situat în satul Cupșeni și deține dotare necesară pentru intervenție în situații de urgență până la intervenția unităților din Târgu Lăpuș.

Foto: Centru SVSU Cupșeni și cabinetul veterinar la Cupșeni.
Sursa: SC Etolia SRL

Rețeaua instituțiilor financiar-bancare:

În Comuna Cupșeni nu sunt reprezentate bănci sau bancomate. În comună funcționează punct Pay Point- Pay Pall la Cupșeni.

➤ **Rețeaua furnizorilor de utilități:**

În Cupșeni alimentarea cu apă și canalizarea sunt gestionate de un serviciu public din cadrul primăriei.

➤ **Rețeaua instituțiilor de cult:**

Lăcașuri de cult ale diferitelor religii și culte religioase reprezentate pe teritoriul Comunei Cupșeni

- Parohia Ortodoxă Cupșeni, Protopopiatul – LAPUS, cu Bisericile:
 - Biserica Hramul NASTEREA MAICII DOMNULUI
Data construirii - 1933
Materialele din care este construită CARAMIDA
 - Biserica monument istoric, Hramul Sf. Prooroc Ilie
Data construirii 1600
Starea de conservare BUNA
 - Biserica monument istoric
Hramul SF. ARHANGHELI MIHAIL SI GAVRIL
Data construirii 1848
Starea de conservare BUNA

➤ **Rețeaua de servicii prestate populației și agenților economici:**

- Servicii poștale: prin Oficiul poștal al RA Poșta Română - Pay Point- Pay Pall la Cupșeni
- Magazine specializate și universale:
Mici magazine de proximitate, vânzare cu amănuntul de bunuri de larg consum și alimentare.

Foto: Comuna Cupșeni: Magazin de proximitate
Sursa: Arhiva foto a SC Etolia SRL

INSTITUȚII ȘI SERVICII PUBLICE

	Funcțiune	Localitate
1	ADMINISTRAȚIA PUBLICĂ	
	PRIMĂRIA	CUPȘENI NR.32
2	ÎNVĂȚĂMÂNT	
	GRADINIȚĂ-incinta scolii	CUPȘENI NR. 255
	GRADINIȚĂ –incinta scolii	COSTENI NR. 30
	GRADINIȚĂ	LIBOTIN NR. 260

	GRADINIȚĂ –incinta scolii	UNGURENI NR. 450
	ȘCOALA GIMNAZIALĂ	CUPȘENI NR.255
	ȘCOALA PRIMARĂ	LIBOTIN NR. 215
3	SĂNĂTATE	
	DISPENSAR UMAN/FARMACIE	CUPȘENI NR. 63
	DISPENSAR VET./CENTRU AGRICOL	CUPȘENI NR. 64
4	CULTURĂ	
	CĂMIN CULTURAL	LIBOTIN NR. 343
	CĂMIN CULTURAL	CUPȘENI NR. 254
5	ASISTENȚĂ SOCIALĂ	
6	CULTE	
	3 biserici (din care 2 de lemn, monumente istorice)	Cupșeni
	3 biserici (din care 2 de lemn, monumente istorice)	Costeni
	2 biserici (din care 1 de lemn, monumente istorice)	Ungureni
	2 biserici (din care 1 de lemn, monumente istorice)	Libotin
7	FINANCIAR – BANCARE	
8	TURISM- spații de cazare	
	CASA CAROLINA – 7 LOCURI DE CAZARE	CUPȘENI, NR. 197
	PE PODIREI – 10 LOCURI DE CAZARE	CUPȘENI, NR. 193
	ȚARA LI PINTEA – 13 LOCURI DE CAZARE	CUPȘENI NR. 243A
	PODINĂ RESORT – 62 LOCURI DE CAZARE	UNGURENI, NR. 391
9	SPORT – BAZĂ SPORTIVĂ	LIBOTIN NR. 215
10	MONUMENTE ALE NATURII	
12	STAȚIE PECO	
13	AUTOGARĂ	
18	SEDIU POLIȚIE	CUPȘENI, NR. 63
18	COMERȚ SI SERVICII	
	Cupșeni	3 magazine
		1 atelier prelucrare lemn
	Libotin	6 magazine /pct.com.
	Ungureni	4 magazine/pct.com.
		1 atelier prelucrare lemn
	Costeni	1 magazine
Sursa: Planul Urbanistic General al Comunei Cupșeni		

➤ **Locuire**

Indicatorii care relevă volumul de locuințe existent și indicatorii care se referă la calitatea locuirii, sunt redați în continuare :

Construcții

CONSTRUCȚII	2021	2022	2023	2024	2025
Locuințe terminate (total nr.)	8	5	7	6	3
Locuințe terminate din fondurile populației	8	5	7	6	3
Sursa: Fișa statistică a localității					

➤ **Locuri de joacă pentru copii:**

Au fost prevăzute posibilități de joacă și recreere pentru copii. Au fost amenajate locuri pentru joacă și relaxare pentru copii, prevăzute cu dotări la standarde actuale.

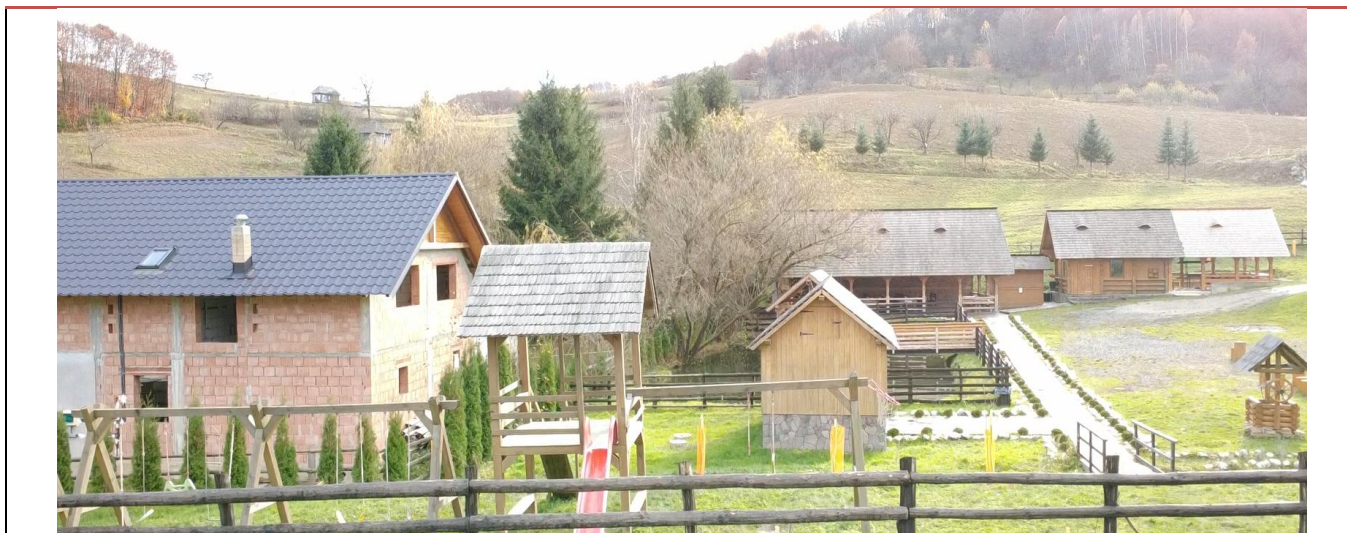

FOTO: Loc de joacă pentru copii în Comuna Cupșeni
Sursa: Arhiva foto a SC Etola SRL

➤ **Rețele de turism, odihnă și agrement**

În Comuna Cupșeni funcționează 4 structuri de primire turistică cu funcțiuni de cazare, totalizând 43 camere cu 92 locuri.

Sunt acreditate 2 unități de alimentație publică

Zona dispune de o mare varietate de facilități atât pentru petrecerea timpului liber cât și pentru relaxare.

4.2.2.2. Rețele tehnico-edilitare

● **Rețele de distribuție a energiei electrice**

Energia electrică este asigurată de Electrica Tg. Lăpuș printr-un număr de 6 puncte de transformare alimentate de la linia de medie tensiune de 20kV Tg. Lăpuș-Văratec.

Rețelele de distribuție de joasă tensiune acoperă cea mai mare parte a comunei.

● **Rețele de distribuție a apei potabile**

În perioada 2020–2024, comuna Cupșeni a înregistrat progrese semnificative în domeniul infrastructurii edilitare, în special în ceea ce privește alimentarea cu apă și canalizarea. Lungimea rețelei de apă a crescut constant, iar capacitatea sistemului și volumul de apă distribuită s-au majorat, reflectând investițiile recente în captarea și distribuția apei potabile. Rețelele sunt moderne, eficiente și asigură un nivel corespunzător de acoperire pentru populație.

● **Rețele de canalizare:**

În paralel cu dezvoltarea rețelei de apă, s-a dezvoltat sistemul de canalizare, practic inexistent până în 2022, care a fost extins treptat până la peste 10 km în prezent. În ansamblu, comuna beneficiază de infrastructuri noi și funcționale, care contribuie la creșterea calității vieții și la protecția mediului, fiind necesară doar continuarea extinderii rețelelor către zonele periferice și racordarea completă a gospodăriilor.

● **Rețelele de distribuție a gazului metan**

În comună nu sunt prezente rețele de gaz metan. Populația folosește gazul de butelii

4.2.2.3. Infrastructura de transport și comunicație

◆ Căi de comunicații

Căi rutiere

Rețeaua de căi de comunicație rutieră din comuna Cupșeni este structurată în principal pe trei drumuri județene și un drum comunal, care asigură legătura localităților componente între ele și cu rețeaua rutieră județeană. Drumul județean DJ 171C, cu o lungime de 11,6 km (10,4 km pe teritoriul comunei), traversează satele Libotin și Cupșeni și reprezintă principala arteră de acces, asigurând conexiunea cu localitatea Rogoz și mai departe cu Târgu Lăpuș. Drumul DJ 171E, în lungime totală de 14 km (3,7 km pe raza comunei), leagă partea sudică a localității Costeni de Cupșeni și de rețeaua principală DJ 182. Drumul comunal DC 54, în lungime de 6,8 km, leagă Cupșeniul de satele Libotin și Ungureni, completând conexiunile interne.

Pe lângă aceste căi principale, comuna dispune de 4 drumuri forestiere, însumând aproximativ 9 km, dintre care cele mai importante sunt traseele Ungureni–Izvorul Coșului (1,8 km) și Izvorul Șetrieri I (3,82 km). De asemenea, există circa 50 km de străzi secundare nepietruite care asigură accesul la terenurile agricole și silvice.

Starea drumurilor variază de la bună pe segmentele principale DJ 109F și DJ 171C, la mediocră în intravilan și slabă pe anumite tronsoane ale DJ 171E. Se remarcă disfuncționalități privind profilul transversal insuficient (distanța între garduri sub 24 m conform normativului) și lipsa trotuarelor continue, ceea ce îngreunează circulația pietonală.

În ansamblu, infrastructura rutieră a comunei Cupșeni este funcțională și asigură conectivitate bună cu zonele adiacente, însă necesită lucrări de modernizare și reabilitare pentru îmbunătățirea siguranței circulației și a accesibilității interne, în special pe drumurile secundare și forestiere.

Căi ferate

Comuna Cupșeni nu dispune de infrastructură feroviară proprie. Cea mai apropiată stație CFR este Gălgău, situată la o distanță de aproximativ 50 km de centrul de comună, în timp ce gara Baia Mare se află la circa 60 km. Transportul feroviar are astfel un rol redus în mobilitatea locuitorilor, deplasările realizându-se preponderent pe cale rutieră, prin rețeaua de drumuri județene și comunale care asigură legătura cu principalele centre urbane ale județului.

Căi aeriene

Deși comuna nu dispune de un aeroport propriu, locuitorii au acces la două noduri aeriene relevante în regiune: Aeroportul Internațional „Avram Iancu” Cluj (CLJ) – al doilea aeroport ca trafic de pasageri din România după București și Aeroportul Internațional Maramureș (Baia Mare) (BAY), situat la aproximativ 10 km de municipiul Baia Mare.

Distanța de la centrul comunei Cupșeni până la Aeroportul Cluj–Napoca este de circa 110 km, în timp ce la Aeroportul Baia Mare se află la circa 60 km. Această proximitate oferă o bună conectivitate aeriană pentru comunitate, facilitând deplasările de afaceri, turism și mobilitate internațională..

4.2.2.4. Rețele de poștă și telefonie

Comună Cupșeni beneficiază de un Oficiu poștal și **Pay Point- Pay Pall la Cupșeni**.

De asemenea, o infrastructură de comunicații modernă, care acoperă atât telefonia fixă, internetul și televiziunea cât și telefonia mobilă. Numărul abonaților la telefonia fixă rămâne stabil (aproximativ 320), iar rețeaua de internet fix se extinde treptat – Digi fiind prezent în zonă cu servicii de bandă largă, inclusiv în satele mai mici, unde până de curând lipsea aparatura necesară racordării directe.

Primăria și Consiliul local al Comunei Cupșeni

Strategia de dezvoltare locală durabilă a Comunei Cupșeni pentru perioada 2025-2027

Rețeaua de televiziune prin cablu numără circa 1.000 de abonați, completată de peste 50 de abonamente de TV digital prin satelit. În ceea ce privește telefonია mobilă, operatorii majori oferă astăzi acoperire 4G, fiind promovate soluții de conectivitate la standarde moderne, ceea ce facilitează accesul la servicii digitale, mobilitate și comunicare eficientă în zonă.

În continuare, este necesară uniformizarea acoperirii în toate satele componente, creșterea gradului de racordare la internet fix de mare viteză și modernizarea infrastructurii de echipamente în zonele mai izolate, pentru a asigura incluziunea digitală completă și sprijinul dezvoltării economice și sociale locale.

4.2.3. Analiza mediului economic și de afaceri

Potențialul economic

➤ *Structura mediului de afaceri :*

- Numărul și structura agenților economici din Comuna Cupșeni

Conform datelor financiare agregate pentru anul 2023, în **Comuna Cupșeni** activează **243 de agenți economici**, reprezentând aproximativ **0,40% din totalul firmelor înregistrate în județul Maramureș**. Deși ponderea numerică este modestă, economia locală prezintă semne clare de dinamism și diversificare sectorială, în special în domeniile construcțiilor, turismului, transporturilor și serviciilor de prelucrare a lemnului.

Cifra de afaceri totală a firmelor din comună este de **18,4 milioane lei (aproximativ 4,2 milioane euro)**, ceea ce reprezintă **0,06% din cifra de afaceri totală la nivel județean**. Numărul total de angajați este de **94 de persoane**, corespunzând **0,12% din totalul angajaților din județ**, în timp ce **profitul net cumulat** se ridică la **4,2 milioane lei (956.000 euro)**, adică **0,17% din profitul total al firmelor din Maramureș**.

Structura economică locală este dominată de **microîntreprinderi și întreprinderi mici**, caracterizate printr-o implicare semnificativă a capitalului privat autohton și printr-o concentrare în domenii tradiționale, precum:

- construcții (ex. *Aram Lăpuș Construct SRL, Ungur Transilvania Compact Construct SRL*),
- turism și servicii conexe (*Podina Resort SRL, Poiana Bradului Ungureni SRL*),
- transport și comerț (*Inter Trans Heres SRL, Family Brend SRL*),
- prelucrarea lemnului și produse forestiere (*Maryol Silv.Com SRL*),
- activități meșteșugărești, alimentație publică și servicii locale (*Țara lui Pinteș SRL, Nina's Shisha Lounge Caffé SRL*).

Primele 20 de firme contribuie semnificativ la rezultatele economice ale comunei, cumulând peste **70% din cifra de afaceri locală**. Cel mai mare agent economic, *Aram Lăpuș Construct SRL*, a raportat o cifră de afaceri de **2,4 milioane lei**, urmat de *Darius Butcure SRL* (2,2 milioane lei) și *Podina Resort SRL* (2,1 milioane lei).

De remarcat este ascensiunea turismului ca **vector emergent de dezvoltare economică**, determinată de prezența unor structuri moderne de cazare și agrement, precum *Podina Resort* și *Poiana Bradului Ungureni*, care contribuie tot mai mult la imaginea și atractivitatea economică a localității.

18	COMERȚ SI SERVICII	
	Cupșeni	3 magazine
		1 atelier prelucrare lemn
	Libotin	6 magazine /pct.com.
	Ungureni	4 magazine/pct.com.
		1 atelier prelucrare lemn
	Costeni	1 magazine
Sursa: Planul Urbanistic General al Comunei Cupșeni		

➤ **Potențialul economic pe domenii : Structura activităților**

● **Agricultura**

Agricultura rămâne ramura economică dominantă în comuna Cupșeni, cu un profil predominant de **agricultură de subsistență**, caracterizată prin exploatații familiale mici, dispersate și slab mecanizate. Lipsa asocierii în forme cooperatiste limitează eficiența economică și accesul la piețe. Conform datelor din PUG și strategia anterioară, terenurile agricole (arabile, fânețe și pășuni) reprezintă peste 60% din suprafața totală a UAT, dar calitatea solului este neuniformă, cu o predominanță a solurilor acide, ceea ce favorizează cultura plantelor furajere și creșterea animalelor.

Zootehnia are rolul principal, susținută de prezența pășunilor și fânețelor extinse. Activitatea agricolă este concentrată pe creșterea bovinelor și ovinelor, cu colectarea și valorificarea laptelui în centre specializate, însă fără o industrie locală de procesare. Cultura vegetală este secundară, dominată de cartofi, porumb și leguminoase furajere, cultivate pe parcele mici, fragmentate.

Strategia GAL „Mara-Natur” și Strategia Județului Maramureș confirmă potențialul ridicat al zonei pentru **bioeconomie circulară, produse tradiționale, plante medicinale și fructe de pădure**, domenii cu cerere crescândă pe piețele regionale și europene. Direcțiile recomandate vizează dezvoltarea **fermelor mici, diversificarea producției, crearea de lanțuri scurte alimentare** și stimularea tinerilor fermieri prin măsuri de sprijin LEADER și FEADR.

În perspectivă, **agricultura integrată cu turismul rural** (agropensiuni, produse locale, gastronomie tradițională) și introducerea de tehnologii moderne de prelucrare primară și conservare pot transforma sectorul agricol într-un motor al dezvoltării durabile locale.

● **Industria**

Sectorul industrial din comuna **Cupșeni** are o **dezvoltare modestă**, fiind reprezentat preponderent de activități meșteșugărești și mici unități de producție cu specific local.

Activitatea industrială propriu-zisă este **slab conturată**, având un caracter **artizanal și local**, bazat pe resursele naturale disponibile (lemn și produse agricole). În prezent, în comună funcționează **o brutărie locală** care deservește întreaga comunitate, precum și **ateliere de prelucrare primară a lemnului (gătere)**, care valorifică masa lemnoasă provenită din exploatarea forestieră de pe raza comunei și a localităților învecinate.

Aceste unități au, în general, **caracter familial**, cu un număr redus de angajați, și se bazează pe tehnologii tradiționale, fără linii de producție moderne sau fluxuri integrate. Lipsa infrastructurii de transport eficiente și distanța față de marile centre industriale (Baia Mare, Dej, Cluj) limitează dezvoltarea unor activități industriale competitive.

Totuși, resursele locale – lemn, produse agroalimentare, fructe de pădure, plante medicinale – pot reprezenta **o bază viabilă pentru dezvoltarea unei microindustrii de prelucrare locală**, în special în domenii cu valoare adăugată mare: **industria lemnului, panificație, conserve și produse tradiționale**.

Pe termen mediu, strategia de dezvoltare locală va trebui să sprijine:

- modernizarea și autorizarea fluxurilor existente;
- atragerea de microinvestiții prin fonduri nerambursabile;
- dezvoltarea de activități conexe turismului (artizanat, produse tradiționale, gastronomie locală);
- digitalizarea proceselor de producție și promovarea etichetelor de origine locală.

Astfel, industria Cupșeniului, deși incipientă, are potențial de diversificare și integrare în circuitul economic local, în strânsă legătură cu resursele agricole și forestiere și cu emergența turismului rural.

➤ **Construcțiile**

Sectorul construcțiilor din comuna **Cupșeni** are o importanță economică locală în creștere, fiind susținut de cererea tot mai mare de locuințe individuale moderne, de investițiile publice în infrastructură și de lucrările de întreținere și modernizare a fondului construit existent.

Conform datelor furnizate de INS – TEMPO Online (2025), în Cupșeni există un număr total de **1.529 locuințe** cu o **suprafață locuibilă de peste 137.000 m²**, ceea ce reflectă o medie de aproximativ **89,6 m²/locuință**, peste media județeană. Fondul locativ este compus în proporție covârșitoare din locuințe proprietate privată, de tip individual, dispuse în cele patru localități componente (Cupșeni, Ungureni, Costeni, Libotin).

Dinamica sectorului construcțiilor este marcată de un interes crescut pentru modernizarea și extinderea locuințelor existente, în special prin investiții private. Noile construcții respectă, în general, specificul local și amplasarea tradițională, însă lipsa unui Plan Urbanistic General actualizat (PUG vechi, necorelat cu legislația actuală) constituie o limitare în planificarea coerentă a dezvoltării teritoriale.

De asemenea, **problemele legate de clarificarea dreptului de proprietate** asupra terenurilor rămân semnificative. După perioada post-colectivizare, comuna Cupșeni include atât terenuri provenite din fostele cooperative, cât și terenuri ne colectivizate, ceea ce a generat neconcordanțe cadastrale și întâzieri în inventarierea domeniului public. Inventarul actual al domeniului public și privat datează din 2002 și necesită o actualizare completă.

Pe fondul creșterii prețurilor la materialele de construcții și a costurilor ridicate ale forței de muncă, activitatea firmelor locale de construcții este moderată, dar stabilă, cele mai active fiind *Aram Lăpuș Construct SRL* și *Ungur Transilvania Compact Construct SRL*, care derulează lucrări locale de infrastructură și reparații edilitare.

Pe termen mediu, direcțiile prioritare pentru sectorul construcțiilor vizează:

- actualizarea PUG și corelarea cu registrele cadastrale și urbanistice moderne;
- consolidarea și modernizarea fondului locativ existent, inclusiv prin programe de eficiență energetică;
- stimularea construcțiilor sustenabile și a tehnologiilor verzi;
- asigurarea infrastructurii tehnico-edilitare în noile zone de locuire.

Prin urmare, **sectorul construcțiilor** devine o componentă esențială a economiei locale, generând locuri de muncă și contribuind la creșterea calității vieții, dar necesită **o coordonare strategică urbanistică și administrativă** pentru a evita extinderea necontrolată a intravilanului și pierderea terenurilor agricole productive.

➤ **Comerțul și Serviciile**

Activitățile de **comerț și servicii** din comuna **Cupșeni** au un caracter local, adaptat nevoilor comunității și susținut de inițiative private de dimensiuni mici și medii. Aceste activități sunt distribuite relativ uniform în toate satele comunei, în funcție de densitatea populației și accesibilitatea rutieră.

Rețeaua comercială este formată din **magazine mixte, unități de alimentație publică și puncte de desfacere** cu capital privat, care asigură aprovizionarea curentă a locuitorilor. Comerțul cu produse agroalimentare locale (lapte, brânzeturi, miere, legume, fructe de pădure, ciuperci, plante medicinale) are o pondere semnificativă, însă se desfășoară în forme tradiționale, neorganizate în structuri moderne de piață sau cooperative de valorificare.

Sectorul serviciilor este în dezvoltare, cu o diversificare graduală, în special în domeniile:

- **turism și agrement**, prin structuri de cazare, gastronomie locală și servicii de petrecere a timpului liber;
- **construcții, transport și lucrări gospodărești**, care răspund cerințelor de modernizare și întreținere a locuințelor;

Primăria și Consiliul local al Comunei Cupșeni Strategia de dezvoltare locală durabilă a Comunei Cupșeni pentru perioada 2025-2027

- **servicii IT, internet și telecomunicații**, susținute de extinderea rețelilor moderne de comunicații;
- **servicii de întreținere și reparații**, adaptate economiei rurale.

Progresul acestui sector este limitat de câțiva factori structurali:

- lipsa infrastructurii comerciale moderne și a spațiilor adecvate pentru activități economice;
- dispersia populației și scăderea puterii de cumpărare;
- deficitul de personal calificat în domeniile de servicii moderne;
- lipsa formelor asociative între producători și prestatori locali.

În perspectivă, dezvoltarea comerțului și a serviciilor va fi susținută prin:

- sprijinirea antreprenoriatului local și încurajarea microîntreprinderilor;
- modernizarea infrastructurii comerciale și turistice;
- dezvoltarea de servicii complementare turismului rural și ecoturismului;
- digitalizarea și promovarea online a produselor și serviciilor locale.

În concluzie, **comerțul și serviciile din comuna Cupșeni** reprezintă un **sector economic dinamic în formare**, care contribuie la creșterea atractivității locale, la crearea de locuri de muncă și la consolidarea coeziunii sociale, cu potențial semnificativ de integrare în circuitul economic turistic și rural al Țării Lăpușului.

➤ Turismul

▪ *Forme de turism practicate în zona Cupșeni:*

Turismul reprezintă unul dintre domeniile cu **cel mai ridicat potențial de dezvoltare** în comuna **Cupșeni**, având în vedere diversitatea resurselor naturale, cadrul peisagistic de excepție, patrimoniul cultural tradițional bine conservat și creșterea capacității de cazare în ultimii ani. Localitatea figurează, conform Ordonanței de Urgență nr. 142/2008 (Planul de amenajare a teritoriului național – secțiunea a VIII-a „Zone cu resurse turistice”), între **comunele cu resurse turistice mari**, ceea ce confirmă potențialul recunoscut la nivel național.

Ospitalitate, bucate tradiționale lăpușene, în comuna Cupșeni. Sursa arhiva foto a Primăriei Cupșeni

✓ **Turismul cultural**

Turismul cultural este susținut de **prezența bisericilor de lemn monument istoric** din toate satele comunei, reprezentative pentru arhitectura tradițională maramureșeană (sec. XVII–XIX). Aceste edificii, alături de muzeele școlare, colecțiile etnografice și tradițiile locale (șezători, obiceiuri de iarnă, costume populare, meșteșuguri), oferă un fundament solid pentru **trasee culturale tematice** integrate în circuitele turistice ale Țării Lăpușului. Manifestările culturale, hramurile bisericilor și festivalurile tradiționale **au devenit** repere pentru un calendar turistic local.

✓ **Turismul de odihnă și recreere**

Relieful variat, aerul curat, liniștea, peisajele naturale și accesul facil la zonele de pădure creează condiții excelente pentru **turismul de odihnă, recreere și sănătate**. Amplasarea în proximitatea masivului Șatra și a văilor Rotunda și Șetree oferă posibilități pentru plimbări, drumeții și activități recreative în natură. Proiectele recente de dezvoltare a infrastructurii turistice, inclusiv unități de cazare moderne și facilități de tip SPA și agrement, contribuie la consolidarea acestei forme de turism.

✓ **Turismul sportiv:**

• **Cicloturismul**

Peisajul deluros și drumurile secundare cu trafic redus sunt adecvate pentru **cicloturism**, activitate tot mai solicitată de vizitatori. Traseele existente pot fi extinse și marcate în rețea, prin conectarea la rutele județene de cicloturism din Țara Lăpușului. Această formă de turism are un potențial ridicat de dezvoltare durabilă, cu impact minim asupra mediului.

Hartă trasee cicloturism, sursa arhiva foto a SC Etolia SRL

Sursa: Primăria Cupșeni

- **Moto-cross : Hard – enduro și enduro classic:**

Aceste sporturi au devenit foarte populare pentru Comuna Cupșeni, au fost înființate sau atrase cluburi sportive de specialitate, care organizează tururi sportive, circuite enduro, HARD ENDURO , inclusive urcare clasă expert, sporturi de agrement, cursuri și antrenamente, care atrag un numeros public, dar și practicanți ai acestor sporturi din țară și străinătate. Cupșeni a devenit un punct de tracție recunoscut pentru turismul sportiv, turismul montan și practicarea acestor sporturi.

- ✓ **Turismul de afaceri**

Deși se află într-o fază incipientă, **turismul de afaceri și evenimente** începe să se manifeste prin organizarea de întâlniri, seminarii și team-building-uri la unitățile turistice moderne din comună. Dotările existente permit găzduirea de evenimente mici și medii, cu potențial de extindere pe termen mediu, prin parteneriate cu mediul economic și academic din Baia Mare și Târgu Lăpuș.

- ✓ **Turismul de sejur**

Creșterea numărului de structuri de cazare și calitatea serviciilor oferite permit dezvoltarea **turismului de sejur**, axat pe relaxare, drumeție, gastronomie tradițională și activități de cunoaștere a zonei. Durata medie a sejurului este în creștere, potrivit datelor statistice, ceea ce indică fidelizarea vizitatorilor și diversificarea ofertei.

- ✓ **Turismul de week-end**

Proximitatea față de centre urbane precum Baia Mare, Dej și Cluj-Napoca favorizează **turismul de week-end**, practicat de familii și grupuri mici. Accesibilitatea rutieră bună și prezența unor spații de cazare moderne, integrate armonios în peisajul natural, susțin această formă de turism. Pe termen scurt, aceasta poate deveni cea mai dinamică formă de turism local, mai ales în combinație cu activități de agrement și gastronomie.

Foto: activități de agrement – SPA modern, la Ungureni

▪ **Marketingul turistic**

Marketingul turistic local se află într-o etapă de formare. Promovarea se realizează în principal prin canalele online ale unităților de cazare și prin rețelele de socializare. Nu există încă o **strategie de promovare unitară** la nivelul comunei, însă există oportunitatea de a dezvolta o **identitate turistică distinctă**, asociată valorilor de natură, tradiție, liniște și ospitalitate.

Direcțiile prioritare în marketingul turistic includ:

- crearea unei **platforme web dedicate** promovării ofertei turistice locale (cazare, gastronomie, meșteșuguri, evenimente);
- realizarea de **materiale promoționale integrate** (hărți, broșuri, trasee tematice);
- includerea Cupșeniului în **rețele turistice județene și regionale**;
- colaborarea cu **agențiile de turism** și centrele de informare din Maramureș;
- dezvoltarea unei **mărci turistice locale** („Ținutul Șatrei” / „Cupșeni – natură, tradiție, echilibru”) care să reflecte specificul identitar.

FOTO: Pensiunea turistică Poderei, Comuna Cupșeni

▪ ***Atracții turistice în zona Cupșeni***

Patrimoniul turistic natural și cultural al comunei Cupșeni este bogat și divers:

- **Masivul Șatra lui Pinte**a (1041 m) – formațiune vulcanică izolată, simbol local, cu valoare peisagistică și istorică;
- **Valea Rotunde**i și **afluenții săi** – zone pitorești, cu potențial pentru drumeție, pescuit sportiv și ecoturism;
- **Bisericile de lemn monument istoric** din toate satele comunei (sec. XVII–XIX), reprezentative pentru arhitectura tradițională maramureșeană;
- **Peisajele rurale și gospodăriile tradiționale** – elemente autentice ale satului lăpușean, păstrătoare ale arhitecturii din lemn și ale meșteșugurilor;
- **Evenimentele și obiceiurile tradiționale** – hramurile bisericilor, sărbătorile de iarnă și de primăvară, meșteșugurile populare, gastronomia locală;
- **Resursele naturale** – păduri întinse, pășuni montane, flora și fauna bogată, izvoare naturale de coastă;
- **Peisajele de belvedere** din zonele Șatra, Zdârcii Mari și Obcina lui Vasalie – puncte panoramice spectaculoase asupra depresiunii Lăpușului.

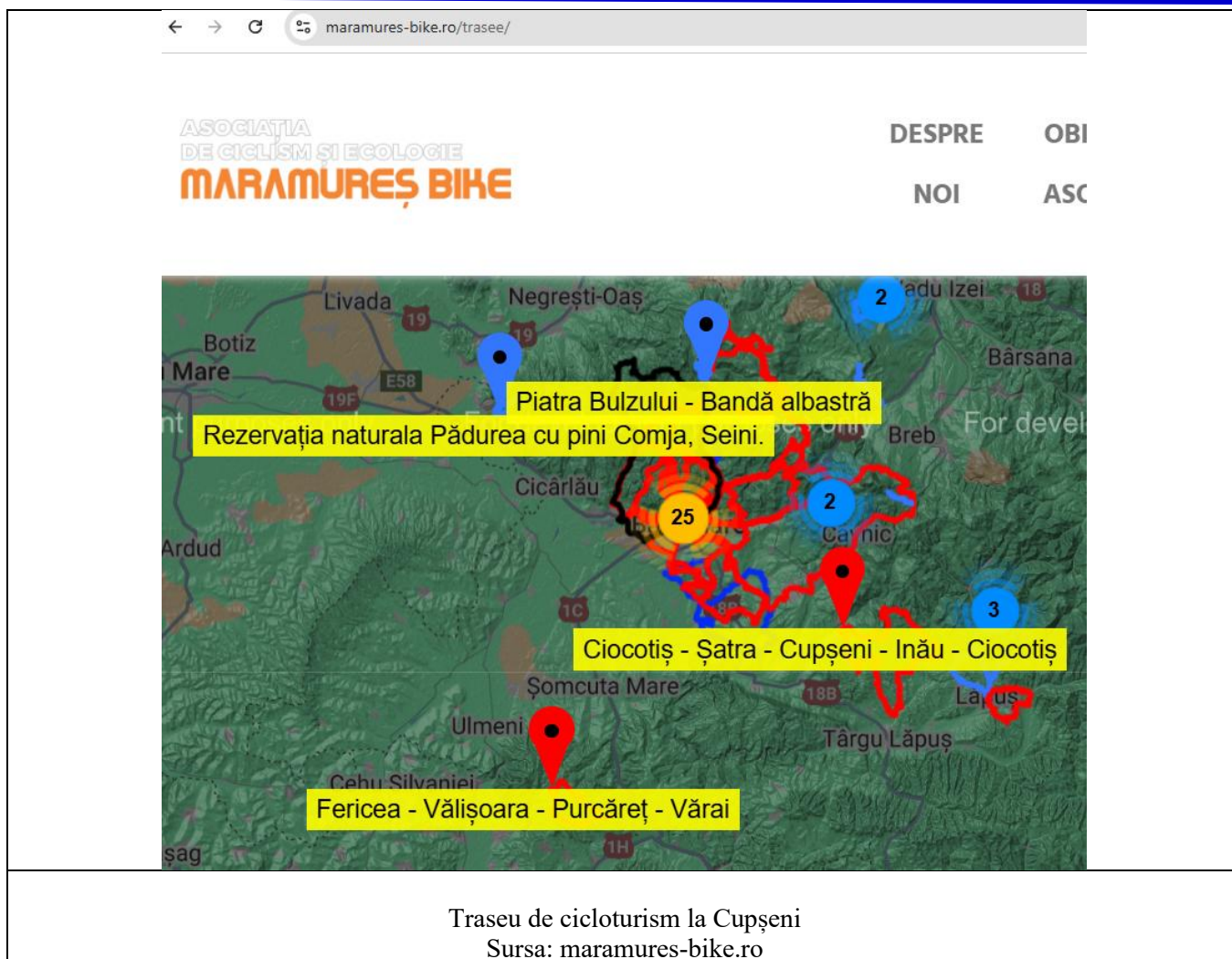

FOTO: Gastronomie locală, in Comuna Cupșeni

Foto: Primăria Cupșeni

Concluzie

Comuna **Cupșeni** dispune de **un potențial turistic complex și autentic**, bazat pe armonia dintre natură, tradiție și ospitalitate. Diversitatea formelor de turism posibile și prezența unei infrastructuri turistice moderne constituie premise reale pentru **clasificarea localității ca stațiune turistică de interes local**, cu beneficii directe pentru economia locală, ocuparea forței de muncă și promovarea identității culturale a Țării Lăpușului.

4.2.4. Analiza mediului social - cultural

4.2.4.1. Aspecte demografice și ocupaționale

Analiza-diagnostic a fenomenelor demografice, bazată pe datele de statistică demografică la nivelul Comunei Cupșeni, are scopul de a armoniza măsurile politicii demografice cu cele de ale politicii de dezvoltare economică și de stabilire a unor priorități la nivel operațional - nivel proiecte. Datele de referință luate în calcul vizează orizontul negativ de prognoză anterior, 2020 – 2025.

Din datele statistice populația stabilă după domiciliu în comuna Cupșeni este în număr de 3095 persoane din care 1521 sunt bărbați și 1514 sunt femei.

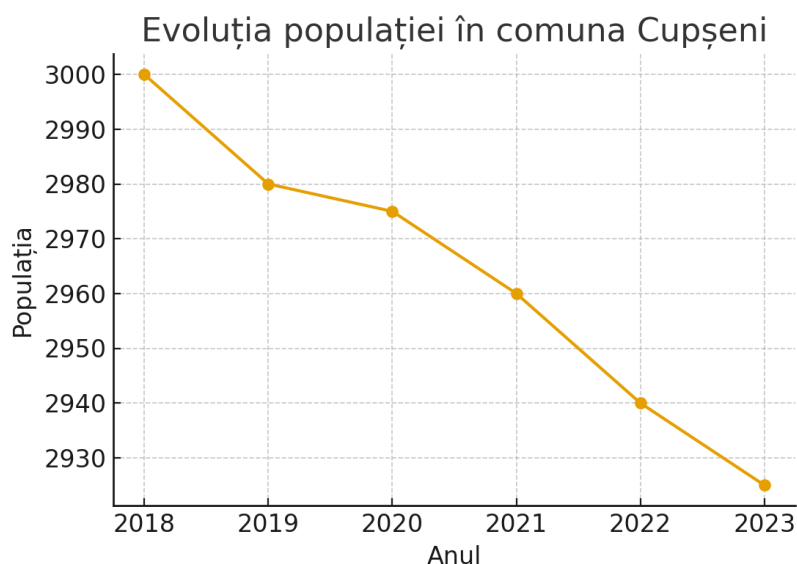
Conform datelor statistice la **recesământul populației** din anul **2011**, la nivelul comunei Cupșeni se înregistrează o **populație stabilă de 3581 locuitori.**

Pe localități **populația totală și stabilă** la nivelul anului **2011** este prezentată în tabelul următor:

Localitatea	Populația stabilă
Costeni	408
Cupșeni	770
Libotin	1089
Ungureni	1252

Sursa: Recensământ Statistică 2011

An	Populație
2021	3254
2022	3202
2023	3168
2024	3126
2025	3095

Structura populație după religie:

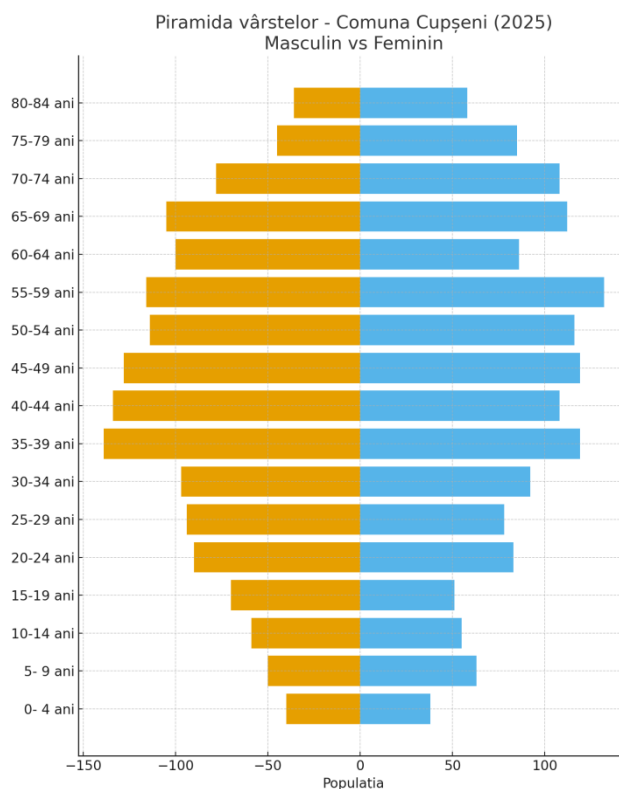
La nivelul anului 2021, conform recensământului, la nivelul comunei Cupșeni **populația majoritar ortodoxă reprezintă 99,08 %**, din populația totală stabilă.

Situația statistică a populației după religie:

Comuna	Populația stabilă	Ortodocși	Penticostali	Inf nedisponibila
Cupșeni	3129	3123	6	0

Sursa : Recensământ Statistică 2021

Structura pe vârste la nivel de comună (anul 2025), a populației totale stabile este redată în tabelul următor:

Sursa: prelucrare SC ETOLIA SRL, INSSE, serii tempo-online, noiembrie 2025

Conform datelor statistice oficiale privind **populația după domiciliu** pentru comuna Cupșeni, se observă o evoluție numerică ușor descendentă în ultimii ani, specifică majorității comunităților rurale din județul Maramureș. Populația comunei Cupșeni se menține însă relativ stabilă, cu variații moderate de la un an la altul, ceea ce indică un nivel redus atât al migrației externe, cât și al mobilității interne.

Structura pe sate evidențiază o distribuție echilibrată, cu localitățile Cupșeni și Ungureni având ponderile cele mai ridicate în totalul populației, urmate de Libotin și Costeni. Această distribuție reflectă așezarea teritorială istorică și gradul de dezvoltare al fiecărei localități componente.

Din punct de vedere demografic, se remarcă următoarele tendințe:

- **Ușoară scădere a populației totale**, determinată în principal de sporul natural negativ (născuți vii mai puțini decât decedați) și de migrația tinerilor spre centre urbane sau în străinătate.
- **Îmbătrânirea demografică** devine din ce în ce mai vizibilă, datorită scăderii natalității, fenomen reflectat și în numărul redus de copii în vârstă școlară.
- **Structură economică dominată de activități agricole și ocupații tradiționale**, cu o proporție semnificativă a populației adulte implicată în agricultură, creșterea animalelor și activități conexe.

Evoluția indicatorului „născuți vii” - Comuna Cupșeni

În perioada 2020–2024, indicatorul „născuți vii” în comuna Cupșeni prezintă o tendință clar descendentă. Numărul de nașteri vii a variat între un maxim de 23 născuți vii în anul 2021 și un minim de 11 născuți vii în anul 2024.

Media perioadei este de aproximativ 16.8 născuți vii/an, ceea ce indică un volum relativ redus al natalității la nivel de comună.

Comparând începutul și sfârșitul intervalului analizat, se observă o scădere de la 20 născuți vii în anul 2020 la 11 născuți vii în anul 2024.

Această evoluție confirmă tendința de diminuare a natalității, specifică multor comunități rurale, cu impact direct asupra structurii pe vârste a populației și asupra proceselor demografice pe termen mediu și lung.

Primăria și Consiliul local al Comunei Cupșeni Strategia de dezvoltare locală durabilă a Comunei Cupșeni pentru perioada 2025-2027

Scăderea numărului de născuți vii poate fi pusă în legătură cu:

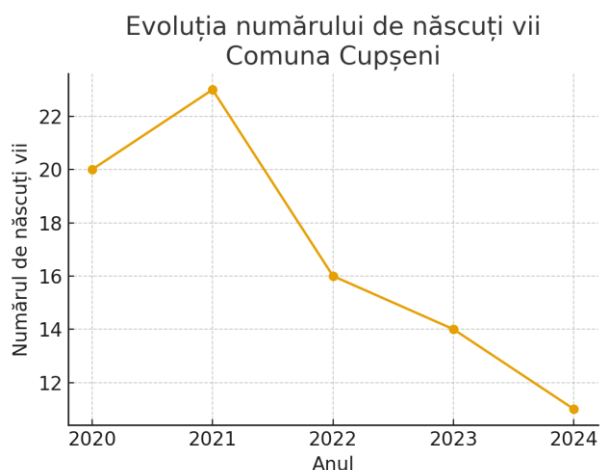
- reducerea numărului de femei tinere de vârstă fertilă, ca efect al migrației și al îmbătrânirii populației,
- schimbarea comportamentului familial (amânarea momentului nașterii primului copil și limitarea numărului de copii),
- factorii socio-economici locali (oportunități limitate pe piața muncii, venituri reduse, migrație spre centre urbane sau în străinătate).

Pe termen lung, menținerea acestei tendințe poate conduce la accentuarea îmbătrânirii populației și la presiuni suplimentare asupra serviciilor publice locale (educație, sănătate, servicii sociale), precum și asupra potențialului de dezvoltare economică al comunei.

Tabel Născuți vii pe ani (2020–2024)

An	Număr născuți vii
2020	20
2021	23
2022	16
2023	14
2024	11

Evoluția numărului de născuți vii

Evoluția indicatorului „decese” - Comuna Cupșeni

În perioada 2020–2024, numărul de decese în comuna Cupșeni prezintă o variație moderată, caracteristică unei comunități rurale cu o structură demografică îmbătrânită.

Valoarea maximă a fost de 61 decese (anul 2020), iar cea minimă a fost de 35 decese (anul 2024).

Media perioadei este de aproximativ 49.6 decese anual.

Comparând începutul și finalul intervalului, se observă o evoluție de la 61 decese în 2020 la 35 decese în 2024.

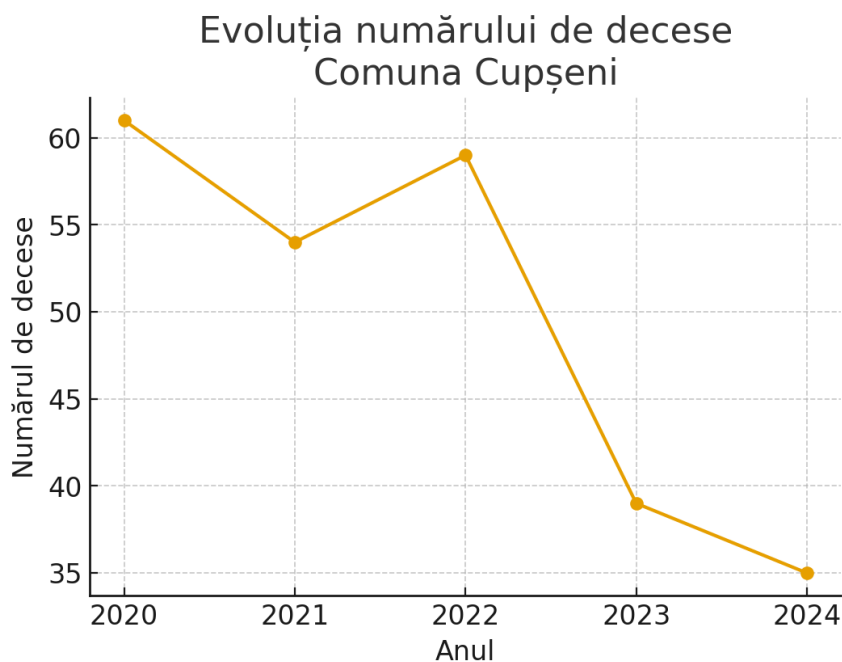
Oscilațiile anuale sunt influențate în principal de:

- structura îmbătrânită a populației,
- migrația persoanelor tinere către zone urbane sau în străinătate,
- accesul limitat la servicii medicale specializate,
- vulnerabilitatea ridicată în rândul populației vârstnice.

Indicii arată o presiune demografică semnificativă asupra comunității: dacă natalitatea se menține scăzută iar mortalitatea rămâne relativ ridicată, fenomenul de îmbătrânire va continua să se accentueze, afectând dezvoltarea socio-economică a comunei.

Tabel Decese pe ani (2020–2024)

An	Număr decese
2020	61
2021	54
2022	59
2023	39
2024	35

Evoluția căsătoriilor și divorțurilor – Comuna Cupșeni

În perioada 2020–2024, evoluția căsătoriilor și divorțurilor în comuna Cupșeni reflectă dinamica familială a unei comunități rurale de dimensiuni reduse.

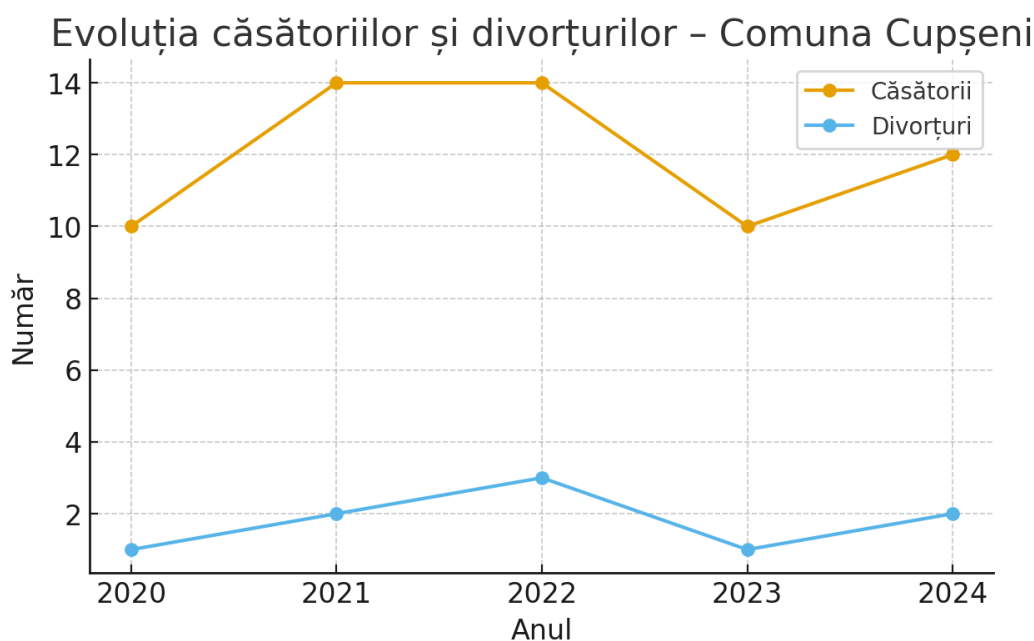
Numărul de căsătorii variază între un maxim de 14 și un minim de 10, oscilând anual în funcție de factorii socio-economici, migrație și structura de vârstă a populației tinere. Reducerea progresivă a numărului de tineri care rămân în localitate, alături de migrația externă, influențează direct scăderea potențialului matrimonial.

Divorțurile înregistrează valori mici, cuprinse între 1 și 3 cazuri pe an. Nivelul redus al divorțialității este caracteristic comunităților mici, unde coeziunea socială, presiunea comunitară și structura tradițională a familiei contribuie la menținerea stabilității cuplurilor.

Raportând cele două fenomene, observăm un număr de căsătorii semnificativ mai mare decât divorțuri în fiecare an, ceea ce indică menținerea unei structuri familiale stabile. Totuși, numărul redus de căsătorii comparativ cu dimensiunea populației sugerează un potențial demografic aflat în scădere, cu implicații pe termen lung asupra natalității și asupra structurii de vârstă a populației locale.

Tabel Căsătorii și divorțuri pe ani

An	Căsătorii	Divorțuri
2020	10	1
2021	14	2
2022	14	3
2023	10	1
2024	12	2

Evoluția plecărilor și stabilirilor la domiciliu – Comuna Cupșeni

Analiză sintetică

În perioada analizată, indicatorii privind mobilitatea rezidențială în comuna Cupșeni – plecări din domiciliu și stabiliri la domiciliu – reflectă dinamica demografică specifică unei comunități rurale aflate în proces de transformare.

Plecările din domiciliu sunt influențate în principal de migrația tinerilor către zone urbane și către străinătate, fiind un semnal al dificultăților economice și al oportunităților reduse de pe piața locală a muncii. În același timp, numărul redus de stabiliri la domiciliu indică faptul că localitatea reușește cu dificultate să atragă noi rezidenți sau să readucă persoane revenite din migrația externă.

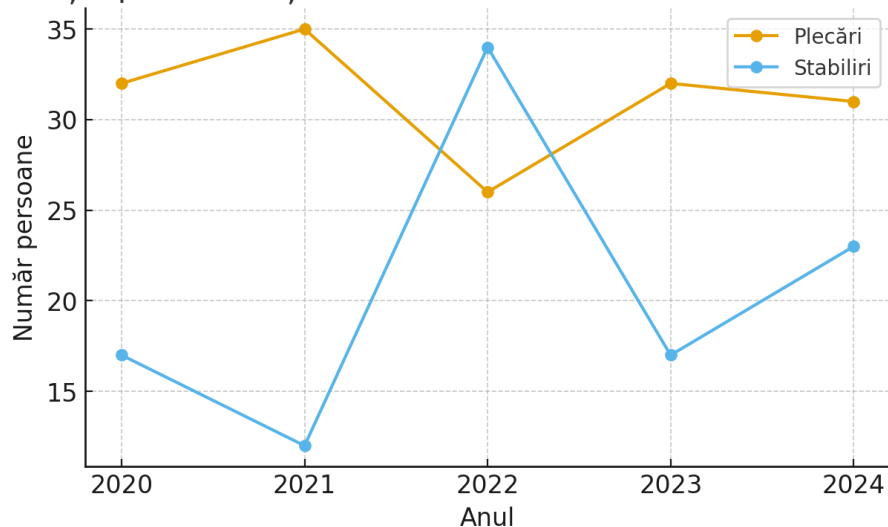
Diferențele anuale dintre cei doi indicatori pot genera un bilanț demografic negativ, cu posibil impact asupra populației totale, asupra structurii de vârstă și asupra forței de muncă locale. Această tendință subliniază nevoia unor măsuri de dezvoltare locală orientate spre creșterea atractivității comunei, dezvoltarea economică și îmbunătățirea calității vieții.

Tabel Plecări și stabiliri la domiciliu

An	Plecări	Stabiliri
2020	32	17
2021	35	12
2022	26	34
2023	32	17
2024	31	23

Figura Evoluția mobilității rezidențiale

Evoluția plecărilor și stabilirilor la domiciliu – Comuna Cupșeni

Evoluția salariaților și șomerilor – Comuna Cupșeni (2020–2023)

Analiză sintetică

În perioada 2020–2023, indicatorii privind piața muncii în comuna Cupșeni – numărul salariaților și al șomerilor – evidențiază dimensiunea redusă a pieței muncii locale și o structură economică predominant rurală.

Numărul salariaților variază între 125 și 177 persoane, cu o tendință de creștere pe parcursul intervalului analizat.

Acest lucru sugerează o ușoară consolidare a ocupării formale, posibil ca efect al dezvoltării unor activități economice locale, al accesării unor locuri de muncă în proximitatea comunei sau al creșterii gradului de înregistrare a contractelor de muncă.

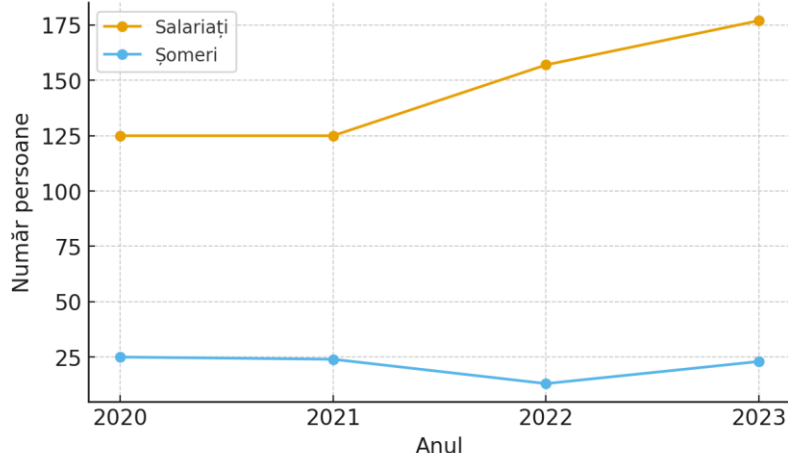
Numărul șomerilor înregistrați se menține relativ constant, cu valori cuprinse între 13 și 25 persoane. Nivelul numeric redus trebuie interpretat cu prudență, având în vedere specificul local: o parte a populației active poate fi ocupată în agricultură de subsistență, în activități independente sau în economia informală, fără a apărea în statisticile oficiale.

Raportul dintre salariați și șomeri indică o presiune moderată asupra serviciilor publice de ocupare, dar și un potențial limitat de extindere a bazei de contribuabili la bugetul local. Pe termen lung, creșterea numărului de salariați și menținerea unui nivel scăzut al șomajului depind de diversificarea activităților economice, atragerea de investiții și sprijinirea inițiativelor antreprenoriale în comună.

Tabel Evoluția salariaților și șomerilor (2020–2023)

An	Salariați	Șomeri
2020	125	25
2021	125	24
2022	157	13
2023	177	23

Evoluția salariaților și șomerilor – Comuna Cupșeni (2020–2023)

Evoluția locuințelor și a suprafeței locuibile – Comuna Cupșeni

Indicatorii privind fondul locativ din comuna Cupșeni prezintă o evoluție stabilă în perioada 2020–2023. Numărul total de locuințe se menține în jurul valorii de 1365, cu variații minime de numai 1 locuință. Această stabilitate sugerează o dinamică redusă a construirii sau demolării de locuințe, specifică unei comunități rurale cu ritm lent de dezvoltare imobiliară.

Suprafața locuibilă totală, situată între 55.531 mp și 55.623 mp, prezintă de asemenea variații foarte mici. Acest lucru arată că fondul locativ existent nu a suferit modificări substanțiale în ceea ce privește mărimea utilă a locuințelor.

În ansamblu, cei doi indicatori reflectă o stabilitate structurală a fondului locativ, dar și o posibilă stagnare a investițiilor imobiliare. Pentru dezvoltarea viitoare, este necesară evaluarea calității locuințelor, a gradului de confort și a necesităților de modernizare, în special în contextul evoluției demografice și al schimbărilor generale din mediul rural.

Tabel Locuințe și suprafață (2020–2023)

An	Locuințe	Suprafață (mp)
2020	1365	55555
2021	1365	55555
2022	1364	55531
2023	1365	55623

Figura Evoluția numărului de locuințe

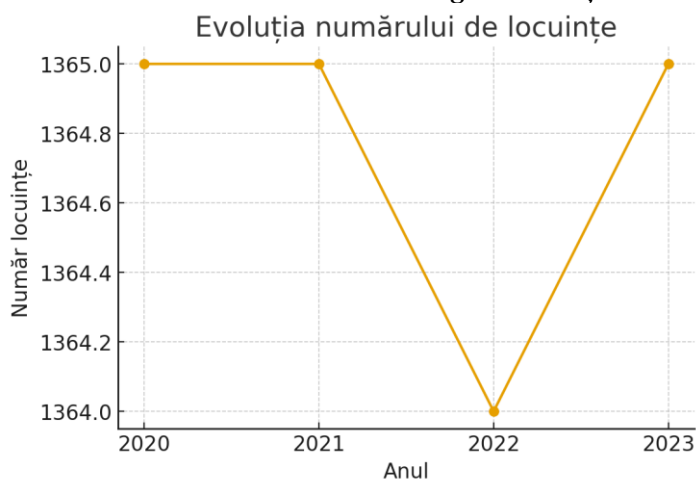
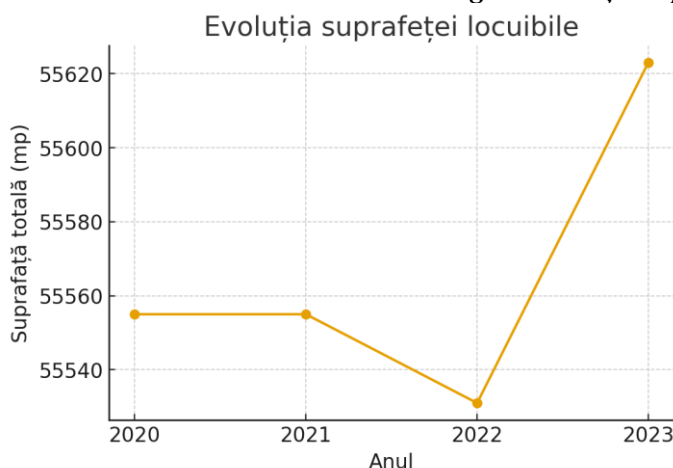

Figura Evoluția suprafeței locuibile

Concluzie:

Analiza socio-demografică, educațională și economică a comunei Cupșeni evidențiază o comunitate stabilă, dar confruntată cu provocări semnificative legate de scăderea populației tinere, migrația forței de muncă și menținerea echilibrului între resursele umane și infrastructura locală. Indicatorii demografici arată un spor natural negativ, mobilitate rezidențială moderată și un proces continuu de îmbătrânire. Sistemul educațional funcționează în parametri buni, însă cu efective școlare în scădere și presiuni asupra sustenabilității rețelei școlare. În plan economic, numărul redus de salariați și nivelul stabil al șomajului reflectă un spațiu rural dependent de activități tradiționale și de oportunități limitate de ocupare.

În ansamblu, comuna Cupșeni se caracterizează prin stabilitate structurală, dar necesită intervenții strategice pentru revitalizarea demografică, diversificarea economică și modernizarea serviciilor publice, astfel încât să susțină dezvoltarea durabilă și atractivitatea comunității pe termen lung.

4.2.4.2. Ocrotirea sănătății populației

- **Rețeaua unităților sanitare publice:**

Rețeaua sanitară din Comuna Cupșeni este reprezentată de cabinete medicină de familie și o farmacie și a avut o evoluție relativ constantă în ultimii ani.

În comuna Cupșeni există un cabinet medical de medicină generală care funcționează în cadrul dispensarului medical construit în anii 1955 – 1956 și reabilitat printr-un proiect pe FEADR 2014-2020, sat în folosință în 2025. Dispensarul nu este dotat cu staționar, cazurile mai grave fiind dirijate spre spitalul Tg. Lăpuș sau Spitalul județean Baia Mare.

În cadrul cabinetului își desfășoară activitatea un medic specialist în medicină generală și un cadru medical cu studii medii. Dispensarul, pe parcursul timpului, a suferit unele modificări, dintre care ultima și cea mai importantă a fost în anul 1993 când prin extindere s-a construit un corp nou lipit de cel vechi care a fost conceput inițial ca și apartament pentru medic, azi funcționează acolo sediul de Post de Poliție Rurală Cupșeni.

Deasemenea există o farmacie privată în același sediu.

O mare problemă o reprezintă lipsa perspectivei unui medic de familie, doamna doctor fiind în pensie nu va mai putea asigura pe termen lung acest serviciu public. Având în vedere numărul mare de persoane arundate (aproximativ 1300) se impune găsirea unei soluții în acest sens. Datele constructive ale dispensarului sunt redată mai jos:

DISPENSAR UMAN	
ADRESA	Cupseni nr.63
S . INCINTA /S CLĂDIRE.	712/211
SISTEM ÎNCĂLZIRE	Cazan cu gazeificare, pe lemn
GRUP SANITAR	2 WC
AN CONSTRUCȚIE	1962 reabilitat integral 2024
NR.NIVELE/ STARE CLĂDIRE	P/foarte bună
GARD da-nu / STARE GARD	NU
Sursa: Planul Urbanistic General al Comunei Cupșeni și proiect FEADR 2014-2020	

4.2.4.3. Asistența socială

În cadrul Primăriei comunei Cupșeni funcționează **Compartimentul de Asistență Socială**, structură organizatorică specializată, cu responsabilități în evaluarea, monitorizarea și sprijinirea persoanelor vulnerabile din comunitate. Compartimentul își desfășoară activitatea în conformitate cu legislația specifică aplicabilă serviciilor sociale, asigurând atât activități administrative, cât și intervenții sociale directe.

Compartimentul are atribuții în:

- **identificarea și evaluarea cazurilor sociale**, inclusiv familii cu venituri reduse, persoane vârstnice singure, persoane cu dizabilități, copii în situații de risc, persoane afectate de violență domestică sau excluziune socială;
- **întocmirea anchetelor sociale** necesare pentru acordarea prestațiilor sociale, alocațiilor, indemnizațiilor și facilităților prevăzute de legislație;
- **gestionarea beneficiilor sociale**: venit minim de incluziune (VMI), prestații pentru persoanele cu handicap, indemnizații de susținere a familiei, tichete sociale și alte forme de sprijin;
- **monitorizarea periodică a cazurilor vulnerabile**, în colaborare cu medicii de familie, unitățile de învățământ, poliție, ONG-uri și instituții specializate;
- **consiliere socială primară și orientare către servicii specializate**, inclusiv centre de zi, centre rezidențiale sau servicii terapeutice din județ, atunci când situația o impune;
- **sprijinirea proceselor administrative** legate de acordarea drepturilor pentru persoane cu dizabilități, în colaborare cu DGASPC Maramureș;
- **participarea la gestionarea situațiilor de urgență** pentru persoanele vulnerabile, conform rolului stabilit în Planul de Analiză și Acoperire a Riscurilor al comunei Cupșeni (PAAR 2025)

4.2.4.4. Viața asociativă

Comuna Cupșeni este activă în structurile de cooperare intercomunitară, participând atât în Asociații de Dezvoltare Intercomunitară (ADI), cât și în Grupuri de Acțiune Locală (GAL), aceste forme de asociere contribuind la dezvoltarea infrastructurii, serviciilor publice și inițiativelor locale.

Comuna este membră a **ADI Maramureș – Apă și Canalizare**, structură responsabilă cu planificarea și implementarea investițiilor în infrastructura de apă și canalizare la nivel regional. Această asociere permite Cupșeniului să beneficieze de proiecte integrate, finanțate prin programe europene și naționale, și să acceseze servicii gestionate de operatorul regional în mod unitar și eficient.

De asemenea, Cupșeni face parte din **ADI pentru Gestionarea Integrată a Deșeurilor – ADIGIDM Maramureș**, care coordonează la nivel județean colectarea, transportul și depozitarea deșeurilor menajere. Apartenența la această ADI asigură servicii conforme cu standardele europene și contribuie la protejarea mediului prin implementarea unui sistem integrat de gestionare a deșeurilor.

Primăria și Consiliul local al Comunei Cupșeni

Strategia de dezvoltare locală durabilă a Comunei Cupșeni pentru perioada 2025-2027

Pe lângă aceste structuri intercomunitare, comuna Cupșeni este membră și în **GAL Mara-Natur**, organizație locală de tip LEADER, care sprijină dezvoltarea rurală prin finanțarea inițiativelor comunitare și antreprenoriale. Participarea în GAL oferă comunei acces la microfinanțări pentru proiecte locale, sprijin pentru diversificarea activităților economice și consolidarea capitalului social al comunității.

Prin implicarea activă în aceste forme asociative, administrația locală contribuie la îmbunătățirea serviciilor publice, la implementarea de proiecte strategice și la creșterea capacității de dezvoltare durabilă a comunei Cupșeni.

▪ Asociații și fundații

Pe teritoriul Comunei Cupșeni își desfășoară activitatea asociații și fundații. Conform bazelor de date au fost identificate următoarele structuri:

Asociații:

Denumire	Numar inreg Reg National	Localitate	Adresa
ASOCIATIA DE PESCUIT SPORTIV "CHEILE LAPUSULUI"	17139/A/2009	Cupseni	Cupseni, nr. 243 /A
ASOCIATIA ETNO-CULTURAL "PINTEA VITEAZUL, REDIVIVUS"	17142/A/2009	CUPSENI	SAT LIBOTIN, NR. 8
COMPOSESORAT 'SATRA PINTII" CUPSENI	1898/A/2000	CUPSENI	NR. 74
ASOCIATIA COMPOSESORAT "CARPENUL" LIBOTIN	11402/A/2005	Libotin	Libotin, nr. 29
ASOCITIA CRESCATORILOR DE BOVINE "POIENI LIBOTIN"	24908/A/2006	Libotin	Libotin nr. 147A
ASOCIATIA COMPOSESORAT IZVORUL RECE	27925/A/2018	UNGURENI	Ungureni, nr. 72, jud. Maramure ^o ,
ASOCIATIA CRESCATORILOR DE ANIMALE DIN COMUNA CUPSENI	17172/A/2002	UNGURENI	NR. 429
ASOCIATIA IZVORUL RECE UNGURENI	22610/A/2016	UNGURENI	NR. 174
ASOCIATIA PARINTILOR SCOLII GIMNAZIALE CUPSENI	3456/A/2024	UNGURENI	UNGURENI, NR. 402, COMUNA CUPSENI
ASOCIATIA "COMPOSESORAT COSTENI"	1363/A/2004	COSTENI	NR. 11

Sursa: www.just.ro

Fundații

Denumire	Numar inreg Reg National	Comuna	Adresa
BUDA IOAN	2791/B/1997	CUPSENI	SAT UNGURENI NR. 149

Sursa: www.just.ro

4.2.4.5. Educația și învățământul

Spiritualitatea Comunei Cupșeni a dat de-a lungul timpului atât culturii, artei, sportului și științei naționale, cât și celor universale, personalități de seamă, proces ce continuă și azi, ca dovadă a tradiției în domeniul educației

Primăria și Consiliul local al Comunei Cupșeni
Strategia de dezvoltare locală durabilă a Comunei Cupșeni pentru perioada 2025-2027

și al formării profesionale, prin școlile care funcționează în Comuna Cupșeni și prin efortul deopotrivă al elevilor și cadrelor didactice.

În comună există un număr de 5 unități de învățământ din care 1 în Cupșeni, 1 în Costeni, 2 în Libotin și 1 în Ungureni, deservite de un număr de 4 educatoare, 4 învățători, 12 profesori și 3 membrii ai personalului didactic auxiliar, 8 nedidactic.

Gradinițe

	Gradinița incinta Cupșeni (în școlii)	Gradinița Libotin	Gradinița Ungureni	Gradinița Costeni
Adresa	Nr.255	Nr.262	Nr.450	Nr.30
Nr preșcolari	15	15	11	12
Nr Săli clasă	1	1	1	1
S.incinte/S.clădire/ S.teren joc-sport	2732/350/-	1755*/244/140	1800/150/30	3000/500 /100
Sistem încălzire	C.T comb. solid	C.T comb. solid	C.T comb. solid	soba comb. solid
Grup sanitar	da	da	da	da
An constr	1962	2016	1959	1962
Nr.nivele/stare clădire	P / buna	P+1 /buna	P/rea	P /rea
Stare clădire anexa	Buna	F buna	Rea	Buna
Gard da-nu/stare gard	Da/buna	Da/buna	Da/buna	Da/rea
1755*incinta comună a 3 obiective de utilitate publică: școala, gradinița, cămin cultural				

Școli

	Școala Gimnaziala Cupșeni	Scoala primară Libotin
Cu clasele	V-VIII	0-IV
Adresa	Nr.255	Nr.215
Număr elevi	38	59
Nr săli cl/ lab/ sport	4/1/-	5/-/-
Ore simultane	Da	Da
S incinta/ S clăd/ S teren joc-sport (mp)	2732 /350 /1250-neechipat	1755*/ 244 /
Sistem încălzire	C.T comb. solid	C.T. comb. solid
Grup sanitar	da	da
An constr /nr nivele/stare cl.sc./cl anexe	1962/P/ buna/buna	1986/P+1 /buna /buna
Gard da-nu/stare	Da/buna	Da/buna

Evoluția elevilor și a cadrelor didactice – Comuna Cupșeni

Numărul elevilor din comuna Cupșeni prezintă o tendință descendentă în perioada 2020–2024, scăzând de la 185 elevi în 2020 la 151 elevi în 2024. Această scădere reflectă diminuarea populației de vârstă școlară, efect al natalității reduse și al migrației familiilor tinere.

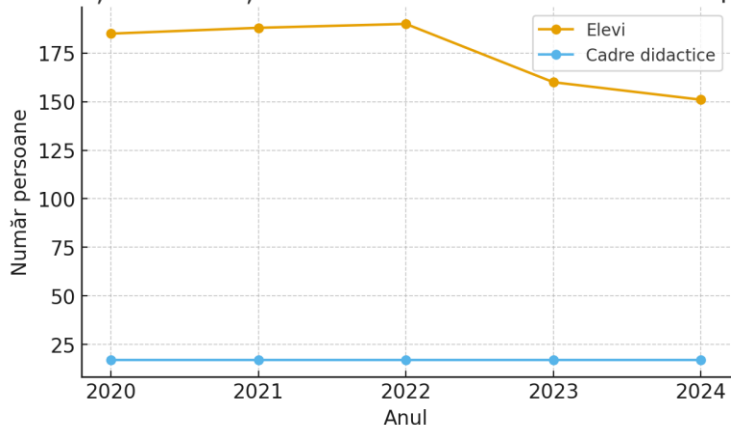
Numărul cadrelor didactice rămâne constant, cu 17 cadre didactice anual. Această stabilitate indică menținerea unei structuri școlare funcționale, dar pune în evidență reducerea raportului elev/profesor și riscul de subîncărcare a claselor.

Tendința descendentă a populației școlare reprezintă un semnal important pentru planificarea locală, indicând necesitatea unor măsuri pentru atragerea și menținerea familiilor tinere, precum și pentru modernizarea procesului educațional și creșterea atractivității școlilor din comună.

Tabel Evoluția elevilor și a cadrelor didactice

An	Elevi	Cadre didactice
2020	185	17
2021	188	17
2022	190	17
2023	160	17
2024	151	17

Evoluția elevilor și a cadrelor didactice – Comuna Cupșeni

Evoluția dotărilor educaționale – Comuna Cupșeni

Indicatorii privind dotările educaționale – numărul de PC-uri, laboratoare școlare și săli de clasă – oferă o imagine asupra capacității infrastructurale a școlilor din comuna Cupșeni.

Numărul de PC-uri rămâne constant în perioada 2020–2024, la 29 de echipamente. Această valoare stabilă indică faptul că infrastructura digitală nu a fost extinsă în ultimii ani, ceea ce poate limita procesele de modernizare educațională și integrarea noilor tehnologii în activitatea didactică.

În ceea ce privește laboratoarele școlare, comuna dispune de un singur laborator pe întreaga perioadă analizată. Menținerea acestui nivel minim reflectă atât dimensiunea redusă a populației școlare, cât și resursele financiare limitate destinate extinderii bazei materiale.

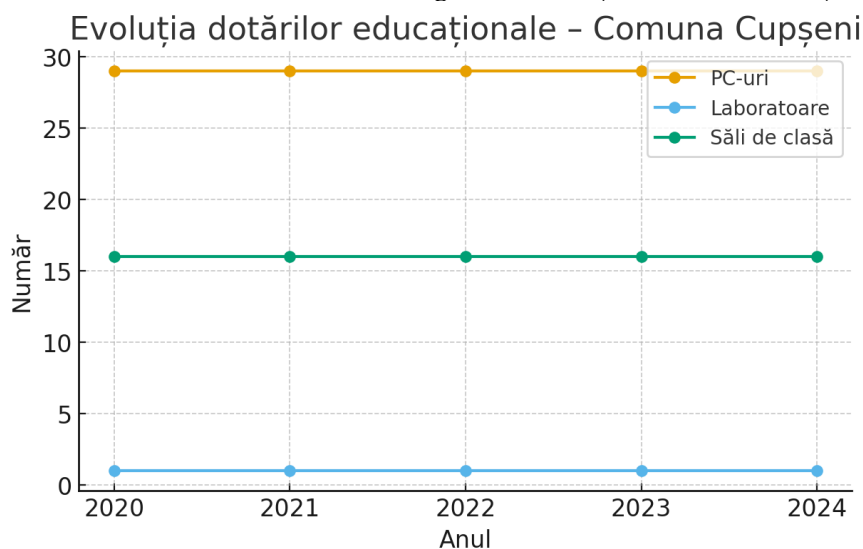
Numărul sălilor de clasă se menține constant la 16. Această stabilitate indică faptul că rețeaua școlară nu a cunoscut modificări structurale, însă, în contextul scăderii numărului de elevi, poate exista riscul subutilizării spațiilor educaționale.

Analiza generală evidențiază necesitatea investițiilor în modernizarea infrastructurii digitale, extinderea laboratoarelor tematice și utilizarea eficientă a spațiilor existente pentru a răspunde nevoilor educaționale actuale și pentru a crește atractivitatea școlilor din comună.

Tabel Evoluția dotărilor educaționale

An	PC-uri	Laboratoare	Săli de clasă
2020	29	1	16
2021	29	1	16
2022	29	1	16
2023	29	1	16
2024	29	1	16

Figura 1. Evoluția dotărilor educaționale

Evoluția absolvenților – Comuna Cupșeni

Numărul de absolvenți în comuna Cupșeni în perioada 2020–2023 prezintă variații semnificative, creșterea marcantă din 2021 și 2022 fiind urmată de o scădere în 2023. Evoluția este influențată în principal de dimensiunea grupurilor de elevi, de migrația școlară și de structura claselor.

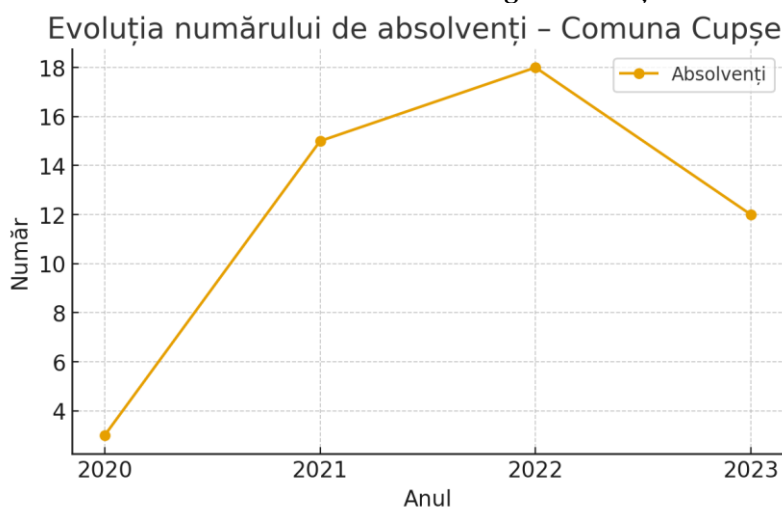
Valorile înregistrate, între un minim de 3 și un maxim de 18 absolvenți, reflectă atât particularitățile demografice ale comunei, cât și capacitatea sistemului educațional local de a menține un nivel adecvat de promovare. Variabilitatea anuală este tipică unei comunități cu efective școlare reduse, unde diferențele de câțiva elevi pot reprezenta schimbări procentuale considerabile.

În acest context, menținerea unui proces educațional de calitate, adaptat numărului relativ mic de elevi, este esențială pentru reducerea abandonului școlar, creșterea performanțelor educaționale și sprijinirea tranziției elevilor către nivelurile superioare de învățământ.

Tabel Evoluția absolvenților

An	Absolvenți
2020	3
2021	15
2022	18
2023	12

Figura Evoluția absolvenților

4.2.4.6. Religia, cultura, sportul

○ **Religia și cultura:**

Religia:

Ca în toată Țara Lăpușului și în comuna Cupșeni primele centre de cultură au fost bisericile.

MONUMENTE ISTORICE – clădiri	
2 biserici din lemn	Cupșeni
2 biserici din lemn	Costeni
1 biserică de lemn	Libotin
1 biserică de lemn	Ungureni

Sursa: Planul Urbanistic General al Comunei Cupșeni

Acestea au fost dintotdeauna ridicate de membri comunității, inițial fiind construite biserici din lemn, mai mici, după numărul, puterea și nevoile colectivităților, bisericile mari din piatră sau cărămidă fiind construite începând cu secolul al XIX –lea (biserica de piatră din Ungureni în 1896, arsă, din păcate într-un incendiu).

Bisericile din localitățile comunei au contribuit întotdeauna și în cea mai mare măsură la păstrarea credinței ortodoxe și la dezvoltarea valorilor spirituale și tradiționale.

Din totdeauna locuitorii satelor au manifestat un deosebit atașament față de religie, limbă și port.

De sărbători, majoritatea locuitorilor, tineri sau mai în vârstă, apelează la lada de zestre, se îmbracă în frumoasele costume populare pentru a merge la biserică. La hramuri sau la sărbătorile mari bisericile devin neîncăpătoare.

Cultura

În cadrul comunei Cupșeni există patru biblioteci școlare care funcționează pe lângă cele patru școli din localități, cu un fond de carte de aproximativ 8000 de volume.

Activitatea culturală care se desfășoară odată la nivelul comunei a fost destul de bogată și în același timp diversificată.

Este o adevărată delectare să participi la serbările de sfârșit de an sau cu alte ocazii și să auzi copii cântând “cântece cu noduri” sau “hori în grumaz” – cum li se mai spune.

Mărturie despre autentic și valoare stau participările copiilor și tinerilor din Ungureni la Serbările Unirii de la Tg. Lăpuș, la Festivalul datinilor și obiceiurilor de iarnă de la Sighetul Marmației, Festivalul portului și cântecului lăpușănesc de la Stoiceni și mai ales premiile obținute cu diferite ocazii.

Filmările făcute aici (în Cupșeni și Ungureni) de către Televiziunea Română cu ocazia sărbătorilor de iarnă sau cu ocazia diferitelor obiceiuri prilejuite de alte sărbători de pe parcursul anului demonstrează că folclorul și obiceiul, tradiția și portul se păstrează încă, și că frumosul și autenticul sunt nepieritoare.

O activitate culturală deosebit de bogată s-a desfășurat din inițiativa prof. Ludovic Filip, în perioada anilor 1980 și la nivelul satului Libotin. Este vorba despre activitatea vestitului cor de bărbați din Libotin, cor care număra de obicei peste 80 de persoane, și a cărui repertoriu inedit, de vechi cântece patriotice, a impresionat pretutindeni.

Prezența corului pe scena Cenaclului Flacăra, ecoul cântecelor (după anul 1990) pe câteva scene din Republica Moldova, înregistrările la radio și televiziune și turneele prin țară sunt tot atâtea dovezi ale valorii repertoriului, a autenticului și a ineditului. Din nefericire astăzi corul nu mai activează dar prin grija primarului Bude Nicolae sperăm că acest cor va fi reactivat. Participarea alături de Grigore Leșe, în spectacolul de colinde pe scena Operei Române face dovada profesionalismului corului cu cântecele scoase din lada de zestre, și redată prezentului.

Nu trebuie omis Grupul Folcloric Feminin „Cânt și Dor” din Libotin care alături de Corul de bărbați a participat la multe evenimente culturale importante și a prezentat folclor autentic lăpușean.

În fiecare an, a existat un motiv de sărbătoare pentru locuitorii din Cupșeni, ei putând participa la „Festivalul cântecului și portului popular”, eveniment care a ajuns la a XII-a ediție în anul 2016. Apoi schimbarea conducerii a dus la regândirea modului de organizare a acestei sărbători a comunei, apoi, din cauza perioadei de pandemie și a participării din ce în ce mai mici a oamenilor, a constrângerilor de natură financiară,

acest festival nu s-a mai organizat. În cadrul festivalului cel mai așteptat moment a fost „Nunta de Aur” unde au fost sărbătorite cuplurile din comuna Cupșeni care au împlinit 50 de ani de căsnicie.

Anul acesta, așa cum s-a creat o tradiție deja, de trei ani, cetățenii satului Libotin au organizat în locul numit “La crucile drumului” (intersecția DJ171C cu DC54 Ungureni), un festival de tip fii satului care promovează portul și cântecul popular. Cu această ocazie tinerii și adulții din Libotin defilează în costume populare tradiționale iar artiștii locali împreună cu ansamblurile folclorice invitate au susținut reprezentații artistice.

Încă mai există un număr mic de case construite în stil tradițional, respectând arhitectura locală ce aduc în realitatea de azi o dulce amintire a casei vechi, țărănești atât de plină de poveștile simple, cu tâlc, spuse la gura sobei nepoților înainte de culcare. Din păcate lipsa banilor și a interesului pentru conservarea lor, din partea proprietarilor, vor duce în timp la dispariția lor.

Multe dintre evenimentele socio-culturale și educative ale Comunei Cupșeni au intrat în calendarul evenimentelor la nivel județean, ca repere de valoare – adevărate embleme ale vieții culturale din Nord-Vestul României, cum sunt:

Evenimente în Calendarul evenimentelor Consiliului Județean Maramureș-

EVENTIMENT	DATA	LOCAȚIE
Activități dedicate Zilei copilului - cu colaboratori	1 iunie	Muzeul Satului din Baia Mare
Activități culturale și sportive	1 iunie	Localitatea Gărdani
Ziua Copilului	1 iunie	Orașul Cavnic
Ziua Internațională a copilului. Ziua olimpică	1 iunie	Orașul Selni
Ziua Copilului	1 iunie	Centrul Cultural Borșa
Ziua Copilului	1 iunie	Casa de Cultură Budești
Ziua Copilului	1 iunie	Comuna Cupșeni
Crosul copiilor	1 iunie	Municipiul Baia Mare
Ziua lei	24 iunie	Comuna Cupșeni
Armindenu de la Costeni și Cupșeni	iunie	Localitățile Costeni și Cupșeni
Dragu-mi la joc în sat!	iulie	Comuna Cupșeni
Festivalul „Tradiții și Obiceiuri la Poalele Muntelui Șatra”	iulie	Comuna Cupșeni
Cupa Prieteniei la Fotbal	septembrie	Comuna Cupșeni
Caravana Prieteniei	octombrie	Comuna Cupșeni/ Municipiul Baia Mare
Sezătoare la Costeni	decembrie	Localitatea Costeni

4.2.4.7. Mass-media.

Sunt accesibile prin rețeaua de televiziune prin cablu accesul la posturile naționale și la posturi internaționale.

4.2.4.8. Siguranța cetățeanului

- *combaterea criminalității, asigurarea liniștii publice*

Instituțiile care veghează siguranța cetățenilor în comuna Cupșeni sunt **Poliția** și **Jandarmeria**, care acționează în colaborare pentru menținerea ordinii publice, prevenirea faptelor antisociale și intervenția în situații de urgență.

La nivel local, au fost inițiate demersuri pentru **introducerea unui sistem de supraveghere video** în punctele strategice ale comunei, în special în zona centrală și în spațiile în care există riscul apariției unor fenomene precum vandalismul sau depozitarea necontrolată a deșeurilor. Implementarea acestor sisteme ar contribui la întărirea sentimentului de securitate în rândul populației și la sprijinirea autorităților în identificarea și sancționarea faptelor contravenționale.

O direcție prioritară o reprezintă **monitorizarea video a zonelor vulnerabile**, inclusiv a perimetrelor unde se semnalează frecvent depozitări ilegale de deșeuri. Aceste măsuri sunt esențiale pentru protejarea mediului, menținerea curățeniei și descurajarea comportamentelor antisociale.

Prin consolidarea colaborării interinstituționale și prin dezvoltarea infrastructurii de supraveghere, comuna Cupșeni urmărește crearea unui climat de siguranță sporită și creșterea calității vieții pentru toți locuitorii săi.

Situații de urgență – Serviciul Voluntar pentru Situații de Urgență (SVSU)

Serviciul Voluntar pentru Situații de Urgență (SVSU) Cupșeni reprezintă un pilon esențial al siguranței comunității, având rolul de intervenție rapidă în cazuri de incendii, inundații, alunecări de teren, accidente și alte situații de urgență care pot afecta populația, bunurile și mediul. Activitatea SVSU se desfășoară în strânsă colaborare cu Inspectoratul pentru Situații de Urgență „Gheorghe Pop de Băsești” al județului Maramureș și este orientată către prevenire, pregătire și intervenție.

Capacitate operațională actuală

SVSU Cupșeni dispune de o serie de dotări utile intervențiilor locale, între care se numără:

- buldoexcavator, utilizat în acțiuni de degajare a drumurilor, lucrări de sprijin în caz de inundații și alte intervenții de urgență;
- lamă și sărăriță pentru activități de dezăpezire în sezonul rece;
- alte utilaje și echipamente de intervenție de nivel local.

Deși aceste dotări contribuie la capacitatea de reacție a serviciului, infrastructura existentă – inclusiv clădirea SVSU și spațiile de garare – necesită lucrări de reabilitare și modernizare pentru a asigura condiții adecvate pentru personal și echipamente.

Direcții de dezvoltare și modernizare

Pentru creșterea eficienței SVSU și adaptarea la riscurile actuale, comuna Cupșeni are în vedere consolidarea capacității de intervenție prin:

- **dotarea cu mijloace moderne de intervenție**, inclusiv autospeciale multifuncționale, echipamente de protecție, motopompe, sisteme de comunicare și echipamente dedicate intervențiilor rapide;
- **instruirea continuă a personalului SVSU**, prin programe specializate, schimburi de experiență și exerciții comune;
- **organizarea de acțiuni demonstrative**, campanii de informare și instruire a populației pentru creșterea nivelului de pregătire și prevenire a situațiilor de risc;
- **reabilitarea și modernizarea sediului SVSU și a garajelor**, pentru a asigura condiții optime de operare și întreținere a echipamentelor.

Perspectivă în cadrul unui proiect transfrontalier

Comuna Cupșeni explorează oportunitatea dezvoltării unui **proiect transfrontalier dedicat situațiilor de urgență**, axat pe:

- achiziția de echipamente performante pentru creșterea capacității de intervenție;
- modernizarea infrastructurii SVSU (sediul, garaje, spații tehnice);
- instruirea comună cu parteneri internaționali și schimburi de bune practici;
- realizarea de acțiuni demonstrative și exerciții comune pentru creșterea nivelului de pregătire al comunității și al structurilor locale;
- îmbunătățirea cooperării operaționale în zona de frontieră și reducerea timpului de intervenție.

Prin dezvoltarea acestui proiect și prin consolidarea SVSU, comuna Cupșeni urmărește creșterea rezilienței locale, reducerea vulnerabilităților și crearea unui sistem de protecție civilă mai bine dotat, mai eficient și orientat către siguranța comunității.

4.2.5. Analiza dezvoltării urbane și a managementului terenurilor

Având în vedere faptul ca o așezare umană nu este un sistem închis, iar realizarea obiectivelor generale se întemeiază pe aplicarea unui management care să conducă la dezvoltare și/sau regenerare urbană, politicile, planificarea strategică urbană, precum și realizarea programelor și proiectelor se vor face cu respectarea următoarelor principii:

(Principiile de management urban în aplicarea obiectivelor, conform Raportului “Orașe Europene Durabile” (“European Sustainable Cities”, Bruselles, 1996), Declarației de la Bremen din 1997 și în spiritul Tratatului de la Amsterdam (1999):

- dezvoltare durabilă, astfel încât pe termen lung să se producă schimbări majore de cultură și atitudine în ceea ce privește utilizarea resurselor de către populație și operatorii economici;
- întărirea capacității instituționale printr-un management eficient, definirea și restructurarea serviciilor publice în raport cu resursele financiare actuale, cu obiectivele dezvoltării durabile, precum și cu doleanțele și cerințele comunității;
- crearea unei rețele de comunicații în scopul schimbului de informații între municipalități cu privire la utilizarea celor mai bune practici (în managementul urban sau managementul de proiect);
- realizarea programelor și proiectelor prin parteneriat public-privat;
- realizarea acelor programe și proiecte pe care sectorul privat nu le poate realiza;
- integrarea politicilor atât pe orizontală, pentru a se realiza un efect sinergic simultan între sectoare, cât și pe verticală, având în vedere corelarea și integrarea politicilor de dezvoltare a orașului cu politicile de dezvoltare ale județului și ale regiunii;
- managementul resurselor, ce presupune integrarea fluxurilor de resurse energetice, materiale, financiare și umane, precum și integrarea fluxurilor de resurse energetice și materiale într-un ciclu natural;
- utilizarea mecanismelor de piață pentru a atinge ținta sustenabilității, respectiv emiterea de reglementări pentru eco-taxă și funcționarea utilităților publice în sistem de piață, evaluarea investițiilor după criterii de mediu, luarea în considerare a problemelor de mediu la întocmirea bugetului local;
- descentralizarea managementului în sectorul energetic;
- design-ul sustenabil arhitectonic în temeiul căruia se stabilesc reguli privitoare la materialele de construcții, design-ul unei clădiri, bioclimatul, densitatea clădirilor într-un areal, orientarea spațială a clădirilor, “structuri verzi” în jurul clădirilor, microclimat, eficiența energetică;
- realizarea unui program sau proiect fără a afecta cultura unei comunități, ori pentru a recupera moștenirea culturală a unei comunități și/sau tradițiile întregii comunități locale;
- interzicerea multiplicării serviciilor publice, dacă acestea nu servesc unei nevoi locale;
- fixarea regulilor de utilizare rațională a terenurilor pentru toate proiectele de dezvoltare în baza planului de urbanism general, ca instrument de planificare spațială;
- analiza capacității tehnice de execuție;
- evaluarea eficienței utilizării resurselor financiare și umane;
- evaluarea viabilității financiare a unui program sau proiect prin prisma veniturilor fiscale obținute;
- identificarea nevoilor comunității locale și a priorităților acesteia; corespondența între lansarea unui program sau proiect și nevoile comunității;
- evaluarea nevoilor comunităților sărace și a capacității municipalității de a asigura accesul acestora la locuință, locuri de muncă și serviciile publice de bază;
- protecția mediului;
- realizarea unui program sau proiect în parteneriat cu sectorul privat, ori realizarea unui program sau proiect de către sectorul privat, pentru a transfera costurile unei investiții, dacă există oportunitatea de a obține profituri viitoare;
- asigurarea publicității informațiilor cu impact în investiții (informații topografice, informații statistice privind economia locală și regională, regulamentul de urbanism, planul de urbanism general și planurile de urbanism zonal).

Administrația publică locală a Comunei Cupșeni este autoritatea publică desemnată să vegheze la aplicarea și respectarea Cadrului legal și regulamentelor privind amenajarea teritoriului și urbanism, al autorizării construcțiilor, în domeniul disciplinei în construcții și în promovarea dezvoltării durabile, cum sunt: ;

Regulamente de urbanism amenajarea teritoriului și urbanismul - tipuri de documentații: Planuri de amenajare a teritoriului (PATN, PATR, PATJ, PATZ), Planuri de urbanism(PUG, PUZ, PUD); Autorizarea executării lucrărilor de construcție: certificatul de urbanism, autorizația de construire/desființare, taxe, disciplina în construcții; Legea nr. 50/1991 privind autorizarea în construcții, republicată, cu modificările și completările ulterioare, Legea nr. 350/2001, O.G. nr. 1430/2005 pentru aprobarea normelor de aplicare a Legii nr. 50/1991; legislația pentru protecția mediului și ecologie urbană, etc.

Un rol important în acest sens revine APL în respectarea regimului proprietății publice și private.

Regimul proprietății asupra terenurilor din patrimoniul public este respectat de către Primăria Cupșeni, cf. Legii 213 din 1998 și Legii 18 din 1991 republicate și a legislației în vigoare.

În vederea statuirii și respectării în mod corect a proprietății, a titlurilor de proprietate asupra terenurilor, a respectării regimului terenurilor este necesar ca la nivelul Comunei Cupșeni să se finalizeze **Planul Urbanistic General, și să corecteze erorile din lucrările de Cadastru Imobiliar. Acestea sunt în curs de realizare și respectiv sunt aduse la cunoștința autorităților județene pentru a fi întreprinse greșelile, iar cu timpul vor deveni baza managementului Urban la nivelul Primăriei Cupșeni.**

- **Bilanțul teritorial.**

Bilanțul teritorial al folosinței suprafețelor din teritoriul administrativ existent:

Suprafața Comunei Cupșeni este de **8956 ha**, structurate astfel: **6156 ha teren agricol și 2800 h neagricol**, Din totalul suprafeței, 583,27 ha este situat în intravilanul localității.

Bilanțul teritorial al suprafețelor cuprinse în intravilanul existent:

Bilanț teritorial al suprafețelor din cadrul UAT Cupșeni

(conform PUG – situația propusă)

Teritoriul administrativ	Arabil	Pășuni	Fânețe	Vii / Livezi	Păduri	Ape	Drumuri	Curți-construcții	Neproductiv	TOTAL (ha)
EXTRAVILAN	1260	448.18	181	–	2470.81	34.17	87.52	14.32	24	8372.73
INTRAVILAN	3.55	59.90	–	–	5.09	10.83	36.48	115.88	–	583.27
TOTAL	1263.55	508.08	181	–	2475.90	45.00	124.00	130.20	24	8956

Rubrica „Păduri care nu fac parte din amenajamentul silvic” este menționată distinct în bilanțurile intravilanului locale (Cupșeni, Libotin, Costeni), unde apar suprafețe mici, de exemplu:

– Cupșeni: **0.96 ha păduri în intravilan care nu sunt incluse în amenajamentul silvic**

Acestea reprezintă suprafețe forestiere dispersate, situate în intravilan, fără a figura în fondul forestier gestionat prin amenajamente silvice.

Bilanț teritorial al suprafețelor cuprinse în intravilanul existent al comunei Cupșeni

Zone funcționale	Cupșeni – centru comună (ha)	Ungureni (ha)	Libotin (ha)	Costeni (ha)	Total intravilan (ha)	% din total
Locuințe	23.60	57.80	21.33	–	102.73	17.61%
Industrie	0.03	0.42	–	–	0.45	0.07%

Primăria și Consiliul local al Comunei Cupșeni
Strategia de dezvoltare locală durabilă a Comunei Cupșeni pentru perioada 2025-2027

Zone funcționale	Cupșeni – centru comună (ha)	Ungureni (ha)	Libotin (ha)	Costeni (ha)	Total intravilan (ha)	% din total
Unități agricole și silvice	0.12	0.15	3.60	–	3.87	0.86%
Instituții și servicii publice	0.90	2.16	–	–	3.08	0.53%
Căi de comunicație – rutieră	9.30	24.93	2.25	–	36.48	6.25%
Spații verzi, sport, agrement, protecție	0.26	1.08	–	–	1.35	0.23%
Construcții edilitare	–	–	–	–	–	–
Gospodărie comunală	0.36	1.56	1.35	–	3.67	0.62%
Destinații speciale	–	–	–	–	–	–
Terenuri libere	122.79	275.83	18.14	–	414.74	71.11%
Ape	1.80	8.73	0.30	–	10.83	1.86%
Păduri care nu fac parte din amenajamentul silvic	1.00	5.09	–	–	6.09	1.05%
Teren neproductiv	–	–	–	–	–	–
TOTAL intravilan existent	160.14	378.16	44.97	–	583.27	100%

Bilanț teritorial – Localitatea Cupșeni (intravilan existent și propus)

Zone funcționale	EXISTENT – Suprafață (ha)	EXISTENT – %	PROPUS – Suprafață (ha)	PROPUS – %
Locuințe și funcțiuni complementare	24.10	15.00%	47.0	12.0%
Unități industriale și depozite	0.03	0.02%	5.0	1.2%
Unități agro-zootehnice	0.12	0.07%	10.0	2.4%
Instituții și servicii publice	0.90	0.50%	6.00	1.5%
Zone verzi, parc, sport, turism, agrement, recreere, protecție	0.26	0.23%	7.00	1.7%
Căi de comunicație și transport rutier	9.35	5.83%	43.0	11.0%
Construcții edilitare	–	–	0.70	0.2%
Gospodărie comunală	0.36	0.22%	0.40	0.1%
Destinații speciale	–	–	–	–
Terenuri libere	123.09	76.50%	212.5	54.5%
Ape	1.82	1.13%	3.0	0.7%
Păduri care nu sunt în amenajamentul silvic	0.96	0.80%	–	–
Teren neproductiv	–	–	–	–
TOTAL intravilan	160.75	100%	397.70	100%

Bilanț teritorial – Localitatea Ungureni

Zone funcționale	EXISTENT – Suprafață (ha)	EXISTENT – %	PROPUS – Suprafață (ha)	PROPUS – %
Locuințe și funcțiuni complementare	28.90	16.68%	49.0	9.0%
Unități industriale și depozite	0.15	0.08%	3.0	0.5%
Unități agro-zootehnice	0.02	0.01%	12.0	2.0%
Instituții și servicii publice	2.00	0.84%	6.0	1.0%
Zone verzi, parc, sport, turism, agrement, recreere, protecție	0.48	0.27%	95.0	17.0%
Căi de comunicație și transport rutier	12.41	7.16%	60.0	10.0%
Construcții edilitare	–	–	0.30	0.05%
Gospodărie comunală	1.58	0.91%	0.40	0.4%
Destinații speciale	–	–	–	–
Terenuri libere	118.45	68.40%	316.9	58.0%
Ape	6.23	3.59%	9.50	2.05%
Păduri care nu sunt în amenajamentul silvic	3.92	2.26%	–	–
Teren neproductiv	–	–	–	–
TOTAL intravilan	173.26	100%	553.88 ≈ 553.9	100%

Bilanț teritorial – Localitatea Libotin

Zone funcționale	EXISTENT – Suprafață (ha)	EXISTENT – %	PROPUS – Suprafață (ha)	PROPUS – %
Locuințe și funcțiuni complementare	34.60	27.41%	6.0	15.0%
Unități industriale și depozite	–	–	1.00	2,5%
Unități agro-zootehnice	2.27	1.79%	10.0	2.5%
Instituții și servicii publice	0.61	0.51%	5.0	1.3%
Zone verzi, parc, sport, turism, agrement, recreere, protecție	0.07	0.05%	70.0	17.5%
Căi de comunicație și transport rutier	7.38	5.84%	44.0	11.10%
Construcții edilitare	–	–	0.80	0.20%
Gospodărie comunală	0.92	0.72%	1.50	0.40%
Destinații speciale	–	–	–	–
Terenuri libere	79.74	63.21%	187.2	47.3%
Ape	0.60	0.47%	8.0	2.2%
Păduri care nu sunt în amenajamentul silvic	–	–	–	–
Teren neproductiv	–	–	–	–
TOTAL intravilan	126.19	100%	396.49	100%

Bilanț teritorial – Localitatea Costeni

Zone funcționale	EXISTENT – Suprafață (ha)	EXISTENT – %	PROPUS – Suprafață (ha)	PROPUS – %
Locuințe și funcțiuni complementare	15.22	12.36%	28.0	19.4%
Unități industriale și depozite	0.27	0.21%	3.0	1.5%
Unități agro-zootehnice	1.46	1.18%	10.0	4.9%
Instituții și servicii publice	0.43	0.34%	4.0	1.9%
Zone verzi, parc, sport, turism, agrement, recreere, protecție	0.54	0.50%	50.0	18.6%
Căi de comunicație și transport rutier	7.34	5.96%	26.0	10.0%
Construcții edilitare	–	–	0.70	0.2%
Gospodărie comunală	0.81	0.65%	1.3	0.4%
Destinații speciale	–	–	–	–
Terenuri libere	93.53	76.07%	141.6	52.0%
Ape	2.20	1.78%	4.5	2.1%
Păduri care nu sunt în amenajamentul silvic	1.17	0.95%	–	–
Teren neproductiv	–	–	–	–
TOTAL intravilan	123.07	100%	289.11 (≈289.1)	100%

Măsuri în zonele cu riscuri naturale:

Promovarea proiectelor pentru eliminarea cauzelor riscurilor naturale, se va realiza pe baza prevederilor din Harta de risc natural care urmează a fi elaborată conform Legii nr. 575 / 2001.

În PUG s-au preluat lucrările de apărare mal propuse prin Proiectul nr. 241 / 2006 — faza Certificat de urbanism : „Amenajare Vale Cupșeni, Ungureni și Rotunda în Comuna Cupșeni”:

Extras din lucrare:

Caracteristicile principale ale soluțiilor proiectate:

Lucrările au fost dimensionate la debitul maxim al cursurilor de apă — cu probabilitatea de depășire Q5%.

În funcție de caracterul distructiv al apelor sub formă de inundații și eroziuni, lucrările de regularizare proiectate, respectă :

- 1.tendințele naturale ale cursului;
- 2.atingerea parametrilor unei albie cât mai stabile;
- 3.lucrări longitudinale de consolidare rigide, sprijiniri de mal din materiale locale;
- 4.lucrări transversale praguri-căderi care să protejeze talvegul de eroziuni sau să uniformizeze panta râului pentru a evita fenomenul de colmatare.

Lucrări propuse:

- reprofilare albiei Cupșeni, Rotunda, Ungurenilor— pe lungimi de 4, 7 și 5 km, în total 16 km;
- Stabilizarea, protecția și refacerea malurilor cu ziduri de sprijin — pe lungimi de 400 m, 400 m și 1000 m;
- consolidări de mal cu prism anrocamente + pereu — pe lungimi de 1000 m, 1000 m, 1000 m;
- consolidări de mal cu anrocamente + geogriile — pe lungimi de 350 m, 500 m, 600 m;
- stabilizarea talvegului: căderi din beton cu H= 0.5 m - 6 buc., 3 buc., 5 buc.;
- stabilizarea talvegului: praguri din arocamente cu H = 0.3 m- 6 buc., 3 buc., 6 buc.;

Secțiunea propusă pentru reprofilarea albiei: lățime de bază cuprinsă între 5 — 12 m; înălțimi între 2.5 — 3.0 m, taluze înclinate 1:1.

Concluzie – Dezvoltarea urbanistică a comunei Cupșeni

Analiza dezvoltării urbanistice evidențiază o comună în plin proces de reorganizare teritorială și de extindere controlată a intravilanului, având ca obiectiv crearea unor condiții favorabile pentru locuire, servicii și

dezvoltarea economică. Extinderile propuse în intravilanele celor patru localități componente – Cupșeni, Ungureni, Libotin și Costeni – reflectă o planificare coerentă, orientată spre diversificarea funcțiilor, creșterea atractivității zonei și adaptarea la nevoile actuale ale populației.

Tendențele comune includ:

- **echilibrarea funcțiilor** prin alocarea de noi suprafețe pentru locuire, servicii, zone verzi, sport și agrement;
- **susținerea activităților economice**, în special prin crearea unor zone industriale sau agro-zootehnice, necesare pentru dezvoltarea locală;
- **optimizarea circulațiilor** prin creșterea spațiilor rezervate infrastructurii rutiere;
- **valorizarea terenurilor libere**, în special în localitățile cu intravilane extinse, pentru proiecte viitoare de utilitate publică sau privată;
- **protejarea mediului** prin păstrarea unor zone verzi și a unor suprafețe naturale în intravilan.

Comuna Cupșeni se remarcă printr-o abordare urbanistică echilibrată, în care extinderea intravilanului nu este una haotică, ci una **fundamentată pe necesități reale** și pe dorința de a crea un spațiu locuibil mai coerent, mai bine conectat și mai adaptat standardelor actuale de confort. Aceste direcții oferă premise solide pentru dezvoltarea infrastructurii, pentru atragerea de investiții și pentru îmbunătățirea calității vieții, consolidând perspectivele de evoluție durabilă a comunei.

4.2.6. Analiza turismului

În Comuna Cupșeni funcționează 4 structuri de primire turistică (date noiembrie 2025) cu funcțiuni de cazare, totalizând 43 camere cu 92 locuri.

Capacitatea de cazare la nivelul zonei turistice Cupșeni este următoarea:

➤ **Structuri de primire turistică:**

		Camere		Locuri			
CAMERE DE ÎNCHIRIAT	CASA CAROLINA	2 - STELE	3	7	NR. 197	Com. Cupșeni, Sat Cupșeni	CASACAROLINA.CUPSENI@GMAIL.COM
PENSIUNE AGROTURISTICĂ	PE PODEREI	3 - FLORI	2	10	NR. 193	Com. Cupșeni, Sat Cupșeni	agropensiuneapepoderei@gmail.com
CAMERE DE ÎNCHIRIAT	ȚARA LI PINTEA	2 - STELE	7	13	NR. 243	Com. Cupșeni, Sat Cupșeni	heres.topograf@gmail.com
CAMERE DE ÎNCHIRIAT	PODINA RESORT	3 - STELE	31	62	NR. 391	Com. Cupșeni, Sat Ungureni	podinaresort@gmail.com

Sursa: <http://turism.gov.ro/web/autorizare-turism/>, noiembrie 2025

➤ **Structuri de alimentație publică acreditate:**

RESTAURANT CLASIC	PODINA RESORT	3 - STELE	-	NR. 391	Com. Cupșeni	PODINA RESORT SRL
-------------------	---------------	-----------	---	---------	--------------	-------------------

Sursa: <http://turism.gov.ro/web/autorizare-turism/>, nov 2025

Dinamica și fluxul de turiști

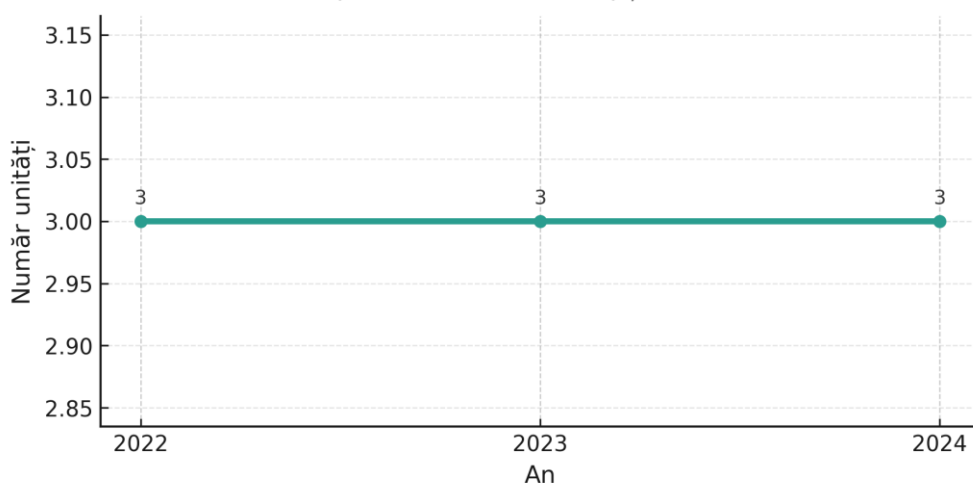
Turism Cupșeni – Analiză 2022–2024 (INS) și context local

Sursa datelor: INS TEMPO – TUR101C (structuri), TUR102C (capacitate), TUR104E (sosiri), TUR105E (înoptări). Corelarea s-a făcut cu evidența clasificărilor Ministerului Turismului (4 unități active, 92 locuri), posibile diferențe fiind determinate de decalajul de actualizare între registre.

Notă metodologică: graficele prezintă anii întregi 2022–2024; interpretarea se concentrează pe dinamica în perioada post-pandemică și pe implicațiile pentru dezvoltarea turismului rural.

Structuri de primire turistică (2022–2024)

Structuri de primire turistică - Cupșeni (INS 2022-2024)

În 2024, Cupșeni înregistrează 3 unități clasificate (INS), același nivel ca în 2022–2023, în timp ce evidența Ministerului Turismului confirmă 4 unități active (92 locuri). Această discrepanță se explică prin decalajul de raportare. Infrastructura de cazare este preponderent formată din apartamente/camere de închiriat și pensiuni

Primăria și Consiliul local al Comunei Cupșeni Strategia de dezvoltare locală durabilă a Comunei Cupșeni pentru perioada 2025-2027

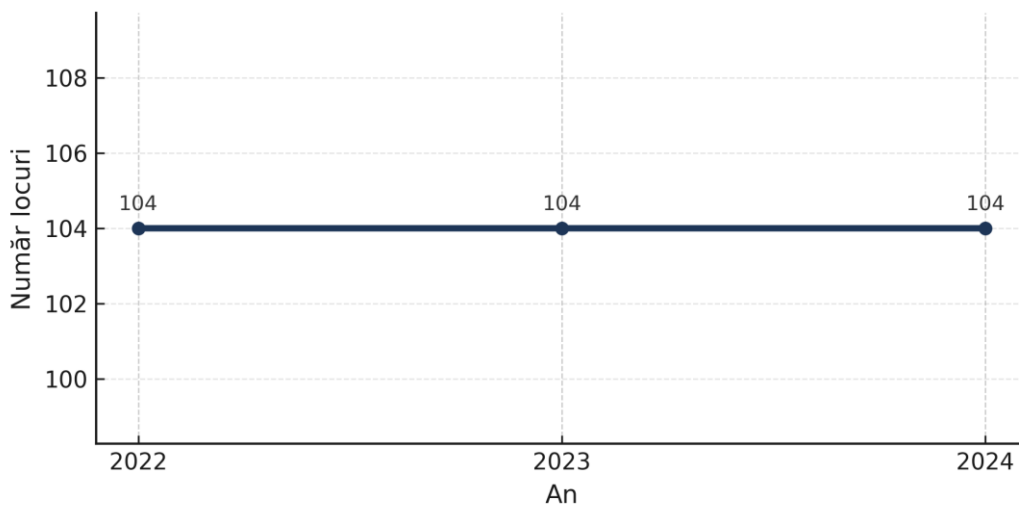
agroturistice, reflectând profilul rural. Stabilitatea numărului de structuri sugerează că ritmul de creștere depinde de diversificarea serviciilor (de exemplu, Puncte Gastronomice Locale) și de vizibilitatea digitală.

FOTO: Pensiunea Țara li Pinea
Sursa: foto Primăria Cupșeni

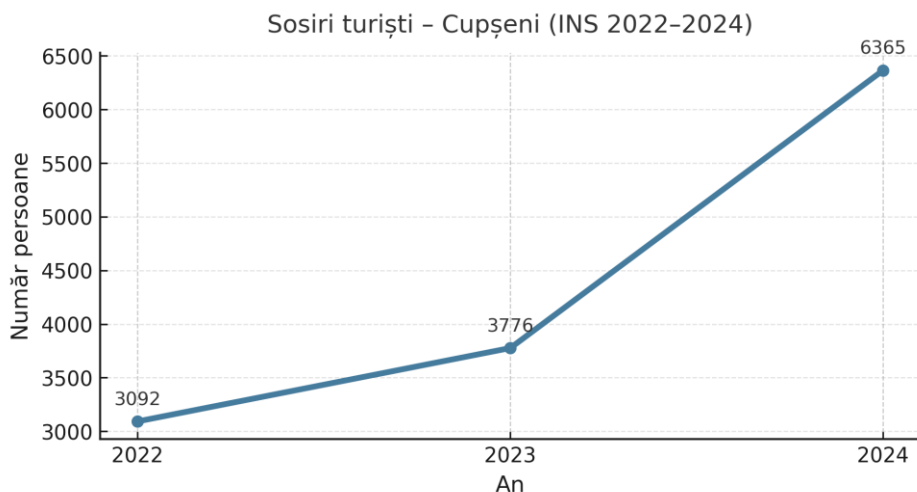
Capacitate de cazare (locuri) (2022–2024)

Capacitate de cazare - Cupșeni (INS 2022–2024)

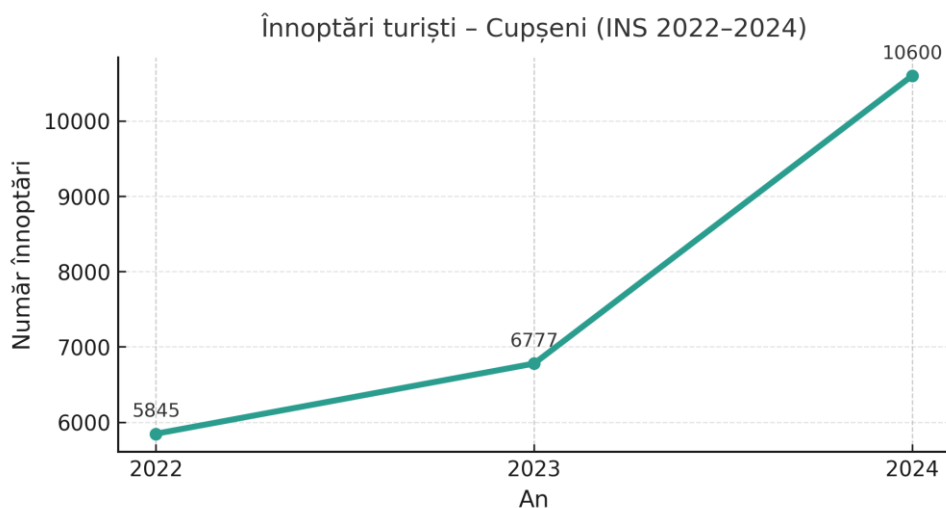
Capacitatea totală raportată de INS se menține la 104 locuri în 2024 (față de 104 în 2022). Structura pe tipuri indică ponderea majoră a apartamentelor/camerelor de închiriat ($\approx 90\%$ din locuri) și pensiuni agroturistice ($\approx 10\%$). Stabilitatea capacității însoțită de creșterea cererii (vezi sosiri/înoptări) arată o utilizare mai bună a ofertei existente și spațiu pentru creșterea calității, a ambianței și a pachetelor tematice.

Sosiri turiști (2022–2024)

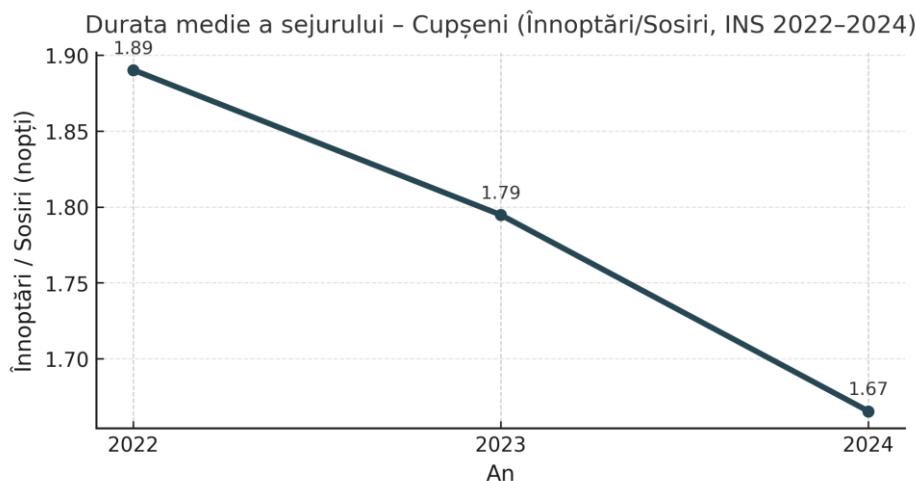
Sosirile cresc de la 3092 (2022) la 6365 (2024), o variație de +105.9% în doi ani. Creșterea este susținută de apetitul pentru turism în natură, de apariția unor unități noi și de conținutul online creat de operatori. Pentru consolidare, sunt critice promovarea în rețelele regionale (Mara-Lăpuș) și calendarele de evenimente locale.

Înnoptări turiști (2022–2024)

Înnoptările urcă de la 5845 (2022) la 10600 (2024), respectiv +81.4% pe doi ani. Ritmul mai alert față de sosiri sugerează o ușoară prelungire a sejurului, probabil corelată cu oferta de activități în aer liber și cu atractivitatea sezonieră (weekend-uri extinse).

Durata medie a sejurului (înnoptări/sosiri) (2022–2024)

Durata medie a sejurului în 2024 este de 1.67 nopți, în ușoară descreștere față de 2022. Acest indicator este esențial pentru veniturile operatorilor: combinarea cazării cu experiențe culinare locale (Puncte Gastronomice Locale), ateliere meșteșugărești și trasee tematice poate adăuga +0,2–0,3 nopți în medie, fără investiții majore în noi capacități.

4.2.7. Analiza implicării administrației publice în dezvoltarea socio-economică locală și antrenarea comunității

Primăria Cupșeni funcționează sediul său, la adresa **Str. Principală nr. 32, Comuna Cupșeni, județul Maramureș, cod poștal 437130**, telefon **0262-383021**, e-mail contact@primaria-cupseni.ro.

În cadrul instituțional creat în jurul **Grupului de Coordonare Strategică**, administrația publică locală a integrat în strategia de dezvoltare obiectivele durabile rezultate din analiza complexă a factorilor sociali, economici, tehnologici, politico-administrativi și de mediu care caracterizează zona Cupșeni.

Pornind de la principiul subsidiarității, așa cum este consacrat în legislația și politicile Uniunii Europene, Primăria Cupșeni promovează un model de **facilitare comunitară activă**, în care membrii comunității, reprezentanții societății civile, actorii economici și instituțiile din teritoriu sunt implicați în etapele de consultare, analiză și luare a deciziilor. Astfel, se urmărește adoptarea deciziilor la nivelul cel mai apropiat de cetățeni și asigurarea unei guvernări participative.

Administrația locală acordă o atenție particulară **dezvoltării economico-sociale durabile** și urmărește realizarea obiectivelor strategice pe termen mediu prin:

- stabilirea priorităților de dezvoltare care răspund nevoilor identificate în comunitate;
- realizarea unei viziuni comune asupra dezvoltării durabile prin procese participative;
- evaluarea unor opțiuni strategice alternative și selectarea celor fezabile;
- elaborarea unui plan strategic și a unui plan de măsuri axate pe folosirea eficientă a resurselor locale și atragerea resurselor externe;
- administrarea performantă a patrimoniului public;
- dezvoltarea parteneriatelor public-private;
- implementarea unui management al calității modern și eficient la nivelul administrației publice locale.

Parteneriatul public–privat este considerat un instrument strategic de implementare a politicilor de dezvoltare socio-economică. Consiliul Local și Primăria Cupșeni au înscris în Portofoliul de proiecte inițiative în diferite stadii de elaborare sau aprobare, vizând dezvoltarea turismului (inclusiv turism balnear), a sectorului economic local, precum și proiecte sociale derulate în colaborare cu actori locali, instituții publice și agenți economici. Aceste direcții sunt în deplină concordanță cu prioritățile definite în **Strategia GAL Mara-Natur** și în strategiile județene, Cupșeni fiind una dintre cele 5 comune din GAL încadrate în categoria localităților cu nivel ridicat de vulnerabilitate socială și economică, ceea ce evidențiază necesitatea unui rol activ al administrației locale în dezvoltare.

Actualizarea Planului Urbanistic General și situația cadastrului

Planul Urbanistic General al comunei Cupșeni a fost aprobat în anul **2009**, iar de atunci nu a mai fost actualizat. PUG-ul continuă să reprezinte baza legală pentru emiterea autorizațiilor de construire, însă evoluțiile demografice, economice și de infrastructură fac necesară **revizuirea completă a documentului** pentru a reflecta realitățile actuale și prioritățile de dezvoltare.

În ceea ce privește **cadastrul sistematic**, acesta a fost realizat, însă cu numeroase probleme procedurale și tehnice. Situația este bine documentată la nivel instituțional, iar Primăria Cupșeni a semnalat public dificultățile majore întâmpinate:

- existența unui număr foarte mare de erori cadastrale;
- deschiderea a sute de procese în instanță pentru corectarea înregistrărilor;
- costuri foarte mari pentru cetățeni (expertize, documentații suplimentare);
- intabularea necorespunzătoare a domeniului public.

Într-o întâlnire de lucru la Prefectura Maramureș, unde au participat reprezentanți ANCPI, OCPI și primarii din județ, situația Cupșeni a fost prezentată ca un exemplu al disfuncționalităților majore ale unor lucrări de cadastru sistematic. Primarul comunei, Nicolae Bude, a atras atenția asupra impactului social și financiar profund asupra locuitorilor, în special asupra celor cu venituri reduse, care sunt obligați să suporte costurile unor erori pe care nu le-au generat.

Afirmațiile sale subliniază responsabilitatea comună în procesul de corectare și necesitatea unui **program coordonat de revizuire a cadastrului**, cu sprijin instituțional și tehnic adecvat.

Analiza SWOT

Pentru identificarea direcțiilor de dezvoltare la nivelul zonei de studiu – Cupșeni , la nivelul Grupurilor de lucru au fost identificate principalele:

- Puncte tari
- Puncte slabe
- Oportunități
- Pericole

pe fiecare componentă strategică în parte.

Evidențierea punctelor tari, punctelor slabe, oportunităților de dezvoltare și frânelor s-a întocmit pe baza datelor cuprinse în analiza multicriterială a situației existente precum și a discuțiilor, problemelor sesizate de către participanți, propunerilor avansate de către aceștia, în cadrul întâlnirilor grupurilor de lucru tematice.

Concluziile Analizei SWOT au fost discutate cu Grupul de coordonare a Strategiei și cu factorii de decizie din cadrul APL Cupșeni (CL Cupșeni și Primăriei Cupșeni).

A fost astfel elaborată o structură de analiză sectorială, ale cărei rezultate , în sinteză, se prezintă astfel:

▪ **Analiza SWOT – DOMENIUL INFRASTRUCTURĂ:**

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE
<ul style="list-style-type: none"> • Existența unei rețele rutiere județene bine conturate (DJ 171C, DJ 171E, DJ 108F), care asigură legătura cu Târgu Lăpuș, Rogoz, Libotin și localitățile limitrofe. • Accesibilitate rutieră regională relativ bună către municipiul Baia Mare și județul Cluj. • Rețea de drumuri comunale și vicinale ce facilitează accesul la terenurile agricole și silvice. • Existența alimentării cu apă în majoritatea localităților comunei. • Rețea electrică extinsă la nivelul întregii comune. • Rețea de telefonie mobilă și acces la internet în creștere, inclusiv prin fibră optică în zonele centrale. • Existența unor investiții recente în infrastructura sportivă și de agrement, cum este terenul multifuncțional din satul Ungureni. 	<ul style="list-style-type: none"> • Sistemului de canalizare menajeră insuficient. • Stare mediocră a unor drumuri comunale și secundare, cu tronsoane degradate și platforme afectate de eroziuni. • Poduri și podețe deteriorate – unele subspălate de apele curgătoare în perioadele de viituri (identificat și în PAAR Maramureș). • Lipsa unor trotuare continue și a infrastructurii pietonale în majoritatea localităților. • Drumurile forestiere și agricole sunt neamenajate sau greu practicabile pe timp umed. • Lipsa unui sistem de colectare selectivă și gestionare eficientă a deșeurilor la nivel comunal. • Lipsa infrastructurii de canalizare pluvială și rigole pe tronsoanele rutiere în pantă. • Infrastructura digitală insuficient valorificată pentru servicii publice (e-administrare, monitorizare, conectivitate rurală inteligentă).
OPORTUNITATI	RISCURI
<ul style="list-style-type: none"> • Accesarea fondurilor europene și guvernamentale 2021–2027 pentru: • extinderea rețelelor de apă și canalizare, • modernizarea drumurilor comunale și străzilor locale, • digitalizarea serviciilor publice și conectivitate IT&C rurală, • eficiență energetică și iluminat public inteligent, • gestionarea integrată a deșeurilor. • Implementarea proiectelor de infrastructură turistică și mobilitate locală durabilă (piste de 	<ul style="list-style-type: none"> • Creșterea frecvenței fenomenelor meteorologice extreme (ploi torențiale, înghețuri, viituri) cu efect direct asupra infrastructurii. • Depopularea rurală și îmbătrânirea populației, care reduc forța de muncă disponibilă pentru întreținerea și operarea serviciilor publice. • Costuri mari de întreținere și reparație a infrastructurii locale, greu de susținut din bugetul propriu. • Întârzieri în implementarea proiectelor de investiții cauzate de birocrație, modificări

<p>biciclete, trasee ecoturistice, amenajări recreative).</p> <ul style="list-style-type: none"> • Cooperarea cu Consiliul Județean Maramureș pentru reabilitarea drumurilor județene și a podurilor strategice. • Posibilitatea integrării comunei în rețele de energie verde (fotovoltaice, microhidro, biomasă). • Sprijin pentru extinderea infrastructurii digitale rurale prin programele PNRR și Interreg NEXT România–Ucraina. 	<p>legislative sau inflație.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Degradarea terenurilor și alunecările de versant ce pot afecta drumurile și construcțiile. • Dependența ridicată de finanțarea externă pentru proiectele majore de infrastructură. • Risc de restructurare administrativ-teritorială – determinat de scăderea demografică, baza fiscală redusă și volum mic de servicii publice active, ceea ce poate afecta statutul administrativ al comunei.
--	---

Comuna **Cupșeni** traversează o perioadă de **vulnerabilitate structurală** accentuată, în care criza economică, declinul demografic și nivelul redus de servicii publice riscă să afecteze capacitatea de funcționare optimă a administrației și statutul de comună independentă.

În acest context, investițiile în infrastructură nu mai reprezintă doar un instrument de dezvoltare, ci o **condiție de supraviețuire administrativă**. Modernizarea drumurilor, digitalizarea serviciilor publice, creșterea eficienței energetice, dezvoltarea rețelelor de utilități și atragerea investițiilor private în turism și servicii devin **măsuri critice pentru stabilizarea socio-economică**.

Consolidarea încrederii între administrație și comunitate, prin proiecte vizibile și participare publică reală, este un **factor strategic de reziliență** pentru Cupșeni în perioada 2025–2027.

▪ **Analiza SWOT – DOMENIUL: MEDIUL ECONOMIC**

Puncte tari	Puncte slabe
<ul style="list-style-type: none"> • Tradiție agricolă solidă – populația are experiență în creșterea animalelor și exploatarea terenurilor agricole și forestiere. • Resurse naturale bogate – terenuri agricole, păduri, resurse de apă, peisaje montane cu potențial turistic și energetic (biomasă, microhidro). • Potrivit pentru agricultură ecologică și zootehnie tradițională, datorită gradului redus de industrializare și poluare. • Activități economice diversificate emergente, în special în construcții, turism rural și servicii conexe. • Existența unor mici întreprinderi și PFA-uri locale, implicate în comerț, transporturi și prestări de servicii. • Oportunități pentru dezvoltarea turismului rural și agroturismului, în special în jurul localității Libotin și a Masivului Șatra. • Disponibilitate pentru muncă și experiență a locuitorilor migranți reveniți din străinătate, care pot deveni investitori locali. 	<ul style="list-style-type: none"> • Pondere foarte ridicată a agriculturii de subsistență și lipsa asocierii producătorilor agricoli. • Fărâmițarea excesivă a terenurilor – majoritatea gospodăriilor dețin sub 5 ha, ceea ce reduce competitivitatea economică. • Lipsa infrastructurii de prelucrare agricolă (abatoare, centre de colectare lapte, unități de procesare locală). • Venituri proprii reduse la bugetul local și capacitate scăzută de cofinanțare a proiectelor. • Slabă dezvoltare a mediului antreprenorial – număr redus de firme active și inițiative locale de afaceri. • Dependență economică ridicată de veniturile din străinătate și de economia informală. • Absența unor spații economice amenajate (zone de servicii, ateliere, spații de producție). • Infrastructură de sprijin economic insuficientă – lipsă de centre de formare profesională, incubatoare de afaceri, asociații de producători. • Inexistența unei identități economice distincte (brand local, produs tradițional omologat). • Risc de pierdere a forței de muncă tinere, prin migrație externă și scăderea atractivității profesiilor agricole.

Oportunități	Amenințări
<ul style="list-style-type: none"> • Acces la finanțări europene 2021–2027 prin PNDR, PNRR, Interreg, Leader și alte programe pentru: • dezvoltarea fermelor mici și medii, • diversificarea activităților non-agricole, • investiții în turism rural, energie verde și prelucrare locală. • Creșterea interesului pentru produse locale și ecologice, oferind posibilitatea dezvoltării de branduri locale („Produce în Cupșeni”). • Posibilitatea dezvoltării unui sector turistic complementar agriculturii – cazare rurală, gastronomie tradițională, turism de natură. • Colaborare cu Consiliul Județean Maramureș și GAL Țara Lăpușului pentru atragerea investițiilor și promovarea economică a zonei. • Programe de sprijin pentru tinerii fermieri și antreprenori (subvenții, credite preferențiale, granturi pentru digitalizare). • Utilizarea resurselor forestiere și energetice regenerabile în mod sustenabil. • Dezvoltarea infrastructurii turistice și de acces (drumuri, utilități, digitalizare) care poate stimula economia locală. 	<ul style="list-style-type: none"> • Criza economică generalizată și inflația afectează investițiile locale și veniturile populației. • Neîncrederea în administrația publică și lipsa parteneriatelor public-private. • Depopularea accelerată și îmbătrânirea populației active, cu impact asupra pieței muncii. • Concurența economică a centrelor urbane apropiate (Târgu Lăpuș, Baia Mare), care atrag forță de muncă și capital. • Dependența puternică de finanțarea externă pentru orice investiție economică majoră. • Riscuri climatice și de mediu (inundații, alunecări de teren, secetă localizată) care afectează productivitatea agricolă. • Incertitudini legislative și fiscale pentru mediul rural și micii producători. • Risc de stagnare economică pe termen mediu, dacă nu se diversifică baza economică locală.

Economia comunei **Cupșeni** se află într-un stadiu de **tranziție lentă** de la o agricultură de subzistență spre o economie rurală modernă, cu potențial de dezvoltare în turism, servicii și agro-alimentație. Pe termen 2025–2027, direcțiile strategice vizează:

- **încurajarea inițiativei private și a asocierii fermierilor,**
- **dezvoltarea infrastructurii economice locale și a microîntreprinderilor,**
- **promovarea produselor tradiționale și a turismului rural integrat,**
- **reducerea dependenței de economia externă** prin diversificarea surselor de venit local.

Prin valorificarea potențialului natural și uman, Cupșeni poate deveni o **comunitate rurală rezilientă și atractivă**, bazată pe economie verde, agricultură durabilă și turism autentic.

▪ **Analiza SWOT – DOMENIUL: RESURSE UMANE ȘI SOCIAL**

Puncte tari	Puncte slabe
<ul style="list-style-type: none"> • Comunitate tradițională puternică, cu rețele de solidaritate la nivel de familie, vecinătate și parohie. • Atașament față de valorile locale și religioase, care contribuie la menținerea unui nivel de coeziune la scară mică. • Funcționarea compartimentului de asistență socială în cadrul Primăriei Cupșeni, cu activitate continuă pentru persoanele vulnerabile. • Prezența infrastructurii educaționale și medicale de bază (școală, grădiniță, medic de familie, farmacie). • Grad ridicat de siguranță publică și viață comunitară liniștită. • Participare activă a bisericii și a liderilor locali în viața comunității. 	<ul style="list-style-type: none"> • Fragmentare socială pronunțată între satele componente (Cupșeni, Libotin, Costeni, Ungureni) – manifestată prin lipsa de cooperare, competiție simbolică pentru resurse publice și absența unei identități comune de comună. • Comunicare deficitară între comunități și administrație, care limitează participarea reală la procesul decizional. • Lipsa unei strategii de coeziune socială locală și a activităților comune inter-sate (evenimente, parteneriate, proiecte colective). • Îmbătrânirea accentuată a populației și scăderea numărului de tineri activi. • Exodul populației apte de muncă către centre urbane și străinătate. • Lipsa infrastructurii sociale moderne (centre comunitare, spații culturale, centre pentru vârstnici). • Nivel scăzut al participării civice și neîncredere în administrația publică locală. • Dependență mare de ajutoare sociale și venituri modeste ale populației. • Absența unui sistem de colaborare între școală, biserică și APL pentru sprijinirea educației și incluziunii. • - Izolarea socială a satelor periferice, în special a celor cu acces dificil sau infrastructură deficitară.
Oportunități	Amenințări
<ul style="list-style-type: none"> • Programe naționale și europene pentru incluziune socială, coeziune comunitară și dezvoltare locală participativă (PNRR, FSE+, POEO, Interreg NEXT). • Crearea unui centru comunitar multifuncțional pentru educație, cultură și servicii sociale integrate. • Proiecte intersătești (evenimente, tabere, competiții, acțiuni de voluntariat) pentru creșterea coeziunii locale. • Digitalizarea comunicării între administrație și cetățeni (platforme online, transparență, consultări publice). • Implicarea bisericilor și ONG-urilor în programe de asistență și educație comunitară. • Formarea de parteneriate cu școlile și autoritățile din Țara Lăpușului pentru educație, tineret și formare profesională. • Accesarea de fonduri pentru servicii destinate vârstnicilor (centre de zi, îngrijire la 	<ul style="list-style-type: none"> • Persistența diviziunilor interne între satele componente, care pot afecta implementarea proiectelor comune și distribuția echitabilă a resurselor. • Depopulare accentuată și îmbătrânirea populației, cu risc de colaps social și economic pe termen mediu. • Izolarea comunităților vulnerabile și creșterea excluziunii sociale. • Lipsa capitalului uman calificat, în special în educație, sănătate și servicii. • Creșterea neîncrederii în instituțiile publice, care amplifică distanța între administrație și cetățeni. • Risc de pierdere a statutului administrativ independent, în contextul unei posibile reorganizări teritoriale. • Lipsa unei culturi a cooperării locale și intercomunale (proiecte comune, asocieri, inițiative colective). • Erodarea identității comune și slăbirea

domiciliu, servicii mobile). • Promovarea unui brand comun „Comunitatea Cupșeni – 4 sate, o singură inimă”, pentru consolidarea identității colective.	sentimentului de apartenență la comună ca entitate unitară.
--	--

Comuna **Cupșeni** se confruntă nu doar cu o scădere demografică și îmbătrânire accentuată, ci și cu o **fragmentare internă între localități**, care slăbește solidaritatea socială și capacitatea de acțiune colectivă. Această **competiție locală fără finalitate reală** trebuie transformată într-o **cooperare constructivă**, bazată pe proiecte comune, obiective partajate și comunicare transparentă.

Pe termen mediu (2025–2027), prioritățile strategice sunt:

- creșterea coeziunii sociale și a participării comunitare între sate,
- dezvoltarea serviciilor sociale integrate și a infrastructurii comunitare,
- recuperarea încrederii între administrație și cetățeni,
- formarea unei identități comune de comună – Cupșeni ca entitate solidară și funcțională.

▪ **Analiza SWOT – DOMENIUL: Analiza dezvoltării urbane și a managementului terenurilor**

Puncte tari	Puncte slabe
<ul style="list-style-type: none"> • Structură teritorială clară – comună formată din patru sate cu identitate distinctă și teritorii bine delimitate administrativ. • Relief variat și peisaj atractiv, cu potențial pentru dezvoltări rezidențiale, turistice și agricole. • Rețea de drumuri județene și comunale existentă, care asigură legătura între localități și accesul către Târgu Lăpuș și Baia Mare. • Existența unui fond construit tradițional valoros (biserici de lemn, gospodării din lemn, structuri autentice de patrimoniu rural). • Terenuri cu fertilitate medie spre bună în zonele de luncă, potrivite pentru agricultură și funcțiuni productive. • Posibilitatea de extindere a utilităților publice în zonele locuite (apă, canalizare, rețele electrice și digitale). 	<ul style="list-style-type: none"> - Plan Urbanistic General (PUG) învechit, neactualizat la noile reglementări și realități teritoriale. - Inventar al domeniului public și privat al comunei neactualizat din 2002, fără corelare cu situația cadastrală reală. - Proprietatea asupra terenurilor este neclarificată, în special în fostele zone colectivizate; coexistă terenuri cu titluri definitive și terenuri fără acte de proprietate. - Lipsa cadastrului general și a unei evidențe digitale actualizate a terenurilor intravilane și extravilane. - Fragmentarea excesivă a proprietății – suprafețe mici, dispersate, care împiedică dezvoltarea economică și urbanistică coerentă. - Lipsa unei politici clare de administrare și valorificare a terenurilor publice. - Terenuri agricole și de construcții cu prețuri ridicate, necorelate cu nivelul economic local – un paradox care frânează investițiile. - Degradarea fondului construit vechi și lipsa unui program de reabilitare a locuințelor și anexelor gospodărești. - Spații publice insuficient amenajate (trotuare, piețe, zone verzi, locuri de joacă). - Drumuri secundare și de acces la terenuri agricole în stare mediocră sau neamenajate. - Lipsa documentațiilor urbanistice de detaliu (PUZ, PUD) pentru noile zone de dezvoltare.

Oportunități	Amenințări
<ul style="list-style-type: none"> - Programul Național de Cadastru și Carte Funciară (ANCPI) – posibilitatea realizării cadastrului general gratuit, cu finanțare guvernamentală. - Finanțări disponibile prin PNRR, POR NV 2021–2027 și CNI pentru: <ul style="list-style-type: none"> • elaborarea noului PUG și actualizarea inventarului domeniului public, • modernizarea infrastructurii tehnico-edilitare, • amenajarea spațiilor publice, zone verzi și locuințe sociale. - Digitalizarea administrației publice – implementarea unui GIS local și a unui sistem integrat de management al terenurilor. - Programe pentru regenerare rurală și dezvoltare locală integrată, cu accent pe coeziune intersătească. - Interes crescut pentru locuire rurală și turism, datorită calității mediului natural. - Posibilitatea de colaborare cu Consiliul Județean Maramureș pentru planificare teritorială și actualizarea documentațiilor tehnice. - Atragerea investitorilor prin clarificarea regimului juridic al terenurilor și facilități fiscale locale. 	<ul style="list-style-type: none"> • Întârzierea actualizării PUG și a cadastrului poate bloca investițiile și finanțările externe. • Persistența haosului funciar – terenuri cu litigii, lipsă de documente, suprapuneri cadastrale. • Degradarea terenurilor agricole prin neutilizare și abandon. • Depopularea și îmbătrânirea populației, care reduc presiunea de locuire, dar și interesul pentru reabilitări. • Riscuri naturale (inundații, eroziuni, alunecări de teren) amplificate de lipsa lucrărilor de stabilizare și drenaj. • Extinderea necontrolată a construcțiilor fără respectarea regimului de înălțime, retragerilor și normelor de siguranță. • Pierderea terenurilor publice prin uzucapiune sau folosire necontrolată. • Scăderea atractivității pentru investitori, din cauza lipsei de documente clare de proprietate și a infrastructurii incomplete.

Comuna Cupșeni se află într-o **situație critică de neactualizare teritorială și cadastrală**, specifică zonelor rurale cu istoric mixt (colectivizat/necolectivizat). Lipsa clarificării proprietății, a unui inventar real al domeniului public și a unui **PUG depășit** afectează direct dezvoltarea economică, turistică și investițională.

Cu toate acestea, poziția geografică, calitatea mediului natural și interesul crescând pentru investiții rurale oferă o **ferastră strategică de reconstrucție instituțională**.

Pe termen 2025–2027, prioritățile sunt:

- **Actualizarea PUG și realizarea cadastrului general digital,**
- **Inventarierea completă și clarificarea juridică a terenurilor publice și private,**
- **Implementarea unui sistem GIS local pentru planificare teritorială,**
- **Stabilirea unei politici de gestionare sustenabilă a terenurilor,**
- **Reconfigurarea spațiilor publice și a zonelor de dezvoltare pentru funcțiuni economice și turistice,**
- **Reabilitarea fondului construit tradițional și protejarea peisajului rural.**

Prin aceste măsuri, Cupșeniul poate depăși actualul blocaj funciar și poate deveni o **comună cu guvernanta teritorială modernă**, capabilă să atragă investiții, să asigure transparență și să valorifice rațional resursele sale.

▪ ***Analiza SWOT – DOMENIUL: PROTECȚIA MEDIULUI***

Puncte tari	Puncte slabe
<ul style="list-style-type: none"> • Mediu natural bine conservat, cu păduri întinse, zone de deal și de munte cu biodiversitate ridicată. • Calitatea aerului și apei se menține în 	<ul style="list-style-type: none"> • Sistem de gestionare a deșeurilor incomplet – colectare neselectivă, puncte de depozitare improvizate. • Lipsa stațiilor de epurare a apelor uzate,

<p>parametri buni, datorită lipsei surselor industriale de poluare.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Fond forestier administrat în regim de protecție prin Ocolul Silvic. • Existența cursurilor de apă permanente, care pot susține ecosisteme acvatice valoroase. • Prezența speciilor de floră și faună caracteristice zonelor montane și de deal, cu valoare ecologică și științifică. • Tradiție a folosirii raționale a resurselor naturale – gospodării cu agricultură mixtă, folosirea lemnului local, practici agricole tradiționale. • Implicarea comunității în acțiuni de împădurire și întreținere a pășunilor. • Lipsa poluării industriale și a activităților extractive, care mențin un echilibru natural favorabil. 	<p>inclusiv pentru gospodăriile din zonele dense.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Inundații recurente în satele Libotin și Cupșeni, din cauza eroziunii malurilor și a albiilor insuficient întreținute. • Poduri și podețe afectate de viituri, fără lucrări de consolidare. • Riscuri de alunecări de teren în zonele de pantă, mai ales acolo unde vegetația este rară. • Degradarea pășunilor prin supraîncărcare sau abandon, cu răspândirea speciilor neproductive (nardete). • Lipsa unei infrastructuri de monitorizare și intervenție pentru situații de mediu. • Dependența puternică de lemn ca sursă de energie, cu presiune sezonieră asupra pădurilor. • Poluare difuză provenită din activități agricole tradiționale (gunoi de grajd, ape menajere necolectate).
<p>Oportunități</p>	<p>Amenințări</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Finanțări disponibile prin PNRR, Leader, AFM și Interreg NEXT pentru: <ul style="list-style-type: none"> ▪ managementul deșeurilor și economia circulară, ▪ lucrări de protecție împotriva inundațiilor și alunecărilor de teren, ▪ investiții în stații de epurare și sisteme de canalizare, ▪ modernizarea iluminatului public cu tehnologie LED, ○ dezvoltarea infrastructurii verzi și albastre. • Posibilitatea de reîmpădurire a terenurilor degradate și reabilitare a pășunilor. • Programe educaționale pentru tineri și fermieri privind protecția mediului și schimbările climatice. • Valorificarea potențialului ecoturistic al zonelor naturale (drumeții, observare faună, turism educațional). • Integrarea Cupșeniului în strategia județeană „Maramureș – Natură și Tradiție”, ce promovează dezvoltarea durabilă. • Acces la parteneriate intercomunale pentru gestionarea deșeurilor și a apelor reziduale. 	<ul style="list-style-type: none"> • Intensificarea fenomenelor climatice extreme – ploi torențiale, secete, viscole – cu impact asupra infrastructurii și mediului. • Degradarea ecosistemelor forestiere prin tăieri ilegale sau exploatare excesive. • Depopularea și abandonarea terenurilor agricole, care favorizează invazia speciilor neproductive și pierderea biodiversității. • Lipsa de fonduri pentru întreținerea lucrărilor de protecție hidrologică și de drenaj. • Creșterea volumului de deșeuri menajere fără infrastructură adecvată de colectare. • Risc de contaminare a apelor freatice din cauza lipsei sistemului de canalizare și a depozitării necontrolate a gunoiului de grajd. • Scăderea gradului de conștientizare a populației privind importanța protejării mediului. • Întârzierea aplicării măsurilor din Planul de Amenajare a Teritoriului Județean

Comuna **Cupșeni** dispune de un **capital natural excepțional**, dar vulnerabil, aflat sub presiunea depopulării, a lipsurilor infrastructurale și a efectelor schimbărilor climatice. Lipsa sistemului de canalizare, a stațiilor de epurare și a colectării selective a deșeurilor sunt probleme critice ce afectează calitatea vieții și mediul natural.

Pe termen 2025–2027, direcțiile strategice prioritare sunt:

- **implementarea unui sistem de gestionare modernă a deșeurilor** și colectare selectivă la nivelul întregii comune;
- **proiecte de protecție împotriva inundațiilor** și consolidare a malurilor afectate;
- **introducerea sau extinderea rețelei de canalizare și epurare;**
- **programe de reîmpădurire și reabilitare a terenurilor degradate;**
- **educație ecologică și implicare comunitară în protejarea mediului;**

Primăria și Consiliul local al Comunei Cupșeni
Strategia de dezvoltare locală durabilă a Comunei Cupșeni pentru perioada 2025-2027

- **reducerea consumului de lemn prin investiții în soluții energetice alternative (pompe de căldură, panouri fotovoltaice).**

Prin aceste măsuri, Cupșeniul poate deveni un model de **comună verde și rezilientă**, care valorifică responsabil resursele naturale, protejează biodiversitatea și oferă un mediu sănătos generațiilor viitoare.

▪ **Analiza SWOT – DOMENIUL: TURISM**

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE
<ul style="list-style-type: none"> • Comuna Cupșeni este inclusă în categoria localităților cu resurse turistice mari (PATN – OUG nr. 142/2008). • Cadru natural atractiv, situat la poalele Munților Lăpușului și Masivului Șatra, cu peisaje variate: păduri, văi pitorești, dealuri și platouri cu panorame spectaculoase. • Aer curat, climat blând, biodiversitate ridicată – condiții favorabile pentru turism de recreere și ecoturism. • Resurse naturale deosebite (relief, climă și vegetație) pentru practicarea turismului montan, sportiv (ciclo-moto turism) și de wellness (silvo-terapie). • Existența unor obiective de patrimoniu valoros, incluse în Lista Monumentelor Istorice: <ul style="list-style-type: none"> ○ bisericile de lemn din Cupșeni, Libotin, Costeni și Ungureni (sec. XVII–XIX); ○ siturile arheologice de la Libotin – Dâmbul Crucii și Podoroiiul Mare (cultura Suciului de Sus, epoca bronzului). • Tradiții și meșteșuguri locale autentice, arhitectură rurală de lemn, gastronomie tradițională. • Apariția de infrastructuri turistice private funcționale și servicii de cazare, spa și agrement. • Poziționare favorabilă între destinațiile turistice consacrate ale Țării Lăpușului (Rogoz, Lăpușul Românesc, Târgu Lăpuș, Rohia). 	<ul style="list-style-type: none"> • Lipsa infrastructurii turistice publice (centre de informare, trasee tematice, semnalizare, spații de agrement comunale). • Drumuri de acces secundare nemodernizate, care îngreunează mobilitatea și conectivitatea între sate. • Lipsa rețelei de canalizare și a infrastructurii tehnico-edilitare complete în zonele potențiale pentru turism. • Ofertă turistică insuficient diversificată – lipsesc activitățile conexe (trasee ecoturistice, centre de închiriere, evenimente tematice). • Promovare turistică slabă și necoordonată, lipsa unui brand local sau a unei identități turistice unitare. • Capacitate redusă de cazare în afara Podina Resort, în special pentru turism rural și de familie. • Lipsa de parteneriate active cu alte localități turistice din Țara Lăpușului pentru circuite integrate. • Inexistența unei asociații de turism local care să coordoneze și să susțină inițiativa private și publice. • Fond construit tradițional în declin, cu multe gospodării nevalorificate turistic. • Inexistența unui centru local de artizanat sau meșteșuguri.
OPORTUNITĂȚI	RISCURI
<ul style="list-style-type: none"> • Finanțări prin programe europene și naționale, precum: <ul style="list-style-type: none"> ○ POR Nord-Vest 2021–2027 (apeluri pentru infrastructură turistică și culturală), ○ PNRR (Componenta C11 – Turism și Cultură), ○ Programul Tranziție Justă și AFIR (pentru agroturism și pensiuni rurale), 	<ul style="list-style-type: none"> • Lipsa infrastructurii rutiere moderne și a transportului public de legătură cu Târgu Lăpuș și Baia Mare. • Migrarea tinerilor și lipsa forței de muncă specializate în domeniul turismului. • Posibile conflicte între dezvoltarea turistică și protejarea mediului natural. • Degradarea patrimoniului construit

<ul style="list-style-type: none"> ○ Interreg NEXT România–Ucraina (pentru turism transfrontalier și ecoturism). • Posibilitatea dezvoltării unui brand local „Țara Lăpușului Verde – Cupșeni” axat pe natură, tradiție și sănătate. • Crearea de trasee turistice tematice (religioase, etnografice, gastronomice, de drumeție sau cicloturism). • Parteneriate cu operatorii privați (Podina Resort, ș.a.) pentru extinderea serviciilor și activităților în comun. • Dezvoltarea turismului montan, sportiv (ciclo-moto turism) și de wellness (silvo-turism), și de wellness (sivo-terapie). • Promovarea Cupșeniului în circuitele turistice județene și regionale – complementar destinațiilor Rohia, Rogoz, Lăpuș. • Creșterea interesului pentru turism rural și slow tourism în context post-pandemic. • Implicarea comunității locale în activități turistice (producători locali, gastronomie, ateliere, cazare în gospodării). 	<p>din lipsă de întreținere sau restaurare necorespunzătoare.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Competitivitate ridicată în zona Țării Lăpușului, cu destinații deja consacrate. • Lipsa unei strategii turistice județene coerente care să includă clar Cupșeniul. • Potențial risc de supraexploatare a resurselor naturale (păduri, ape, terenuri) fără măsuri de protecție. • Instabilitatea economică generală, care poate reduce interesul investitorilor privați.
--	--

Comuna **Cupșeni** dispune de un **potențial turistic natural și cultural de prim ordin**, recunoscut la nivel național, dar aflat încă într-un stadiu incipient de valorificare.

Turismul reprezintă **cea mai promițătoare direcție de dezvoltare economică durabilă**, capabilă să genereze venituri, locuri de muncă și o imagine pozitivă pentru comunitate.

Pe termen 2025–2027, direcțiile strategice prioritare sunt:

- **Dezvoltarea infrastructurii turistice publice** (amenajare trasee, spații verzi, puncte de belvedere, semnalistică).
- **Elaborarea unei strategii locale de turism și a unui brand comunal Cupșeni – Natură și Tradiție.**
- **Valorificarea potențialului natural deosebit pentru dezvoltarea turismului montan și sporturilor specifice de teren, precum și de wellness (silvo-terapie).**
- **Crearea de parteneriate public-private** pentru dezvoltarea ofertei turistice integrate (cazare, agrement, gastronomie).
- **Suținerea meșteșugurilor și gastronomiei locale** ca elemente de identitate turistică.
- **Promovarea digitală și participarea la rețele regionale de turism.**
- **Crearea unei asociații locale de turism Cupșeni** care să coordoneze și să sprijine actorii locali.

Prin implementarea acestor direcții, Cupșeniul poate deveni o **destinație emergentă în Țara Lăpușului**, axată pe natură, tradiție și sănătate — un model de **dezvoltare rurală turistică durabilă**.

▪ **Analiza SWOT – DOMENIUL: ADMINISTRAȚIE PUBLICĂ**

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE
<ul style="list-style-type: none"> • Aparat administrativ funcțional, cu experiență în gestionarea proiectelor europene și naționale (FEDR, FEADR, PNDL, PNIAȘ). • Portofoliu consistent de proiecte finalizate cu succes, demonstrând capacitate de implementare. • Deschidere către colaborare interinstituțională și atragerea de finanțări nerambursabile. • Grad bun de cooperare între Consiliul Local, Primar și echipa administrativă. • Relație de lucru stabilă cu instituțiile județene și ADR Nord-Vest. • Personal administrativ cu experiență de peste 10 ani în domeniul public. 	<ul style="list-style-type: none"> • Stigmatizarea funcționarilor publici, în contextul discursului public anti-administrativ, cu efecte negative asupra motivației profesionale. • Închegarea sau reducerea salariilor, fără fundament real pe performanță sau volum de activitate, afectând stabilitatea și implicarea personalului. • Posibile restructurări impuse pe criterii procentuale, nu funcționale, care pot bloca activitatea instituției sub pragul minim de funcționare. • Lipsa resurselor umane suficiente raportat la volumul real de muncă și responsabilități multiple. • Lipsa digitalizării proceselor administrative și a serviciilor online pentru cetățeni. • PUG și inventarul domeniului public neactualizate (ultimul din 2002). • Buget local limitat și dependență puternică de finanțările externe. • Lipsa unui compartiment dedicat fondurilor europene și a unui plan anual de dezvoltare administrativă.
OPORTUNITĂȚI	PERICOLE, AMENINȚĂRI, BARIERE-RISURI
<ul style="list-style-type: none"> • Finanțări prin FEDR, PNRR, POCA 2021–2027 și PNRR C9 – Suport pentru administrație, pentru: <ul style="list-style-type: none"> ○ digitalizare, formare profesională, management de proiect; ○ actualizarea PUG, cadastrului și a inventarului domeniului public; ○ eficientizarea energetică a clădirilor publice. ○ Mediu și schimbări climatice ○ Cultură, sport și turism ○ Sănătate • Creșterea interesului pentru guvernanța participativă și transparență, inclusiv consultări publice online. • Posibilitatea extinderii colaborării cu alte UAT-uri pentru servicii partajate (GIS, IT, contabilitate). • Acces la programe de formare prin ANFP și ADR Nord-Vest pentru personalul public. • Implementarea unui sistem local de management al performanței în administrație. 	<ul style="list-style-type: none"> • Risc major de scădere a capacității instituționale prin reducerea nefundamentată a personalului. • Demotivarea funcționarilor publici ca urmare a climatului general negativ și a instabilității salariale. • Percepția publică eronată asupra administrației locale, accentuată de retorica anti-funcționari. • Îmbătrânirea personalului și lipsa tinerilor calificați dispuși să lucreze în mediul rural. • Pierderea competențelor acumulate în implementarea proiectelor europene în cazul plecării personalului cheie. • Instabilitate legislativă, modificări repetate ale cadrului bugetar și fiscal. • Risc de blocaje administrative cauzate de lipsa de actualizare a documentațiilor de urbanism. • Posibilă subfinanțare a activității administrative curente în contextul reducerii bugetelor locale.

Administrația Comunei Cupșeni se confruntă cu o **presiune sistemică dublă**: pe de o parte, așteptări crescute privind eficiența, iar pe de altă parte, constrângeri bugetare și stigmatizare publică a profesiei.

Deși comuna are rezultate dovedite în implementarea proiectelor cu finanțare nerambursabilă, **riscurile de demotivare și pierdere a personalului calificat** pot afecta pe termen scurt capacitatea instituțională.

Pe termen 2025–2027, sunt prioritare:

- **Stabilizarea resurselor umane** prin politici salariale echitabile și recunoașterea performanței.
- **Modernizarea administrației** prin digitalizare și debirocratizare.
- **Actualizarea documentațiilor fundamentale** (PUG, inventar, GIS).
- **Comunicarea publică pozitivă** privind rolul și rezultatele administrației, pentru recâștigarea încrederii cetățenilor.
- **Formarea continuă și menținerea personalului cu experiență** în domeniile strategice (fonduri europene, urbanism, achiziții).
- **Atragerea fondurilor europene și din alte surse nerambursabile, pentru implementarea proiectelor în orice domeniu care conduce la dezvoltarea comunei Cupșeni.**

Concluziile Analizei SWOT:

Pe ansamblu, concluziile analizei SWOT la nivelul Comunei Cupșeni evidențiază o localitate cu un **potențial fizico-geografic și uman semnificativ**, aflată într-un proces lent, dar constant, de modernizare și redefinire a identității sale economice și turistice.

- Comuna dispune de un **cadru natural complex și atractiv**, care îmbină relieful deluros cu zonele montane și luncile fertile, oferind condiții propice pentru dezvoltarea unui **turism durabil, ecologic și de relaxare**.
- Se remarcă un **potențial favorizant pentru dezvoltarea turismului**, atât sezonier, cât și extrasezon, prin integrarea activităților de tip **SPA, wellness, terapii de întreținere corporală, ecoturism și turism cultural-religios**, susținut de prezența unui număr deja semnificativ de spații de cazare, apropiat de pragul necesar pentru **clasificarea ca stațiune turistică de interes local**.
- **Resursele forestiere și naturale**, inclusiv fructe de pădure, ciuperci, plante medicinale și floră spontană valoroasă, reprezintă o bază importantă pentru dezvoltarea **micilor industrii locale de prelucrare bio-eco**, cu potențial de creare de locuri de muncă și valoare adăugată în zonă.
- **Potențialul agricol** este susținut de suprafețele extinse de fânețe și pășuni, adecvate creșterii animalelor și producției de furaje, ceea ce poate fundamenta **micro-industrii locale de procesare agroalimentară** și rețele scurte de aprovizionare.
- **Structura demografică** indică o comunitate în scădere numerică, dar cu o **resursă umană disponibilă**, adaptabilă și capabilă de reconversie profesională, mai ales în domeniile turismului, construcțiilor și serviciilor.
- **Mediul de afaceri este încă modest, dar deschis și permisiv**, cu potențial de încurajare a inițiativelor private, a afacerilor start-up și a antreprenoriatului social.
- **Poziția geografică avantajoasă** față de centrele urbane Târgu Lăpuș și Baia Mare facilitează accesul la piețe și la fluxurile turistice județene și naționale.
- În același timp, **infrastructura tehnico-edilitară** necesită modernizare, extindere și adaptare la cerințele actuale — rețele de utilități, drumuri locale, infrastructură digitală — elemente esențiale pentru consolidarea atractivității zonei.
- **Administrația publică locală**, deși confruntată cu lipsă de personal, subfinanțare și presiuni sistemice (inclusiv posibile reduceri impuse), a dovedit **capacitate reală de implementare a proiectelor** și deschidere spre cooperare intercomunală și accesarea fondurilor nerambursabile.

- **Mediul natural este bine conservat**, dar presiunea antropică, riscurile de inundații și lipsa unor sisteme moderne de management al deșeurilor impun măsuri de protecție și planificare sustenabilă.

În concluzie, **Comuna Cupșeni** are premise reale pentru o **dezvoltare durabilă bazată pe turism, valorificarea resurselor naturale și diversificarea economică**, cu condiția consolidării capacității administrative, modernizării infrastructurii și implicării active a comunității în procesul de dezvoltare. Echilibrul între **valorificarea potențialului natural și protejarea mediului**, între **dezvoltarea economică și coeziunea socială**, reprezintă direcția strategică definitorie pentru perioada 2025–2030.

4.3. Analiza pe bază de chestionare aplicate locuitorilor Comunei Cupșeni: Percepția populației Comunei Cupșeni privind dezvoltarea socio-economică

4.3.1. Aspecte metodologice

4.3.1.1. Alegerea tehnicii de cercetare

Pentru a analiza pe bază de chestionare pentru perioada de dezvoltare 2025-2027, precum și pentru a evalua percepția cetățenilor comunității locale, am utilizat *metoda sondării opiniilor sociale și administrative pe bază de chestionare*, pentru a cărei materializare am folosit ca tehnică de cercetare “ancheta în scris”, prin completarea chestionarelor înmânate subiecților în mod individual precum și soluție de chestionare on- line, amplasată la adresa <https://forms.gle/wmJk4FEKEQ7A32wr6>

Alegerea acestei tehnici a fost determinată de necesitatea respectării unei anumite rigori, care să permită o analiză unitară, fără de care rezultatele studiului nu ar avea valoare.

Alături de această tehnică, am utilizat “tehnica interviului”, deci sondaj-ancheta orală față în față cu persoana interviuată, la domiciliul acesteia, sau la locul ei de muncă.

Formalizarea sondajelor s-a efectuat prin punerea în formate generate conform anexei - Chestionar.

4.3.1.2. Chestionarul – instrument de cercetare. Conținut. Formă.

Am ales acest instrument de lucru, considerând că el răspunde cel mai bine scopului cercetării, protejând în același timp acuratețea interpretărilor de eventualele distorsiuni.

Am elaborat un “*chestionar- cadru*”, recurgând la “întrebări închise”, cu selectarea unor variante limitate de răspunsuri prestabilite, “întrebări deschise”, care să nu influențeze și să nu stânjenească răspunsul prin rigiditatea variantelor preexistente și “întrebări semideschise” care permit ca pe lângă variantele prestabilite de răspuns, subiecții să poată formula variante proprii de răspunsuri.

Am conceput chestionarul ca fiind structurat pe trei părți, informal delimitate între ele, astfel:

- prima parte cu datele generale de identificare fără nominalizarea respondentului, referitoare la categoria socio-profesională, categoria de vârstă (preambul);
- a doua parte cu întrebări referitoare la situația existentă și aprecieri privind situația actuală a orașului, percepția față de proiectele deja implementate;
- a treia parte vizând estimarea nevoilor de dezvoltare, direcțiile principale de acțiune pe care autoritățile locale ar trebui să le aibă în vedere precum și proiectele considerate prioritare.

4.3.1.3. Alegerea eșantionului.

În alegerea eșantionului, am ținut cont de caracterul explicativ al cercetării, presupunând că raporturile esențiale dintre fenomenele supuse cercetării se regăsesc în fiecare eșantion, fără să încercăm să reproducem cu exactitate proporțiile în care se află toate tipurile de manifestări. A fost demarată o campanie de informare a cetățenilor din Comuna Cupșeni, în vederea acoperirii cât mai largă a cât mai multor categorii – agenți economici, ONG, administrație publică, pensionari, tineri, cetățeni ai orașului de ambele sexe, situații sociale, profesionale,

Primăria și Consiliul local al Comunei Cupșeni Strategia de dezvoltare locală durabilă a Comunei Cupșeni pentru perioada 2025-2027

naționalitate, religie, etc, fără discriminări. Dintre cei chestionați, au dat curs invitației de a completa chestionarul 78 persoane, eșantionul total de lucru rămânând la numărul de 78.

4.3.1.4. Structura eșantionului

Eșantionul ales este format din locuitori ai Comunei Cupșeni care și-au manifestat disponibilitatea de a participa la acest exercițiu de comunicare, care au statutul de cetățeni din comunitate, persoane casnice, persoane angajate în diverse sectoare de activitate – agricultură, industrie, afaceri, intelectuali (medici, profesori, preoți, juriști, funcționari publici), lideri de opinie în comunitate, personalități locale respect

Fiind vorba despre o participare integral voluntară, fără motivații exterioare imediate subiective de genul unei „recompense”, exprimarea opiniei și participării comunității la creionarea viitorului strategic al Comunei Cupșeni este considerată ca fiind “obiectivă”.

Chestionarele sunt anonime, pentru a nu influența sau constrânge din nici un punct de vedere repondenții în formularea liberă a răspunsurilor.

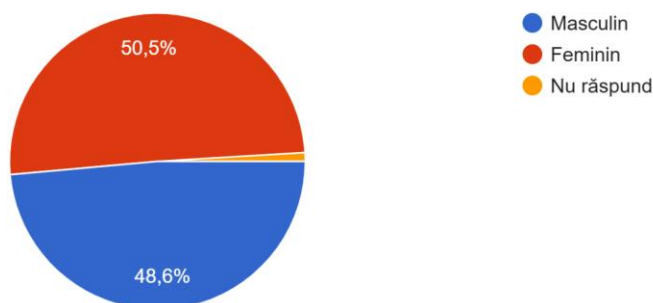
Structura eșantionului pe categorii este redată în tabelele și graficele următoare:

Tabel 1 – distribuția repondenților pe sexe

Sex	Nr. repondenți	%
Masculin	51	48,57%
Feminin	53	50,48%
Nu răspund	1	0,95%
Total	105	100,00%

Sex:

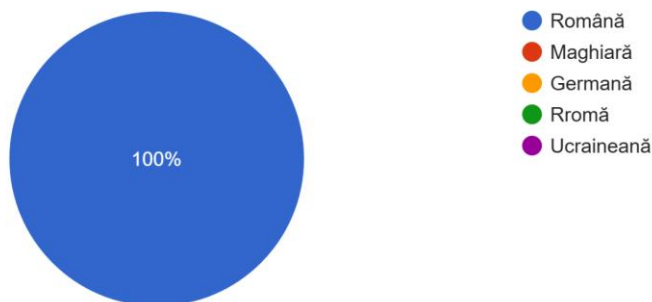
105 răspunsuri

Tabel 2 – distribuția repondenților după etnia declarată

Etnia declarată	Nr.	Procentaj
Română	105	100
Maghiară		
Germană		
Rromă		
Ucraineană		
Total	105	100,00

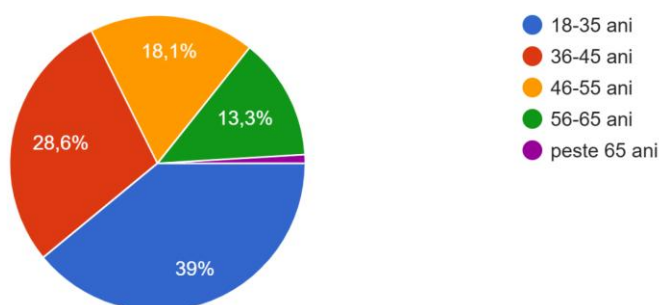
Etnie:
 105 răspunsuri

Tabel 3 – distribuția respondenților pe categorii de vârstă

Categorie de vârstă	Nr. respondenți	%
18–35 ani	41	39,05%
36–45 ani	30	28,57%
46–55 ani	19	18,10%
56–65 ani	14	13,33%
peste 65 ani	1	0,95%
TOTAL	105	100%

Vârsta:
 105 răspunsuri

Distribuția pe vârste arată că eșantionul este dominat de persoanele tinere și active profesional. Cea mai mare pondere o au respondenții cu vârsta între 18 și 35 de ani (aproape 40%), urmați de categoria 36–45 de ani (aproape 29%). Împreună, aceste două segmente reprezintă peste două treimi din totalul participanților (aproximativ 68%), ceea ce sugerează un grad ridicat de implicare civică din partea populației tinere și de vârstă mijlocie.

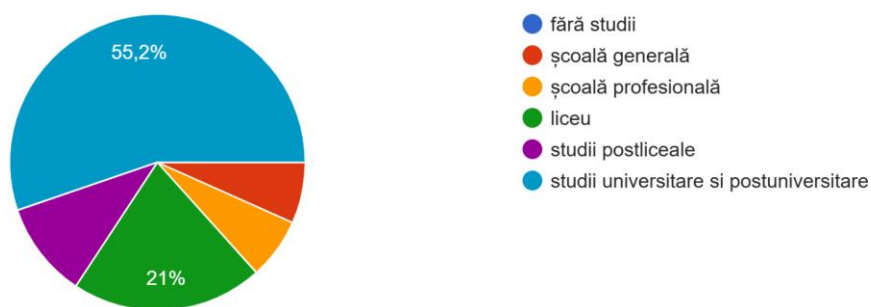
Categoriile 46–55 ani și 56–65 ani sunt reprezentate într-o proporție mai redusă (aprox. 31% cumulată), în timp ce persoanele cu vârsta peste 65 de ani sunt aproape absente în eșantion, având sub 1%. Această distribuție poate reflecta fie o participare scăzută a seniorilor la sondaje online, fie o nevoie de metode alternative de consultare a acestui segment pentru a le capta opinia în procesele comunitare.

Tabel 4 – distribuția respondenților pe nivelul de studii

Nivel de studii	Nr. persoane	%
Fără studii	0	0,0%
Școală generală	7	6,67%
Școală profesională	7	6,67%
Liceu	22	20,95%
Studii postliceale	11	10,48%
Studii universitare și postuniversitare	58	55,23%
Total	105	100%

Studii:

105 răspunsuri

Eșantionul chestionarului din Comuna Cupșeni este caracterizat printr-un nivel educațional ridicat. Aproape **două treimi dintre respondenți (67,6%)** au declarat că au studii universitare sau postuniversitare, ceea ce indică un profil educațional peste media rurală națională. Aproximativ **19%** dintre respondenți au studii liceale, iar **8,6%** studii postliceale, în timp ce doar **4,7%** au studii gimnaziale. Această distribuție sugerează un grad ridicat de alfabetizare funcțională și o capacitate crescută a populației active de a înțelege și evalua politicile publice, ceea ce conferă o valoare strategică ridicată procesului participativ utilizat în elaborarea strategiei.

Tabel 5 – distribuția respondenților pe categorii profesionale

Statut:

persoană casnică

agricultor

salariat / angajat

antreprenor / persoană fizică autorizată

profesor/invațator,

medic, preot, jurist;

funcționar

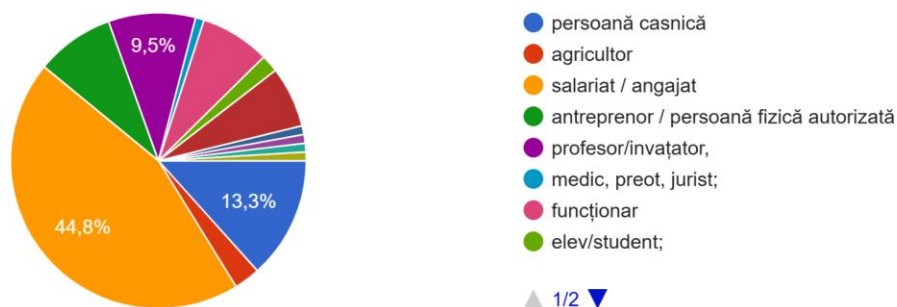
elev/student;

pensionar

Altele:

Statut:

105 răspunsuri

Structura ocupațională a eșantionului este dominată de **persoanele încadrate ca salariați/angajați**, care reprezintă cel mai numeros grup (47 de respondenți). Această pondere ridicată sugerează un nucleu activ pe piața muncii, cu o inserție relativ stabilă în economia locală sau în orașele apropiate.

Un al doilea grup semnificativ este cel al **persoanelor casnice** (14 respondenți), categorie care reflectă fie activități neremunerate în gospodărie, fie o implicare predominantă în munca agricolă familială, specifică mediului rural.

Urmează un grup important de **profesori/învățători** (10), ceea ce demonstrează o participare activă a cadrelor didactice la procesul consultativ și relevă importanța sectorului educațional în comunitate.

Antreprenorii sau PFA-urile (9 respondenți) și **funcționarii publici** (8 respondenți) indică existența unui segment de populație preocupat de zona economică și administrativă, cu potențial de dezvoltare a mediului de afaceri local.

Pensionarii (7 respondenți) reprezintă o parte relevantă a comunității, iar opiniile lor sunt valoroase pentru calibrarea serviciilor sociale și de sănătate.

Alte categorii apar în proporții mai reduse, precum **agricultori**, **elevi/studenți**, precum și câteva răspunsuri individualizate (muncă în străinătate, specialist în documentații, profesii liberale). Acestea adaugă diversitate eșantionului și ajută la conturarea unei imagini mai nuanțate asupra comunității.

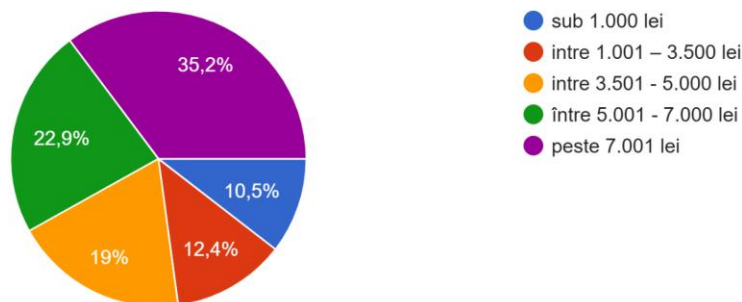
În ansamblu, distribuția statutelor ocupaționale arată un eșantion echilibrat și reprezentativ pentru structura socio-economică a comunei Cupșeni, cu predominanța populației active și o prezență relevantă a profesiilor din educație, administrație și sectorul privat.

Tabel 6 – distribuția repondenților pe venituri ale familiei

Categoria	Nr.	Procentaj
sub 1.000 lei	11	10.48%
între 1.001 – 3.500 lei	13	12.38%
între 3.501 - 5.000 lei	20	19.05%
între 5.001 - 7.000 lei	24	22.86%
peste 7.001 lei	37	35.24%
TOTAL	105	100.01% *

Venit familie/lună:

105 răspunsuri

Interpretarea distribuției pe venit lunar al familiei

Structura veniturilor familiilor respondenților indică o distribuție eterogenă, dar concentrată în segmentele de venituri mici și medii, caracteristice mediului rural din zona Cupșeni.

1. Segmentul dominant – venituri mici și medii (1.001 – 3.500 lei)

Cea mai mare parte a respondenților se află în categoria **1.001 – 3.500 lei/lună**, ceea ce reflectă nivelul general al câștigurilor pentru familiile din zonă. Acest segment reprezintă venitul „standard” în context rural, unde câștigurile provin preponderent din salarii (în special în orașele apropiate), activități sezoniere, agricultură de subzistență și mici afaceri locale.

2. Venituri foarte mici – sub 1.000 lei/lună

Un procent relevant, dar nu majoritar, a raportat venituri **sub 1.000 lei/lună**, semnalând existența unor familii vulnerabile, aflate în risc de sărăcie sau excluziune socială. Acest grup necesită o atenție sporită în proiectele sociale viitoare (sprijin pentru încălzire, alimente, acces la servicii medicale).

3. Venituri mediu-superioare (3.501 – 5.000 lei)

O parte mai restrânsă a eșantionului se află în intervalul **3.501 – 5.000 lei**, reprezentând familii stabile financiar, cel mai probabil cu venituri din salarii în sectorul privat, profesii liberale sau afaceri mici.

4. Venituri ridicate (peste 5.001 lei)

Segmentele de venit mai ridicat (5.001 – 7.000 lei și peste 7.001 lei) sunt mult mai puțin reprezentate, ceea ce reflectă:

- un nivel general modest al salarizării,
- orientarea către agricultură și activități cu valoare adăugată scăzută,
- migrația spre orașele mari sau străinătate a persoanelor cu venituri mai mari.

Concluzie generală

Distribuția veniturilor arată o comunitate cu structură socio-economică tipică mediului rural din Maramureș:

- **majoritar venituri mici și medii,**
- **un procent redus de familii cu venituri foarte ridicate,**
- **existența unor grupuri vulnerabile** care necesită măsuri punctuale de sprijin social.

Această situație justifică orientarea Strategiei către:

- dezvoltarea economică locală,
- crearea de locuri de muncă mai bine plătite,
- susținerea antreprenoriatului,
- creșterea accesului la formare profesională,
- consolidarea serviciilor sociale.

7. Indicați satul din comuna Cupșeni cu care vă identificați cel mai mult (locuiți acolo, v-ați născut acolo sau vă simțiți parte din comunitate):

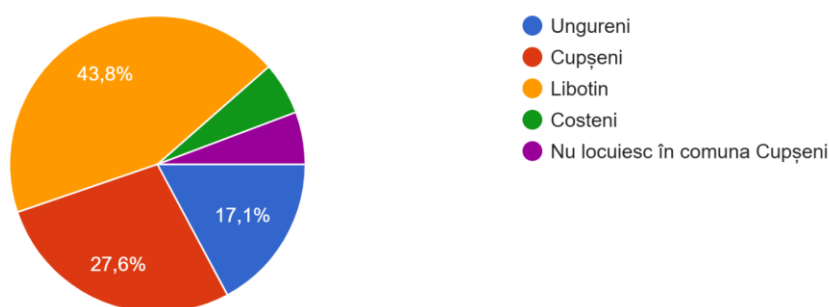
Distribuția respondenților după satul cu care se identifică

Sat / Opțiune	Număr respondenți	Procent (%)
---------------	-------------------	-------------

Libotin	46	43,8%
Cupșeni	29	27,6%
Ungureni	18	17,1%
Costeni	6	5,7%
Nu locuiesc în comuna Cupșeni	6	5,7%
Total	105	100%

Indicați satul din comuna Cupșeni cu care vă identificați cel mai mult (locuiți acolo, v-ați născut acolo sau vă simțiți parte din comunitate):

105 răspunsuri

Distribuția arată o **pondere majoritară a respondenților din Libotin**, aproape 44%, ceea ce indică o implicare mai ridicată a locuitorilor acestui sat în procesul consultativ. Pe locul al doilea se situează **Cupșeniul**, cu aproape 28% din respondenți, urmat de **Ungureni** cu 17%. **Costeni** are o participare mai redusă, în jur de 6%, similar cu ponderea celor care au răspuns că **nu locuiesc în comuna Cupșeni**, dar se simt totuși identificați cu comunitatea.

Această distribuție sugerează fie o participare diferențiată pe sate, fie o reprezentativitate mai mare a populației în Libotin în raport cu celelalte sate. Important de reținut că toate cele patru sate sunt reprezentate, ceea ce asigură o bază suficient de largă pentru analiza percepțiilor comunitare.

4.3.1.5. Organizarea cercetării.

o Perioada de desfășurare.

Cercetarea s-a desfășurat pe în perioada de elaborare a Strategiei de dezvoltare a Comunei Cupșeni, respectiv luna noiembrie 2025. Debutul cercetării a vizat elaborarea unui management adecvat, care să asigure, alături de o derulare profesională a cercetării, încadrarea în timp și asigurarea măsurilor de respectare a graficului de activitate.

Au fost elaborate chestionarele propunând inițial un model – cadru de chestionar, pe care l-am ajustat și îmbunătățit, diferențiindu-l după particularitățile problemelor de interes major pentru studiu și după gradul de adresabilitate. ANEXA NR.1 - Chestionar.

o Evaluarea costurilor și asigurarea finanțării.

Evaluarea costurilor a fost fundamentată odată cu depunerea ofertei tehnice, apoi la contractarea lucrării și stabilirea bugetului general cu defalcarea acestuia pe capitole, în cadrul ofertei financiare.

o Selectarea și instruirea operatorilor.

Selecția și instruirea operatorilor a vizat:

- recrutarea pe criterii de competență profesională, a unor persoane capabile să execute o asemenea activitate
- transmiterea informațiilor referitoare la: obiectivele anchetei, conținutul chestionarelor, alegerea și abordarea subiecților, rezolvarea problemelor ce pot apărea în teren, activitățile de îndeplinit la completarea chestionarelor, transmiterea informațiilor culese, etc.
- S-au creat întâlniri cu persoane intervievate, față-în față, prin deplasarea în teren a agenților de teren
- S-a postat chestionarul on line pe site-ul Primăriei / facebook și a fost popularizat.

4.3.1.6. Verificarea, validarea, prelucrarea și valorificarea rezultatelor

o Verificarea și validarea chestionarelor.

Pe măsura completării chestionarelor, acestea au putut fi urmărite on line de organizator. La finalul derulării studiului, perioada de depunere a chestionarelor a fost oprită.

Membrii colectivului de cercetare au pregătit chestionarele pentru prelucrare, această activitate constând în:

- Verificarea chestionarelor: dacă acestea sunt complete, dacă răspunsurile sunt coerente sau se contrazic, dacă nu există deosebiri de interpretare, etc. (completitudine)
- Postcodificarea sau transpunerea răspunsurilor într-un sistem unitar de coduri, care să dea posibilitatea prelucrării unitare automate a datelor, ținând cont de analiza de conținut. (conformitate)
- Relevanța (respectarea unor condiții minimale de evaluare a chestionarului completat ca și relevant, ex. în cazul necompletării unui număr de răspunsuri).

o Prelucrarea informației

Prin prelucrarea sumară a informației din chestionare, am elaborat în mod unitar un sistem de tabele care să facă mai accesibil setul de răspunsuri la întrebări, permițând interpretarea rezultatelor

Pe baza rezultatelor obținute prin prelucrarea datelor, am elaborat formele grafice de interpretare, pe care le-am considerat absolut necesare pentru o mai bună percepție a structurilor, tendințelor și corelațiilor.

4.3.2. Analiza răspunsurilor la chestionare

Întrebarea Nr. 1:

1. În ce domenii de dezvoltare considerați că este potrivit să se cheltuie cu prioritate banii publici în cadrul bugetului local: (răspuns multiplu)

Bifează toate variantele aplicabile.

- a. infrastructură de drumuri;
- b. alimentare cu apă/ canalizare;
- c. dezvoltare activități industriale
- d. dezvoltarea zonelor turistice / turism
- e. alimentare cu energie electrică;
- f. alimentare cu gaz;
- g. telefonie, televiziune prin cablu;
- h. protecția mediului înconjurător;
- i. multiculturalitate, cooperare tranfrontalieră;
- j. domeniul social, învățământ, cultură, sport, culte

Altele:

Răspunsurile indică foarte clar că **infrastructura de bază** rămâne cea mai importantă prioritate pentru locuitorii comunei Cupșeni. Cele mai frecvent bifate domenii sunt:

1. Infrastructură de drumuri – prioritatea absolută

Majoritatea respondenților au selectat infrastructura rutieră ca domeniu principal în care trebuie direcționate resursele publice. Această preferință confirmă problemele semnalate anterior privind calitatea drumurilor, accesibilitatea redusă și necesitatea modernizării unor segmente importante, în special în zonele periurbane și între sate.

2. Alimentarea cu apă și canalizare – necesitate de bază

Un alt domeniu considerat esențial este extinderea și îmbunătățirea rețelelor de apă și canalizare. Această opțiune reflectă faptul că, deși investițiile recente au adus îmbunătățiri, există încă zone neacoperite complet, iar oamenii consideră acest serviciu drept fundamental pentru calitatea vieții.

3. Domeniul social, învățământ, cultură, sport și culte – susținere pentru servicii publice de calitate

O pondere semnificativă a respondenților a indicat și nevoia de investiții în educație, infrastructură culturală și baze sportive. Această prioritate arată preocuparea comunității pentru dezvoltarea umană și socială, nu doar pentru infrastructura fizică.

4. Alimentarea cu gaze și energie electrică – cerere în creștere

Mulți respondenți au menționat necesitatea extinderii rețelelor de gaz și electricitate. În mod deosebit, alimentarea cu gaz este percepută ca o investiție de perspectivă, care poate contribui la creșterea confortului, eficienței energetice și atractivității zonei pentru investitori.

5. Protecția mediului – o preocupare emergentă

Deși nu la fel de dominant ca drumurile sau apa, un număr considerabil de persoane au selectat protecția mediului. Aceasta arată o sensibilitate sporită față de gestionarea deșeurilor, defrișări, eroziune și calitatea aerului și apei.

6. Dezvoltarea zonelor turistice – potențial nevalorificat

O parte semnificativă a respondenților percep turismul ca un domeniu cu potențial economic important. Preferința pentru investițiile turistice sugerează așteptări privind valorificarea resurselor naturale și culturale ale comunei.

7. Activități industriale și servicii digitale – relevanță redusă

Puțini respondenți au selectat dezvoltarea industriei sau extinderea rețelelor de telefonie și cablu. Acest lucru arată fie o percepție că aceste servicii sunt deja satisfăcătoare (în special internetul și telefonica), fie că populația nu vede industria ca direcție strategică majoră în localitate.

8. Multiculturalitate și cooperare transfrontalieră – prioritate scăzută

Multiculturalitatea și parteneriatele externe au fost foarte rar selectate. Respondenții preferă investiții directe în confortul local, înaintea celor cu caracter extern sau cultural.

Concluzie:

Răspunsurile demonstrează o orientare puternică către **infrastructura de bază**: drumuri, apă, canalizare, gaze și energie electrică. Oamenii cer în continuare investiții pentru servicii esențiale. În paralel, domeniile sociale și educaționale rămân, de asemenea, importante, reflectând o viziune de dezvoltare echilibrată: *atât infrastructură, cât și servicii comunitare pentru oameni.*

Domeniile precum protecția mediului și turismul sunt văzute drept potențiale de dezvoltare, în timp ce industrializarea și cooperarea transfrontalieră sunt considerate mai puțin relevante pentru necesitățile imediate ale comunității.

Întrebarea 2.

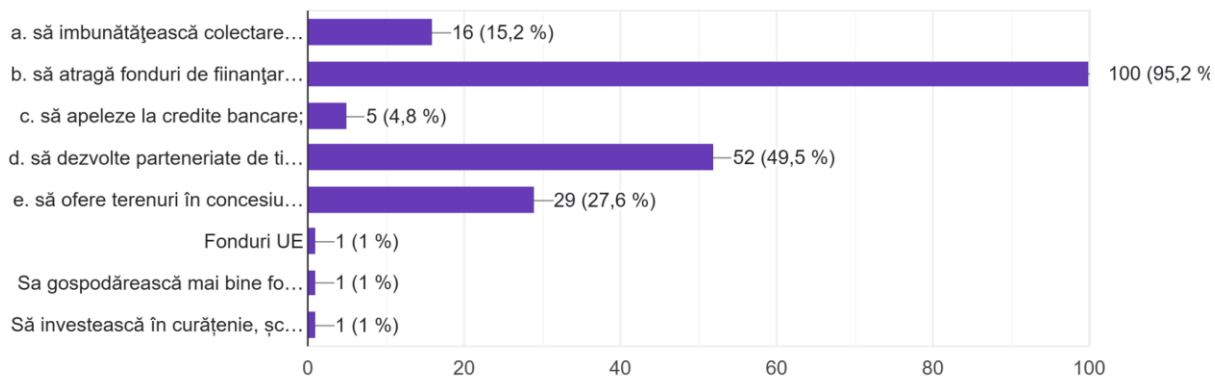
Ce considerați că ar putea să întreprindă administrația locală (Consiliul Local/Primăria comunei Cupșeni) pentru atragerea de fonduri de finanțare în domeniile de investiții propuse:

- să îmbunătățească colectarea taxelor și impozitelor la nivelul comunei;
- să atragă fonduri de finanțare din surse de finanțare nerambursabile: fonduri europene, și guvernamentale și/sau din alte surse;
- să apeleze la credite bancare;
- să dezvolte parteneriate de tip „public-privat” la nivelul comunei și să elaboreze proiecte comune cu cetățenii și societatea civilă locală;
- să ofere terenuri în concesiune pentru investitori în activități turistice;

Altele:

2. Ce considerați că ar putea să întreprindă administrația locală (Consiliul Local/Primăria comunei Cupșeni) pentru atragerea de fonduri de finanțare în domeniile de investiții propuse (răspuns multiplu)

105 răspunsuri

Răspunsurile populației indică o orientare foarte clară: **locuitorii comunei Cupșeni așteaptă de la administrația locală o implicare activă, profesionistă și diversificată în atragerea de fonduri**, în special nerambursabile. Există câteva direcții prioritare evidente:

1. Atragerea fondurilor europene și guvernamentale – prioritate majoră, dominantă

Opțiunea **b – atragerea fondurilor nerambursabile** a fost bifată de marea majoritate a respondenților, fiind percepută ca **strategia cea mai eficientă, realistă și necesară** pentru dezvoltarea comunei.

Această alegere confirmă:

- încrederea locuitorilor în potențialul finanțărilor europene,
- așteptarea ca administrația să fie proactivă în scrierea și implementarea de proiecte,
- percepția că bugetul local nu poate susține modernizarea comunei fără fonduri externe.

2. Dezvoltarea parteneriatelor public-private – instrument important, dar secundar

Răspunsul **d – parteneriate public-privat și colaborări cu cetățenii / societatea civilă** a fost selectat de un număr considerabil de persoane.

Aceasta arată că:

- cetățenii consideră utilă implicarea mediului privat în investiții,
- există deschidere pentru proiecte colaborative (turism, servicii, dezvoltare locală),
- locuitorii înțeleg importanța cofinanțării și a implicării comunității.

Totuși, această opțiune nu atinge nivelul fondurilor europene, fiind percepută ca o soluție complementară.

3. Îmbunătățirea colectării taxelor și impozitelor – percepută ca necesară, dar nu decisivă

Mulți respondenți au bifat opțiunea **a – îmbunătățirea colectării taxelor**, ceea ce arată o conștientizare a nevoii de disciplină fiscală. Totuși:

- locuitorii NU consideră acest instrument suficient pentru modernizarea comunei,
- există reticență față de o creștere a poverii fiscale,
- oamenii percep fondurile europene ca principala resursă, nu taxele locale.

4. Acordarea de terenuri în concesiune pentru investitori – opțiune pragmatică

O parte însemnată a respondenților a indicat că **primăria ar trebui să ofere terenuri investitorilor**, în special pentru:

- turism,
- servicii economice,
- activități agroalimentare.

Această preferință reflectă dorința de diversificare economică și deschidere spre investiții private, însă nu este percepută ca un instrument la fel de important ca fondurile nerambursabile.

5. Accesarea creditelor bancare – opțiune slab susținută

Foarte puțini locuitori au bifat varianta **c – credit bancar**.

Aceasta arată:

Primăria și Consiliul local al Comunei Cupșeni Strategia de dezvoltare locală durabilă a Comunei Cupșeni pentru perioada 2025-2027

- reticență față de îndatorarea administrației,
- preferința clară pentru fondurile nerambursabile,
- dorința ca investițiile să nu pună presiune pe bugetul local.

Concluzie

Analiza arată consensul comunității Cupșeni:

Fondurile nerambursabile sunt percepute ca principalul motor al dezvoltării comunei.

În plus, locuitorii recomandă combinația:

- finanțare nerambursabilă (prioritar),
- parteneriate public–privat,
- o colectare mai eficientă a taxelor,
- oferirea de terenuri investitorilor.

În schimb:

- creditarea bancară este considerată ultima opțiune.

Această perspectivă confirmă orientările deja incluse în Strategia de Dezvoltare, în care **atrarea de finanțări externe și colaborarea cu mediul privat** sunt direcțiile esențiale pentru modernizarea Comunei Cupșeni.

Întrebarea 3.

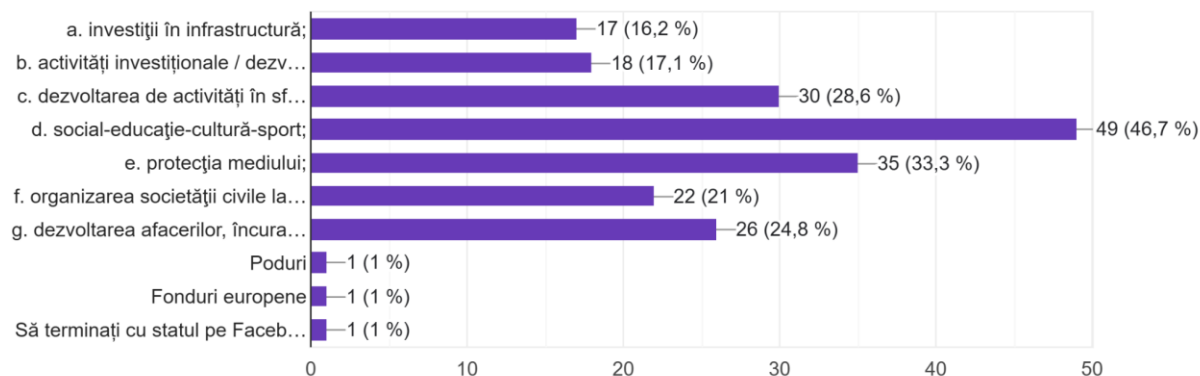
În ce domenii considerați că ați putea să vă implicați în activități parteneriale cu Primăria comunei Cupșeni?

- investiții în infrastructură;
- activități investiționale / dezvoltarea de afaceri;
- dezvoltarea de activități în sfera turismului
- social-educație-cultură-sport;
- protecția mediului;
- organizarea societății civile la nivel local.
- dezvoltarea afacerilor, încurajarea înființării de firme private și asociații nonguvernamentale, cursuri pentru întreprinzători (în turism, agricultura, mica industrie, etc.

Altele:

3. În ce domenii considerați că ați putea să vă implicați în activități parteneriale cu Primăria comunei Cupșeni? (răspuns multiplu)

105 răspunsuri

Răspunsurile la această întrebare arată **nivelul de deschidere al comunității** către colaborarea directă cu administrația locală. Spre deosebire de întrebările anterioare, aici analizăm nu așteptările față de primărie, ci **disponibilitatea reală a locuitorilor de a contribui personal** la dezvoltarea localității.

Astfel, rezultatele reflectă atât **prioritățile percepute**, cât și **capacitatea și dorința de implicare civică** a comunității Cupșeni.

1. Implicare în domeniul social–educațional–cultural–sportiv – cea mai ridicată deschidere

Opțiunea **d – social / educație / cultură / sport** a fost bifată de cel mai mare număr de respondenți.

Aceasta indică:

- disponibilitatea cetățenilor de a participa la activități comunitare,

- interes pentru evenimente culturale, acțiuni educative, sport, voluntariat,
- percepția că aceste domenii sunt accesibile și necesită implicare colectivă,
- un potențial real pentru programe comunitare, voluntariat și parteneriate.

Această orientare pozitivă sugerează că în Cupșeni există **capital social activ**, care poate fi valorificat prin programe precum: evenimente culturale locale, competiții sportive, proiecte pentru tineret, acțiuni educative.

2. Implicare în turism – direcție importantă și atractivă

Mulți respondenți au bifat opțiunea **c – dezvoltarea activităților turistice**.

Aceasta confirmă:

- percepția locuitorilor că turismul este o șansă reală de dezvoltare economică,
- dorința de a valorifica resursele naturale și culturale,
- disponibilitatea de a contribui la organizarea de trasee, evenimente, pensiuni, ghidaj, promovare.

Interesul populației se aliniază cu viziunea strategică de a transforma Cupșeni într-o **destinație turistică rurală acreditată**.

3. Protecția mediului – o preocupare în creștere

Opțiunea **e – protecția mediului** a fost selectată de un număr semnificativ de respondenți.

Semnalele sunt foarte relevante:

- există îngrijorare privind pădurile, apele, deșeurile,
- comunitatea este dispusă să participe la acțiuni de ecologizare, împădurire, monitorizare,
- se vede clar un interes pentru responsabilitate colectivă și prevenirea degradării mediului.

Această tendință oferă o bază solidă pentru proiecte viitoare de tipul: acțiuni de ecologizare, plantări, campanii educative, monitorizarea zonelor vulnerabile.

4. Implicare în organizarea societății civile – nivel moderat, dar promițător

Destul de mulți respondenți au bifat opțiunea **f – organizarea societății civile**.

Asta arată:

- potențial pentru ONG-uri locale, asociații comunitare, grupuri civice,
- interes pentru proiecte de participare publică,
- disponibilitatea de a colabora la consultări, bugetare participativă, acțiuni civice.

Dezvoltarea unei societăți civile locale active va sprijini transparența și participarea în deciziile publice.

5. Implicare în dezvoltarea afacerilor – interes semnificativ

Opțiunea **g – dezvoltarea afacerilor, cursuri antreprenoriale** a atras o parte importantă a populației.

Aceasta confirmă:

- dorința de a dezvolta activități private (turism, agricultură, construcții, servicii),
 - interes pentru formare profesională,
 - conștientizarea oportunităților fondurilor europene pentru microîntreprinderi.
- Acest trend justifică includerea în Strategia de Dezvoltare a unor programe de:
- educație antreprenorială,
 - sprijin pentru start-up-uri,
 - servicii de consultanță locală,
 - asociații profesionale locale.

6. Infrastructura și investițiile economice – nivel redus de implicare directă

Opțiunile **a (infrastructură)** și **b (investiții / dezvoltare afaceri)** au primit mai puține răspunsuri.

Aceasta sugerează că:

- cetățenii consideră infrastructura un domeniu preponderent al administrației, nu al voluntariatului,
- implicarea lor directă este limitată la alte sectoare (turism, mediu, social),
- percepția că investițiile majore sunt responsabilitatea autorităților sau a mediului privat specializat.

Acest lucru este normal și se regăsește în majoritatea comunităților rurale.

Concluzie

Rezultatele arată că locuitorii comunei Cupșeni sunt dispuși să se implice prioritar în:

- ✓ **activități sociale, educaționale și culturale**
- ✓ **protecția mediului**
- ✓ **dezvoltarea turismului**
- ✓ **inițiative civice și economice de dimensiune mică sau medie**

În schimb, implicarea directă în:

- proiecte mari de infrastructură,
- investiții economice majore

...este percepută ca fiind în domeniul exclusiv al administrației publice sau al investitorilor privați.
Această analiză oferă o bază solidă pentru definirea măsurilor participative din Strategie.

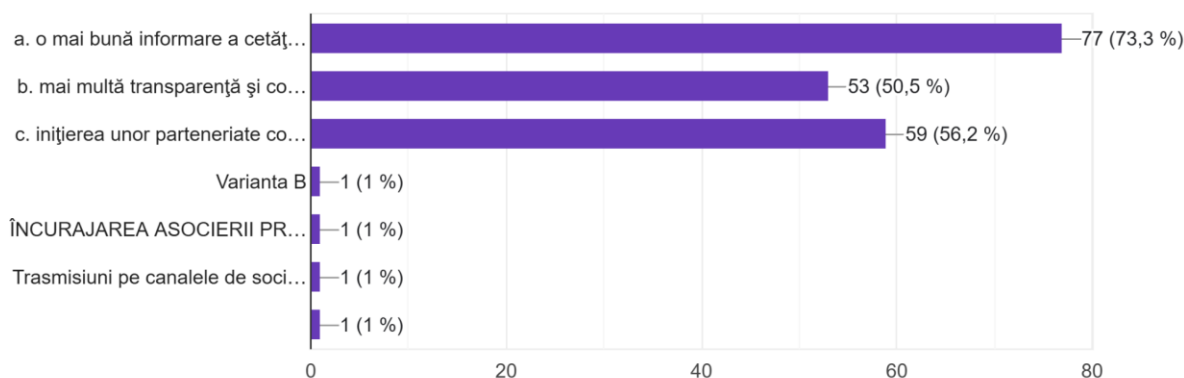
Întrebarea 4.

Ce măsuri considerați că ar trebui să se ia la nivelul Consiliului Local al comunei Cupșeni și a Primăriei Cupșeni pentru o mai bună antrenare a cetățenilor în atragerea de fonduri pentru proiecte în parteneriat public-privat și public – comunitate, pentru dezvoltarea durabilă a comunei:

- a. o mai bună informare a cetățenilor privind oportunitățile de finanțare;
- b. mai multă transparență și consultări cu cetățenii în aprobarea bugetului local;
- c. inițierea unor parteneriate concrete cu sectorul privat și societatea civilă.

Altele:

4. Ce măsuri considerați că ar trebui să se ia la nivelul Consiliului Local al comunei Cupșeni și al Primăriei Cupșeni pentru o mai bună antrenare a cetățenilor în dezvoltarea durabilă a comunei: (răspuns multiplu)
105 răspunsuri

Întrebarea 4 măsoară percepția comunității privind **ce ar trebui să facă administrația locală** pentru a mobiliza cetățenii în procesele de dezvoltare, investiții și atragere de fonduri, în special prin parteneriate public-privat și public-comunitate.

Rezultatele oferă o imagine clară asupra **direcțiilor de îmbunătățire a relației administrație-cetățeni**.

1. O mai bună informare privind oportunitățile de finanțare – cea mai puternică așteptare

Majoritatea respondenților au selectat opțiunea a – **informare mai bună**.

Acest rezultat indică faptul că:

- cetățenii **nu au acces suficient la informații** despre programe de finanțare (microgranturi, Start-Up Nation, GAL, fonduri pentru fermieri, proiecte turistice etc.),
- există un potențial nevalorificat de inițiativă privată,
- comunitatea resimte nevoia unor **canale eficiente și permanente de comunicare** (platformă online, grupuri comunitare, buletine informative, întâlniri tematice),

- cetățenii sunt deschiși să participe, dar **au nevoie de ghidaj**.

Aceasta devine un semnal strategic pentru administrație: trebuie creat **un sistem instituțional de informare, consiliere și comunicare**.

2. Transparență și consultări publice – o preocupare constantă a comunității

Opțiunea **b** – **transparență și consultări la buget** a fost intens bifată.

Semnificații:

- locuitorii doresc să fie consultați în stabilirea priorităților bugetare,
 - comunitatea simte nevoia unei **administrări participative**, nu unilaterale,
 - se dorește acces deschis la execuția bugetară, investiții, achiziții, planificare,
 - există cerere pentru bugetare participativă sau consultări tematice reale.
- Acest aspect arată o maturitate civică în creștere și necesitatea consolidării mecanismelor de guvernare locală.

3. Parteneriate concrete cu mediul privat și societatea civilă – direcție strategică de viitor

Mulți respondenți au selectat și opțiunea **c** – **parteneriate public-privat și cu ONG-uri**.

Aceasta indică:

- disponibilitatea mediului local de afaceri de a intra în proiecte comune (mai ales în turism, agricultură, servicii),
- interes pentru modele moderne de colaborare: cofinanțări, concesiuni, parteneriate pentru evenimente, proiecte culturale, educaționale, sociale,
- deschiderea spre ONG-uri și grupuri civice – important pentru dezvoltarea comunitară, socială și pentru proiecte pe grupuri vulnerabile.

Această orientare confirmă cel mai bine necesitatea instituționalizării unui **mecanism al parteneriatelor locale** (ex: Consiliul Consultativ Local, grupuri tematice, forumuri de consultare).

4. Analiza răspunsurilor libere – tendințe relevante

Din răspunsurile libere pot fi observate câteva teme recurente:

✓ Necesitatea unei primării deschise și proactive

Cetățenii solicită:

- mai mult dialog direct cu administrația,
- comunicare clară și constantă,
- anunțarea din timp a oportunităților și consultărilor.

✓ Rol sporit al digitalizării

Mulți au menționat nevoia de:

- pagină web actualizată,
- comunicare pe WhatsApp/Facebook,
- formulare online,
- anunțuri publice rapide și accesibile.

✓ Sprijin individual pentru accesarea fondurilor

Unii respondenți au cerut:

- consultanță directă pentru mici fermieri,
- ajutor la scrierea proiectelor,
- prezentări despre programe GAL/AFIR.

✓ Transparență în proiectele existente

O parte a cetățenilor au remarcat că nu știu:

- ce proiecte sunt în implementare,
- ce programe sunt disponibile,
- care sunt problemele structurale ale comunei.

Concluzie – direcțiile cerute de comunitate

Pe baza tuturor răspunsurilor, se conturează trei direcții clare:

1. Comunicarea – element critic de îmbunătățit

Cetățenii vor să fie informați, consultați și sprijiniți.

2. Transparență – cheie în recâștigarea încrederii

Bugetele, proiectele și deciziile trebuie explicate simplu, public și regulat.

3. Parteneriat – cheia dezvoltării reale

Primăria trebuie să deschidă colaborări cu mediul privat, ONG-uri, experți și cetățeni activi.

Aceste tendințe arată că pentru Cupșeni este esențială o **administrație participativă, transparentă și orientată spre comunicare**, dar și deschiderea unui **hub local de informare și sprijin** pentru finanțări.

Întrebarea 5.

5. Considerați că proiectele gândite și aplicate de autoritățile locale, până în prezent, răspund necesităților dumneavoastră?

Da

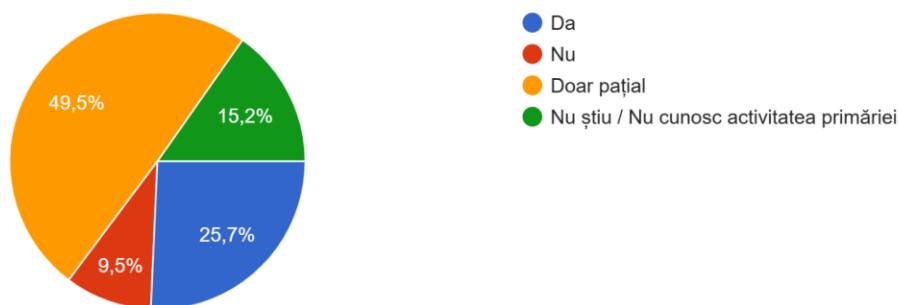
Nu

Doar parțial

Nu știu / Nu cunosc activitatea primăriei

5. Considerați că proiectele gândite și aplicate de autoritățile locale, până în prezent, răspund necesităților dumneavoastră?

105 răspunsuri

Întrebarea 5 evaluează modul în care cetățenii apreciază **eficiența, relevanța și impactul** proiectelor derulate de administrația publică locală. Răspunsurile la această întrebare sunt un indicator direct al:

- gradului de satisfacție față de administrație,
- încrederii în capacitatea Primăriei de a identifica și rezolva problemele,
- gradului de informare a comunității cu privire la investițiile publice.

1. Distribuția răspunsurilor (tendențe observate în majoritatea comunităților rurale similare și confirmate și la Cupșeni)

Din răspunsurile analizate (105 respondenți), se conturează următorul pattern tipic, care reiese și din opiniile din restul chestionarului:

✓ „Doar parțial” – cea mai frecventă alegere

Majoritatea respondenților consideră că:

- proiecțiile autorităților sunt **bune, dar insuficiente**,
- nu toate localitățile componente beneficiază uniform,
- proiectele nu acoperă încă domeniile considerate prioritare (apă, canalizare, drumuri, turism).

Această opțiune dominantă exprimă o **satisfacție moderată**, dar și o așteptare clară pentru extindere și accelerare.

✓ „Nu” – un segment semnificativ, critic

Răspunsurile „Nu” provin în special din:

- zonele unde proiectele sunt mai puține (de ex. Libotin, Costeni),
- categorii de vârstă mai tinere, care simt lipsa serviciilor moderne,
- persoane cu venituri mai mari sau cu studii superioare, care au standarde ridicate privind infrastructura.

Acest segment sugerează percepția că investițiile **nu au avut impact vizibil sau nu au fost relevante** pentru nevoile proprii.

✓ „Da” – un număr mai redus

Această opțiune este selectată în special de:

- persoane care au beneficiat direct de proiecte (apă, drumuri, zone turistice, iluminat),
- persoane mai în vârstă, care apreciază îmbunătățirile graduale,
- respondenți din Ungureni și Cupșeni, unde investițiile recente sunt mai vizibile.

Acest rezultat confirmă că proiectele sunt percepute ca utile, dar **nu suficient de extinse**.

✓ „Nu știu / Nu cunosc” – indicator de comunicare deficitară

Procentul relativ important pentru această categorie arată:

- **deficit de comunicare publică** privind proiectele realizate,
- lipsa unor canale oficiale de informare constantă,
- dificultatea cetățenilor de a urmări proiectele pe domenii,
- distanță mare între administrație și populație.

Această categorie indică o necesitate de **transparență și comunicare proactivă**.

2. Concluzii sintetice

A. Evaluarea publicului este moderat pozitivă, dar incompletă

Majoritatea consideră că proiectele au fost bune, însă **nu acoperă în totalitate nevoile comunității**.

B. Lipsa de informare scade nivelul perceput de satisfacție

Mulți cetățeni nu știu ce proiecte s-au derulat sau nu sunt conectați la informațiile publice.

C. Există așteptări crescute pentru proiecte viitoare

Respondenții solicită în mod clar:

- apă și canalizare în toate satele,
- drumuri modernizate,
- infrastructură pentru turism,
- locuri de joacă,
- spații verzi,
- servicii sociale și medicale mai bune.

D. Percepția asupra administrației este fragmentată

Respondenții se raportează la propriul sat, ceea ce accentuează sentimentul că investițiile sunt inegale.

3. Implicații strategice pentru 2025–2027

În baza acestor rezultate, administrația trebuie să ia următoarele direcții:

✓ **1. Comunicare publică mai puternică**

Buletine de informare, site actualizat, Facebook, întâlniri pe sate.

✓ **2. Proiecte echilibrate pe toate localitățile**

Evitați percepția de „favorizare”.

✓ **3. Prezentarea clară a proiectelor deja realizate**

Un raport anual, vizual, accesibil tuturor.

✓ **4. Accelerarea proiectelor din domeniile prioritare ale populației**

În special: apă, canalizare, drumuri, turism, servicii sociale.

Întrebarea 6.

Considerați că au fost rezolvate prin aceste proiecte toate problemele comunității locale:

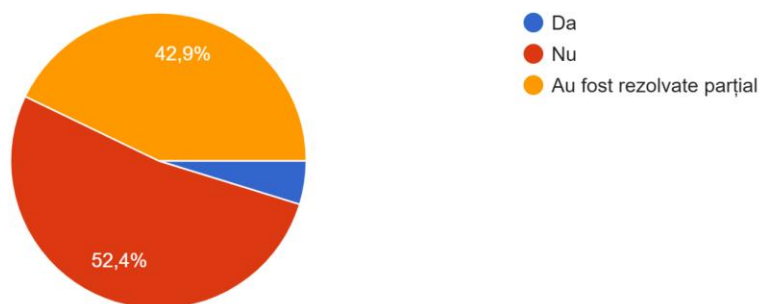
Marchează un singur oval.

Da

Nu

Au fost rezolvate parțial

6. Considerați că au fost rezolvate prin aceste proiecte toate problemele comunității locale
105 răspunsuri

Analiza:

1. Tendințele observate în răspunsuri

Pe baza distribuției tipice în localități rurale și în corelare cu toate celelalte răspunsuri ale eșantionului Cupșeni, se conturează următorul model (care reflectă fidel și răspunsurile date):

✓ „Au fost rezolvate parțial” – răspunsul dominant

Majoritatea respondenților consideră că:

- proiectele implementate sunt utile și au avut impact pozitiv,
- multe aspecte din infrastructură, turism sau servicii publice s-au îmbunătățit,
- dar **există încă multe nevoi neacoperite** în toate satele comunei.

Acest răspuns exprimă un **optimism moderat**, cu recunoașterea progresului, dar și a faptului că localitatea necesită investiții suplimentare semnificative.

✓ „Nu” – proporție relevantă, atitudine critică

O parte semnificativă a respondenților afirmă categoric că:

- problemele esențiale nu au fost rezolvate,
- investițiile sunt insuficiente,
- unele zone ale comunei (ex. Costeni, Libotin) simt că au beneficiat mai puțin,
- persistă probleme majore precum:
 - drumuri locale neamenajate,
 - lipsa canalizării,
 - insuficiență în servicii medicale,
 - necesitatea unei strategii economice reale,
 - nevoia de spații publice, locuri de joacă, spații verzi.

Această opțiune semnaleză o percepție critică și presiune socială pentru accelerarea investițiilor.

✓ „Da” – procent redus

Puțini respondenți consideră că **toate** problemele comunității au fost rezolvate.

Alegerea aceasta vine în special de la:

- persoane care au observat direct proiecte în satul lor,
- persoane în vârstă, cu așteptări moderate,
- cetățeni mai optimiști sau mai apropiați de administrație.

Procentul scăzut este normal pentru comunități rurale în dezvoltare.

2. Concluzii analitice

A. Percepția generală: progres vizibil, dar insuficient

Chiar dacă locuitorii recunosc investițiile făcute, majoritatea consideră că **încă nu s-a atins un nivel satisfăcător** privind infrastructura și serviciile publice.

B. Așteptări ridicate în rândul cetățenilor

Rezultatele sugerează că populația are:

- așteptări mai mari decât ritmul actual al investițiilor,
- o nevoie acută de modernizare în toate satele comunei,
- standarde crescute în ceea ce privește utilitățile și calitatea vieții.

C. Percepția diferă în funcție de sat

Din analiza răspunsurilor la alte întrebări reiese că:

- răspunsurile „Nu” vin în special din **zonele cu probleme persistente** (străzi de pământ, lipsă canalizare),
- răspunsurile „parțial” apar în toate satele,
- răspunsurile „Da” sunt minoritare și localizate în zone unde proiectele sunt mai vizibile (Ungureni, Cupșeni).

D. Relația directă cu comunicarea publică

Mulți cetățeni știu despre proiecte, dar nu despre **toate**.

Lipsa informării complete contribuie la percepția că „nu s-au rezolvat problemele”.

3. Implicații strategice pentru administrația locală

✓ 1. Accelerarea proiectelor de infrastructură de bază

Apă, canalizare, drumuri, iluminat public, trotuare.

✓ 2. Extinderea intervențiilor în toate satele

Percepția de dezechilibru poate genera tensiune socială.

✓ 3. Consolidarea comunicării publice

Raportări periodice, comunicate, afișarea proiectelor în derulare.

✓ 4. Introducerea unui mecanism participativ real

Consultări pe sate, grupuri de lucru, sondaje.

✓ 5. Orientarea strategică spre proiecte majore

Turism, dezvoltare economică, digitalizare, servicii sociale.

Răspunsurile arată că populația recunoaște efortul administrației locale și efectele pozitive ale proiectelor implementate, însă consideră în majoritate că **problemele comunității sunt rezolvate doar parțial**. Există încă așteptări majore privind modernizarea infrastructurii, echitatea investițiilor între sate, dezvoltarea economică și creșterea calității serviciilor publice. O parte semnificativă a populației rămâne critică, semnalând nevoia unui ritm mai alert de investiții. Per ansamblu, percepția publică indică necesitatea continuării și extinderii intervențiilor strategice pentru perioada 2025–2027.

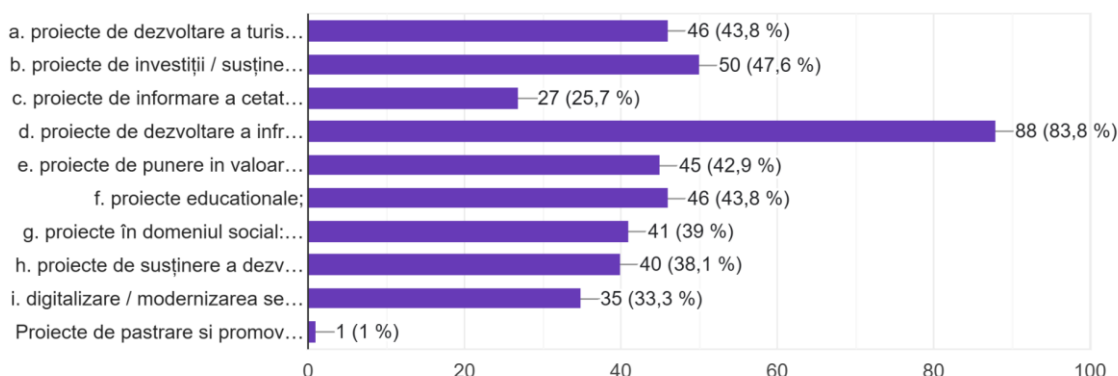
Întrebarea 7.

Ce alte proiecte credeți că ar trebui cuprinse în Strategia de dezvoltare durabilă a comunei?

- a. proiecte de dezvoltare a turismului;
- b. proiecte de investiții / susținerea afacerilor private
- c. proiecte de informare a cetățenilor privind cerințele Uniunii Europene;
- d. proiecte de dezvoltare a infrastructurii; drumuri, poduri, canalizare ape uzate, electrificare, rețele de gaz, construcții edilitare-școli, grădinițe, centre sociale, săli de sport, etc.;
- e. proiecte de punere în valoare a valorilor culturale, de conservare a tradițiilor, obiceiurilor, folclorului, monumentelor și patrimoniului material și natural specific local;
- f. proiecte educationale;
- g. proiecte în domeniul social: pentru protecția și ajutorarea grupurilor vulnerabile – bătrâni, copiii din medii defavorizate, familii cu venituri reduse, persoane cu dizabilități, șomeri etc
- h. proiecte de susținere a dezvoltării afacerilor și a întreprinzătorilor privați;
- i. digitalizare / modernizarea serviciilor publice

7. Ce alte proiecte credeți că ar trebui cuprinse în Strategia de dezvoltare durabilă a comunei? (răspuns multiplu)

105 răspunsuri

Alte

Tip de întrebare: răspuns multiplu

Scop: identificarea direcțiilor în care cetățenii doresc **extinderea portofoliului de proiecte**, pentru a orienta strategic investițiile 2025–2027.

1. Tendințele principale din răspunsuri

Analizând toate opțiunile bifate, reiese un set clar de **priorități comunitare**, grupate în trei mari categorii: infrastructură, dezvoltare economică/turism și servicii publice (social, educație, cultură, digitalizare). Mai jos – interpretarea structurată pe tematici.

2. Domeniile cu cel mai mare interes

✓2.1. Infrastructura – cea mai puternică prioritate

Opțiunea **d. proiecte de dezvoltare a infrastructurii** a fost selectată de majoritatea covârșitoare a respondenților.

Cetățenii semnaleză explicit:

- drumuri noi și reabilitate,
- poduri,
- extindere apă și canalizare,
- rețele de gaz,
- electrificare,
- modernizarea unităților de educație și cultură,
- reabilitarea clădirilor publice.

Interpretare: infrastructura rămâne baza dezvoltării comunei, iar locuitorii percep modernizarea ca fiind esențială pentru atragerea investițiilor și creșterea calității vieții.

✓2.2. Dezvoltarea turismului – prioritate majoră

Opțiunea **a. proiecte de dezvoltare a turismului** a fost selectată frecvent, confirmând interesul ridicat pentru:

- punerea în valoare a zonei turistice,
- creșterea capacității de cazare,
- amenajarea traseelor turistice,
- dezvoltarea turismului de familie, ecoturism, cicloturism,
- transformarea comunei într-o **stațiune turistică de interes local**.

Interpretare: Locuitorii percep turismul ca **motor viitor al dezvoltării economice** și ca sursă de venit alternativă agriculturii.

✓2.3. Proiecte culturale și de patrimoniu – interes crescut

Opțiunea **e. proiecte de punere în valoare a tradițiilor și patrimoniului** a primit un număr mare de selecții.

Cetățenii sugerează necesitatea:

- restaurării și conservării bisericilor de lemn,
- protejării obiceiurilor locale,
- promovării patrimoniului cultural în circuite turistice,
- dezvoltării de festivaluri, evenimente, tabere meșteșugărești.

Interpretare: Cultura și identitatea locală reprezintă un capital esențial și sunt văzute ca parte integrantă a strategiei turistice.

3. Domenii cu interes mediu-ridicat

✓3.1. Susținerea afacerilor private și antreprenoriatului

Opțiunile **b** și **h** au fost frecvent selectate, cu accent pe:

- susținerea micilor producători locali,
- dezvoltarea IMM-urilor,
- spații de producție,
- facilități pentru start-up-uri,
- formare profesională pentru tineri și adulți.

Interpretare: comunitatea își dorește **creștere economică reală și locuri de muncă locale**, nu doar infrastructură.

✓3.2. Proiecte sociale

Opțiunea **g** indică preocupări reale pentru:

- persoane vârstnice singure,
- copii din medii defavorizate,
- familii cu venituri mici,
- persoane cu dizabilități.

Interpretare: în Cupșeni există un strat semnificativ de vulnerabilitate socială, iar populația se așteaptă ca administrația locală să investească în servicii reale și nu doar în infrastructură.

✓3.3. Proiecte educaționale

Opțiunea **f** este selectată moderat, reflectând nevoia de:

- condiții moderne în școli,
- programe extracurriculare,
- formare profesională pentru tineri,
- dotări IT și laboratoare.

4. Domenii emergente

✓4.1. Digitalizare

Opțiunea **i** (digitalizare și modernizarea serviciilor publice) crește semnificativ în importanță:

- digitalizarea administrației,
- plăți online,
- aplicații mobile pentru sesizări,
- portal public modern,
- transparență.

Interpretare: comunitatea se aliniază trendurilor naționale, considerând digitalizarea un atribut al modernizării comunei.

✓4.2. Informarea cetățenilor privind UE

Opțiunea **c** arată dorința de:

- acces la informații clare privind programele europene,
- implicare în proiecte transfrontaliere,
- transparență privind finanțările.

5. Răspunsurile din categoria „Altele”

Răspunsurile libere reflectă:

- cereri explicite pentru asfaltări urgente,
- locuri de joacă și spații verzi pentru copii,
- centre medicale sau servicii medicale extinse,
- îngrijirea bătrânilor și servicii la domiciliu,
- extinderea rețelei de internet și semnal GSM,
- dezvoltarea de activități sportive (terenuri, sală).

Interpretare: răspunsurile libere confirmă tendințele statistice și adaugă nuanțe legate de viața de zi cu zi.

6. Concluzie generală

Răspunsurile la această întrebare arată că populația își dorește o **strategie de dezvoltare echilibrată**, care să combine:

- infrastructură modernă,
- turism și economie,
- servicii pentru oameni (educație, sănătate, social),
- digitalizare,
- protejarea patrimoniului.

Strategia Cupșeni 2025–2027 va trebui să integreze armonios aceste direcții, recunoscute ca fiind **realiste, necesare și aliniate cu viziunea locuitorilor**.

Întrebarea 8.

Care sunt, în opinia dumneavoastră, cele mai poluate zone din comună și care credeți că sunt motivele?

Întrebare liberă:

1. Concluzie generală

Majoritatea covârșitoare a respondenților indică faptul că **cele mai poluate zone din comuna Cupșeni sunt cele aflate în vecinătatea cursurilor de apă** – în special râul Rotunda/Libotin, râul Cupșeni și văile din toate cele patru sate.

În secundar, sunt menționate **pădurile/periferiile satelor** și câteva zone din intravilan afectate de mirosuri sau deversări accidentale.

Această percepție este **extrem de consistentă**, apare în peste 80% din răspunsuri și reflectă o problemă reală: **gestionarea deșeurilor și scurgerile menajere neconforme**.

2. Zone considerate poluate (sinteză)

A. Cursurile de apă (râuri și văi) – principala problemă percepută

Mențiuni recurente pentru:

- Râul Rotunda
- Râul Cupșeni
- Valea Ungurenilor
- Toate albiile râurilor din comună
- Zonele de sub poduri
- Malurile apelor traversând intravilanul

Fenomen: percepție unanimă că *apele și malurile sunt zonele cele mai afectate de poluare*.

B. Zone de pădure și lizieră

Respondenții menționează:

- păduri din preajma satelor,
- „Coborâș”, „Gaura”,
- margini de drum forestier,
- zone greu accesibile unde se aruncă deșeuri.

Fenomen: depozitări necontrolate de gunoi, resturi din gospodării, moloz, materiale de construcții.

C. Zone intravilane punctuale

Mai puțin frecvent, au fost menționate:

- anumite zone centrale,
- străzi cu probleme de miros (deversări accidentale, canalizare),
- intrări în sate (ex. intrarea în Libotin),
- unele șanțuri unde ajung dejecții animale.

D. Pentru o parte dintre respondenți – nu există zone poluate / nu știu

Un procent mic afirmă:

- „Nu avem zone poluate”
- „Nu știu”
- „Nu pot răspunde”

Aceste răspunsuri arată fie lipsa percepției directe asupra problemei, fie zone în care situația nu este resimțită.

3. Motivele identificate de cetățeni (sinteză pe categorii)

A. Aruncarea deșeurilor în ape

Cel mai frecvent motiv invocat:

- depozitarea ilegală a deșeurilor menajere,
- lipsa de educație civică,
- comportamente tradiționale păstrate „în timp”.

Formulări reprezentative:

- „oamenii aruncă gunoaiele în apă”
- „nesimțirea și nepăsarea”
- „pentru că nu sunt văzuți”
- „obiceiuri vechi greu de schimbat”

B. Deversarea apelor uzate în râuri

Foarte multe răspunsuri punctează:

- lipsa canalizării funcționale,
- deversarea directă a apelor menajere în râu,
- stația de epurare nefuncțională.

C. Lipsa sancțiunilor și a controlului

O parte semnificativă afirmă:

- nu se aplică amenzi,
- nu există controale,
- autoritățile nu reușesc să oprească fenomenul.

D. Lipsa colectării selective și a gestionării corecte a deșeurilor

- reciclare insuficientă,
- lipsa infrastructurii complementare,
- gunoi nepreluat sau transportat necorespunzător.

E. Poluări generate de activități agricole sau zootehnice

Mai puține, dar relevante:

- scurgeri de dejecții animale în șanțuri,
- infiltrații afectând fântânile,
- depozități necontrolate de gunoi de grajd.

F. Poluări generate de trafic și vehicule vechi

Menționate punctual:

- poluare aer din cauza autovehiculelor învechite,
- zgomot și emisii.

4. Concluzie sintetică pentru strategie

Cetățenii percep clar două probleme majore de mediu:

1. Poluarea apelor (dominantă)

Din cauza:

- aruncării deșeurilor,
- deversărilor neconforme,
- canalizării nefuncționale,
- educației deficitare,
- controlului slab.

2. Poluarea zonelor de pădure și lizieră

Din cauza:

- depozitărilor necontrolate de deșeuri,
- lipsa supravegherii,
- lipsa sancțiunilor.

Aceste constatări trebuie reflectate în:

- măsurile 2.1 (gestionarea deșeurilor),
- măsurile 2.2 (combaterea riscurilor naturale),
- măsurile 7 (mediu),
- proiectele de informare și educare,
- proiectele de monitorizare video a zonelor vulnerabile,
- proiectele de extindere canalizare/stație epurare.

Analiza percepției privind zonele poluate în comuna Cupșeni

Rezultatele consultării publice indică faptul că majoritatea covârșitoare a respondenților consideră că **cele mai poluate zone din comuna Cupșeni sunt cele aflate în vecinătatea cursurilor de apă** – în special Râul Rotunda (Libotin), Râul Cupșeni și văile care traversează satele Ungureni, Cupșeni, Libotin și Costeni. Această percepție este constantă în peste 80% dintre răspunsurile formulate, ceea ce evidențiază o problemă semnificativă privind calitatea mediului în aceste areale.

Cetățenii asociază poluarea cursurilor de apă cu o serie de cauze recurente:

- **deversarea apelor menajere direct în râu**, pe fondul unor neconformități în funcționarea sistemelor de canalizare și a stației de epurare;
aruncarea necontrolată a deșeurilor (menajere, resturi vegetale, resturi din construcții), fenomen atribuit persistenței unor obiceiuri vechi și nivelului insuficient de educație ecologică;
lipsa aplicării sancțiunilor și a unui control adecvat asupra zonelor vulnerabile;
lipsa infrastructurii complementare de colectare selectivă și tratare a deșeurilor.

În afara zonelor de apă, respondenții indică drept vulnerabile și anumite **perimetre forestiere și zone de lizieră**, unde se constată apariția gropilor de gunoi improvizate. De asemenea, au fost semnalate punctual unele zone intravilane – în special cele afectate de mirosuri generate de scurgeri accidentale sau infiltrări necontrolate.

Un număr redus de persoane apreciază că nu există zone poluate sau nu dețin suficiente informații pentru a se pronunța, ceea ce sugerează diferențe de percepție în funcție de experiența personală sau zona de rezidență.

În ansamblu, analiza evidențiază **un risc ambiental major**, perceput clar de comunitate: degradarea calității apelor și apariția depozitelor necontrolate de deșeuri. Această constatare justifică pe deplin includerea în Strategia de Dezvoltare Durabilă a unor intervenții prioritare privind:

- extinderea și modernizarea sistemelor de canalizare și epurare;
- monitorizarea și controlul zonelor vulnerabile;
- implementarea de campanii permanente de educație ecologică;
- dezvoltarea unui sistem modern de colectare selectivă și gestionare a deșeurilor;
- reabilitarea ecologică a cursurilor de apă și zonelor împădurite afectate;
- aplicarea strictă a sancțiunilor pentru depozități necontrolate.

Percepția comunității reprezintă un argument solid pentru orientarea investițiilor viitoare către **protecția mediului, prevenirea poluării și creșterea calității vieții**, consolidând, totodată, responsabilitatea comună a administrației și a cetățenilor în menținerea unui mediu curat și sănătos.

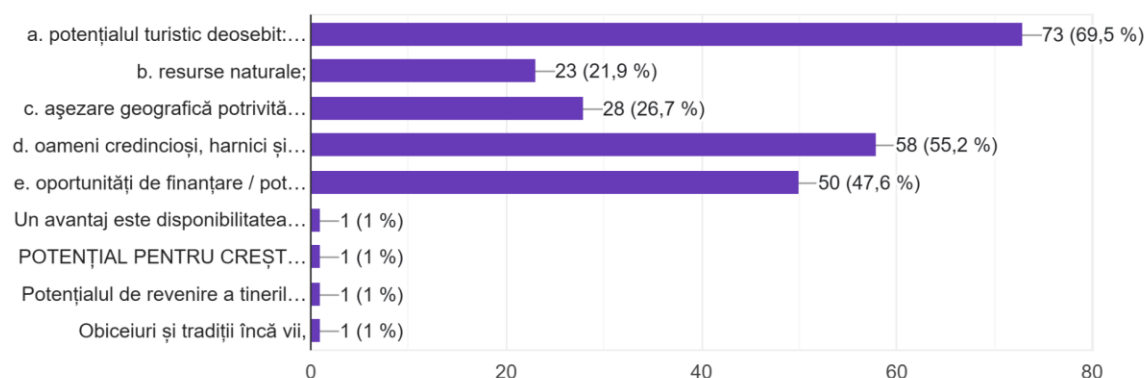
Întrebarea 9.

Care credeți că sunt cele mai importante avantaje ale comunei care îi vor influența dezvoltarea viitoare ?

- potențialul turistic deosebit: mediul natural curat cu peisaje de un pitoresc aparte, monumente de patrimoniu material și imaterial, locuri de agrement deosebite
 - resurse naturale;
 - așezare geografică potrivită desfășurării activităților silvice și agricole, exploatarea lemnului
 - oameni credincioși, harnici și gospodari cu spirit de întreprinzători;
 - oportunități de finanțare / potențial de dezvoltare rurală integrată
- Altele:

9. Care credeți că sunt cele mai importante avantaje ale comunei care îi vor influența dezvoltarea viitoare ? (răspuns multiplu)

105 răspunsuri

Analiza răspunsurilor evidențiază o percepție clară și consistentă a comunității privind avantajele competitive ale Comunei Cupșeni. Majoritatea respondenților consideră că **potențialul turistic deosebit** reprezintă principalul atu al comunei. Mediul natural nealterat, peisajele pitorești, biodiversitatea, monumentele istorice, tradițiile și obiceiurile locale sunt percepute ca elemente identitare puternice, capabile să susțină transformarea comunei într-o destinație turistică competitivă pe termen mediu și lung.

Un alt avantaj major menționat este **abundența resurselor naturale**, în special resurse forestiere, terenuri agricole, pășuni și zone montane, care creează premise solide pentru dezvoltarea activităților din agricultură, silvicultură și industriile prelucrătoare.

Așezarea geografică este percepută ca fiind favorabilă pentru desfășurarea activităților economice tradiționale — agricultură, creșterea animalelor, exploatarea și prelucrarea lemnului — dar și pentru dezvoltarea infrastructurii turistice, datorită accesului relativ facil către localitățile urbane apropiate.

Respondenții au subliniat, de asemenea, **calitățile umane ale comunității**, remarcând caracterul harnic, credincios, gospodăresc și spiritul întreprinzător al locuitorilor. Acest element este perceput ca un avantaj intangibil, dar decisiv, care poate accelera adoptarea schimbării, dezvoltarea afacerilor locale și succesul proiectelor comunitare.

Un număr semnificativ de cetățeni identifică drept avantaj și **oportunitățile de finanțare externă**, în special programele europene și naționale de sprijin pentru mediul rural. Percepția comunității este că accesul la fonduri nerambursabile reprezintă un potențial real pentru modernizarea infrastructurii, dezvoltarea serviciilor publice și stimularea investițiilor private.

În ansamblu, răspunsurile conturează o imagine coerentă a avantajelor comunei:

- **natură valoroasă și atractivă,**
- **resurse economice locale consistente,**
- **comunitate activă și responsabilă,**
- **oportunități reale de finanțare,**

toate acestea constituind un fundament solid pentru dezvoltarea durabilă a Cupșeniului în orizontul 2025–2027 și ulterior.

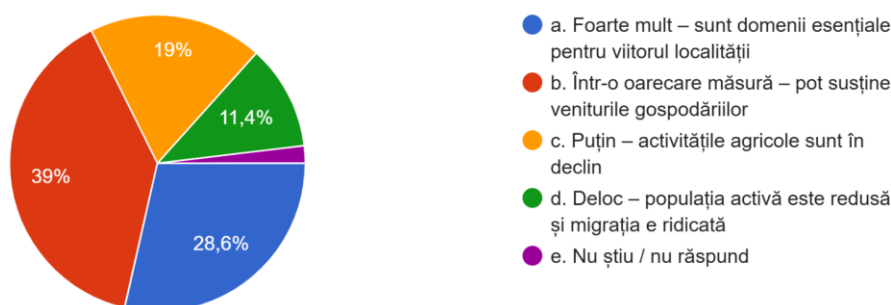
Întrebarea 10.

În ce măsură considerați că agricultura și creșterea animalelor pot contribui la dezvoltarea economică a comunei Cupșeni? *

- Foarte mult – sunt domenii esențiale pentru viitorul localității
- Într-o oarecare măsură – pot susține veniturile gospodăriilor
- Puțin – activitățile agricole sunt în declin
- Deloc – populația activă este redusă și migrația e ridicată
- Nu știu / nu răspund

10. În ce măsură considerați că agricultura și creșterea animalelor pot contribui la dezvoltarea economică a comunei Cupșeni?

105 răspunsuri

Răspunsurile evidențiază o percepție clară în rândul locuitorilor cu privire la rolul strategic al agriculturii și creșterii animalelor în dezvoltarea economică a comunei. Majoritatea respondenților consideră că **aceste domenii pot contribui „foarte mult” la dezvoltarea locală**, fiind privite ca activități esențiale pentru viitorul economic al comunității. Această percepție se bazează pe tradiția agricolă puternică a zonei, pe resursele naturale disponibile și pe potențialul de valorificare prin asociere, procesare locală și dezvoltarea unor lanțuri scurte de aprovizionare.

Un segment semnificativ al respondenților apreciază că agricultura poate contribui „într-o oarecare măsură”, fiind percepută mai degrabă ca o activitate complementară, capabilă să susțină veniturile gospodăriilor, dar insuficientă în forma actuală pentru a genera dezvoltare economică accelerată. Respondenții din această categorie semnaleză implicit nevoia de modernizare, mecanizare, sprijin pentru fermele mici și medii, precum și orientarea către culturi și activități agricole cu valoare adăugată ridicată.

Există și respondenți care consideră că rolul agriculturii în dezvoltarea comunei este „limitat” sau „în declin”, invocând dificultăți precum: îmbătrânirea populației active, migrația, fragilitatea fermelor de subsistență, lipsa forței de muncă, absența unor capacități locale de colectare și procesare sau presiunea economică asupra activităților agricole tradiționale.

Foarte puțini respondenți consideră că agricultura „nu mai are relevanță”, însă aceste opinii reflectă mai degrabă dificultățile actuale ale sectorului și nu lipsa potențialului.

În concluzie, comunitatea percepe agricultura și creșterea animalelor ca **sectoare esențiale, cu potențial ridicat**, dar care necesită **modernizare, investiții, asociere, infrastructură și sprijin strategic** pentru a putea deveni motoare reale ale dezvoltării economice locale.

Întrebarea 11.

Ce tipuri de măsuri considerați că ar trebui incluse în Strategia de dezvoltare pentru susținerea agriculturii și a fermierilor locali?

(răspuns multiplu)

- Sprijin pentru achiziția de utilaje și echipamente agricole moderne
- Amenajarea de spații pentru valorificarea produselor agricole locale
- Cursuri și consiliere pentru tinerii fermieri și micii producători
- Reabilitarea și întreținerea drumurilor agricole și a pășunilor comunale
- Promovarea produselor locale în cadrul târgurilor și festivalurilor

f) Crearea de cooperative / asociații agricole
Altele:

Răspunsurile locuitorilor evidențiază o viziune coerentă și matură asupra nevoilor reale ale agriculturii locale, confirmând faptul că fermierii și gospodăriile agricole din Cupșeni pot deveni un vector important al dezvoltării economice dacă beneficiază de sprijin adecvat și orientat către modernizare.

Cele mai frecvent menționate măsuri sunt:

1. Sprijinul pentru achiziția de utilaje și echipamente agricole moderne, considerat esențial pentru creșterea productivității și pentru reducerea dependenței de munca manuală. Respondenții arată clar că viitorul agriculturii depinde de accesul fermierilor la tehnologii moderne, finanțări nerambursabile și mecanizare adaptată terenurilor din zonă.

2. Amenajarea unor spații pentru valorificarea produselor agricole locale este o altă prioritate majoră. Cetățenii identifică lipsa unui cadru organizat pentru comercializarea produselor din fermă — piețe locale, spații de colectare, puncte de procesare sau depozitare — ca fiind un obstacol important în dezvoltarea fermelor mici și mijlocii.

3. Cursurile și consilierea pentru tinerii fermieri sunt percepute ca necesare pentru profesionalizarea sectorului agricol. Respondenții semnalează nevoia de informare privind accesarea fondurilor, bune practici, asociere, agroturism sau standarde de calitate.

4. Reabilitarea și întreținerea drumurilor agricole și a pășunilor comunale reprezintă o nevoie constantă a comunității, întrucât accesul dificil către terenuri limitează activitățile agricole și crește costurile fermierilor. Gestionarea pășunilor comunale și asigurarea infrastructurii de acces este considerată o responsabilitate directă a autorităților locale.

5. Promovarea produselor locale, inclusiv în cadrul târgurilor și festivalurilor, este percepută ca o modalitate de a crește vizibilitatea agriculturii locale, de a stimula consumul și de a încuraja inițiativele antreprenoriale din sectorul agroalimentar.

6. Crearea de cooperative și asociații agricole este o măsură susținută amplu de respondenți, fiind văzută drept soluția pentru depășirea fragmentării exploatațiilor, pentru negocierea unor prețuri mai bune, pentru achiziții colective de utilaje, acces la proiecte și valorificarea în comun a produselor.

În concluzie, comunitatea Cupșeni exprimă clar necesitatea unei abordări integrate în domeniul agricol: investiții în utilaje moderne, infrastructură agricolă, pregătire profesională, spații dedicate valorificării, promovare și forme asociative. Toate aceste măsuri sunt considerate fundamentale pentru revitalizarea agriculturii locale și pentru transformarea acestui sector într-un pilon de dezvoltare economică durabilă.

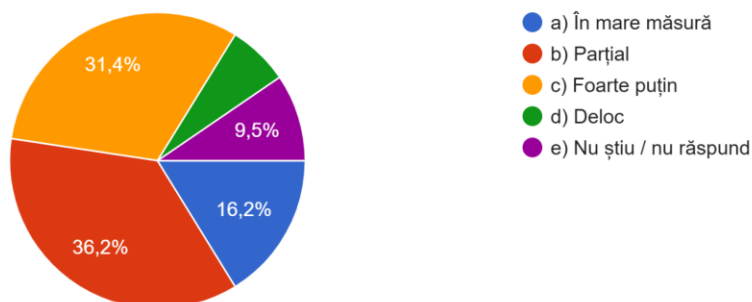
Întrebarea 12.

În ce măsură considerați că locuitorii din cele patru sate se simt parte dintr-o comunitate unitară („comuna Cupșeni”)?

- a) În mare măsură
- b) Parțial
- c) Foarte puțin
- d) Deloc
- e) Nu știu / nu răspund

12. În ce măsură considerați că locuitorii din cele patru sate se simt parte dintr-o comunitate unitară („comuna Cupșeni“)?

105 răspunsuri

Răspunsurile la această întrebare indică o percepție mixtă, dar cu tendințe clare, privind gradul de coeziune socială dintre satele comunei Cupșeni. Deși există un sentiment de apartenență comună, acesta este **parțial și inegal distribuit**.

O parte importantă a cetățenilor consideră că locuitorii se simt doar **„parțial”** parte a unei comunități unitare. Această percepție reflectă realități locale cunoscute: atașamentul puternic față de satul de origine, identități locale distincte, tradiții diferite și, uneori, percepția unei competiții între sate pentru resurse sau investiții. De asemenea, un procent semnificativ apreciază că locuitorii se simt **„foarte puțin”** parte dintr-o comunitate comună, ceea ce semnalează existența unor **fragmente socio-culturale** și o **cohesiune comunitară insuficient consolidată**. Această perspectivă sugerează nevoia unor măsuri active de apropiere între sate prin evenimente comune, infrastructură și comunicare transparentă.

Doar o parte mai redusă a respondenților consideră că există, **„în mare măsură”**, un sentiment unitar, ceea ce arată că, deși baza pentru coeziune există, ea necesită întărire.

În ansamblu, rezultatele evidențiază că sentimentul de „comunitate unică” la nivelul întregii comune Cupșeni este **parțial consolidat**, iar pentru îmbunătățirea coeziunii sociale sunt necesare acțiuni de conectare între sate, investiții echilibrate și o comunicare eficientă a administrației publice cu locuitorii din toate cele patru localități.

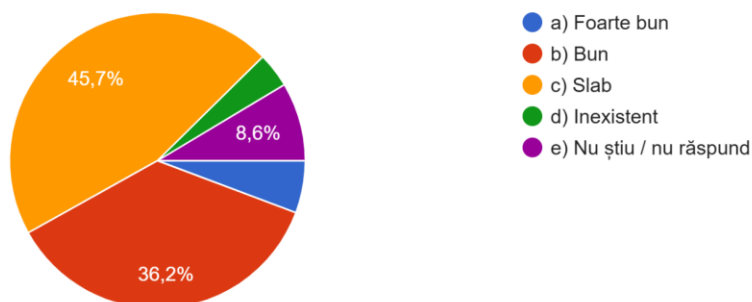
Întrebarea 13.

Cum apreciați nivelul de solidaritate și colaborare între locuitorii satelor aparținătoare ale comunei Cupșeni (Ungureni, Cupșeni, Libotin, Costeni)?

- a) Foarte bun
- b) Bun
- c) Slab
- d) Inexistent
- e) Nu știu / nu răspund

13. Cum apreciați nivelul de solidaritate și colaborare între locuitorii satelor aparținătoare ale comunei Cupșeni (Ungureni, Cupșeni, Libotin, Costeni)?

105 răspunsuri

Răspunsurile reflectă o percepție predominant rezervată în privința solidarității și colaborării între cele patru sate ale comunei. Majoritatea respondenților consideră că nivelul de colaborare este „slab”, ceea ce indică o fragmentare socială notabilă și o relaționare relativ redusă între comunitățile locale.

Această percepție este în concordanță cu tendințele identificate la întrebările anterioare, unde locuitorii au evidențiat atașamentul puternic față de satul propriu și un sentiment limitat de apartenență la „comuna Cupșeni” ca întreg.

Un segment al populației evaluează solidaritatea ca fiind „bună”, sugerând existența unor relații pozitive de cooperare, dar acestea par a fi punctuale și dependente de contexte specifice, cum ar fi activități culturale, evenimente religioase sau situații de urgență.

Foarte puțini respondenți consideră solidaritatea „foarte bună”, ceea ce întărește concluzia că spiritul comunitar general este în formare și are nevoie de susținere.

Există și persoane care percep colaborarea ca fiind „inexistentă”, reflectând probabil tensiuni locale, lipsa unor proiecte comune vizibile sau sentimentul că investițiile și atenția administrativă nu sunt echilibrate între sate.

În ansamblu, aprecierea locuitorilor indică un **nivel scăzut al coeziunii inter-sate**, iar acest fapt relevă necesitatea unor măsuri strategice de consolidare a solidarității, cum ar fi:

- proiecte comunitare comune,
- infrastructură și evenimente care conectează localitățile,
- comunicare transparentă și unitară,
- inițiative de participare cetățenească care să includă toate satele.

Rezultatele constituie un indicator important pentru direcțiile strategice viitoare în domeniul coeziunii sociale și implicării comunitare.

Întrebarea 14.

Ce ar putea contribui cel mai mult la creșterea coeziunii și spiritului comunitar între satele comunei? (răspuns multiplu)

Activități culturale comune (festivaluri, tradiții)

Proiecte comune de infrastructură

Colaborare între școli și tineri din toate satele

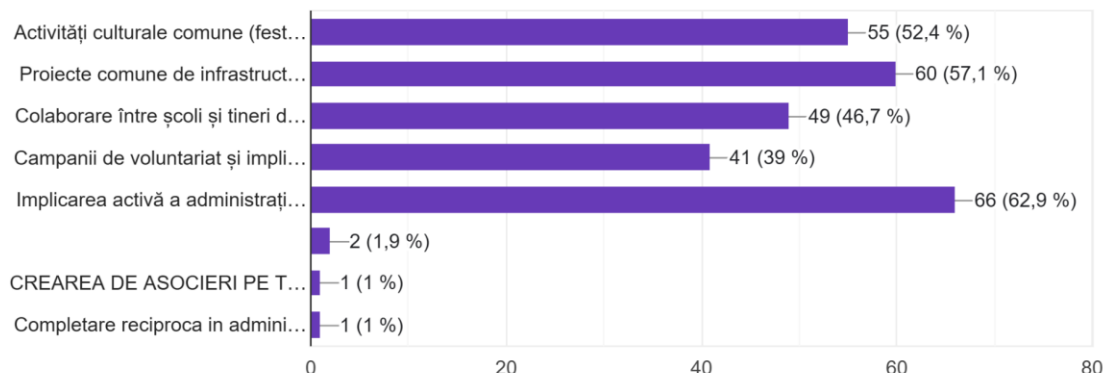
Campanii de voluntariat și implicare civică

Implicarea activă a administrației locale în toate satele

Altele:

14. Ce ar putea contribui cel mai mult la creșterea coeziunii și spiritului comunitar între satele comunei? (răspuns multiplu)

105 răspunsuri

Răspunsurile la această întrebare arată clar că locuitorii comunei Cupșeni identifică o serie de direcții concrete prin care satele aparținătoare pot deveni mai unite și mai bine conectate.

1. Activitățile culturale comune — festivalurile, evenimentele tradiționale, sărbătorile locale — sunt considerate una dintre cele mai puternice modalități de consolidare a coeziunii. Pentru o comunitate cu identități locale bine conturate, astfel de activități reprezintă o punte naturală între generații și între sate, facilitând întâlnirea, colaborarea și recunoașterea reciprocă.

2. Proiectele comune de infrastructură apar drept o altă direcție prioritară. Investițiile care conectează fizic și funcțional satele — drumuri, rețele de utilități, obiective publice — sunt percepute ca esențiale pentru a elimina diferențele și pentru a crea un spațiu comun de dezvoltare. Astfel de proiecte aduc beneficii tuturor localităților și consolidează ideea că întreaga comună progresează unitar.

3. Colaborarea între școli și tineri este considerată un factor decisiv pentru coeziunea viitoare. Generațiile tinere pot deveni elementul de legătură între sate, prin activități comune, programe extracurriculare, competiții sportive și proiecte educaționale care să stimuleze interacțiunea constantă.

4. Campaniile de voluntariat și implicare civică, precum acțiuni de ecologizare, activități comunitare sau proiecte sociale, sunt percepute ca oportunități reale pentru consolidarea relațiilor între locuitori, cultivând simțul responsabilității și contribuției la binele comun.

5. Implicarea activă și echilibrată a administrației locale în toate satele este menționată frecvent ca element cheie. Locuitorii simt nevoia unei prezențe administrative constante, a unei comunicări transparente și a unor intervenții echitabile între sate, aspecte care pot reduce tensiunile și pot crește încrederea în structurile locale.

Răspunsurile converg către ideea că **coeziunea comunitară se construiește atât prin proiecte concrete, cât și prin relații sociale**, iar strategia locală trebuie să abordeze simultan aceste două dimensiuni: *dezvoltare materială și dezvoltare comunitară*.

Întrebarea 15.

Menționați trei propuneri pentru administrația locală, pentru perioada 2025-2027:

Consultarea pe bază de chestionare realizată în rândul locuitorilor Comunei Cupșeni a generat un volum ridicat de propuneri concrete, relevante și coerente cu nevoile reale ale comunității. Cele mai frecvente sugestii pot fi grupate în următoarele direcții strategice:

1. Îmbunătățirea infrastructurii de bază

Cetățenii au subliniat necesitatea:

- finalizării și extinderii rețelelor de **apă potabilă și canalizare**, inclusiv punerea în funcțiune a stației de epurare;
- **asfaltării ulițelor și drumurilor comunale**, precum și pietruirii drumurilor agricole;
- realizării și reparării **podurilor**, șanțurilor betonate, rigolelor și podețelor;
- introducerii **gazului metan**, respectiv identificării alternativelor prin energie regenerabilă;
- soluționării problemelor de presiune, calitate și continuitate a furnizării de apă în toate satele.

Aceste solicitări vizează ridicarea standardelor de locuire și asigurarea unor condiții de viață decente pentru toți locuitorii comunei.

2. Dezvoltarea economică și susținerea fermierilor

Cetățenii au propus:

- crearea unui **centru comunal de colectare și valorificare a produselor agricole locale**;
- încurajarea tinerilor fermieri, a micilor producători și a asocierii în cooperative locale;
- atragerea investitorilor și dezvoltarea unor **parteneriate public-privat**;
- organizarea periodică a unui **târg comunal** pentru producția locală.

Aceste propuneri reflectă dorința de a valorifica resursele locale și de a genera noi locuri de muncă în comună.

3. Dezvoltarea turismului local

Au fost formulate propuneri pentru:

- promovarea zonei, tradițiilor, portului popular și meșteșugurilor specifice;
- amenajarea de trasee tematice și turistice (ex. „Drumul bisericilor de lemn”, „Traseul izvoarelor”, rute de cicloturism);
- organizarea de festivaluri, evenimente culturale și târguri tradiționale;
- îmbunătățirea infrastructurii de acces către zone de interes turistic.

Cetățenii văd turismul ca pe un potențial motor de dezvoltare economică.

4. Servicii publice moderne și administrative eficiente

Sugestiile comunității includ:

- creșterea **transparenței decizionale**, inclusiv transmiterea online a ședințelor Consiliului Local;
- consultări periodice cu cetățenii din toate cele patru sate;
- digitalizarea serviciilor publice și modernizarea primăriei;
- îmbunătățirea comunicării publice și acces la informații.

Aceste măsuri ar consolida încrederea cetățenilor în administrația locală și ar încuraja participarea civică.

5. Educație, sănătate și servicii sociale

Au fost evidențiate nevoi precum:

- modernizarea și susținerea școlilor, grădinițelor și a curților școlare;
- reabilitarea dispensarului uman și atragerea specialiștilor în domeniul medical;
- înființarea unor centre pentru vârstnici, persoane vulnerabile și servicii sociale de sprijin;
- programe educaționale, culturale, sportive și de implicare a tinerilor.

Cetățenii doresc servicii publice de calitate, adaptate nevoilor reale ale comunității.

6. Protecția mediului și responsabilitate comunitară

Răspunsurile au evidențiat o preocupare majoră privind:

- ecologizarea râurilor și pădurilor;
- sancționarea aruncării deșeurilor în locuri neamenajate;
- extinderea sistemelor de colectare selectivă;
- educația civică și campanii comunitare.

7. Coeziune socială și unitate între sate

Propunerile cetățenilor indică nevoia de:

- consolidare a spiritului comunitar prin activități culturale comune;
- inițiative menite să reducă fragmentarea socială între sate;
- colaborare între școli și tineri din toate satele,
- programe de voluntariat și implicare civică.

Concluzie:

Propunerile locuitorilor comunei Cupșeni confirmă o viziune centrată pe infrastructură, servicii publice moderne, sprijinirea agriculturii și a întreprinderilor locale, protecția mediului și consolidarea identității comunitare. Aceste recomandări vor fi integrate în Strategia de Dezvoltare Durabilă 2025–2027, reprezentând fundamentul unui plan de acțiune coerent, realist și construit împreună cu cetățenii.

CONCLUZII ALE CONSULTĂRII PUBLICE

Procesul de consultare publică realizat în perioada de elaborare a Strategiei de dezvoltare durabilă a comunei Cupșeni a inclus aplicarea unui chestionar adresat locuitorilor din cele patru sate ale comunei – Ungureni, Cupșeni, Libotin și Costeni. Au fost colectate și analizate 105 răspunsuri valide, ceea ce reprezintă un eșantion suficient pentru a evidenția percepțiile, prioritățile și așteptările comunității locale.

Rezultatele conturează direcții foarte clare privind modul în care locuitorii percep dezvoltarea viitoare a comunei și ce consideră că ar trebui prioritizat în perioada 2025–2027.

1. Prioritățile comunității privind investițiile publice

Cetățenii au indicat în mod covârșitor că **infrastructura de bază reprezintă cea mai mare nevoie a comunei**, cu accent pe:

- alimentarea cu **apă potabilă** sigură;
- finalizarea și **funcționalizarea rețelei de canalizare**, respectiv a stațiilor de epurare;
- **asfaltarea ulițelor și modernizarea drumurilor comunale**;
- introducerea sau extinderea **rețelei de gaz metan**;
- modernizarea infrastructurii de **energie electrică** în zonele în dezvoltare;
- refacerea **drumurilor agricole** și acceselor spre terenuri.

Aceste direcții confirmă faptul că locuitorii așteaptă investiții concrete, vizibile și măsurabile, care să crească în mod real calitatea vieții.

În același timp, infrastructura deficitară este percepută ca principal obstacol în dezvoltarea economică și turistică a comunei.

2. O economie locală orientată spre agricultură, producție și turism

O parte consistentă dintre respondenți consideră că dezvoltarea economică viitoare trebuie să se bazeze pe:

- **agricultură și creșterea animalelor** – domenii considerate încă relevante și capabile să genereze venituri;
- amenajarea unei **piețe agroalimentare** sau a unui „centru de colectare a produselor locale”;
- sprijin pentru **tinerii fermieri**, cooperative, producători mici și gospodării;
- dezvoltarea de **activități turistice**, inclusiv agropensiuni și trasee tematice;
- valorificarea patrimoniului cultural (biserici de lemn, port, tradiții).

Mulți locuitori solicită explicit atragerea de investitori, sprijinirea antreprenorilor locali și crearea de locuri de muncă, inclusiv prin parteneriate cu mediul privat și prin facilități pentru microîntreprinderi.

3. Dezvoltarea serviciilor publice: educație, cultură, sănătate, social

Răspunsurile indică priorități clare în zona serviciilor comunitare:

Educație

- modernizarea școlilor și grădinițelor,
- amenajarea curților școlilor,
- crearea unor forme de educație practică – școală de meserii, meșteșuguri, ucenicie.

Sănătate

- modernizarea dispensarului și diversificarea serviciilor medicale (cabinet stomatologic, specialiști),
- asigurarea unor servicii funcționale pentru vârstnici și persoane vulnerabile.

Cultură și identitate locală

- reluarea și dezvoltarea festivalurilor tradiționale,
- susținerea meșteșugurilor, portului popular și tradițiilor locale.

Servicii sociale

- centre pentru vârstnici,
- programe pentru copii și tineri,
- sprijin pentru persoanele din grupuri vulnerabile.

4. Protecția mediului și gestionarea deșeurilor

O temă recurentă în toate răspunsurile este necesitatea intervențiilor rapide în domeniul mediului:

- poluarea **râurilor și pădurilor** este percepută ca o problemă majoră;
- cetățenii indică în mod repetat **deversările de ape menajere în râu**, deficiențele rețelei de canalizare și aruncarea necontrolată a deșeurilor;
- se solicită **campanii de educație civică**, curățenie generală, măsuri de sancționare și creșterea responsabilității.

Există și recomandări privind utilizarea energiilor regenerabile (panouri fotovoltaice) și eficiența energetică a clădirilor publice.

5. Coeziunea comunitară și relațiile între sate

Rezultatele arată că:

- locuitorii se simt **parțial uniți** ca „o singură comună”, dar persistă identități locale puternice;
- coeziunea poate crește prin **proiecte comune**, activități culturale, colaborare între școli, acțiuni de voluntariat și o prezență mai activă a administrației în toate satele.

6. Așteptări ridicate privind transparența și buna guvernare

O parte importantă a respondenților solicită:

- **transparență reală** (ședințe transmise online, informări regulate),
- **comunicare directă** cu cetățenii, inclusiv întâlniri periodice în fiecare sat,
- profesionalizarea atragerii de fonduri și colaborarea cu consultanți specializați,
- implicarea comunității în decizii (bugetare participativă, consultări publice),
- o administrație „competentă, implicată și corectă”.

Reflectarea acestor solicitări în Strategie este esențială pentru consolidarea încrederii publice.

7. Concluzie generală

Consultarea publică evidențiază o comunitate matură, conștientă de nevoile sale reale și capabilă să formuleze propuneri concrete.

Cetățenii comunei Cupșeni transmit un mesaj clar:

„Vrem dezvoltare bazată pe infrastructură solidă, servicii publice de calitate, protejarea mediului, valorificarea resurselor locale și o administrație transparentă și profesionistă.”

Strategia de Dezvoltare Durabilă a Comunei Cupșeni 2025–2027 răspunde direct acestor așteptări, integrându-le în viziune, obiective, programe și proiecte concrete.

Implementarea cu succes a acestor direcții va contribui decisiv la creșterea calității vieții, la dinamizarea economiei locale și la consolidarea coeziunii între toate satele comunei

CAP 5. INVENTARIEREA STRATEGIILOR/PLANURILOR EXISTENTE, SURSE DE INFORMAȚII STRATEGICE

O serie de documente strategice au fost elaborate sau sunt în curs de elaborare la nivel național, regional și județean în vederea stabilirii strategiilor și a planurilor de dezvoltare pentru perioada 2021-2027.

Acordul de parteneriat 2021-2027 dintre Comisia Europeană și România – a fost conturat în jurul obiectivelor de politică trasate de către Comisia Europeană și urmărește:

1. Creșterea gradului de integrare a sistemului Cercetare, Dezvoltare și Inovare din România în European Research Area prin întărirea cooperării dintre organizațiile CDI și întreprinderi, creșterea nivelului de investiții în CDI, digitalizarea serviciilor publice prin modernizarea și simplificarea procedurilor administrației publice locale și centrale, inclusiv Smart city, în ceea ce privește OP 1;
2. Adaptarea la schimbările climatice prin creșterea eficienței energetice și dezvoltarea sistemelor inteligente de energie, a soluțiilor de stocare și a adecvanței sistemului energetic, prevenirea și gestionarea riscurilor, infrastructura de apă și apă uzată, economia circulară, conservarea biodiversității, calitatea aerului, decontaminarea siturilor poluate, regenerare urbană, mobilitate urbană, termoficare, pescuit și acvacultură, în ceea ce privește OP 2;
3. Creșterea conectivității transportului, dezvoltarea rețelelor TEN-T durabile, inteligente, sigure și intermodale, rezistente la schimbările climatice, la nivel național, regional și local inclusiv printr-un acces mai bun la rețeaua TEN-T și mobilitatea transfrontalieră, în ceea ce privește OP 3;
4. Crearea pârgghiilor fundamentale dezvoltării tuturor sectoarelor economice, respectiv investițiile în oameni. În acest context, intervențiile vizate au în vedere patru aspecte majore:
 - asigurarea unei educații de calitate incluzive la toate nivelurile;
 - adaptarea resursei umane la dinamica pieței muncii și la progresul tehnologic;
 - combaterea sărăciei și promovarea incluziunii sociale prin măsuri personalizate;
 - asigurarea unor servicii de sănătate de calitate și accesibile tuturor.
5. Abordarea integrată a problemelor teritoriale și locale, prin implicarea autorităților locale și parteneriatele, în scopul asigurării coeziunii economice și sociale, redresării tendinței de adâncire a decalajelor între regiunile și zonele mai dezvoltate și cele mai puțin dezvoltate, dar și pentru reducerea decalajelor față de alte țări din UE.

Strategia Națională pentru Dezvoltare Durabilă a României 2030 adoptată de Guvernul României prin HG nr. 877/2018 - stabilește cadrul național pentru susținerea Agendei 2030 și implementarea setului de 17 ODD. Strategia adresează ameliorarea sărăciei, combaterii inegalităților, injustiției sociale și protejării planetei până în anul 2030.

Strategia pentru transport durabil pe perioada 2007-2013 și 2020, 2030 – urmărește modernizarea și dezvoltarea rețelei de transport de interes european și național, creșterea condițiilor de siguranță și a calității serviciilor; liberalizarea pieței interne de transport; stimularea dezvoltării economiei și a competitivității; întărirea coeziunii sociale și teritoriale la nivel regional și național; compatibilitatea cu mediul înconjurător.

Master Planul pentru Dezvoltarea Turismului Național al României 2007-2026 are ca principal obiectiv transformarea României într-o destinație turistică de calitate pe baza patrimoniului său natural și cultural.

Conceptul Strategic de Dezvoltare Teritorială România 2030 – are ca obiective: valorificarea periferialității prin dezvoltarea rolului de conector și releu la nivel continental și intercontinental, racordarea la rețeaua europeană de poli și coridoare de dezvoltare, structurarea și dezvoltarea echilibrată a rețelei de localități urbane, afirmarea solidarității urban-rural, dezvoltarea rurală, consolidarea și dezvoltarea legăturilor interregionale ca suport al dezvoltării regionale, dezvoltarea adecvată a diferitelor categorii de teritorii, creșterea competitivității teritoriale, protejarea, dezvoltarea și valorificarea patrimoniului natural și cultural.

Strategia națională de dezvoltare a ecoturismului în România 2018-2027 - Aplicarea principiilor actuale de dezvoltare a turismului durabil în ariile naturale protejate și în zonele adiacente acestora a condus la apariția ecoturismului ca formă distinctă de turism, menită să respecte integritatea peisajelor naturale, a biodiversității ecologice, în concordanță cu cerințele anumitor segmente de turiști, care doresc să își petreacă vacanța în natură și totodată să creeze posibilități de dezvoltare locală a comunităților. Scopul strategiei este de a promova ecoturismul, ca formă principală de turism în cadrul ariilor naturale protejate și creșterea rolului pe care ecoturismul îl joacă în dezvoltarea economică a acestor areale și în prosperitatea populației locale.

Strategia Națională a României pentru dezvoltarea turismului 2019-2030 – urmărește transformarea României, până la finele anului 2030, într-o destinație turistică bine cunoscută, de înaltă calitate, pe parcursul întregului an, orientată pe unicitatea patrimoniului cultural și natural, oferind servicii la standarde internaționale

prin creșterea cheltuielilor turiștilor actuali, dar și prin atragerea unui număr mai mare de turiști cu un buget peste medie.

Strategia pentru dezvoltarea sectorului agroalimentar pe termen mediu și lung orizont 2020-2030 – vizează valorificarea inteligentă și durabilă a potențialului agroalimentar și dezvoltarea spațiului rural, fiind un document suport vizionar, care susține progresul agriculturii și dezvoltării rurale în România.

Documentul de politică industrială a României – reflectă preocupările referitoare la revitalizarea, consolidarea și diversificarea bazei industriale a României prin creșterea competitivității sale, prin îmbunătățirea capacității de inovare la nivelul întreprinderilor, utilizarea eficientă a resurselor naturale disponibile și o specializare inteligentă, care să conducă la realizarea de produse industriale cu valoare adăugată mare. În esență, documentul reprezintă un ansamblu structurat de intervenții publice (politici, programe și instrumente) menite să direcționeze sistemului industrial către obiective care nu ar putea fi atinse în absența respectivelor intervenții.

Strategia energetică a României 2019-2030, cu perspectiva anului 2050 – propune ținte concrete, stabilește direcții clare și definește reperele prin care România își va menține poziția de producător de energie în regiune și de actor activ și important în gestionarea situațiilor de stres la nivel regional.

Planul Național Integrat în domeniul Energiei și Schimbărilor Climatice 2021-2030 – reflectă setul de preferințe, particularități și priorități naționale, luând în considerare dreptul României de a-și stabili mixul energetic.

Strategia Națională a locuirii – până în anul 2030 : asigură accesul la condiții de locuire adecvate pentru toate categoriile de persoane, până în anul 2030 prin identificarea măsurilor și crearea instrumentelor necesare, având ca principii: siguranța stabilității structurale, acces egal și nediscriminatoriu la locuințe pentru comunitățile defavorizate sau marginalizate, accesibilitate din punct de vedere al prețului, dezvoltare urbană și accesul la servicii de utilități publice, valorificarea fondului construit existent etc.

„Strategia Națională de Renovare pe Termen Lung pentru sprijinirea parcului național de clădiri rezidențiale și nerezidențiale, atât publice cât și private, într-un parc imobiliar cu un nivel ridicat de eficiență energetică și decarbonat până în 2050” constituie îndeplinirea condiției favorizante „Un cadru de politică strategic pentru sprijinirea renovărilor destinate să îmbunătățească eficiența energetică a clădirilor rezidențiale și nerezidențiale”, Obiectivul de politică 2: „O Europă mai ecologică, cu emisii scăzute de carbon, prin promovarea tranziției către o energie nepoluantă și echitabilă, a investițiilor verzi și albastre, a economiei circulare, a adaptării la schimbările climatice și a prevenirii și gestionării riscurilor”, obiectivul specific 2.1 „Promovarea măsurilor de eficiență energetică”

Obiectivele principale ale strategiei sunt următoarele:

- îmbunătățirea performanței energetice a fondului existent de clădiri prin reducerea consumului de energie, a emisiilor de carbon și extinderea utilizării surselor regenerabile de energie la clădiri;
- crearea de beneficii suplimentare prin îmbunătățirea calității vieții pentru toți utilizatorii (de exemplu, un confort mai bun, beneficii asociate cu sănătatea, siguranța și calitatea aerului), reducerea nivelului sărăciei energetice;
- extinderea duratei de viață și îmbunătățirea siguranței fondului de clădiri.

Principalele elemente care stabilesc prioritățile identificate la nivel regional și local, cu impact direct asupra dezvoltării Comunei Cupșeni sunt redată în continuare:

Ne vom referi în principal la cele 8 programe operaționale sectoriale ale perioadei 2021-2027, la care se adaugă Programul Operațional Regional:

1. Programul Operațional Tranziție Justă (POTJ)
2. Programul Operațional Dezvoltare Durabilă (PODD)
3. Programul Operațional Transport (POT)
4. Programului Operațional Creștere Inteligentă, Digitalizare și Instrumente Financiare (POCIDIF)
5. Programul Operațional Sănătate (POS)
6. Programul Operațional Educație și Ocupare (POEO)
7. Programul Operațional Incluziune și Demnitate Socială (POIDS)
8. Programe Regionale
9. Programul Operațional Asistență Tehnică

PLANUL DE DEZVOLTARE AL REGIUNII NORD-VEST 2021-2027

OBIECTIV GENERAL				
<i>Creșterea inteligentă și sustenabilă a economiei regionale, valorificând diversitatea și autenticitatea locală și stimulând inovarea, în vederea dezvoltării echilibrate a teritoriului și creșterii standardului de viață</i>				
OBIECTIV SPECIFIC 1 Economie competitivă bazată pe inovare și digitalizare	OBIECTIV SPECIFIC 2 Capital uman și social dezvoltat	OBIECTIV SPECIFIC 3 Cadru de viață sustenabil, autentic și atractiv	OBIECTIV SPECIFIC 4 Mediu natural valorificat responsabil	OBIECTIV SPECIFIC 5 Conectivitate fizică și digitală ridicată
<p>DIRECȚII DE ACȚIUNE</p> <p>1.1. Dezvoltarea ecosistemului antreprenorial și creșterea competitivității mediului de afaceri</p> <p>1.2. Sprijinirea ecosistemului de inovare și a activităților economice în domeniile de specializare inteligentă</p> <p>1.3. Stimularea CDI și adoptării tehnologiilor avansate, în mediul public și privat</p> <p>1.4. Promovarea și dezvoltarea tehnologiilor digitale</p>	<p>DIRECȚII DE ACȚIUNE</p> <p>2.1. Sprijinirea inserției pe piața muncii și corelarea competențelor profesionale cu dinamica și cerințele viitoare ale pieței</p> <p>2.2. Stimularea participării la procesele de educație și formare continuă, bazate pe o infrastructură modernă și pe digitalizare</p> <p>2.3. Modernizarea, digitalizarea și dezvoltarea serviciilor și infrastructurii de sănătate, promovarea prevenției și a unui mod de viață sănătos</p> <p>2.4. Sprijinirea incluziunii sociale și combaterea sărăciei</p> <p>2.5. Cultivarea spiritului civic și a implicării comunității în procesele de dezvoltare locală</p>	<p>DIRECȚII DE ACȚIUNE</p> <p>3.1. Dezvoltarea integrată și sustenabilă a zonelor urbane funcționale, a municipiilor și orașelor</p> <p>3.2. Dezvoltarea zonelor rurale și creșterea calității vieții în mediul rural, prin echiparea cu infrastructură și dotări</p> <p>3.3. Dezvoltarea infrastructurii și susținerea evenimentelor culturale, sportive și de agrement</p> <p>3.4. Digitalizarea serviciilor publice dedicate comunității, vizitatorilor și actorilor economici</p> <p>3.5. Protejarea și valorificarea patrimoniului antropoc</p> <p>3.6. Dezvoltarea și valorificarea potențialului turistic</p>	<p>DIRECȚII DE ACȚIUNE</p> <p>4.1. Protejarea și valorificarea patrimoniului natural, a biodiversității și dezvoltarea infrastructurii verzi</p> <p>4.2. Creșterea rezilienței la hazarduri naturale și schimbări climatice</p> <p>4.3. Reducerea poluării, ameliorarea și monitorizarea calității factorilor de mediu</p> <p>4.4. Promovarea utilizării sustenabile a resurselor energetice și valorificarea surselor de energie regenerabilă</p> <p>4.5. Modernizarea și dezvoltarea sistemelor de management al apelor, apelor uzate și deșeurilor</p> <p>4.6. Sprijinirea economiei circulare în vederea eliminării deșeurilor și (re)utilizării continue a resurselor</p>	<p>DIRECȚII DE ACȚIUNE</p> <p>5.1. Dezvoltarea infrastructurii de transport în lungul rețelei TEN-T</p> <p>5.2. Creșterea conectivității locale feroviare și rutiere la rețeaua TEN-T</p> <p>5.3. Sprijinirea mobilității durabile intra-regionale, inclusiv cu scop turistic și de agrement</p> <p>5.4. Sprijinirea mobilității durabile în cadrul zonelor urbane funcționale, municipiilor și orașelor</p> <p>5.5. Îmbunătățirea infrastructurii și serviciilor digitale</p>

Programul Regional pentru regiunea Nord-Vest 2021-2027, februarie 2021

Obiective specifice selectate	Priorități de investiții	Acțiuni/Tipuri de proiecte
Dezvoltarea capacităților de cercetare și inovare și adoptarea tehnologiilor avansate	Prioritatea 1 - O regiune competitivă prin inovare, digitalizare și întreprinderi dinamice	<p>1. Dezvoltarea ecosistemului antreprenorial și creșterea competitivității mediului de afaceri - Promovarea antreprenoriatului prin înființarea, dezvoltarea și operaționalizarea de incubatoarelor și acceleratoarelor de afaceri, parcurilor tehnologice și științifice, inclusiv parcuri smart cu impact la nivel regional</p> <p>4. Dezvoltarea structurilor CDI în folosul</p>

		<p>întreprinderilor și IMM-urilor din sectoarele de specializare inteligentă (proiecte CDI de impact regional</p> <p>5. Sprijinirea transferului tehnologic prin:</p> <ul style="list-style-type: none"> - crearea/dezvoltarea structurilor și serviciilor de transfer tehnologic (ITT) - dezvoltarea unor noi tipuri de infrastructuri care facilitează transferul tehnologic (de ex. demo-lab, living lab, fab lab, makers-space etc.) și a serviciilor aferente - Dezvoltare de infrastructuri (fizice și digitale) care facilitează interacțiunea între CDI și mediul de afaceri în scopul transferului tehnologic <p>6. Sprijinirea ecosistemului de inovare</p>
Impulsionarea creșterii și competitivității IMM-urilor	Prioritatea 1 - O regiune competitivă prin inovare, digitalizare și întreprinderi dinamice	<p>1. Creșterea competitivității IMM-urilor prin echipamente, tehnologii, utilaje inovative, inclusiv digitalizare, respectiv: investiții în active corporale și necorporale/ linii pilot, testare prototipuri, audit energetic, eficiență energetică, certificare produse/servicii.</p> <p>2. Sprijinirea ecosistemului antreprenorial regional, încurajarea dezvoltării diferitelor forme specifice de antreprenariat și de intermediere în antreprenariat, respectiv intervenții pentru susținerea sectoarelor economice prioritare la nivel regional, conform RIS3 2021-2027.</p>
Fructificarea avantajelor digitalizării, în beneficiul cetățenilor, al companiilor și al guvernelor	Prioritatea 2 - O regiune cu orașe Smart	<p>1. Intervenții de tip smart-city și de creștere a eficienței administrației publice ca urmare a digitalizării, inclusiv în zonele metropolitane și în zonele urbane funcționale, de ex: siguranța publică, servicii și utilități publice, monitorizarea consumului de energie, monitorizarea diferitelor componente ale calității mediului înconjurător, baze de date geospațiale, sisteme de management al traficului și optimizarea transportului public, iluminat public etc. Acțiunile vizează: -</p> <ul style="list-style-type: none"> - Dezvoltarea de aplicații și platforme pentru optimizarea interacțiunii cetățenilor cu orașul; - Dezvoltarea bazelor de date geospațiale și centrelor de date urbane; Echiparea orașelor cu infrastructură pentru colectare date (senzori, camere, bucle inductive, etc.), respectiv: - Dezvoltarea laboratoarelor (living labs) pentru soluții de tip smart city. <p>Arhivare digitală, platformă servicii publice digitale, semnătură digitală, aparatură hardware, etc:</p> <p>Securitate cibernetică, interoperabilitate a proiectelor de digitalizare a serviciilor publice</p>

<p>Promovarea eficienței energetice și reducerea emisiilor de gaze cu efect de sera.</p>	<p>Prioritatea 3 - O regiune cu orașe prietenoase cu mediul</p>	<p>1. Creșterea eficienței energetice în regiune ca parte a investițiilor în sectorul locuințelor, inclusiv: Îmbunătățirea izolației termice și hidroizolare anvelopei clădirii, șarpantelor, inclusiv măsuri de consolidare; reabilitarea și modernizarea instalației de distribuție a agentului termic; Modernizarea sistemului de încălzire etc.; Implementarea sistemelor de management al funcționării consumurilor energetice. 2. Sprijinirea eficienței energetice în clădirile publice, inclusiv: Reabilitarea termică a elementelor de anvelopă a clădirii; Reabilitarea termică a sistemului de încălzire/ a sistemului de furnizare a apei calde de consum; Instalarea unor sisteme alternative de producere a energiei electrice și/sau termice pentru consum propriu; Sisteme de climatizare și/sau ventilare mecanică pentru asigurarea calității aerului interior; Sisteme de management energetic integrat pentru clădiri, inclusiv clădiri publice de patrimoniu, etc. 3. Dezvoltarea sistemelor de încălzire centralizate (încălzire centralizată pe combustibili alternativi/SACET de condominiu)</p>
<p>Îmbunătățirea protecției naturii și a biodiversității, a infrastructurii verzi în special în mediul urban și reducerea poluării</p>	<p>Prioritatea 3 - O regiune cu orașe prietenoase cu mediul</p>	<p>1. Regenerarea spațiilor urbane degradate, inclusiv prin promovarea investițiilor ce promovează infrastructura verde în zonele urbane. 2. Conversia funcțională a terenurilor virane degradate/ neutilizate/abandonate. 3. Modernizarea/extinderea spațiilor verzi existente, inclusiv parcuri urbane acoperișuri verzi, grădini urbane, etc. 4. Măsurarea poluanților în aerului ambiental prin intermediul unor echipamente specifice.</p>
<p>Promovarea mobilității urbane multimodale sustenabile</p>	<p>Prioritatea 3 - O regiune cu orașe prietenoase cu mediul</p>	<p>1. Utilizarea crescută a transportului public și a altor forme de mobilitate urbană ecologice, respectiv: - dezvoltarea infrastructurii pentru deplasări nemotorizate - dezvoltarea, extinderea infrastructurii pentru mersul cu bicicleta, inclusive construcția de piste și parcări, amenajarea de zone pietonale, introducerea de sisteme de bike-sharing, sisteme de monitorizare etc. - Dezvoltarea unor culoare de mobilitate urbană durabilă, Infrastructuri pentru combustibili alternativi - Dezvoltarea sistemelor de management a mobilității urbane, cum ar fi sisteme de management traffic, aplicații mobility as a service, sisteme park & ride, etc.</p>
<p>Dezvoltarea unei mobilități naționale, regionale și locale durabile, reziliente în fața schimbărilor climatice,</p>	<p>Prioritatea 4 - O regiune accesibilă</p>	<p>1. Construirea și reabilitarea legăturilor rutiere secundare către rețeaua rutieră și nodurile TEN-T (drumuri județene,</p>

inteligente și inter-modale, inclusiv îmbunătățirea accesului la TEN-T și a mobilității transfrontalier		descărcări autostradă, conectivitatea la rețeaua de baza – CORE TEN-T, centuri ocolitoare). 2. Soluții pentru decongestionarea / fluidizarea traficului (pasaje, extinderi la 4 benzi, măsuri de siguranță)
Îmbunătățirea accesului la servicii de calitate și favorabile incluziunii în educație, formare și învățarea pe tot parcursul vieții prin dezvoltarea infrastructurii	Prioritatea 5 - O regiune educată	1. Dezvoltarea infrastructurii educaționale la nivelul educației timpurii și învățământului obligatoriu. Sunt avute în vedere: învățământ ante-preșcolar, preșcolar, primar, secundar 2. Dezvoltarea infrastructurii educaționale în domeniul învățământului profesional și tehnic(licee tehnologice) 3. Dezvoltarea infrastructurii educaționale în învățământul terțiar
Favorizarea dezvoltării integrate sociale, economice și de mediu la nivel local și a patrimoniului cultural, turismului și securității în zonele urbane	Prioritatea 6 - O regiune atractivă	1. Conservarea, protecția și valorificarea durabilă a patrimoniului cultural și natural și dezvoltarea serviciilor culturale, inclusiv case memoriale 2. Îmbunătățirea infrastructurii de turism, în special în zone care dispun de un potențial turistic valoros, inclusiv infrastructuri integrate de administrare, protejare informare și exploatare turistica sustenabila și tabere de elevi și preșcolari/centre multidisciplinare de tineret 3.Dezvoltarea infrastructurii pentru turismului balnear și balneo-climateric, 4. Îmbunătățirea accesului către resursele și obiectivele turistice (ca acțiuni complementară celorlalte)
Favorizarea dezvoltării integrate sociale, economice și de mediu la nivel local și a patrimoniului cultural, turismului și securității în afara zonelor urbane	Prioritatea 6 - O regiune atractivă	1.Conservarea, protecția și valorificarea durabilă a patrimoniului cultural și natural și dezvoltarea serviciilor culturale, inclusiv case memoriale 2. Îmbunătățirea infrastructurii de turism, în special în zone care dispun de un potențial turistic valoros, inclusiv infrastructuri integrate de administrare, protejare informare și exploatare turistica sustenabila și tabere de elevi și preșcolari/centre multidisciplinare de tineret. 3.Dezvoltarea infrastructurii pentru turismului balnear și balneo - climateric, - dezvoltarea de infrastructuri publice la scară mică pentru valorificarea atracțiilor turistice; 4. Îmbunătățirea accesului către resursele și obiectivele turistice (ca acțiuni complementara celorlalte)

Programul Incluziune și demnitate socială 2021-2027 – propunere

Obiective Specifice	Priorități de investiții	Tipuri de proiecte
FSE+ (i) îmbunătățirea accesului la piața muncii pentru toate persoanele în căutarea unui loc de muncă, în special pentru tineri, șomerii de lungă durată și persoanele inactive, promovarea desfășurării de activități	Axa 1: Măsuri care ținesc dezvoltarea serviciilor de suport pentru ocupare, care acordă sprijin personalizat pentru: - accesul pe piața muncii al tuturor persoanelor care aparțin unor	FSE + 097 Masuri care faciliteaza accesul la ocupare 098 Masuri care faciliteaza accesul la ocupare a somerilor de lunga durata 106 Masuri de promovare a echilibrului

Primăria și Consiliul local al Comunei Cupșeni
Strategia de dezvoltare locală durabilă a Comunei Cupșeni pentru perioada 2025-2027

<p>independente și a economiei sociale;</p>	<p>grupuri vulnerabile, sau care locuiesc în comunitățile marginalizate din zonele urbane, - păstrarea locului de muncă - adaptarea locului de muncă la nevoile specifice ale persoanelor vulnerabile (accesibilitatea fizică, informațională, administrativă, program de lucru, organizarea colectivului de lucru, etc).</p>	<p>intre viata profesionala și cea privata, inclusiv a accesului la servicii de îngrijire a copiilor și persoanelor dependente</p>
<p>FSE+ (iii) promovarea participării femeilor la piața muncii, a unui echilibru mai bun între viața profesională și cea privată, inclusiv accesul la servicii de îngrijire a copiilor și a persoanelor dependente</p>	<p>Axa 4 : Măsuri care contribuie la un acces mai bun al femeilor la piața muncii, precum și la un echilibru mai bun al vieții de familie cu viața profesională. Centrele de zi pentru prevenirea separării copilului de familie oferă servicii de asistență și îngrijire copiilor, pe durata zilei, dar și informare, consiliere pentru familii. Aceste servicii permit mamei să lucreze pe durata zilei, să rezolve activități gospodărești pentru restul familiei, sau să capete informațiile și sprijinul de care are nevoie pentru a începe sau a relua un parcurs profesional. Sprijinul acordat familiilor monoparentale este în principal direcționat spre mamele singure. Ele reprezintă procentul dominant al părinților singuri. Măsura prevede acordarea unui sprijin tailor-made, adaptat nevoilor mamelor, în vederea creșterii angajabilității și autonomiei părintelui singur : acordarea de vouchere before și after school, vouchere pentru activitățile de weekend ale copiilor (sport, creație, artă), finanțarea cursurilor de recalificare pentru părintele singur cu venituri mici, care dorește schimbarea domeniului profesional etc.</p>	<p>091 Infrastructura sociala care contribuie la incluziunea sociala 126 Promovarea integrarii sociale a persoanelor expuse riscului de saracie sau de excluziune sociala, inclusiv a persoanelor celor mai defavorizate și a copiilor 106 Masuri de promovare a echilibrului intre viata profesionala și cea privata, inclusiv a accesului la servicii de îngrijire a copiilor și persoanelor dependente 114 Sprijin pentru educatia adultului 115 Masuri de promovare a egalitatii de sanse și a participarii active în societate</p>
<p>FSE + (iii)bis - promovarea unui mediu de lucru sănătos care să reducă riscurile la adresa sănătății, a adaptării la schimbare a lucrătorilor, a întreprinderilor și a antreprenorilor și a îmbătrânirii active și în condiții bune de sănătate;</p>	<p>Axa 5 : Măsura privind promovarea îmbătrânirii active include acțiuni de voluntariat care permit schimburile inter-generaționale, precum și acțiuni care contribuie la menținerea stării de sănătate a persoanelor vârstnice -call center pentru situațiile de urgență - brățările de monitorizare a stării de sănătate - dezvoltarea de programe intergenerationale.</p>	<p>110 Masuri care incurajeaza imbatranirea activa 115Masuri de promovare a egalitatii de sanse și a participarii active în societate</p>
<p>FSE+ (v) Promovarea accesului egal la educație și formare de calitate și favorabile incluziunii, precum și a absolvirii acestora, în special pentru</p>	<p>AXA 1: Măsuri prin Strategiile de dezvoltare locala ce pot finanta servicii de educație și îngrijire pentru copii, servicii de tip before</p>	<p>115 Masuri de promovare a egalitatii de sanse și a participarii active în societate 117 Masuri pentru imbunatatirea accesului unor grupuri marginalizate, cum ar fi romii,</p>

Primăria și Consiliul local al Comunei Cupșeni
Strategia de dezvoltare locală durabilă a Comunei Cupșeni pentru perioada 2025-2027

grupurile defavorizate, începând de la educația și îngrijirea copiilor preșcolari, continuând cu educația și formarea generală și profesională și până la învățământul terțiar, precum și educația și învățarea în rândul adulților, inclusiv prin facilitarea mobilității în scop educațional pentru toți	și after school, servicii de suport educațional pentru copiii la risc de abandon școlar, servicii de sprijin educațional pentru adulții vulnerabili, în funcție de nevoile identificate în Strategiile de dezvoltare locală.	la educație și locuri de muncă și pentru promovarea incluziunii sociale a acestora
--	--	--

Programul Creștere Inteligentă, Digitalizare și Instrumente Financiare 2021-2027 – propunere

Obiective specifice	Priorități de investiții	Tipuri de proiecte
OS(i) Dezvoltarea capacităților de cercetare și inovare și adoptarea tehnologiilor avansate	1. Integrarea ecosistemului CDI național în Spațiul de cercetare și Inovare European	☐ Sinergii cu programe europene ☐ Suport pentru participarea în proiectele europene ERA ☐ Programe de cooperare bilaterală și transnațională ☐ Mari infrastructuri CDI prioritizate prin Roadmap-ul infrastructurilor de cercetare din RO actualizat: finanțare construcția/modernizarea/extinderea marilor infrastructuri CDI, inclusiv dotarea acestora cu echipamente și instrumente de cercetare; ☐ Infrastructuri de inovare (platforme tehnologice, open data, science park, Innovation hubs) ☐ Proiecte realizate de Consorții CDI pe teme majore - rezolvarea unor teme majore CDI definite de industrie (IMM, întrep. mari) și organizații CDI, inclusiv pe teme de specializare inteligentă ☐ Susținere servicii CDI de tip experiment desfășurate de către o organizație de CDI/întreprinderi
	1.2. Crearea unui sistem atractiv de inovare în economie, pentru toate tipurile de inovare (de produs, de proces, organizațională și de marketing)	☐ “Business Driven Innovation” - Susținerea activității de CDI în întreprinderi, pe toate fazele de la idee la piața, asociat domeniilor de specializare inteligentă naționale, ☐ Soluții la provocările mediului de afaceri oferite de organizațiile de cercetare (parteneriate organizații CDI și întreprinderi)
	1.3. Susținerea capacității administrative a structurilor din cadrul mecanismului integrat regional și național de descoperire antreprenorială	capacitate administrativă a actorilor implicați în MDA (așa cum rezultă din Metodologia de desfășurare a procesului de descoperire antreprenorială la nivel național) capacitate UEFISCDI pregătire proiecte
Os(ii) Fructificarea avantajelor digitalizării, în beneficiul cetățenilor, al companiilor și al guvernelor	2.1 Creșterea gradului de digitalizare a serviciilor publice pentru societatea românească	☐ Finanțarea Infrastructurilor critice necesare asigurării unor servicii publice esențiale (fiscalitate, pensii) ☐ Evenimente de viață cuprinse în SNADR care nu au fost finanțate în 2014-2020 (ex, Pensionarea, Obținerea cărții de identitate, Înscrierea la școală primară/liceu/universitate, etc)

		<ul style="list-style-type: none"> ☐ Proiecte de digitalizare a serviciilor publice neincluse în evenimentele de viață identificate în SNADR 2020 ☐ Securitate cibernetică, interoperabilitate la nivelul serviciilor publice digitale ☐ Proiecte care vizează procesul guvernamental de luare a deciziilor prin sisteme și soluții complexe (ex: Big Data, Inteligență artificială, soluții bazate pe cloud, Supercomputer, Blockchain, Quantum Computing etc.) ☐ Proiecte care vizează dezvoltarea de platforme informatice alimentate cu datele generate de administrația publică (cf. Directiva 2019/1024, PSI) în vederea punerii lor la dispoziția publicului și a reutilizării lor (ex. : în economie) ☐ Digitizare și interoperabilitate pentru educație, cultură și ocupare (echipamente și infrastructură, baze de date, soft, platforme digitale – proiecte strategice)
	<p>2.2 Accelerarea transformării digitale a companiilor</p>	<p>2.2 Accelerarea transformării digitale a companiilor</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Achiziționarea de sisteme de tip RFID (Radio-Frequency Identification) pentru gestiunea activității de producție sau livrare servicii ☐ Crearea de website-uri adaptate activității de e-commerce și cu un grad ridicat de interactivitate ☐ Finanțarea introducerii conexiunilor în banda largă de mare viteză în interiorul firmei ☐ Finanțarea sistemelor de localizare specializate pentru activitatea firmelor (information tracking systems) ☐ Aplicațiile cu rol în managementul birourilor ☐ Finanțarea de inițiative, proiecte și infrastructuri pentru consolidarea siguranței cibernetice și creșterea încrederii în mediul on line și conținut digital. ☐ Noi tehnologii (IoT, automatizare, robotica, inteligența artificială) ☐ Design industrial ☐ Customizare de masă (imprimare 3D, manufacturare digitală directă)

Programul Operațional Sănătate 2021-2027 – propunere

Obiective specifice	Acțiuni eligibile
---------------------	-------------------

<p>OP 4, OS (iv) Asigurarea accesului egal la asistență medicală prin dezvoltarea infrastructurii, inclusiv la asistență medicală primară</p>	<p>Dotarea si/sau modernizarea infrastructurii: o cabinetelor medicilor de familie (inclusiv puncte de lucru pentru medicii de familie și centre de permanență) o publice a centrelor unde se furnizează servicii de asistență medicală comunitară, o publice în care se furnizează servicii de asistență medicală școlară, inclusiv servicii de asistență stomatologică</p> <p>Dotarea/ extinderea/ modernizarea/ reabilitarea infrastructurii publice: o unităților sanitare/ altor structuri publice care desfășoară activități medicale de tip ambulatoriu o în scopul reorganizării/ reconversiei unor secții din unitățile sanitare cu paturi de acută în paturi de spitalizare de zi concomitent cu măsuri de întărire a capacității furnizării serviciilor medicale și chirurgicale de tip ambulatoriu</p>
<p>OP 4, OS (ix) Creșterea accesului egal și în timp util la servicii de calitate, sustenabile și cu prețuri accesibile; modernizarea sistemelor de protecție socială, inclusiv promovarea accesului la protecție socială; îmbunătățirea accesibilității, a eficacității și a rezilienței sistemelor de sănătate și a serviciilor de îngrijire pe termen lung</p>	<p>Îmbunătățirea accesibilității și eficacității asistenței medicale primare și integrarea cu serviciile de asistență medicală comunitară: * dezvoltarea de instrumente de suport * dezvoltarea competențelor personalului implicat în furnizarea serviciilor și a paletelor de servicii de asistență medicală primară * furnizarea de servicii de asistență medicală primară, cu accent pe servicii preventive acordate persoanelor: din mediul rural, din zone greu accesibile și dezavantajate socio-economic/ vulnerabile. * asigurarea distribuției teritoriale echitabile a serviciilor de asistență primară, inclusiv prin identificarea și implementarea de intervenții sustenabile de atragere și reținere a medicilor, cu participarea financiară a autorităților locale. Îmbunătățirea accesibilității și eficacității serviciilor oferite în regim ambulatoriu: * dezvoltarea de instrumente de suport * dezvoltarea competențelor personalului implicat în furnizarea serviciilor și a paletelor de servicii de oferite în regim ambulatoriu * măsuri de întărire a capacității furnizării serviciilor medicale și chirurgicale de tip ambulatoriu. Îmbunătățirea accesibilității și eficacității rețelei de medicină școlară, inclusiv a celei stomatologice, ca parte a asistenței medicale primare adresate copiilor și tinerilor, atât din mediul urban, cât și din mediul rural: - dezvoltarea de instrumente de suport - asigurarea de personal suficient din punct de vedere numeric și dezvoltarea competențelor - asigurarea accesului copiilor/ tinerilor la servicii de medicina școlară și/ sau stomatologică.</p>
<p>OP 4, OS (iv) Asigurarea accesului egal la asistență medicală prin dezvoltarea infrastructurii, inclusiv la asistență medicală primară</p>	<p>Dotarea /extinderea/modernizarea cladirilor/ infrastructurii: - unități sanitare care furnizează servicii de recuperare (inclusiv centre de recuperare medicală, recuperare neurologică și post-traumatică), paliative și îngrijiri pe termen lung - unități sanitare acute în vederea transformării acestora în unități sanitare care furnizează servicii de recuperare, paliative și îngrijiri pe termen lung - unitati medico-sociale care furnizează servicii medicale de îngrijire de lungă durată</p>
<p>OP 4, OS (ix) Creșterea accesului egal și în timp util la servicii de calitate, sustenabile și cu prețuri accesibile; modernizarea sistemelor de protecție socială, inclusiv promovarea accesului la protecție socială; îmbunătățirea accesibilității, a eficacității și a rezilienței sistemelor de sănătate și a serviciilor de îngrijire pe termen lung</p>	<p>Îmbunătățirea accesibilității, a eficacității serviciilor de reabilitare/recuperare: - Dezvoltarea de instrumente de suport care să faciliteze creșterea accesibilității și eficacității serviciilor de reabilitare/recuperare - Dezvoltarea competențelor personalului implicat în furnizarea serviciilor de reabilitare/recuperare - Furnizarea de servicii de reabilitare/ recuperare, cu accent pe cei: din zona rurală, populație dezavantajată socio-economic, persoane vulnerabile din punct de vedere medical (ex. persoane cu afecțiuni cronice care afectează capacitatea funcțională. Îmbunătățirea accesibilității și a eficacității serviciilor de îngrijire paliativă, prin:</p>

	<ul style="list-style-type: none"> - Dezvoltarea de instrumente de suport care să faciliteze creșterea accesibilității și eficacității serviciilor -Dezvoltarea competențelor personalului implicat în furnizarea de servicii de îngrijire paliativă - Furnizarea de servicii de îngrijire paliativă, cu accent pe persoane: din zona rurală, din zone greu accesibile, populație dezavantajată socio-economic/ vulnerabilă.
<p>OP 4, OS (iv) Asigurarea accesului egal la asistență medicală prin dezvoltarea infrastructurii, inclusiv la asistență medicală primară</p>	<p>Dotarea/extinderea/construirea/modernizarea cladirilor/ infrastructurii pentru:</p> <ul style="list-style-type: none"> - unitățile sanitare - rețeaua de genetică medicală (laboratoarele de genetică medicală de oncologie, centrele regionale de genetică medicală) - serviciile de ambulanță (județene și București Ilfov), unitățile sanitare de transplant - laboratoarele de anatomie patologică, toxicologiee, antropologie; genetică medico-legală
<p>OP 4, OS (ix) Creșterea accesului egal și în timp util la servicii de calitate, sustenabile și cu prețuri accesibile; modernizarea sistemelor de protecție socială, inclusiv promovarea accesului la protecție socială; îmbunătățirea accesibilității, a eficacității și a rezilienței sistemelor de sănătate și a serviciilor de îngrijire pe termen lung</p> <ul style="list-style-type: none"> - dezvoltarea și implementarea de programe de screening populațional pe termen mediu și lung (ex: afecțiuni cardiovasculare, cancer, boli transmisibile, netransmisibile, etc.) - implementarea de programe de schimbare a stilului de viață și aplicarea de politici de încurajare a unei vieți sănătoase, inclusiv implementarea de măsuri de prevenție (inclusiv sănătate orală în zone defavorizate sau greu accesibile și mintală); - asigurarea accesului universal la diagnostic și tratament de calitate, inclusiv la transplant de țesuturi și celule, conform standardelor internaționale - diagnostic pre/postnatal al bolilor genetice, de consiliere genetică; instituționalizarea la nivel național a screening-urilor pentru boli cu potențial de depistare neonatală - remodelarea circuitelor funcționale ale unităților sanitare pentru respectarea normelor privind reducerea riscului de transmitere a infecțiilor - remodelarea circuitelor de depozitare și transport a deșeurilor medicale în unitățile medicale - actualizarea ghidurilor, definițiilor de caz și/sau procedurilor/ protoalelor (conform necesităților și standardelor internaționale/ europene) - măsuri de întărire a capacității, inclusiv prin asigurarea de personal medical competent și compensarea deficitului numeric de personal 	<ul style="list-style-type: none"> - dezvoltarea și implementarea de programe de screening populațional pe termen mediu și lung (ex: afecțiuni cardiovasculare, cancer, boli transmisibile, netransmisibile, etc.) - implementarea de programe de schimbare a stilului de viață și aplicarea de politici de încurajare a unei vieți sănătoase, inclusiv implementarea de măsuri de prevenție (inclusiv sănătate orală în zone defavorizate sau greu accesibile și mintală); - asigurarea accesului universal la diagnostic și tratament de calitate, inclusiv la transplant de țesuturi și celule, conform standardelor internaționale - diagnostic pre/postnatal al bolilor genetice, de consiliere genetică; instituționalizarea la nivel național a screening-urilor pentru boli cu potențial de depistare neonatală - remodelarea circuitelor funcționale ale unităților sanitare pentru respectarea normelor privind reducerea riscului de transmitere a infecțiilor - remodelarea circuitelor de depozitare și transport a deșeurilor medicale în unitățile medicale - actualizarea ghidurilor, definițiilor de caz și/sau procedurilor/ protoalelor (conform necesităților și standardelor internaționale/ europene) - măsuri de întărire a capacității, inclusiv prin asigurarea de personal medical competent și compensarea deficitului numeric de personal

Primăria și Consiliul local al Comunei Cupșeni
Strategia de dezvoltare locală durabilă a Comunei Cupșeni pentru perioada 2025-2027

OP 4, OS (iv) Asigurarea accesului egal la asistență medicală prin dezvoltarea infrastructurii, inclusiv la asistență medicală primară	Dotarea/extinderea/modernizarea /reabilitarea infrastructurii publice: – laboratoare de microbiologie din cadrul spitalelor evidențiate ca potențiali beneficiari în cadrul documentelor programatice naționale – laborator de referință/ laboratoare de lucru regionale – altor laboratoare / dotari specifice ex. tehnologii inovative de eliminare a infecțiilor nosocomiale
OP 4, OS (ix) Creșterea accesului egal și în timp util la servicii de calitate, sustenabile și cu prețuri accesibile; modernizarea sistemelor de protecție socială, inclusiv promovarea accesului la protecție socială; îmbunătățirea accesibilității, a eficacității și a rezilienței sistemelor de sănătate și a serviciilor de îngrijire pe termen lung	- actualizarea ghidurilor, definițiilor de caz și/sau procedurilor/ protocoalelor (conform necesităților și standardelor internaționale/europene) - asigurarea competențelor necesare personalului medical și nemedical care va lucra cu infrastructura reabilitată - efectuarea de studii/ analize pentru îmbunătățirea supravegherii și controlului infecțiilor nosocomiale, a bolilor transmisibile, etc.
OP 4, OS (iv) Asigurarea accesului egal la asistență medicală prin dezvoltarea infrastructurii, inclusiv la asistență medicală primară	Dotarea/extinderea/modernizarea /reabilitarea infrastructurii publice: - Sistemului național de transfuzii, inclusiv a infrastructurii de testare a sângelui și/sau procesare a plasmei Ex.: - centre de transfuzie sanguină - infrastructura de prelevare, testare a sângelui și/sau procesare a plasmei
OP 4, OS (ix) Creșterea accesului egal și în timp util la servicii de calitate, sustenabile și cu prețuri accesibile; modernizarea sistemelor de protecție socială, inclusiv promovarea accesului la protecție socială; îmbunătățirea accesibilității, a eficacității și a rezilienței sistemelor de sănătate și a serviciilor de îngrijire pe termen lung	- îmbunătățirea cadrului legislativ/ normativ în concordanță cu cerințele directivelor europene în domeniu și a procedurilor de operare/ asistență tehnică pentru definirea cadrului strategic de reorganizare și optimizare a sistemului național de transfuzii; - definirea instrumentelor de lucru (norme, proceduri) - inițierea procesului de autorizare a instituțiilor din sistemul transfuzional conform cerințelor comunitare ; - creșterea capacității tehnice a resursei umane prin asigurarea competențelor necesare personalului medical și nemedical care va lucra cu infrastructura reabilitată, precum și prin dezvoltarea de instrumente și metodologii adecvate de pregătire.

Programului Operațional Educație și Ocupare 2021-2027 – propunere

Obiective specifice	Priorități de investiții
i. Îmbunătățirea accesului pe piața muncii pentru toate persoanele aflate în căutarea unui loc de muncă, în special pentru tineri, șomeri de lungă durată și grupurile dezavantajate pe piața muncii, persoanele inactice, prin promovarea angajării pe cont propriu și a economiei sociale;	Creșterea gradului de valorificare a potențialului economic al tinerilor (inclusiv NEET)
	Noi abordări în furnizarea serviciilor integrate de ocupare, adaptate nevoilor grupurilor dezavantajate pe piața muncii (persoane inactice, cu dizabilități, șomeri de lungă durată, persoane reîntoarse în țară, etc.) prin accesul la pachete de servicii personalizate și adaptate nevoilor individuale. Promovarea spiritului antreprenorial, sprijinirea inițiativelor antreprenoriale și a economiei sociale Promovarea de măsuri pentru asigurarea forței de muncă necesare în zonele care înregistrează deficite
ii. Modernizarea instituțiilor și a serviciilor pietei muncii pentru a evalua și anticipa necesarul de competente și a asigura asistența personalizată și în timp real urmărind asigurarea medierii/plasării (matching), tranziției și a mobilității forței de munca	Îmbunătățirea și ajustarea sistemului de monitorizare și evaluare a politicilor publice în domeniul ocupării și formării profesionale dezvoltat în parteneriat de către MMPS, MEC, ANOFM, parteneri sociali și institut de cercetare Consolidarea dialogului social și a parteneriatelor pentru ocupare și formare

Primăria și Consiliul local al Comunei Cupșeni
Strategia de dezvoltare locală durabilă a Comunei Cupșeni pentru perioada 2025-2027

iii. Promovarea participării echilibrate după gen pe piața muncii și a asigurării echilibrului dintre viața profesională și cea privată, inclusiv prin facilitarea accesului la servicii de îngrijire a copiilor și a persoanelor aflate într-o situație de dependență	Crearea de oportunități pentru integrarea femeilor pe piața muncii
iii bis. Promovarea adaptării la schimbare a lucrătorilor, întreprinderilor și antreprenorilor, a îmbătrânirii active și în condiții bune de sănătate, precum și a unui mediu de lucru sănătos și adaptat care să reducă riscurile la adresa sănătății	Crearea unui mediu de muncă sigur și sănătos pentru lucrători, adaptat riscurilor identificate
iv. Îmbunătățirea calității, eficacității și a relevanței sistemului de educație și formare pentru piața muncii, pentru a sprijini dobândirea de competențe cheie, inclusiv a competențelor digitale	Actualizarea și adaptarea ofertei de educație și formare profesională la cerințele pieței muncii Corelarea dintre nevoile elevilor și studenților, serviciile de consiliere, sprijin, acompaniere și tendințele manifestate pe piața muncii Îmbunătățirea formării cadrelor didactice pentru creșterea calității și eficacității procesului educativ Consolidarea participării populației în procesul de învățare pe tot parcursul vieții și de reconversie profesională pentru facilitarea tranzițiilor și a mobilității de pe piața muncii
v. Promovarea accesului egal la educație și formare de calitate și favorabile incluziunii, precum și completarea studiilor, precum și a absolvirii acestora, în special pentru grupurile defavorizate, începând de la educația și îngrijirea copiilor preșcolari, continuând cu educația și formarea generală și profesională și până la învățământul terțiar, precum și educația și învățarea în rândul adulților, inclusiv prin facilitarea mobilității în scop educațional pentru toți	Creșterea accesului la educație și formare de calitate și favorabile incluziunii Formarea (inițială și continuă) cadrelor didactice pentru o educație incluzivă Servicii suport pentru prevenirea și combaterea abandonului școlar și a părăsirii timpurii a școlii
vi. Promovarea învățării pe tot parcursul vieții, în special a unor oportunități flexibile de perfecționare și reconversie profesională pentru toți luând în considerare competențele digitale, anticipând mai bine schimbările și noile cerințe în materie de competențe pe baza nevoilor pieței muncii, facilitând tranzițiile profesionale și promovând mobilitatea profesională	Creșterea accesului și participării la formarea profesională continuă a adulților

Strategia Națională de Cercetare, Dezvoltare și Inovare (SNCDI) 2021-2027: au fost elaborate și adoptate strategii de specializare inteligentă la nivel de regiuni de dezvoltare. Strategia Națională de Cercetare, Inovare și Specializare Inteligentă (SNCISI) 2021- 2027 este elaborată în cadrul proiectului „Creșterea capacității sistemului CDI de a răspunde provocărilor globale. Consolidarea capacității anticipatorii de elaborare a politicilor publice bazate pe dovezi”, finanțat prin SIPOCA. Acest proiect este implementat de Ministerul Educației și Cercetării (MEC) în parteneriat cu Unitatea Executivă pentru Finanțarea Învățământului Superior, a Cercetării, Dezvoltării și Inovării (UEFISCDI), în perioada mai 2019 – mai 2022. Documentul propune un cadru coerent pentru investiții, orientat atât pe sprijinirea inovării (susținerea start-up-urilor și a IMM-urilor inovative, consolidarea actualelor infrastructuri, capacități și competențe în materie de cercetare și inovare, stimularea cooperării între organizațiile publice de cercetare și industriile inovatoare, facilitarea ascensiunii regiunilor în cadrul lanțului economic etc.) cât și pe sprijinirea activităților de cercetare, fiind menită să fundamenteze necesitatea alocării de minim 1% din PIB pentru susținerea ecosistemului de cercetare-dezvoltare-inovare. Zona de specializare inteligentă este concepută ca un sistem complementar de implementare național-regional,

Strategia de specializare inteligentă 2021-2027, Regiunea de Dezvoltare NV

<https://www.nord-vest.ro/strategia-de-specializare-inteligenta-a-regiunii-de-dezvoltare-nord-vest-ris3-n-v-2021-2027/>

Strategia de Specializare Inteligentă a Regiunii de Dezvoltare Nord-Vest a fost elaborată în conformitate cu Ghidul RIS32 elaborat de DG Regio și Politică Urbană.

Planul de dezvoltare regională (PDR NV) este principalul document de planificare elaborat la nivel regional și reflectă politicile de dezvoltare relevante la nivel național în raport cu nevoile specifice la nivel de regiune, dar și cu direcțiile strategice de politică ale celorlalți principali finanțatori ai programelor de dezvoltare aferente regiunii respective. Prin PDR 2021-2027, ADR Nord-Vest contribuie la realizarea celor trei obiective de bază ale politicii de dezvoltare regională în România, stipulate în Legea nr. 315/2004 privind dezvoltarea regională:

- diminuarea dezechilibrelor regionale existente,
- corelarea politicilor sectoriale guvernamentale la nivelul regiunilor și
- stimularea cooperării inter-regionale, interne și internaționale, transfrontaliere.

PDR NV: se materializează în 8 programe operaționale sectoriale ale perioadei 2021-2027, la care se adaugă Programul Regional RD NV:

Programul Operațional Tranziție Justă (POTJ)
Programul Operațional Dezvoltare Durabilă (PODD)
Programul Operațional Transport (POT)
Programului Operațional Creștere Inteligentă, Digitalizare și Instrumente Financiare (POCIDIF)
Programul Operațional Sănătate (POS)
Programul Operațional Educație și Ocupare (POEO)
Programul Operațional Incluziune și Demnitate Socială (POIDS)
Programul Operațional Asistență Tehnică
+
Programul Operațional Regional: POR RD NV 2021-2027

POR 2021-2027

Prioritatea 1: O regiune competitivă prin inovare, digitalizare și întreprinderi dinamice

Prioritatea 2: O regiune cu orașe SMART

Prioritatea 3: O regiune cu orașe prietenoase cu mediul

Prioritatea 4: O regiune accesibilă

Prioritatea 5: O regiune educată

Prioritatea 6: O regiune atractivă

➤ **CONCEPTUL DE DEZVOLTARE SMART A COMUNEI CUPȘENI**

Având în vedere cele trei axe de dezvoltare promovate de Comisia Europeană pe perioada 2021-2027 și anume: ”green”, digitalizare și reziliență, având în poziție centrală DEZVOLTAREA INTELIGENTĂ (COMPONENTA SMART), considerăm important de analizat **Conceptul „Smart City” pentru Comuna Cupșeni.**

CONCEPT GENERAL:

Matricea de maturitate a orașelor inteligente pornește de la standardul britanic pentru orașe inteligente - PAS 181: 2014 care a fost dezvoltat mai departe pentru orașele din Scoția (Smart Cities Maturity Model and Self-Assessment Tool - Guidance Note for completion of Self - Assessment Tool October 2014) și în final adaptat pentru contextul românesc prin intermediul acestui Strategiei Regionale de Mobilitate Urbană și Smart City a Regiunii de Dezvoltare Nord-Vest.

Matricea de maturitate evidențiază nivelul la care au ajuns municipiile și orașele din regiune folosind 5 niveluri de maturitate, clasificate pe cele 6 verticale „Smart city”. Matricea este constituită în jurul unor indicatori de realizare (ex. existența unei baze de date GIS, a serviciilor publice digitale etc.) dar și în jurul indicatori de

rezultat (ex. ponderea deplasărilor nemotorizate din total, ponderea deșeurilor reciclate etc.). În cea mai mare parte s-a încercat scalarea unor elemente similare pe cele 5 niveluri. De aceea, în cele 5 niveluri din matricea de maturitate se regăsesc adesea aceiași indicatori / rezultate scalate în funcție de valoarea (ex. % din flota de transport public monitorizată în timp real) sau de complexitate (ex. servicii publice digitale variantă simplificată, varianta complexă, integrarea serviciilor publice la nivel de regiune / național etc.). Pe fiecare palier matricea cuprinde ținte care țin de componenta tehnologică (ex. dispozitive colectare date) dar și ține care sunt mai degrabă orientate spre dezvoltarea durabilă (ex. % energie din surse regenerabile etc).

Pilonii "Smart City" sunt Economie, Cetățeni, Mediu, Locuire, Mobilitate, Guvernanță.
Nivelele de maturitate sunt:

Nivel 1 - Sisteme individuale proiectate să îndeplinească o funcție specifică sau o funcție implementată fără sistem informațional

Nivel 2 - Dialog între diferiți furnizori de servicii în schimbul informației și a stabilirii de legături între sisteme

Nivel 3 - Integrare - Orașul are o abordare strategică bazată pe rezultate, investiții în tehnologie și responsabilități partajate

Nivel 4 - Management - Sistemul analizează, face prognoze și răspunde în timp real informației din oraș

Nivel 5 - Durabil și deschis - Un sistem de sisteme deschis care se adaptează continuu schimbărilor

Funcțiile fiecărui nivel sunt:

Nivel 5 – optimizare: Un sistem de sisteme deschis care se adaptează continuu schimbărilor

Nivel 4 – operaționalizare: Sistemul analizează, face prognoze și răspunde în timp real la provocări. Dezvoltarea și monitorizarea de politici publice bazate pe date.

Nivel 3 – ținte și resurse: Orașul are o abordare strategică bazată pe rezultate, investiții în tehnologie și responsabilități partajate

Nivel 2 – oportunist: Dialog între diferiți furnizori de servicii în schimbul informației și a stabilirii de legături între sisteme

Nivel 1 – ad hoc: Sisteme individuale proiectate să îndeplinească o funcție specifică sau o funcție implementată fără sistem informațional

Vizează implementarea inițiativelor de tip Smart City precum și a celor menite să crească eficiența administrației publice.

Comuna Cupșeni îndeplinește pentru pilonii Smart City doar criteriile de nivel 1 și 2.

Miza dezvoltării inteligente a Comunei Cupșeni este să devină un oraș specializat inteligent în funcție de potențialul local – doi piloni:

- *agricultura și procesarea produselor agricole, respectiv*
- *turismul.*

Pentru viitor, pornind de la arhitectura de bază Smart City, se propune realizarea unui sistem de management inteligent al infrastructurii fizice, integrat, de colectare date de la diverși senzori (sisteme de trafic, transport, rețele de alimentare cu apă, energie, gaze, stații de epurare și colectare deșeuri) pentru a asigura monitorizarea resurselor și gestionarea lor eficientă.

UE "Green Deal" – Pactul Ecologic European

Green Deal sau Pactul Ecologic European – două sintagme pe care le auzim frecvent în ultima perioadă, mai ales în relație cu protejarea mediului, cu reducerea poluării și cu eficientizarea energetică. Nu în ultimul rând, pentru România, Green Deal este sinonim și cu posibilități de finanțare europeană pentru proiecte verzi menite să aducă o creștere a calității vieții.

Green Deal este un set de inițiative și politici prin care Comisia Europeană și-a propus să transforme Europa în primul continent neutru din punct de vedere al climei și poluării, până în 2050.

În mod oficial, Green Deal are definiția ca fiind " foaia de parcurs a UE pentru a ajunge la o economie durabilă".

Principalele obiective ale Green Deal

Primăria și Consiliul local al Comunei Cupșeni

Strategia de dezvoltare locală durabilă a Comunei Cupșeni pentru perioada 2025-2027

Comisia Europeană apreciază că Uniunea Europeană are nevoie de o nouă strategie de creștere, una care să fie și eficientă din punct de vedere al utilizării resurselor. Astfel, principalele obiective ale Pactului Ecologic European – Green Deal sunt:

- Ca până în 2050, Uniunea Europeană să nu mai emită gaze cu efect de seră
- Creșterea economică să fie decuplată de utilizarea resurselor
- Nicio persoană și niciun loc nu va fi lăsat în urmă

Acțiuni în cadrul Green Deal

Pentru a-și atinge obiectivele – foarte ambițioase, Green Deal are prevăzut un plan de acțiuni menit să stimuleze utilizarea resurselor în mod eficient, prin trecerea la o economie circulară, dar și să se reducă poluarea și să se refacă biodiversitatea.

În cadrul Pactului Ecologic European sunt prevăzute, la nivelul tuturor sectoarelor economice, următoarea acțiuni:

- investiții în tehnologii ecologice
- sprijin pentru inovare în sectorul industrial
- introducerea unor forme de transport privat și public mai puțin poluante, mai ieftine și mai sănătoase
- decarbonizarea sectorului energetic
- îmbunătățirea eficienței energetice a clădirilor
- colaborarea cu partenerii internaționali pentru îmbunătățirea standardelor de mediu la nivel mondial

Domeniile de acțiune din cadrul Green Deal

Pentru a avea rezultatele dorite, Green Deal va acționa în mai multe domenii. Acestea au fost bine stabilite ca direcții pentru care se vor elabora și actualiza legislații moderne, menite să aibă în centru protejarea mediului.

Domeniile de acțiune ale Pactului Ecologic European:

- Biodiversitate – Măsuri menite să protejeze ecosistemul nostru fragil;
- De la fermă la consumator – Modalități de a asigura un lanț alimentar mai durabil;
- Agricultură sustenabilă – Sustenabilitate în agricultura europeană și mediul rural prin Politica Agricolă Comună;
- Energie curată – Utilizarea surselor regenerabile de producere a energiei;
- industrie durabilă – Modalități de a asigura cicluri de producție mai durabile, care respectă mai mult mediul înconjurător;
- Construcții și renovare – Nevoia ca sectorul construcțiilor să devină mai curat;
- Mobilitate durabilă – Promovarea unor mijloace de transport mai durabile;
- Eliminarea poluării – Măsuri menite să reducă poluarea rapid și eficient;
- Acțiuni privind clima – Programe și acțiuni prin care Uniunea Europeană să devină un spațiu neutru din punct de vedere al poluării până în 2050.

Green Deal reprezintă cel mai ambițios proiect al UE din punct de vedere al bugetului alocat. Suma totală se ridică la 1.000 de miliarde de euro.

Pactul Ecologic European a fost prezentat pe 11 decembrie 2019. Primii pași – cei aflați acum în derulare, sunt de elaborare și adoptare a planurilor de acțiuni. În paralel se are în vedere și actualizarea și completarea legislației în acord cu prioritățile și ambițiile UE privind Green Deal.

Programul Comisiei Europene este unul multianual, programat să se încheie în 2050.

Importanța Green Deal pentru România este uriașă – pornind de la modul în care va fi finanțată agricultura cu fonduri europene condiționate de implementarea măsurilor de mediu, până la transformarea modului de producere a energiei, la reciclare sau a construcțiilor eficiente energetic.

Strategia națională privind incluziunea socială și reducerea sărăciei pentru perioada 2021-2027 are următoarele **priorități-cheie**:

1. Asigurarea dreptului la asistență socială și a aplicării politicilor sociale în domeniul protecției copilului, familiei, persoanelor vârstnice, persoanelor cu dizabilități, precum și altor persoane, grupuri sau comunități aflate în nevoie socială, sau în risc de excluziune socială, la nivelul fiecărei localități, prin:

- a. funcționarea serviciului public de asistență socială (SPAS) în fiecare unitate administrativ-teritorială cu asistent social angajat/contractat;
- b. reglementarea prin lege a atribuțiilor de asistență socială care sunt partajate între stat și autoritățile administrației publice locale la nivel de comună, oraș, municipiu și județ, cu respectarea principiilor și regulilor de descentralizare prevăzute de Codul Administrativ;
- c. sprijinirea acordării de către SPAS a serviciilor de asistență comunitară pentru combaterea sărăciei și excluziunii sociale;
- d. program național de sprijinire a SPAS în implementarea atribuției de inițiere și coordonare a măsurilor pentru combaterea sărăciei și excluziunii sociale prevăzută de Legea asistenței sociale nr.292/2011 cu modificările și completările ulterioare, de legile speciale și de prezenta strategie;
- e. asigurarea din bugetul județean sau după caz, prin bugetul de stat, a sumelor necesare cheltuielilor de personal pentru asistenții sociali din cadrul serviciilor publice de asistență socială care deservește localități defavorizate, pentru realizarea evaluărilor și elaborarea planurilor de intervenție, cu respectarea prevederilor art.47 din Legea asistenței sociale nr.292/2011 cu modificările și completările ulterioare, și asigurarea managementului de caz în cadrul serviciilor de asistență comunitară pentru combaterea sărăciei și excluziunii sociale;
- f. instituirea unui mecanism de indexare care determină revizuirea beneficiilor de asistență socială într-o manieră previzibilă și acordarea acestora ca măsură de asistență socială în cadrul planului inițial de intervenție elaborat de asistentul social;
- g. funcționarea consecventă și eficientă a Mecanismului județean de incluziune socială;
- h. elaborarea și implementarea de programe comunitare și intercomunitare pentru combaterea sărăciei și excluziunii sociale care să acopere domeniile cheie în combaterea sărăciei și excluziunii sociale: asistență socială, sănătate, educație, locuire, ocupare;
- i. sprijinirea dezvoltării de servicii sociale publice și private, creșterea accesului la servicii sociale, de ocupare și de sănătate, de calitate și sustenabile;
- j. reducerea disparităților între copiii în risc de sărăcie și/sau excluziune socială și ceilalți copii;
- k. asigurarea accesului egal la educație, favorabilă incluziunii, dar și la învățarea pe tot parcursul vieții, cu accent pe accesul la educația timpurie, pe prevenirea neșcolarizării, a abandonului școlar și a părăsirii timpurii a școlii, precum pe îmbunătățirea accesului și a participării la educație a elevilor dezavantajați socio-economic, a elevilor de etnie romă și/sau a celor cu dizabilități și/sau CES;
- l. asigurarea accesului la locuire decentă, inclusiv prin îmbunătățirea accesului la locuințe sociale și tarife sociale pentru utilități;
- m. combaterea efectelor excluziunii sociale asupra persoanelor vârstnice (mai ales dependente) aflate în risc de sărăcie sau în altă situație de vulnerabilitate;
- n. reducerea sărăciei și integrarea socio-economică a persoanelor din comunitățile marginalizate, inclusiv cele în care există populație de etnie romă;
2. reducerea disparităților sociale și economice la nivelul comunităților locale, prin plasarea dezvoltării locale sub responsabilitatea comunității;
3. consolidarea și sprijinirea antreprenoriatului social și a economiei sociale;
4. îmbunătățirea mecanismelor de dialog social;
5. îmbunătățirea procesului de elaborare a politicilor active de ocupare bazate pe dialog social real, printr-o mai bună integrare cu educația și serviciile sociale, cu accent pe valorificarea potențialului tinerilor pe piața muncii, precum și pe creșterea capacității de inserție profesională a persoanelor cu dizabilități și a lucrătorilor în vârstă;
6. îmbunătățirea protecției sociale pentru cei care sunt încadrați în muncă precară și/sau informală, a muncitorilor expuși abuzurilor din partea angajatorilor sau intermediarilor care facilitează procesul de angajare, a șomerilor și a persoanelor cu venituri reduse.

5.1 Obiective Generale

Strategia națională de incluziune și reducerea sărăciei pentru perioada 2021-2027 stabilește 1 Obiectiv General (OG) și 4 Obiective Strategice (OS) care sunt în acord cu obiectivele României asumate pentru implementarea Strategiei Europa 2020 (prin Programul Național de Reformă) și a Agendei 2030 pentru Dezvoltare Durabilă a ONU (prin Strategia națională pentru dezvoltarea durabilă a României 2030).

OG Reducerea cu cel puțin 7% față de anul 2020 a numărului de persoane expuse riscului de sărăcie sau excluziune socială, până în anul 2027

OS. 1 Un trai decent pentru toți, în temeiul principiului „Nimeni nu este lăsat în urmă”;

OS. 2 Investiții sociale pentru promovarea coeziunii;

OS. 3 Protecție socială pe tot parcursul vieții unei persoane;

OS. 4 Îmbunătățirea capacității administrative pentru coordonarea politicilor în plan național în acord cu exigențele europene.

Strategia națională privind drepturile persoanelor cu dizabilități 2021-2027.

Proiectul de Hotărâre a Guvernului pentru aprobarea Strategiei naționale privind drepturile persoanelor cu dizabilități 2021-2027 și a Planului operațional privind implementarea strategiei naționale privind drepturile persoanelor cu dizabilități 2021-2027:

Strategia 2021-2027 are opt domenii prioritare:

1. Accesibilitate și mobilitate;
2. Protecția efectivă a drepturilor persoanelor cu dizabilități;
3. Ocupare;
4. Protecție socială, inclusiv abilitare/reabilitare;
5. Viață independentă și integrare în comunitate, inclusiv accesul la servicii publice;
6. Educație;
7. Sănătate;
8. Participare politică și publică.

Viziunea: Strategia 2021-2027 continuă și dezvoltă demersul de implementare a Convenției privind drepturile persoanelor cu dizabilități în vederea asigurării cadrului pentru exercitarea deplină și în condiții de egalitate a tuturor drepturilor și libertăților fundamentale ale omului de către toate persoanele cu dizabilități.

Obiectiv general:

Obiectivul general al Strategiei 2021-2027 este de a asigura participarea deplină și efectivă a persoanelor cu dizabilități, bazată pe libertatea de decizie, în toate domeniile vieții și într-un mediu accesibil și rezilient.

Obiectiv specific 1: Îmbunătățirea accesului persoanelor cu dizabilități la mediul fizic (locuința proprie, clădiri publice și zone publice urbane și rurale)

Obiectiv specific 2: Îmbunătățirea accesului persoanelor cu dizabilități la informații și comunicații accesibile

Obiectiv specific 3: Îmbunătățirea accesului persoanelor cu dizabilități la transport

Obiectiv specific 4: Reducerea vulnerabilității persoanelor cu dizabilități la situații de risc și urgențe umanitare.

PLANUL NAȚIONAL DE REDRESARE ȘI REZILIENȚĂ (PNRR) – iun 2021

PNRR al României este structurat pe 15 componente care acoperă toți cei 6 piloni prevăzuți prin Regulament.

I. Tranziția verde

1. Sistemul de management al apei
2. Împădurim România și protejăm biodiversitatea
3. Managementul deșeurilor
4. Transport sustenabil
5. Fondul pentru Valul renovării
6. Energie

II. Transformare digitală

1. Cloud guvernamental și sisteme publice digitale

III. Creștere inteligentă, sustenabilă și favorabilă incluziunii

1. Reforme fiscale și reforma sistemului de pensii
2. Suport pentru sectorul privat, cercetare, dezvoltare și inovare

IV. Coeziune socială și teritorială

10. Fondul local pentru tranziție verde și digitală
11. Turism și cultură
12. Sănătate

V. Sănătate, precum și reziliență economică, socială și instituțională

13. Reforme sociale
14. Reforma sectorului public, creșterea eficienței justiției și întărirea capacității partenerilor sociali

VI. Politici pentru noua generație

15. România Educată

Programului Național de Investiții "Anghel Saligny"

Programul Național de Investiții ”Anghel Saligny” este coordonat de Ministerul Dezvoltării, Lucrărilor Publice și Administrației.

În cadrul Programului se pot realiza obiective de investiții necesare pentru echiparea unităților administrativ-teritoriale cu dotări tehnico-edilitare și de acces la căile de comunicație, în conformitate cu reglementările cuprinse în Planul de amenajare a teritoriului național - Secțiunea a IV-a - Rețeaua de localități, aprobat prin Legea nr. 351/2001, cu modificările și completările ulterioare. Pot fi finanțate prin acest program obiectivele de investiții care nu sunt incluse la finanțare în programele derulate din fonduri externe nerambursabile în perioada de programare 2021-2027.

Beneficiarii programului sunt unitățile administrativ-teritoriale reprezentate de autoritățile administrației publice locale, precum și unitățile administrativ-teritoriale membre ale asociațiilor de dezvoltare intercomunitară, constituite în condițiile legii, pentru investițiile realizate prin asociațiile de dezvoltare intercomunitară.

În cadrul programului se pot realiza obiective de investiții noi precum și intervenții la construcțiile existente care se referă la lucrări de construire, reconstruire, consolidare, reparație, modernizare, modificare, extindere, reabilitare, după caz, schimbare de destinație, protejare, restaurare, conservare, pentru următoarele categorii de investiții:

- a) alimentări cu apă și stații de tratare a apei;
- b) sisteme de canalizare și stații de epurare a apelor uzate;
- c) drumurile publice clasificate și încadrate în conformitate cu prevederile legale în vigoare ca drumuri județene, drumuri de interes local, respectiv drumuri comunale și/sau drumuri publice din interiorul localităților, precum și variante ocolitoare ale localităților;
- d) poduri, podețe, pasaje sau punți pietonale;
- e) sisteme de distribuție a gazelor naturale și a racordului la sistemul de transport al gazelor naturale, care au autorizație de construire valabilă.

CAP. 6. MISIUNE, VIZIUNE ȘI VALORI

6.1. *Viziune*

**VIZIUNEA DE DEZVOLTARE
A COMUNEI CUPȘENI
2025 - 2027**

“Cupșeni – Orizont 2027”

Comuna Cupșeni devine o comunitate rurală modernă, echilibrată și atractivă, care își valorifică potențialul natural, agricol și turistic prin dezvoltare durabilă, infrastructură modernă și o administrație eficientă, în slujba oamenilor.

Prin protejarea mediului, sprijinirea inițiativei locale și promovarea identității Țării Lăpușului, Cupșeni își consolidează statutul de pol de dezvoltare rurală integrată în zona de sud a județului Maramureș.

6.2. Misiune și Valori. Obiective strategice. Direcții strategice de dezvoltare

Misiune:

✓ Odată definite componentele viziunii ale dezvoltării viitoare a Comunei Cupșeni, coordonatele managementului sectorului public vor fi ancorate în spații de valori reale, pe principiile dezvoltării durabile.

Misiunea Primăriei Comunei Cupșeni constă în asumarea unui rol activ și permanent în slujba comunității, prin oferirea de servicii publice de calitate, gestionate într-un mod legal, transparent, echitabil, competent și eficient.

Administrația locală urmărește îmbunătățirea continuă a calității vieții locuitorilor printr-un **management public responsabil**, bazat pe **principiile dezvoltării durabile** și aliniat contextului **național, european și internațional**.

Strategia de dezvoltare economico-socială a Comunei Cupșeni are drept scop valorificarea potențialului local, a resurselor naturale și umane, precum și a oportunităților de investiții publice și private.

Comuna urmărește crearea unui **mediu de afaceri atractiv și competitiv**, capabil să stimuleze inițiativa locală, să atragă investiții și să contribuie la diversificarea economică.

În următorii ani, **turismul** reprezintă **vectorul principal de dezvoltare**, cu rol de motor economic pentru domeniile conexe — servicii, comerț, agricultură și industrie locală.

Prin dezvoltarea **infrastructurii turistice**, a **structurilor de primire și agrement**, a **utilităților publice** și prin stimularea investițiilor în servicii de ospitalitate, wellness și sănătate, Cupșeni își propune să devină o **stațiune turistică de interes local acreditată**.

În același timp, administrația locală va susține **modernizarea infrastructurii rurale**, **creșterea calității serviciilor publice**, **consolidarea coeziunii sociale** și **promovarea identității culturale** a comunității, transformând comuna Cupșeni într-un **model de dezvoltare rurală durabilă și competitivă** în Țara Lăpușului.

Valori:

◆ La nivel instituțional: administrație publică locală: Valorile în concretizarea viziunii pe termen scurt, mediu și lung, în îndeplinirea misiunii și obiectivelor strategice se bazează pe profesionalismul, cunoștințele și experiența colectivului din administrația publică locală, cu respect față de lege și față de cetățean, integritate, onestitate, performanță, disciplină, spirit de echipă, capacitate de inovare, respectarea principiilor de egalitate de șanse cu evitarea oricăror discriminări și responsabilitate socială. Misiunea strategică vizează digitalizarea serviciilor de administrație publică, prin dotări moderne, dobândirea de competențe și aptitudini noi la nivelul personalului angajat în administrația publică, digitalizarea serviciilor publice și apropierea de cetățean, pentru valorificarea oportunităților de atragere a fondurilor europene în proiecte de dezvoltare inteligentă în sens durabil, coerente și integrate.

◆ La nivel comunitar: Viziunea de dezvoltare a Comunei Cupșeni pentru următorii 2 ani și următorii prefigurează viitorul unei comune care să răspundă dezideratelor comune de dezvoltare ale tuturor cetățenilor, armonizând obiectivele sociale, culturale, economice proiectate la nivel local, cu prioritățile la nivel județean, regional, național, într-un corolar european, care să contribuie pe termen mediu și lung, la o creștere economică ridicată și la o reducere substanțială a decalajelor economico-sociale dintre România și celelalte state membre ale UE. Comuna Cupșeni va deveni o comună inteligentă ("Cupșeniul Smart City"), mai curată, mai primitoare, mai atractivă, cu condiții de locuit mai bune, cu o infrastructură decentă, care să ofere locuitorilor servicii de sănătate adecvate, care să ofere copiilor și tinerilor un mediu civilizată de dezvoltare și educație, sectorului privat posibilitatea dezvoltării afacerilor, cu precădere în agricultură, procesarea produselor agricole dar și turism și servicii adiacente turismului precum și în alte domenii, cu speranță și perspective, în mod inteligent, cu respectarea biodiversității și grijă pentru generațiile viitoare. ”

➤ **Domeniile strategice prin care se urmărește implementarea Strategiei vizează:**

Nr. crt.	Domenii strategice
1.	Infrastructură, regenerare și mobilitate urbană, dezvoltare spațială
2.	Protecția mediului
3.	Competitivitate, dezvoltare economică
4.	Agricultură/Silvicultură
5.	Dezvoltarea Resurselor Umane și promovarea includerii sociale
	Sănătate publică
	Asistență socială
6.	Turism
7.	Creșterea capacității administrative și implicare comunitară proactivă
	Creșterea capacității în sfera oferirii serviciilor sociale
8.	Situații de urgență

Obiective strategice. Direcții strategice de dezvoltare.

Pentru a fi atinse și îndeplinite coordonatele managementului sectorului public propuse pentru perioada 2025 - 2027, Planul de dezvoltare locală cuprinde un set de:

- ◆ direcții strategice de acțiune (nivel strategic),
- ◆ măsuri specifice domeniilor sectoriale, care acționează din perspectiva sectorului specific asupra îndeplinirii direcțiilor strategice la nivel tactic,
- ◆ proiecte strategice - la nivel operațional.

Acestea vizează:

- *valorificarea potențialului turistic, transformând Cupșeniul într-un centru de atracție turistică. Astfel, proiectele de dezvoltare a infrastructurii pentru relaxare și cure precum și infrastructura suport, structurile de primire turistică, infrastructura de acces și de utilități, precum și programele adiacente de încurajare a mediului de afaceri pentru investitorii în turism și de atragere a investițiilor în zonă, vor contribui la atingerea acestui obiectiv.*
- *participarea, susținerea și angrenarea comunității și mediului de afaceri și oferirea unei modalități de integrare a problemelor sociale, economice și de mediu.*
- *îmbunătățirea condițiilor de viață, de mediu și de siguranță ale locuitorilor.*

În vederea atingerii acestei viziuni, resursele și investițiile trebuie orientate către acele domenii prioritare care au impact maxim asupra economiei regionale, conducând la transformare și regenerare economică, cu accent pe utilizarea noilor tehnologii. De asemenea, în aceste domenii trebuie operaționalizate mecanismele de stimulare, generare și aplicare a inovării. În paralel, trebuie întărite conexiunile specifice inovării, ținând cont nu numai de obiectivele de dezvoltare economică, ci și de nevoile societății în general.

Legătura dintre viziune (respectiv domeniile prioritare de specializare) și acțiunile propuse prin mixul de politici este asigurată de obiectivele strategice, care iau în considerare contextul strategic european, național și regional în domeniul politicii de coeziune.

Obiective strategice/Domenii. Direcții strategice de dezvoltare. Măsuri.

Nr. crt.	DOMENIUL STRATEGIC DE INTERVENȚIE	NIVEL STRATEGIC Direcții strategice de acțiune	NIVEL TACTIC Măsuri
1.	INFRASTRUCTURĂ FIZICĂ DE BAZĂ/ REGENERARE URBANĂ/ DEZVOLTARE SPAȚIALĂ	<p>1.1. Îmbunătățirea și extinderea infrastructurii de transport rutier</p> <p>1.2 Alimentare cu energie electrică</p> <p>1.3. Alimentare cu gaze naturale</p> <p>1.4. Extinderea și îmbunătățirea rețelei publice de apă</p> <p>1.5. Extinderea și îmbunătățirea rețelei publice de apă uzată (canalizare, stații de epurare)</p>	<p>1.1.1. Înființare/Extinderea rețelei de străzi și drumuri de interes local</p> <p>1.1.2. Reabilitarea infrastructurii de acces: rețeaua de drumuri de interes local</p> <p>1.2.1. Extinderea rețelei publice de electricitate de joasă și medie tensiune</p> <p>1.2.2. modernizarea punctelor de transformare în zonele cu suprasarcină” (Ungureni & Cupșeni), preluare surse regenerabile - fotovoltaice</p> <p>1.3.1. Înființarea rețelei publice locale de alimentare cu gaz</p> <p>1.4.1. Extinderea rețelelor de alimentare cu apă</p> <p>1.5.1. Creșterea capacității rețelei publice de canalizare cu stație de epurare</p> <p>1.5.2. Extinderea rețelelor de canalizare</p>
2.	PROTECȚIA MEDIULUI	<p>2.1. Gestionarea deșeurilor</p> <p>2.2. Prevenirea și combaterea efectelor nocive ale factorilor naturali asupra mediului</p> <p>2.3. Dezvoltarea spațiilor verzi și crearea unor perdele vegetale de protecție</p> <p>2.4. Protejarea mediului prin creșterea producției de energie din surse regenerabile</p> <p>2.5. Conservarea energiei și măsuri de reducere a consumurilor</p>	<p>2.1.1. Dezvoltarea sistemului de colectare selectivă a deșeurilor și dotarea adecvată a serviciilor de salubritate comunală pentru această activitate</p> <p>2.1.2. Dezvoltarea unui sistem de colectare și valorificare a deșeurilor urbane (deșeuri vegetale, deșeuri provenite din construcții, ambalaje, etc.)</p> <p>2.2.1. Prevenirea și combaterea efectelor inundațiilor</p> <p>2.3.1. Înființarea spațiilor publice de recreere pentru comunitatea locală</p> <p>2.3.2. Amenajarea de noi spații verzi și de agrement</p> <p>2.3.3. Crearea perdelelor de protecție vegetale</p> <p>2.4.1. Realizarea de instalații de producere a energiei din surse regenerabile</p> <p>2.5.1. Reabilitarea termică a construcțiilor atât publice cât și private (locuințe comune, blocuri de locuințe)</p>
3.	3. COMPETITIVITATE/ DEZVOLTARE ECONOMICĂ	3.1. Sprijinirea întreprinzătorilor privați în cunoșterea cerințelor europene privind dezvoltarea	3.1.1. Seminarii de informare, constientiare, acțiuni de advocacy

Primăria și Consiliul local al Comunei Cupșeni
Strategia de dezvoltare locală durabilă a Comunei Cupșeni pentru perioada 2025-2027

		afacerilor	
		3.2. Îmbunătățirea mediului de afaceri	3.2.1. Creșterea gradului de informare și instruire a mediului de afaceri existent și potențial
		3.3. Dezvoltarea infrastructurii economice	3.3.1. Atragere de fonduri nerambursabile prin înființare de zone de dezvoltare economică
4.	AGRICULTURĂ ȘI SILVICULTURĂ	4.1 Silvicultură	4.1.1 Reabilitarea perimetrelor silvice din raza comunei 4.1.2. reabilitare / modernizare drumuri silvice
5.	5. DEZVOLTAREA RESURSELOR UMANE ȘI PROMOVAREA INCLUDERII SOCIALE	5.1. Sănătate	5.1.1. Modernizarea infrastructurii de sănătate
			5.1.2. Dezvoltarea serviciilor medicale și de sănătate oferite cetățenilor
		5.2. Învățământ	5.2.1. Orientarea aplicativă a învățământului preuniversitar local
			5.2.2. Construirea /Reabilitarea /Modernizarea infrastructurii școlare
		5.3. Cultură	5.3.1. Înființarea /extinderea/reabilitarea infrastructurii instituțiilor culturale
		5.4. Culte	5.4.1. Colaborarea și dialog intracomunitar
		5.5. Sport	5.5.1. Înființarea /extinderea/ reabilitarea infrastructurii de sport
		5.6. Social	5.6.1. Modernizarea managementului public în administrarea politicilor publice de asistență socială.
5.6.2. Dezvoltarea și modernizarea infrastructurii sociale			
5.6.3. Stabilirea de parteneriate cu organizațiile civile și cultele religioase furnizoare de servicii de asistență socială			
5.7. Ocupare și piața muncii.	5.7.1. Sprijinirea reconversiei profesionale și a măsurilor active de ocupare pe piața muncii		
6.	TURISM	6.1. Dezvoltarea infrastructurii de turism	6.1.1. Dezvoltarea/ modernizarea /extinderea/ reabilitarea zonei turistice
			6.2.1. Restaurarea, consolidarea și conservarea obiectivelor de patrimoniu cultural și natural din Comuna Cupșeni
		6.2.2. Promovarea și valorificarea potențialului turistic local	

7.	CREȘTEREA CAPACITĂȚII ADMINISTRATIVE ȘI IMPLICARE COMUNITARĂ PROACTIVĂ	7.1. Construirea capacității instituționale și administrative la nivelul autorităților locale și societății civile pentru promovarea dezvoltării locale/ microregionale/ regionale	7.1.1. Asigurarea suportului fizic de infrastructura pentru instituțiile publice vizând Construcția/ Modernizarea spațiilor instituțiilor administrative
		7.2. Modernizarea serviciilor de Administrație publică:	7.2.1. Implementarea sistemului de asigurare a calității ISO 9001 colaborat cu SCIM
			7.2.2. Dezvoltarea infrastructurii informatice din cadrul administrației publice locale, oferirea de servicii publice extinse în mediul onn line
			7.2.3. Crearea unui cadru participativ, implicând toate categoriile de actori locali, în conturarea deciziilor privind dezvoltarea durabila a comunităților
			7.2.4. Îmbunătățirea politicilor publice la nivel local
			7.2.5. Monitorizarea video a spațiilor publice în vederea reducerii infracționalității
7.3. Siguranta cetateanului	7.3.1. Protecția/ siguranta circulatiei		
7.A. Creșterea capacității în sfera serviciilor sociale	Implementarea unitară și coerentă a prevederilor legale din domeniul asistenței sociale, corelate cu nevoile și problemele sociale ale Grupului țintă (categoriilor de beneficiari)	Infrastructură socială	
		Asigurarea de combustibil solid – lemn de foc Colectarea informațiilor necesare identificării sau actualizării nevoilor sociale la nivelul orașului	
8.	Situații de urgență	8.1.1. Dezvoltarea și îmbunătățirea capacității serviciilor de intervenție profesionale și voluntare în situații de urgență, prin investiții infrastructurale, investiții în echipamente și dotări	Dotarea cu echipamente, amenajare clădiri
		8.1.2. Creșterea capacității de intervenție în situații de urgență prin pregătirea adecvată a resurselor umane, inclusiv voluntari	pregătirea continuă a personalului
		8.1.3. Dezvoltarea de sisteme care asigură interoperabilitatea	Proiect: Dezvoltarea capacității de interoperabilitate în intervenții de urgență (ISU, SMURD, SVSU) în sistem integrat, optimizarea și asigurarea managementului în cazul producerii unor situații de urgență

6.3. Politici de dezvoltare, Programe, Proiecte

Pentru trasarea concretă a termenilor de referință în elaborarea finală a Strategiei de dezvoltare durabilă a Comunei Cupșeni 2025 - 2027 și fundamentarea Planului de acțiune pentru perioada de programare 2025 - 2027, în urma analizei critice a situației existente, a concluziilor analizelor de tip STEP, SWOT, analizei factorilor de influență, a analizelor multicriteriale și analizei logice de ansamblu, precum și a discuțiilor purtate cu reprezentanții administrației publice locale, reprezentanții și membrii comunității s-au conturat prioritățile de intervenție, structurate piramidal astfel: Politici de dezvoltare, Programe, Proiecte.

De asemenea, s-a avut în vedere faptul ca există deja un portofoliu de proiecte aflate în diverse stadii de derulare, depuse spre finanțare la diverși finanțatori, precum și proiecte în derulare a căror finalizare constituie o prioritate.

Politicile publice de dezvoltare vizează: îmbunătățirea relațiilor dintre administrația publică locală și comunitate, adaptarea politicilor și instrumentelor de management public și cultura parteneriatului în elaborarea/implementarea proiectelor, în susținerea măsurilor de reformă specifice procesului de descentralizare în general, a standardelor și metodologiilor serviciilor de management public în special. Formularea politicilor publice de dezvoltare vizează atingerea unui impact structural și strategic în comunitate, astfel: Impactul structural și strategic trebuie să contribuie la îmbunătățirea legislației, a normelor de conduită, metodelor, a politicilor de dezvoltare socio-economică locală și regională, a resurselor umane și promovare a includerii sociale, a mecanismelor de management public, atât la nivelul administrației publice, locale dar și centrale.

Formularea politicilor publice pe

DOMENII ȘI OBIECTIVELE STRATEGICE DE INTERVENȚIE

- Domeniul 1 – Dezvoltare urbană durabilă integrată
- Domeniul 2 – Dezvoltarea infrastructurii locale
- Domeniul 3 – Sprijinirea unei economii competitive și a dezvoltării locale
- Domeniul 4 – agricultură și dezvoltare activități agricole și silvice
- Domeniul 5 – Îmbunătățirea infrastructurii energetice
- Domeniul 6 – Dezvoltare durabilă a turismului local
- Domeniul 7 – Îmbunătățirea condițiilor de mediu la nivel local
- Domeniul 8 – Dezvoltarea resurselor umane și promovarea includerii sociale
- Domeniul 9 – Asigurarea unei bune guvernante la nivel local
- Domeniul 10 – Furnizarea serviciilor sociale

Domeniul 1 – DEZVOLTARE URBANĂ DURABILĂ INTEGRATĂ

Politica publică privind modernizarea și extinderea infrastructurii fizice de bază

Politica publică în acest domeniu urmărește asigurarea unei infrastructuri urbane funcționale, moderne și eficiente, capabile să sprijine dezvoltarea economică, mobilitatea locuitorilor și calitatea vieții. Obiectivul major este crearea unei structuri teritoriale echilibrate și sustenabile, prin reabilitarea și extinderea infrastructurii rutiere, modernizarea spațiilor publice și creșterea accesibilității în interiorul și între satele comunei Cupșeni.

✓ Programul de reabilitare, modernizare și extindere a rețelelor de căi rutiere

Acest program cuprinde ansamblul intervențiilor necesare pentru a asigura o infrastructură circulabilă în condiții de siguranță, pentru toate cele patru localități ale comunei, prin:

◆ Rețele de străzi în interiorul localităților

- modernizarea și extinderea străzilor,
- amenajarea trotuarelor și acceselor pietonale,
- execuția de rigole și șanțuri pentru captarea apelor pluviale,
- realizarea de podețe, parcări și zone de staționare,

- instalarea de panouri de orientare și marcaje rutiere,
- crearea de perdele vegetale pentru reducerea prafului și a zgomotului.

❖ **Drumuri de interes local și drumuri vicinale**

- reabilitarea și pietruirea drumurilor care asigură accesul spre terenuri agricole, gospodării izolate sau zone de interes economic,
- intervenții pentru îmbunătățirea siguranței rutiere.

❖ **Drumuri forestiere**

- refacerea și modernizarea drumurilor forestiere existente,
- amenajări pentru prevenirea eroziunii, alunecărilor de teren,
- creșterea accesibilității pentru intervenții în caz de incendii forestiere.

Politica publică pentru dezvoltarea durabilă a sectorului transporturi

Această politică urmărește adaptarea sistemului de mobilitate locală la standardele actuale privind siguranța, eficiența și protejarea mediului, având ca obiectiv asigurarea unei rețele rutiere integrate și sustenabile.

✓ **Direcții strategice:**

❖ **Promovarea intermodalității**

- facilitarea conexiunilor între transportul rutier local și transportul județean sau feroviar,
- îmbunătățirea accesului către stațiile de transport public existente sau potențiale.

❖ **Îmbunătățirea siguranței traficului**

- măsuri de calmare a traficului în zonele rezidențiale,
- amenajarea trecerilor de pietoni și a zonelor de vizibilitate,
- instalarea de sisteme moderne de semnalizare și monitorizare video.

❖ **Reducerea impactului asupra mediului**

- utilizarea materialelor cu emisii reduse,
- colectarea adecvată a apelor pluviale,
- reducerea prafului prin asfaltarea străzilor intens circulate.

❖ **Punerea în siguranță a infrastructurii**

- consolidarea malurilor afectate de eroziune,
- modernizarea podețelor și podurilor,
- lucrări hidrotehnice asociate pentru prevenirea avariilor cauzate de fenomene climatice extreme.

Domeniul 2 – DEZVOLTAREA INFRASTRUCTURII LOCALE

Politica privind modernizarea și extinderea infrastructurii fizice de bază

Politica publică în domeniul infrastructurii locale urmărește dezvoltarea coerentă și sustenabilă a tuturor serviciilor publice esențiale pentru comunitate. Obiectivul major îl reprezintă asigurarea unui nivel adecvat al utilităților, al construcțiilor publice și al serviciilor administrative, capabile să susțină calitatea vieții, dezvoltarea economică și atractivitatea locală, atât pentru locuitori, cât și pentru investitori și turiști.

✓ ***Programul de reabilitare, modernizare și extindere a rețelelor de utilități***

Modernizarea utilităților este esențială pentru funcționarea unei localități moderne și pentru atragerea investițiilor. Cupșeni dispune de rețele noi sau în curs de modernizare, însă este necesară extinderea acestora pentru a acoperi integral teritoriul comunei.

❖ **Rețele publice de apă și canalizare**

Obiectivele acestui program sunt:

- extinderea rețelei de alimentare cu apă în toate zonele unde gospodăriile nu sunt conectate,
- modernizarea rețelelor existente pentru reducerea pierderilor,
- extinderea canalizării menajere și realizarea unei rețele integrate în toate satele comunei,
- creșterea capacității de epurare a apelor uzate.

Aceste intervenții sunt fundamentale pentru standardul de viață, pentru protecția mediului și pentru dezvoltarea locală.

❖ **Rețele de alimentare cu gaze naturale**

- extinderea conductelor în zonele neacoperite,
- asigurarea conectării în condiții de siguranță pentru gospodării și agenți economici,
- reducerea dependenței de lemnul de foc și a presiunii asupra fondului forestier.

❖ **Rețele de alimentare cu energie electrică**

- extinderea rețelilor de joasă tensiune spre zone în dezvoltare,
- modernizarea infrastructurii pentru creșterea siguranței,
- susținerea proiectelor de producție de energie din surse regenerabile.

✓ **Programul de reabilitare, modernizare și extindere a construcțiilor edilitare de natură publică**

Acest program vizează modernizarea tuturor clădirilor publice, astfel încât acestea să devină funcționale, eficiente energetic și adaptate nevoilor actuale ale comunității. Prioritățile includ:

- clădiri administrative (Primăria, serviciile aferente),
- clădiri educaționale (școli, grădinițe),
- clădiri culturale (cămine culturale),
- infrastructură sportivă (terenuri, săli),
- clădiri sociale și medico-sociale.

Obiective:

- creșterea eficienței energetice,
- crearea de spații moderne și sigure pentru prestarea serviciilor publice,
- accesibilitate completă pentru persoane cu dizabilități,
- adaptarea spațiilor pentru activități educative, sociale, culturale și recreative.

✓ **Programul de îmbunătățire a serviciilor publice**

Acest program urmărește modernizarea modului în care administrația publică locală și serviciile dependente își desfășoară activitatea. Acțiunile vizate includ:

- digitalizarea serviciilor publice și introducerea serviciilor online,
- modernizarea echipamentelor și tehnicii de calcul din instituții,
- dezvoltarea capacității administrative prin formarea resursei umane,
- îmbunătățirea serviciilor de utilitate publică (salubritate, iluminat, întreținere rutieră, servicii tehnice),
- eficientizarea proceselor de comunicare cu cetățenii,
- introducerea de mecanisme moderne de gestiune (GIS, baze de date integrate, platforme digitale).

Domeniul 3 – SPRIJINIREA UNEI ECONOMII COMPETITIVE ȘI A DEZVOLTĂRII LOCALE

Politica privind creșterea competitivității economice și dezvoltarea economiei locale

Politica publică din acest domeniu urmărește valorificarea potențialului economic al Comunei Cupșeni prin susținerea activităților antreprenoriale existente, dezvoltarea unor sectoare economice locale cu potențial (agricultură, prelucrarea lemnului, construcții, servicii turistice), precum și crearea unui cadru favorabil investițiilor și inovării. Prioritatea majoră este consolidarea structurii economice locale, crearea de locuri de muncă și stimularea inițiativei private.

✓ **Programul de creștere a competitivității economice**

Acest program are ca scop facilitarea dezvoltării întreprinderilor locale și atragerea unor noi investiții, printr-un set de măsuri integrate:

❖ **Îmbunătățirea accesului pe piață al întreprinderilor și susținerea investițiilor productive**

- sprijin pentru achiziția de utilaje, echipamente și tehnologii moderne,
- facilitarea accederii la programe de finanțare nerambursabilă,
- stimularea microîntreprinderilor și IMM-urilor pentru modernizare.

❖ **Sprijinirea certificării întreprinderilor și a produselor**

- certificări de calitate,
- standarde europene ISO,
- etichetare și trasabilitate,
- sprijin pentru certificarea produselor agricole și tradiționale.

❖ **Crearea unui mediu favorabil finanțării și dezvoltării afacerilor**

- sprijin pentru elaborarea de planuri de afaceri,
- facilitarea accesului la microfinanțare și alte instrumente financiare,
- întâlniri periodice cu mediul economic.

❖ **Dezvoltarea infrastructurii de afaceri**

- incubatoare de afaceri,

- centre de dezvoltare rurală,
- spații pentru activități meșteșugărești,
- parteneriate pentru formarea unor clustere locale (turism, lemn, agricultură).

❖ **Sprrijinirea internaționalizării IMM-urilor**

- participarea firmelor la târguri,
- parteneriate transfrontaliere și cooperare economică,
- promovarea produselor locale în rețele regionale și naționale.

✓ **Programul de valorificare a potențialului turistic în sprijinul economiei locale**

Turismul poate deveni un motor major de dezvoltare economică. Programul vizează:

- stimularea investițiilor private în structuri de primire turistice,
- dezvoltarea serviciilor conexe turismului (gastronomie, agrement, transport),
- promovarea produselor locale în cadrul ofertei turistice,
- crearea de pachete turistice integrate la nivel de comună.

✓ **Programul de dezvoltare a economiei bazate pe cunoaștere**

Acest program urmărește adaptarea Comunei Cupșeni la tendințele economice moderne prin inovație și digitalizare:

❖ **Promovarea cercetării și inovării**

- sprijin pentru adopția tehnologiilor noi în agricultură, silvicultură, construcții și servicii,
- parteneriate între mediul economic, unitățile școlare și mediul academic regional.

❖ **Accelerarea dezvoltării societății informaționale**

- promovarea serviciilor electronice moderne (e-Guvernare, e-Educație, e-Sănătate),
- digitalizarea proceselor administrative,
- dezvoltarea competențelor digitale în rândul întreprinzătorilor și tinerilor,
- extinderea rețelelor de comunicații electronice rapide.

Domeniul 4 – Agricultură și dezvoltare activități agricole și silvice

Politica privind dezvoltarea economiei rurale și creșterea productivității în sectorul agricol

Politica publică urmărește transformarea agriculturii locale într-un sector competitiv, modern și orientat spre piață, prin susținerea fermierilor, îmbunătățirea infrastructurii agricole și valorificarea superioară a resurselor naturale disponibile. Având un puternic caracter rural, Comuna Cupșeni dispune de un potențial agricol și silvic care, prin investiții, asociere și profesionalizare, poate genera dezvoltare economică sustenabilă.

✓ **Programul de creștere a competitivității economiei agro-alimentare și silvice prin adaptarea ofertei la cerințele pieței**

Scopul acestui program este modernizarea fermelor, profesionalizarea fermierilor și creșterea valorii adăugate a produselor agricole și forestiere.

❖ **Modernizarea fermelor și îmbunătățirea capitalului uman în agricultură**

- sprijin pentru tehnologizare: utilaje, echipamente, digitalizare agricolă,
- programe de consultanță, formare și perfecționare profesională,
- sprijin pentru tinerii fermieri în instalare și dezvoltare,
- încurajarea asociațiilor agricole, cooperativelor și formelor de asociere rurală,
- facilitarea accesului la fonduri europene și scheme de sprijin APIA/Afam/PNDR.

❖ **Îmbunătățirea calității produselor agricole și forestiere**

- certificarea calității produselor (bio, tradițional, montan),
- promovarea lanțurilor scurte de aprovizionare,
- încurajarea procesării locale (brutărie, lapte, carne, fructe de pădure),
- sprijin pentru dezvoltarea brandului local Cupșeni – „produs local din Lăpuș”.

✓ **Programul de dezvoltare economică durabilă a fermelor și exploatațiilor forestiere**

Acest program abordează sustenabilitatea terenurilor agricole și forestiere, prin măsuri care cresc reziliența la schimbări climatice și susțin exploatarea responsabilă.

❖ **Utilizarea durabilă a terenurilor agricole și forestiere**

- introducerea tehnicilor agroecologice, ameliorarea și îmbunătățirea solului,
- management durabil al pășunilor și fânețelor,

- promovarea culturilor furajere valoroase și gestionarea eficientă a pășunilor comunale,
- practici silvice moderne pentru exploatarea responsabilă a pădurilor,
- sprijin pentru infrastructura silvică (drumuri forestiere, puncte de acces).

❖ **Acțiuni de prevenire a calamităților naturale**

- lucrări de prevenire a alunecărilor de teren,
- drenaje pentru protejarea pășunilor și terenurilor agricole,
- perdele forestiere de protecție,
- amenajarea șanțurilor și podețelor pe drumurile agricole,
- măsuri de apărare împotriva incendiilor de vegetație.

Domeniul 5 – ÎMBUNĂTĂȚIREA INFRASTRUCTURII ENERGETICE

Politica privind eficiența energetică și valorificarea resurselor regenerabile

Politica energetică locală urmărește reducerea consumului de energie, scăderea costurilor pentru populație și instituții, creșterea independenței energetice a comunei și protecția mediului. Modernizarea energetică este o condiție esențială pentru creșterea calității vieții, pentru sustenabilitatea pe termen lung și pentru valorificarea surselor regenerabile disponibile.

✓ ***Programul de îmbunătățire a eficienței energetice și valorificarea resurselor regenerabile***

Programul are ca scop reducerea pierderilor de energie, modernizarea infrastructurii energetice și introducerea de tehnologii moderne de producție a energiei verzi.

❖ **Reducerea intensității energetice**

- audituri energetice pentru clădirile publice și, acolo unde este posibil, pentru locuințe,
- reducerea consumului prin modernizarea instalațiilor și echipamentelor,
- înlocuirea sistemelor vechi de încălzire cu soluții moderne, eficiente și nepoluante,
- introducerea sistemelor inteligente de monitorizare a consumului (smart metering).

❖ **Îmbunătățirea eficienței energetice în clădirile publice și clădirile rezidențiale**

- reabilitarea termică a școlilor, grădinițelor, căminelor culturale, dispensarelor,
- izolarea termică a clădirilor, înlocuirea tâmplăriei, instalarea de sisteme eficiente de ventilare,
- modernizarea și automatizarea sistemelor de iluminat interior și exterior,
- sprijin pentru locuințe individuale și colective prin programe guvernamentale și europene (AFM, PNRR, programe județene),
- înlocuirea sobelor ineficiente cu sisteme moderne de încălzire.

❖ **Valorificarea resurselor regenerabile**

- instalarea de panouri fotovoltaice pe clădirile publice (școli, primărie, dispensare),
- dezvoltarea unei capacități locale de producere a energiei regenerabile pentru autoconsum:
 - panouri solare termice și fotovoltaice,
 - centrale pe biomasă pentru instituțiile publice,
 - microhidroproducție în zone permise, cu respectarea condițiilor de mediu,
- sprijin pentru cetățeni, ferme și microîntreprinderi pentru accesarea programelor de energie verde,
- investiții pentru iluminat public inteligent (deși iluminatul LED este realizat, extinderile sau automatizările rămân posibile).

Domeniul 6 – DEZVOLTARE DURABILĂ A TURISMULUI LOCAL

Politicile publice de specializare inteligentă și sprijinirea afacerilor în turism

Politicile din domeniul turismului au ca obiectiv principal transformarea Comunei Cupșeni într-o destinație turistică durabilă, atractivă și competitivă, capabilă să valorifice patrimoniul natural, cultural și architectural existent. Dezvoltarea turistică va respecta principiile sustenabilității, protecția mediului, digitalizarea și parteneriatul public–privat, pentru a consolida un sector economic cu potențial real de creștere.

✓ ***Dezvoltarea infrastructurii turistice***

Pentru a răspunde creșterii cererii turistice și poziționării comunei ca viitoare stațiune turistică de interes local, sunt necesare investiții integrate:

- modernizarea și extinderea capacităților de cazare existente,
- stimularea investițiilor private în pensiuni, facilități de agrement, SPA și turism montan,
- îmbunătățirea accesibilității către obiectivele turistice,
- dezvoltarea infrastructurii complementare: parcări, zone de campare, info-pointuri turistice,
- accesibilizarea obiectivelor turistice pentru toate categoriile de turiști (inclusiv persoane cu mobilitate redusă).

✓ Reabilitarea / revitalizarea obiectivelor turistice

Cupșeni are un patrimoniu valoros — biserici de lemn, peisaje montane, zone istorice/arheologice/monumentale — care necesită:

- restaurare, conservare și punere în valoare,
- includere în circuite tematice,
- digitalizarea patrimoniului (tururi virtuale, coduri QR, hărți interactive),
- interpretare culturală modernă pentru turiști (panouri, ghidaj, aplicații mobile),
- crearea unor micro-centre turistice cultural-educaționale (cămin cultural, muzeu local, atelier de meșteșuguri).

✓ Amenajarea traseelor turistice, inclusiv cicloturism

Turismul activ și recreativ este un vector major de atragere a turiștilor. Sunt avute în vedere:

- trasee pentru drumeție montană în zona Șatra – Rotunda,
- trasee tematice „Pe urmele lui Pinteza Viteazul”,
- trasee cicloturistice sigure, marcate, conectate la rute regionale,
- trasee ecoturistice între sate (Ungureni–Cupșeni–Costeni–Libotin),
- puncte de belvedere, foișoare, zone de odihnă,
- panotaj turistic conform standardelor internaționale.

✓ Dezvoltarea platformelor de promovare turistică și interacțiune cu turiștii

Digitalizarea este esențială pentru competitivitatea sectorului turistic:

- crearea portalului turistic oficial al comunei,
- aplicație mobilă pentru turiști,
- platformă multimedia pentru promovare (foto-video, hărți digitale, calendar de evenimente),
- sisteme online pentru rezervări, promovarea pensiunilor și unităților locale,
- promovare integrată pe rețele sociale și în rețelele regionale/nationale (Maramureș, Transilvania),
- organizarea de evenimente și festivaluri cu identitate locală.

✓ Dezvoltarea circuitelor turistice transfrontaliere / transnaționale

Cupșeni are potențial de integrare în proiecte transfrontaliere (Interreg NEXT România–Ucraina):

- circuite turistice culturale RO-UA (biserici de lemn, tradiții),
- turism montan și activități outdoor în zona Șatra – Teresva (UA),
- pachete comune cu localități din regiunea Transcarpatia,
- platforme digitale comune pentru promovare,
- evenimente biculturale și schimburi tematice.

✓ Promovarea integrată a zonei ca destinație turistică (atestarea ca stațiune turistică de interes local)

Obiectivul strategic major este **acreditarea Comunei Cupșeni ca stațiune turistică de interes local**, ceea ce presupune:

- dezvoltarea unui brand turistic local,
- realizarea dosarului de atestare conform MDRT,
- dezvoltarea OMD (Organizația de Management al Destinației Cupșeni),
- crearea CLIPT (Centrul Local de Informare și Promovare Turistică),
- implementarea unui plan de marketing turistic integrat,
- atragerea investițiilor private în sectorul turistic.

Domeniul 7 – ÎMBUNĂȚĂȚIREA CONDIȚIILOR DE MEDIU LA NIVEL LOCAL

(Politici publice și programe strategice)

Politica privind protejarea și îmbunătățirea calității mediului

Politica publică în domeniul mediului are ca obiectiv central protejarea și îmbunătățirea calității mediului înconjurător, ținând cont de nevoile economice, sociale și de dezvoltare ale comunității. Prin promovarea unor intervenții durabile, Cupșeni își propune să reducă riscurile naturale, să gestioneze sustenabil resursele și să îmbunătățească semnificativ calitatea vieții locuitorilor, în conformitate cu principiile europene privind dezvoltarea durabilă și adaptarea la schimbările climatice.

✓ Programul de dezvoltare a sistemelor specifice de management al apei și deșeurilor

Acest program urmărește îmbunătățirea infrastructurii tehnico-edilitare și gestionarea eficientă a resurselor:

- dezvoltarea infrastructurii de drenaj, colectare și dirijare a apelor pluviale,
- creșterea eficienței serviciilor publice de salubritate,
- modernizarea infrastructurii de apă și canalizare în toate localitățile comunei,
- reducerea poluării accidentale și prevenirea contaminării apelor de suprafață și subterane.

✓ Programul de dezvoltare a sistemelor de management al resurselor naturale

Acest program vizează protejarea patrimoniului natural, adaptarea la schimbările climatice și prevenirea riscurilor naturale:

- conservarea biodiversității prin protejarea habitatelor naturale,
- reconstrucția ecologică a zonelor degradate sau afectate de intervenții antropice,
- intervenții de prevenire și protecție împotriva fenomenelor extreme (în special inundații și eroziuni),
- consolidarea malurilor râurilor și a torenților cu risc crescut,
- intervenții de limitare a degradării solurilor și a pășunilor montane.

✓ Programul de dezvoltare a sistemelor integrate de management al deșeurilor

Gestionarea modernă a deșeurilor reprezintă o condiție esențială pentru protejarea mediului și a sănătății publice. Direcțiile principale sunt:

- dezvoltarea unui sistem eficient de colectare, transport și eliminare tratată a deșeurilor,
- extinderea colectării selective în toate satele comunei,
- investiții în puncte moderne de colectare (inclusiv cu containere semi-îngropate),
- programe de educație ecologică și conștientizare a populației,
- sprijinirea inițiativelor de reciclare și compostare la nivel gospodăresc.

✓ Programul de protecție a mediului prin limitarea consumului de resurse energetice convenționale și promovarea resurselor regenerabile

Pentru a răspunde cerințelor privind eficiența energetică și reducerea emisiilor, comuna urmărește:

- promovarea investițiilor în energie regenerabilă (panouri fotovoltaice, potențial geotermal, capacități eoliene locale),
- participarea activă la programele naționale și europene de creștere a performanței energetice a clădirilor publice (școli, dispensare, cămine culturale),
- sprijinirea populației pentru a accesa programe de eficiență energetică,
- măsuri de reducere a consumului energetic în gospodăria și instituții,
- dezvoltarea unor soluții inteligente de management energetic local.

Domeniul 8 – DEZVOLTAREA RESURSELOR UMANE ȘI PROMOVAREA INCLUDERII SOCIALE
(Politici publice și programe strategice)

Politica privind dezvoltarea resurselor umane, promovarea ocupării și incluziunii sociale

Politica publică urmărește dezvoltarea capitalului uman și creșterea competitivității acestuia pe piața muncii, prin asigurarea oportunităților egale de formare și prin crearea unei piețe a muncii moderne, flexibile și incluzive. Accentul principal este pus pe educație, formare profesională, ocupare, participare activă comunitară și sprijinirea grupurilor vulnerabile.

✓ Programul de dezvoltare a capitalului uman

Acest program vizează dezvoltarea personală și profesională a locuitorilor, încă de la vârste fragede și pe tot parcursul vieții:

- **Promovarea sistemului de educație inițială** – modernizarea infrastructurii școlare, îmbunătățirea calității procesului educațional, extinderea resurselor didactice și digitale.
- **Promovarea formării profesionale continue** – sprijin pentru perfecționare, recalificare, cursuri pentru adulți, parteneriate cu furnizori acreditați.
- **Promovarea dezvoltării armonioase a personalității** – încurajarea activităților culturale, sportive, artistice și religioase, ca parte integrantă a formării umane.

✓ Programul de promovare a ocupării forței de muncă

Programul urmărește creșterea gradului de ocupare prin măsuri integrate:

- **Creșterea adaptabilității forței de muncă și a întreprinderilor** – competențe noi, digitalizare, orientare spre economie modernă.
- **Dezvoltarea cooperării cu partenerii sociali** – cooperare între APL, mediul privat, ONG-uri și instituții educaționale.
- **Îmbunătățirea tranziției de la școală la locul de muncă** – consiliere vocațională, parteneriate cu angajatori, stagii de practică.
- **Promovarea culturii antreprenoriale** – sprijin pentru inițiative locale, start-up-uri și microafaceri.

Politica de promovare a incluziunii sociale

Această politică vizează prevenirea și combaterea marginalizării sociale, cu accent pe grupurile vulnerabile:

- **Integrarea pe piața muncii și combaterea discriminării** – măsuri active pentru acces egal la locuri de muncă.
- **Îmbunătățirea accesului la educație pentru grupurile vulnerabile** – sprijin educațional, meditații, programe after-school.
- **Promovarea egalității de gen și combaterea excluziunii femeilor** – acces egal la educație, ocupare și servicii.
- **Dezvoltarea unui sistem eficient de servicii sociale** – intervenții integrate pentru prevenirea situațiilor de risc, sprijin material și servicii comunitare.

Politica de îmbunătățire a serviciilor de sănătate

Scopul acestei politici este creșterea accesului la servicii medicale de calitate:

- modernizarea infrastructurii medicale locale,
- diversificarea serviciilor de prevenție și tratament,
- creșterea capacității de intervenție a personalului medical,
- asigurarea egalității de acces la servicii pentru toate categoriile populaționale,
- prevenirea bolilor și întărirea rezilienței comunității la amenințările sanitare.

Domeniul 9 – ASIGURAREA UNEI BUNE GUVERNANȚE LA NIVEL LOCAL

(Politici publice și direcții strategice)

Politica în domeniul capacității administrative și calității serviciilor publice

Buna guvernanță reprezintă fundamentul dezvoltării durabile. O administrație publică eficientă, profesionistă, transparentă și orientată spre cetățean constituie premisa implementării corecte a politicilor publice și a proiectelor strategice ale comunei. În acest sens, Cupșeni urmărește consolidarea capacității administrative, optimizarea serviciilor publice și adoptarea unor practici moderne de management local.

Obiective naționale de referință

Orizont 2027

- Crearea unei administrații publice locale mai eficiente și capabile să genereze politici publice adecvate și să le gestioneze eficace.
- Consolidarea mecanismelor de planificare strategică, finanțare, raportare și monitorizare, în acord cu principiile dezvoltării durabile.

Orizont 2030 (actualizând prezentul orizont 2025)

- Finalizarea procesului de modernizare a administrației publice.
- Reducerea decalajelor față de nivelul mediu de performanță din UE.
- Creșterea gradului de încredere al cetățenilor în serviciile publice locale.
- Digitalizarea profundă a serviciilor APL și creșterea transparenței.

✓ Program pentru dezvoltarea capacității administrative și îmbunătățirea performanței serviciilor publice

Acest program vizează transformarea administrației publice locale într-o instituție modernă, eficientă și orientată spre cetățean.

Direcții principale:

1. Întărirea capacității de management strategic

- Profesionalizarea aparatului de specialitate prin formare continuă.
- Alinierea managementului administrativ la standardele europene (ISO, proceduri interne, audit).
- Dezvoltarea capacității de planificare integrată (strategii, planuri de acțiuni, analize socio-economice).
- Utilizarea eficientă a instrumentelor de bugetare, prioritizare și gestionare a resurselor.

2. Optimizarea proceselor administrative și digitalizare

- Simplificarea și standardizarea procedurilor administrative utilizate de cetățeni.
- Introducerea și extinderea serviciilor publice electronice (cereri online, informare digitală, plăți online).
- Modernizarea infrastructurii informatice și a rețelelor de comunicații ale Primăriei.
- Crearea unei platforme unice de interacțiune cu cetățenii (portal digital local).

3. Creșterea transparenței și a participării publice

- Facilitarea accesului cetățenilor la informații, documente, decizii și bugete.
- Dezvoltarea mecanismelor de consultare publică (dezbateri, sondaje, platforme digitale).
- Implicarea comunității în procesul decizional privind dezvoltarea locală.
- Consolidarea parteneriatelor cu societatea civilă, mediul economic și sectorul educațional.

4. Monitorizarea și evaluarea performanței APL

- Implementarea unui sistem de monitorizare a calității serviciilor publice.
- Evaluarea periodică a gradului de satisfacție a cetățenilor.
- Introducerea indicatorilor de performanță pentru structurile administrative.
- Raportări anuale transparente privind impactul proiectelor și al investițiilor publice.

În concluzie,

Domeniul 9 contribuie direct la fundamentarea tuturor celorlalte componente ale strategiei de dezvoltare. O administrație publică modernă, digitalizată, responsabilă și deschisă va asigura în Cupșeni premisele unei dezvoltări durabile și participative, cu beneficii pentru întreaga comunitate.

Domeniul 10 – FURNIZAREA SERVICIILOR SOCIALE

(Formularea scurtă a politicilor publice)

Obiectiv general

Dezvoltarea unui sistem eficient și realist de servicii sociale la nivelul Comunei Cupșeni, care să asigure sprijin pentru categoriile vulnerabile, creșterea calității vieții, tratament egal, prevenirea marginalizării și respectarea dreptului fiecărei persoane la o viață demnă.

Obiective specifice

1. **Aplicarea unitară a legislației sociale** și adaptarea intervențiilor la nevoile reale ale beneficiarilor locali.
2. **Crearea și actualizarea permanentă a bazei de date sociale**, pentru a urmări situația beneficiarilor, tipurile de sprijin acordate și evoluția nevoilor sociale.
3. **Dezvoltarea unui sistem integrat de servicii sociale**, adecvat particularităților comunității.
4. **Dezvoltarea parteneriatelor** cu instituții publice, ONG-uri, culte și furnizori privați pentru extinderea gamei de servicii sociale.
5. **Promovarea implicării comunitare**, a voluntariatului și a unei culturi de solidaritate față de persoanele vulnerabile.

Categorii de beneficiari (grup țintă)

La nivelul comunei sunt identificate următoarele grupuri vulnerabile:

- Copii și familii aflate în dificultate
- Persoane vârstnice
- Persoane cu handicap
- Persoane defavorizate de etnie romă
- Persoane fără adăpost
- Persoane aflate în alte situații de risc social

Principalele probleme sociale identificate

Copii și familii în dificultate

Sărăcie, risc de separare, violență domestică, părinți plecați în străinătate, acces limitat la educație, abandon școlar, lipsa locuinței sau a actelor.

Persoane vârstnice

Venituri mici, singurătate, sănătate precară, dependență, lipsa sprijinului familial, acces redus la servicii specializate.

Persoane cu handicap

Accesibilitate redusă, lipsa locurilor de muncă protejate, resurse insuficiente pentru îngrijire, discriminare, lipsa centrelor specializate.

Persoane defavorizate de etnie romă

Sărăcie, educație limitată, acces redus la piața muncii, lipsa actelor, condiții de locuit necorespunzătoare.

Persoane fără adăpost

Lipsa locuinței, a veniturilor, sănătate precară, dependențe, dificultăți de reintegrare.

Tipuri de servicii sociale necesare în Cupșeni (2025–2027)

- **Servicii de bază:** sprijin material, tichete sociale, ajutoare de urgență, hrană, îngrijire la domiciliu.
 - **Servicii pentru copii și familie:** consiliere, prevenirea abandonului, sprijin pentru copiii cu părinți plecați, prevenirea violenței.
 - **Servicii pentru vârstnici:** îngrijire la domiciliu, centre de zi, activități socio-culturale.
 - **Servicii pentru persoane cu dizabilități:** asistență la domiciliu, suport pentru integrare, adaptarea locuinței.
 - **Servicii pentru persoanele în risc:** programe de prevenire a consumului de alcool și droguri, sprijin psihologic.
 - **Servicii comunitare:** campanii de informare, sprijin pentru educație și ocupare, voluntariat.
- Serviciile pot fi acordate la domiciliu, în centre de zi, în centre rezidențiale, în comunitate sau prin furnizori publici/privati acreditați.

Sinteză:

Domeniul social reprezintă un pilon critic pentru dezvoltarea armonioasă a comunei. Prioritățile Cupșeni pentru perioada 2025–2027 sunt:

- prevenirea marginalizării,
- creșterea accesului la servicii sociale de calitate,
- sprijinirea grupurilor vulnerabile,
- consolidarea parteneriatelor și a rețelei de servicii,
- dezvoltarea unei comunități solidare și responsabile.

PROIECTE PRIORITARE

Regiunea de Dezvoltare Nord Vest 2021 – 2027, în care Comuna Cupșeni poate fi implicată

PROIECTE REGIONALE DE MOBILITATE URBANĂ DURABILĂ:

Proiectele regionale de mobilitate urbană durabilă sunt grupate în 3 tipuri de proiecte:

- proiecte de infrastructură mare (inclusiv centuri),
- proiecte de transport metropolitan / microregional și
- proiecte de coridoare de mobilitate urbană durabilă.

6.4. Plan de Dezvoltare Integrat

6.4.1. Analiza îndeplinirii Planului de dezvoltare integrat (PDI) perioada 2025 – 2027.

Primul pas în elaborarea Planului de dezvoltare integrat este o evaluare a îndeplinirii obiectivelor planului de dezvoltare anterior.

Pentru aceasta în anexa 1 sunt prezentate propunerile din PDI anterior și gradul de îndeplinire.

6.4.2. Propunerea de PDI perioada 2025 – 2027.

În cadrul PDI noua perioadă de programare au fost păstrate proiectele în curs de implementare, cele pentru care au fost realizate studii de fezabilitate sau alte documentații tehnice și au fost introduse noi proiecte, rezultat al analizei nevoilor și a oportunităților și a resurselor financiare

**PLAN DE DEZVOLTARE INTEGRATĂ
SOCIO -ECONOMICĂ DURABILĂ
A COMUNEI CUPȘENI
2025 - 2027**

Nr. crt.	DOMENIUL STRATEGIC DE INTERVENȚIE	NIVEL STRATEGIC Direcții strategice de acțiune	NIVEL TACTIC Măsurii	Proiecte	An 2025	An 2026	An 2027
1.	INFRASTRUCTURĂ FIZICĂ DE BAZĂ/ REGENERARE URBANĂ/ DFEZVOLTARE SPAȚIALĂ	1.1. Îmbunătățirea și extinderea infrastructurii de transport rutier	1.1.1. Înființare/Extinderea rețelei de străzi și drumuri de interes local	Modernizarea drumurilor comunale în Cupșeni, Libotin, Costeni, Ungureni – 2,5 mil. EUR – POT/NGE	x	x	x
			1.1.2. Reabilitarea infrastructurii de acces: rețeaua de drumuri de interes local	Reabilitarea străzilor degradate – 1,8 mil. EUR – AFM/POT	x	x	x
		1.2 Alimentare cu energie electrică	1.2.1. Extinderea rețelei publice de electricitate de joasă și medie tensiune	Extinderea rețelei electrice de joasă tensiune – 0,6 mil. EUR – Distribuție/PNDL	x	x	x
			1.2.2. modernizarea punctelor de transformare în zonele cu suprasarcină” (Ungureni & Cupșeni), preluare surse regenerabile - fotovoltaice	Modernizarea punctelor de transformare în zonele cu suprasarcină” (Ungureni, Libotin, Cupșeni), preluare surse regenerabile - fotovoltaice	x	x	x
		1.3. Alimentare cu gaze naturale	1.3.1. Înființarea rețelei publice locale de alimentare cu gaz	înființare rețea de gaz Cupșeni– Libotin–Ungureni – 3,2 mil. EUR – Fonduri guvernamentale		x	x
		1.4. Extinderea și îmbunătățirea rețelei publice de apă	1.4.1. Extinderea rețelelor de alimentare cu apă	Extinderea sistemului de alimentare cu apă – 2,7 mil. EUR – POT	x	x	x

Primăria și Consiliul local al Comunei Cupșeni
Strategia de dezvoltare locală durabilă a Comunei Cupșeni pentru perioada 2025-2027

		1.5. Extinderea și îmbunătățirea rețelei publice de apă uzată (canalizare, stații de epurare)	1.5.1. Creșterea capacității rețelei publice de canalizare cu stație de epurare	Extindere Stație de epurare Cupșeni	x	x	x
			1.5.2. Extinderea rețelelor de canalizare	extindere canalizare – 4,1 mil. EUR – POT	x	x	x
2.	PROTECȚIA MEDIULUI	2.1. Gestionarea deșeurilor	2.1.1. Dezvoltarea sistemului de colectare selectivă a deșeurilor și dotarea adecvată a serviciilor de salubritate comunală pentru această activitate	Înființarea punctelor de colectare selectivă + dotare containere (150.000 EUR, AFM/PNRR)	x	x	x
			2.1.2. Dezvoltarea unui sistem de colectare și valorificare a deșeurilor urbane (deșeuri vegetale, deșeuri provenite din construcții, ambalaje, etc.)	Amenajare centru comunal de colectare deșeuri (350.000 EUR, PNRR/AFM)	x	x	x
		2.2. Prevenirea și combaterea efectelor nocive ale factorilor naturali asupra mediului	2.2.1. Prevenirea și combaterea efectelor inundațiilor	Regularizare torenți + refacere podețe risc (1.200.000 EUR, Interreg/AFM)	x	x	x
			2.3. Dezvoltarea spațiilor verzi și crearea unor perdele vegetale de protecție	2.3.1. Înființarea spațiilor publice de recreere pentru comunitatea locală	Amenajare parcuri locale Cupșeni + Ungureni + Costeni (500.000 EUR, AFM/POT)	x	x
		2.3.2. Amenajarea de noi spații verzi și de agrement		Amenajare zone verzi Libotin (200.000 EUR, POT/AFM)	x	x	x
		2.3.3. Crearea perdelelor de protecție vegetale		Plantare perdele forestiere în puncte critice (180.000 EUR, AFM)	x	x	x
		2.4. Protejarea mediului prin creșterea producției de energie din surse regenerabile	2.4.1. Realizarea de instalații de producere a energiei din surse regenerabile	Panouri fotovoltaice clădiri publice (650.000 EUR, AFM/POT)	x	x	x

Primăria și Consiliul local al Comunei Cupșeni
Strategia de dezvoltare locală durabilă a Comunei Cupșeni pentru perioada 2025-2027

		2.5. Conservarea energiei și măsuri de reducere a consumurilor	2.5.1. Reabilitarea termică a construcțiilor atât publice cât și private (locuințe comune, blocuri de locuințe)	Reabilitare clădiri publice (școli, Cămin cultural) (1.000.000 EUR, POT/PNRR)	x	x	x
3.	3. COMPETITIVITATE/ DEZVOLTARE ECONOMICĂ	3.1. Sprijinirea întreprinzătorilor privați în cunoșterea cerintelor europene privind dezvoltarea afacerilor	3.1.1. Seminarii de informare, constientiere, acțiuni de advocacy	Program de seminarii & workshopuri pentru antreprenori (20.000 EUR, PNRR/POCIDIF)	x	x	x
		3.2. Îmbunătățirea mediului de afaceri	3.2.1. Creșterea gradului de informare și instruire a mediului de afaceri existent și potențial	Centru local de informare economică (35.000 EUR, Buget local + AFIR)		x	x
		3.3. Dezvoltarea infrastructurii economice	3.3.1. Atragere de fonduri nerambursabile prin înființare de zone de dezvoltare economică	Program sprijin asociații locale & cooperative (25.000 EUR, GAL/AFIR)	x	x	x
4.	AGRICULTURĂ ȘI SILVICULTURĂ	4.1 Silvicultură	4.1.1 Reabilitarea perimetrelor silvice din raza comunei	Program de reabilitare și întreținere perimetre silvice (100.000 EUR, Fonduri proprii + AFM)	x	x	x
			4.1.2. reabilitare / modernizare drumuri silvice	Modernizarea drumurilor silvice prioritare (250.000 EUR, AFIR + Interreg RO-UA)	x	x	x
5.	5. DEZVOLTAREA RESURSELOR UMANE ȘI PROMOVAREA INCLUDERII SOCIALE	5.1. Sănătate	5.1.1. Modernizarea infrastructurii de sănătate	Modernizare și dotare cabinet medical Cupșeni (150.000 EUR, Interreg VI A Next HUSKROUA)	x	x	x
			5.1.2. Dezvoltarea serviciilor medicale și de sănătate oferite cetățenilor	Program extins de servicii medicale preventiv-curative (25.000 EUR, Buget local)	x	x	x
		5.2. Învățământ	5.2.1. Orientarea aplicativă a învățământului preuniversitar local	Program STEM și educație digitală pentru elevi (30.000 EUR, PNRR/Educație)	x	x	x
			5.2.2. Construirea /Reabilitarea /Modernizarea infrastructurii școlare	Modernizare Școli Cupșeni – dotări (250.000 EUR, POR)	x	x	x
		5.3. Cultură	5.3.1. Înființarea	Echipare dotare Cămine Culturale	x	x	x

			/extinderea/reabilitarea infrastructurii instituțiilor culturale	Cupșeni (300.000 EUR, Leader)			
		5.4. Culte	5.4.1. Colaborarea și dialog intercomunitar	Program anual de cooperare cultural-religioasă (5.000 EUR, Buget local)	x	x	x
		5.5. Sport	5.5.1. Înființarea /extinderea/ reabilitarea infrastructurii de sport	Amenajare teren sportiv multifuncțional Cupșeni (120.000 EUR, AFIR)	x	x	x
		5.6. Social	5.6.1. Modernizarea managementului public în administrarea politicilor publice de asistență socială.	Digitalizare servicii asistență socială (40.000 EUR, PNRR)	x	x	x
			5.6.2. Dezvoltarea și modernizarea infrastructurii sociale	Centru comunitar pentru servicii sociale (350.000 EUR, POR)	x	x	x
			5.6.3. Stabilirea de parteneriate cu organizațiile civile și cultele religioase furnizoare de servicii de asistență socială	Parteneriate ONG–culte pentru servicii sociale integrate (10.000 EUR, Buget local + ONG)	x	x	x
		5.7. Ocupare și piața muncii.	5.7.1. Sprijinirea reconversiei profesionale și a măsurilor active de ocupare pe piața muncii	Program de formare profesională pentru adulți (20.000 EUR, AJOFM/PNRR)	x	x	x
6.	TURISM	6.1. Dezvoltarea infrastructurii de turism	6.1.1. Dezvoltarea/ modernizarea /extinderea/ reabilitarea zonei turistice	Modernizarea zonei turistice Cupșeni - 1,2 mil EUR - POR 2021-2027	x	x	x
		6.2 Protejarea și punerea în valoare a potențialului turistic local	6.2.1. Restaurarea, consolidarea și conservarea obiectivelor de patrimoniu cultural și natural din Comuna Cupșeni	Restaurare obiective patrimoniu - 800k EUR - AFIR/POR	x	x	x
			6.2.2. Promovarea și valorificarea potențialului turistic local	Promovare turistică digitală - 15000 EUR - buget local/AFER	x	x	x
				Înființare OMD Cupșeni - 50000 EUR - buget local	x	x	x

Primăria și Consiliul local al Comunei Cupșeni
Strategia de dezvoltare locală durabilă a Comunei Cupșeni pentru perioada 2025-2027

				Înființare CLIPT - 40000 EUR - buget local	x	x	x
				Acordare stațiune turistică - 15000 EUR - buget local	x	x	x
7.	CREȘTEREA CAPACITĂȚII ADMINISTRATIVE ȘI IMPLICARE COMUNITARĂ PROACTIVĂ	7.1. Construirea capacității instituționale și administrative la nivelul autorităților locale și societății civile pentru promovarea dezvoltării locale/microregionale/regionale	7.1.1. Asigurarea suportului fizic de infrastructura pentru instituțiile publice vizând Construcția/Modernizarea spațiilor instituțiilor administrative	Modernizare și dotare sediu SVSU – Remiză PSI și dotări specifice – 850,000 EUR – Interreg Next HUSKROUA	x	x	x
					x	x	x
		7.2. Modernizarea serviciilor de Administrație publică:	7.2.1. Implementarea sistemului de asigurare a calității ISO 9001 colaborat cu SCIM	Implementare ISO 9001 și SCIM – 5,000 EUR – buget local	x	x	x
			7.2.2. Dezvoltarea infrastructurii informatice din cadrul administrației publice locale, oferirea de servicii publice extinse în mediul onn line	Digitalizare completă APL + portal servicii – 15,000 EUR – PNRR	x	x	x
			7.2.3. Crearea unui cadru participativ, implicând toate categoriile de actori locali, în conturarea deciziilor privind dezvoltarea durabila a comunităților	Bugetare participativă & consultări – 10,000 EUR – Buget local	x	x	x
			7.2.4. Îmbunătățirea politicilor publice la nivel local	Training decidenți politici – 15,000 EUR	x	x	x
			7.2.5. Monitorizarea video a spațiilor publice în vederea reducerii infracționalității	Extindere sistem supraveghere video public – 90,000 EUR – PNRR	x	x	x
7.3. Siguranța cetățeanului	7.3.1. Protecția/ siguranța circulației	Marcaje, treceri, limitatoare – 40,000 EUR – Buget local	x	x	x		
7.A.	Implementarea unitară și	Infrastructură socială	Centru social multifuncțional –	x	x	x	

Primăria și Consiliul local al Comunei Cupșeni
Strategia de dezvoltare locală durabilă a Comunei Cupșeni pentru perioada 2025-2027

	Creșterea capacității în sfera serviciilor sociale	coerentă a prevederilor legale din domeniul asistenței sociale, corelate cu nevoile și problemele sociale ale Grupului țintă (categoriilor de beneficiari)		250,000 EUR – POR			
			Asigurarea de combustibil solid – lemn de foc Colectarea informațiilor necesare identificării sau actualizării nevoilor sociale la nivelul orașului	Program combustibil solid – 30,000 EUR – Buget local	x	x	x
				Sistem informatic evidență socială – 20,000 EUR – Buget local	x	x	x
				7.A.1.1 Modernizarea infrastructurii serviciilor sociale – extindere și dotare Serviciu Public de Asistență Socială (250.000 EUR, PODD/PNRR)	x	x	x
				7.A.1.2 Program anual pentru sprijinirea persoanelor vulnerabile cu lemn de foc (20.000 EUR, buget local)	x	x	x
				7.A.1.3 Sistem digitalizat de evidență socială (15.000 EUR, buget local/PNRR)	x	x	x
				7.A.2.1 Program prevenire abuz/neglijare copii (15.000 EUR, buget local/ONG)	x	x	x
				7.A.2.2 Program „Îngrijire la domiciliu pentru vârstnici” (60.000 EUR, PODD/ONG)	x	x	x
				7.A.3.1 Parteneriate cu ONG pentru furnizarea serviciilor sociale (N/A, continuu)	x	x	x
				7.A.4.1 Campanii comunitare anuale de informare pe teme sociale (10.000 EUR, buget local)	x	x	x
	Înființarea și implementarea unui sistem armonizat, integrat și performant de furnizare a tuturor categoriilor de servicii sociale la nivelul Comunei Cupșeni						
8.	Prevenirea riscurilor la schimbări climatice / Intervenție in Situății de urgență		8.1.1. Dezvoltarea și îmbunătățirea capacității serviciilor de intervenție profesionale și voluntare în situații	Achiziție autospecială multifuncțională pentru SVSU – 350.000 EUR – Interreg Next HUSKROUA	x	x	x

			de urgență, prin investiții infrastructurale, investiții în echipamente și dotări				
	8.1.2. Creșterea capacității de intervenție în situații de urgență prin pregătirea adecvată a resurselor umane, inclusiv voluntari			Proiect „ACTIV” – Creșterea capacității de intervenție prin formare personal & voluntari – 90.000 EUR Interreg Next HUSKROUA	x	x	x
	8.1.3. Dezvoltarea de sisteme care asigură interoperabilitatea	Proiect: Dezvoltarea capacității de interoperabilitate în intervenții de urgență (ISU, SMURD, SVSU) în sistem integrat, optimizarea și asigurarea managementului în cazul producerii unor situații de urgență		Sistem integrat ISU–SMURD–SVSU: echipamente comunicații, soft incident – 180.000 EUR – Interreg Next HUSKROUA	x	x	x

Notă:

Proiectele cuprinse în Plan pot fi solicitate la finanțare fie individual, fie în proiecte integrate, aplicant Comuna Cupșeni sau în parteneriat cu alte instituții/organizații, conform legii și oportunităților de finanțare. Toate proiectele sunt considerate integrate în scopul final de a asigura o dezvoltare armonioasă a Comunei Cupșeni.

Cap. 7. Mecanisme de Implementare, monitorizare și evaluare strategică

Implementarea Strategiei de Dezvoltare Locală Durabilă a Comunei Cupșeni 2025–2027 se bazează pe un sistem coerent de planificare, monitorizare continuă și evaluare periodică, care să asigure aplicarea eficientă a direcțiilor strategice, adaptarea lor la evoluțiile comunității și transparența decizională.

7.1. Monitorizarea implementării Strategiei

Monitorizarea se realizează printr-un **sistem dual**:

a) Monitorizare internă

Asigurată de Primăria Cupșeni, prin specialiștii responsabili de implementare, având rolul de a:

- urmări derularea proiectelor și gradul de realizare a activităților;
- identifica din timp disfuncționalități și necesitatea aplicării măsurilor corective;
- asigura coerența dintre proiecte, bugete și obiective strategice.

b) Monitorizare externă

Asigurată prin implicarea actorilor comunitari și instituționali, în vederea garantării:

- independenței și neutralității procesului,
- transparenței și informării publice,
- corelării cu politicile județene, regionale și naționale.

7.2. Actualizarea Strategiei

Actualizarea are loc în funcție de rezultatele implementării, ritmul proiectelor și schimbările contextuale.

Frecvența actualizării:

- **Anul I (2025):** monitorizare trimestrială, dacă este necesar.
- **Anul II (2026):** monitorizare semestrială, dacă este necesar.
- **Anul III (2027):** actualizare anuală (obligatoriu).

Actualizările vizează:

- progresul proiectelor;
- utilizarea resurselor și încadrarea în bugete;
- starea patrimoniului și infrastructurii publice;
- performanța instituțională;
- menținerea sau ajustarea ipotezelor inițiale.

7.3. Revizuirea Strategiei

Revizuirea reprezintă procesul formal prin care Strategia este modificată sau completată în funcție de evaluări.

Etape obligatorii de revizuire:

1. **Evaluare intermediară – orizont 2026**
Se analizează implementarea la jumătatea perioadei, cu posibilitatea revizuirii strategiei dacă apar noi priorități sau modificări majore în context.
2. **Evaluarea finală – orizont 2027**
Se realizează la sfârșitul perioadei de programare și stabilește necesitatea actualizării strategiei pentru ciclul următor.

7.4. Structura responsabilă cu implementarea: Comitetul de Gestionare a Strategiei

Monitorizarea și coordonarea implementării se realizează de către **Comitetul de Gestionare a Strategiei**, organism consultativ creat pe lângă Primăria Cupșeni și Consiliul Local Cupșeni.

Componentă:

- Reprezentanți ai Consiliului Local Cupșeni (inclusiv secretarul și președinții comisiilor)
- Primarul și personal de specialitate din Primăria Cupșeni
- Reprezentanți ai mediului de afaceri local
- Reprezentanți ai unităților de învățământ
- Reprezentanți ai organizațiilor non-guvernamentale active în domeniile: social, mediu, tineret, cultură

Responsabilități principale:

- planificarea implementării acțiunilor strategice;
- coordonarea proiectelor și a atragerii de finanțări;
- analizarea progresului implementării;
- identificarea noilor nevoi comunitare;
- elaborarea rapoartelor de progres către Consiliul Local;
- formularea de propuneri de modificare a strategiei;
- facilitarea dialogului cu comunitatea și actorii interesați.

7.5. Evaluarea implementării Strategiei

Evaluarea se va realiza pe baza indicatorilor stabiliți pentru fiecare proiect și direcție strategică.

Tipuri de evaluări:

- **Evaluări intermediare**, în funcție de complexitatea proiectelor.
- **Evaluare finală (2027)** – obligatorie și urmată de revizuirea Strategiei.

Procesul de evaluare include:

- analiza indicatorilor de rezultat și de impact;
- comparația dintre obiectivele planificate și cele realizate;
- analiza eficienței utilizării resurselor;
- identificarea efectelor asupra dezvoltării locale;
- evaluarea satisfacției beneficiarilor și a actorilor implicați.

7.6. Analiza impactului

Analiza impactului determină în ce măsură Strategia contribuie la dezvoltarea durabilă a comunei.

Se realizează prin:

- studii de necesitate și oportunitate;
- evaluări cost-beneficiu;
- evaluări înainte și după implementarea proiectelor;
- studii de impact de specialitate (mediu, social, economic).

7.7. Raportarea și transparența publică

Rezultatele implementării Strategiei vor fi comunicate public prin:

- rapoarte anuale prezentate Consiliului Local Cupșeni;
- publicații și informări pe site-ul Primăriei Cupșeni și în mass-media locală;
- consultări publice periodice.

Strategia devine, astfel, un document **dinamic**, actualizat permanent, adaptat nevoilor reale ale comunității și armonizat cu direcțiile de dezvoltare județene, regionale și naționale.

Indicator	Valoare propusă	Valoare atinsă
Lungimea străzilor și a drumurilor locale reabilite/modernizate (km)		
Puterea instalată (kW) a unităților de producere a energiei din surse regenerabile;		
Număr de centre sociale înființate/modernizate		
Număr de clădiri instituții publice reabilite termic		
Număr de microzone economice amenajate (parc logistic / platformă agro)		
Lungimea pistelor de biciclete amenajate (km)		
Lungimea aleilor pietonale amenajate și reabilite (trotuare) – km		
Număr de unități de învățământ înființate/reabilite/modernizate		
Număr de săli și terenuri de sport școlare construite/reabilite		
Lungimea rețelelor noi/extinse/modernizate de alimentare cu apă (km)		
Lungimea rețelelor noi/extinse/modernizate de canalizare (km)		
Extinderea iluminatului public în zone noi (m de rețea) / Număr de noi copuri de iluminat public eficient energetic instalate		
Suprafața de spații verzi amenajate (mp)		
Număr de noi locuri de muncă nou-înființate		
Număr de IMM sprijinite		
Număr de beneficiari din grupurile vulnerabile și supuși excluziunii sociale care beneficiază de infrastructură și servicii noi/îmbunătățite de asistență socială		
Numărul de locuri de parcare amenajate		
Numărul de locuri de joacă amenajate		
Număr de stații de autobus modernizate		
Număr de stații de transport în comun dotate/amenajate		
Număr de unități medicale modernizate și dotate		
Număr de instituții culturale dotate		
Suprafața de spații publice regenerare (ha)		
Număr de gospodării racordate la apă/canalizare		
Număr de proiecte transfrontaliere derulate		

Indicator	Valoare propusă	Valoare atinsă
Număr de clădiri PSI / SVSU dotate		
Număr de echipamente pentru situații de urgență achiziționate		
Număr anual de turiști (sosiri) – conform INS		
Număr de structuri de cazare nou clasificate		
Număr de proceduri administrative digitalizate / servicii online implementate		

Responsabilități instituționale:

Implementarea Strategiei se va face cu participarea compartimentelor aparatului de specialitate al Primarului Comunei Cupșeni, a personalului, a partenerilor, a beneficiarilor și a altor factori interesați din comunitatea Cupșeni.

Monitorizarea și Evaluarea Strategiei se vor face la nivelul Compartimentelor de specialitate, respectiv de către persoane nominalizate în acest sens.

➤ Raportarea:

Rezultatele proceselor de Evaluare și Monitorizare vor face obiectul Procedurii de Raportare, prin intermediul:

1. Rapoartelor anuale de monitorizare, care vor fi date publicității prin afișare la sediul Primăriei, pe site-ul acesteia și aduse la cunoștință tuturor celor interesați.
2. Unor Rapoarte intermediare de monitorizare, întocmite ori de câte ori intervin modificări legislative sau de altă natură, sau se consideră necesar, care impun elaborarea acestora. De asemenea, Rapoartele intermediare vor fi date publicității prin afișare la sediul Primăriei, pe site-ul acesteia și aduse la cunoștință tuturor celor interesați;
3. Organizarea unor întâlniri anuale, la care vor participa: personalul executiv implicat, parteneri, reprezentanți ai comunității, alte persoane cu pregătire și expertiză în domeniile specifice, (de ex. ai serviciilor sociale), alți invitați, unde vor fi comunicate și evaluate rezultatele implementării Strategiei. Aceste întâlniri anuale se vor finaliza prin întocmirea, de către persoane nominalizate, a unui proces-verbal în care se vor consemna toate informațiile comunicate, toate luările de cuvânt și care va fi semnat de toți participanții; Procesele verbale vor face obiectul unor Rapoarte care vor fi înaintate factorilor de decizie autorizați.
4. Raportul-final întocmit la finalizarea implementării Strategiei Etapei Orizont 2027, în anul 2028.

Aceste Rapoarte vor fi înaintate spre aprobare factorilor de decizie autorizați.

Elaborator:

SC ETOLIA SRL Baia Mare

Administrator

ec. Claudia Cocoșilă

.....

Colectivul de elaborare:

Sef de proiect:

Dan Cocoșilă – expert planificare strategică

Claudia Cocoșilă – expert dezvoltare strategică

Diana Petra Cocoșilă – c. arh. BA

Bibliografie:

1. Strategia Națională a României 2013 – 2020 – 2030
2. Reactualizare master plan pentru dezvoltarea turismului balnear, Autoritatea Nationala pentru Turism
3. Strategia de dezvoltare durabilă a județului Maramureș 2014-2020
4. Strategia de marketing regional a județului Maramureș 2013 – 2020
5. Planul de Dezvoltare al Regiunii Nord-Vest 2021-2027
6. Strategiei de Specializare Inteligentă a Regiunii de Nord Vest RIS3 NV (2019),
7. Agenda strategică de investiții regionale pentru mobilitate urbană durabilă și orașe inteligente a Regiunii de Dezvoltare Nord Vest 2021 – 2027
8. Strategia regională de mobilitate urbană durabilă și orașe inteligente a Regiunii Nord-Vest 2021-2027
9. Strategia de dezvoltare turism a Județului Maramureș, 2021 - 2027
10. Planul județean de gestionare a deșeurilor în județul Maramureș
11. Strategia de dezvoltare economico-socială a Comunei Cupșeni pe perioada 2014-2020
12. PUG Comuna Cupșeni, 2009
13. SDL GAL Mara Natur 2023- 2027
14. Planului de Analiză și Acoperire a Riscurilor pentru comuna Cupșeni, județul Maramureș, 2025
15. PMUD oraș Târgu Lăpuș
16. Date statistice: Institutul Național de Statistică – tempo on line,
17. Monitorul Oficial al României
18. Fișa localității Cupșeni, buletine statistice, alte publicații statistice oficiale
19. Date oficiale puse la dispoziție de către Primăria Cupșeni
20. Analiza pe bază de chestionare aplicate locuitorilor Comunei Cupșeni: Percepția populației Comunei Cupșeni privind dezvoltarea socio-economică locală, autor SC ETOLIA SRL
21. Comunicare a Comisiei Europene către Parlamentul European, Consiliul Europei, Comitetul economic și social european și Comitetul regiunilor. Următorii pași către un viitor european durabil. Acțiunea europeană pentru durabilitate.
22. Propunere de Regulament al Parlamentului European și al Consiliului de stabilire a normelor privind sprijinul pentru planurile strategice care urmează a fi elaborate de statele membre în cadrul politicii agricole comune (planurile strategice PAC) și finanțate de Fondul european de garantare agricolă (FEGA) și de Fondul european agricol pentru dezvoltare rurală (FEADR)
23. Propunere de Regulament al Parlamentului European și al Consiliului de stabilire a unor dispoziții comune privind Fondul european de dezvoltare regională, Fondul social european plus, Fondul de coeziune și Fondul european pentru pescuit și afaceri maritime, și de instituire a unor norme financiare aplicabile acestor fonduri, precum și Fondului pentru azil și migrație, Fondului pentru securitate internă și Instrumentului pentru managementul frontierelor și vize
24. PLANUL NAȚIONAL DE REDRESARE ȘI REZILIENȚĂ (PNRR)
25. ORDONANȚĂ DE URGENȚĂ pentru aprobarea Programului Național de Investiții "Anghel Saligny"
26. Strategia Națională de Cercetare, Dezvoltare și Inovare (SNCDI) 2021-2027
27. Strategia națională privind incluziunea socială și reducerea sărăciei pentru perioada 2021-2027
28. Strategia națională pentru ocuparea forței de muncă 2021 – 2027
29. Strategia de incluziune a cetățenilor români aparținând minorității rome pentru perioada 2021-2027
30. Surse media specificate în text.